

SZENT ISTVÁN
PÁZMÁNY

SZENT ISTVÁN
PÁZMÁNY

JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD

Dr TÓTH TIHAMÉR
VESZPRÉMI PÜSPÖK

UTOLSÓ SZENTBESZÉDEI

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
A BUDAPESTI NÖVENDÉKPAPSÁG MAGYAR EGYHÁZIRODALMI ISKOLÁJA

BUDAPEST
A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA
1940

Nihil obstat. *Dr. Michael Marczell*, censor dioecesanus. Nr. 3001/1940. Imprimatur. Strigonii, die 29. Aprilis 1940. *Dr. Joannes Drahos*, vicarius generalis.

Stephaneum nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. Felelős: Ifj. Kohl Ferenc.

„MINT A TŰZBEN ÉGŐ TÖMJÉN"

Elöljáróban.

A nemzedékek számára utat mutató egyéniségekkel találkozni, közvetlenül elbeszélgetni, élmény a kortársak számára. De a lélek legmélyére, a szellem műtermébe bepillantani ilyenkor is csak a legritkább esetben lehet. Aki oda betekinthet, elfogódva és lélekzetvisszafojtva néz körül. Ilyen megilletődéssel vettük kezünkbe boldogemlékű Tihamér püspök utolsó szentbeszédeinek kéziratát. Nem a korai halált kísérő fájdalom az, ami elfogódottságot lopott a lélekbe. Hiszen egy rövid, de szeplőtelen, eszményi élet a halál után sem szűnik meg a lelkek ezreit Isten felé emelni. Megálljt parancsolt azonban egy pillanatra az a gondolat, hogy most egy léleknek a kapuja tárul fel a világ előtt. Most nyilvánvaló lesz, hogy az elveket, amelyeket nyilvánosan hirdetett, vallotta-e mindennapi munkája közben; a követelményeket, amelyeket a XX. század egyházi szónokától megkívánt, magától kérlelhetetlenül és következetesen számonkérte-e? Ez a kötet bizonyítéka annak, hogy igen. Ő maga messze túlmenően teljesítette azt a mértéket, amelyet mások elé állított.

«Napokon, sőt heteken át kell előbb magunkban hordozni a témát s gyúrni, alakítani, felszívni, mielőtt hallgatóink elé tárjuk.»[1] Ő már egy évvel előbb kezdte hordozni szentbeszédeit. Nemcsak gondolatmenetben, hanem részletesen kidolgozva is. Huszonkilenc beszéde maradt fenn, bizonyítékául annak, hogy az 1938—39. év kezdetére egy egész évi szentbeszéd sorozat már készen állott.[2] Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a megelőző év az eucharisztikus kongresszus lázas előkészületével tetézte a hitszónok, az egyetemi tanár és a szemináriumi rektor munkáját. Május 30-án pedig a Főmagasságú Pápai Követ a püspökkinevező bullával együtt egy nagy egyház-

[1] Újszerű prédikálás. Előszó: A Szentbeszédek a Tízparancsolatról I. kötetéhez. Budapest, 1928. 9. old.

[2] 1938 szeptember 8-án mondotta el közülük az elsőt a veszprémi székesegyházban. (A kötetben a X. beszéd.)

megye gondját nyujtotta át neki. Ezen a nyáron mégis elkészült — mint eddig is — a következő évi beszédsorozat. Ez a tény maga hirdeti: megküzdött minden akadállyal, hogy Szent Pál apostolt kövesse: «Nem azért küldött engem Krisztus, hogy kereszteljek, hanem hogy az Evangéliumot hirdessem».[1] Ehhez az a lélekújulás kellett, amit előadásaiban nem szűnt meg sürgetni: «*Ha újszerűen akarunk prédikálni nekünk magunknak kell megújulnunk*».

«Mikor a mai hitszónok beszédjére készül, jobboldalán legyen az Evangélium, balján a napi lap. Mit akarok hangsúlyozni ezzel a megállapítással? Ezt: *a hit világa örök, az emberek világa a napé, — s a kettőt a szentbeszédnek kell összekötnie.*»[2]

Ez a korszerűség.

Ez legyen a második jellemzője a hitszónoknak. A megújult lélek megtalálja az új hangot, de válasszon hozzá új formát, beállítást, feldolgozást, míg a tartalom a régi Szentírás és a régi Szenthagyomány. Ebből a kötetből is kihallani a modern élet lüktetését, a gyorsvonat robogását, a repülőgépek zúgását, a rádió hívójelét. Egy-egy kép, példa talán ismerősnek tűnik, mintha már említette volna. Lehet. Ez szándékosan történik: nem szükséges mindig új inger, új benyomás, új izgalom ennek a kifáradt emberiségnek. Egy a szükséges számára: hogy a mindennapi életének egyforma rohanásában is meglássa Isten nagy terveit, vigaszait és ajándékait. Igy egy példából sok úton is közelítheti meg az ember, az Isten országát. Mintha a nagy egyházatyák hangja csendülne fel: egyszerű köntösben jelenik meg a katolikum és — belemarkol a lélekbe. Hogy Tóth Tihamér valóban korszerűen beszélt, azt igazolja a negyvennél több külföldi kiadó állandóan növekvő sora és a szentbeszédek, ifjúsági munkák újabb és újabb kiadása.

A harmadik követelmény: *a szentbeszédnek «vallási élményt kell fakasztania»*.[3] Ennek ismét csak a szónok tüzes lelke a legelső feltétele: «Ha előbb önmagamat is megragad a tárgy fönsége s ha elmélkedéseimben felgyullad tőle a saját lelkem is».[4] Ezért nevezte el ezeket a

[1] Kor. I. 1, 17.
[2] Újszerű prédikálás. I. m. 5. old.
[3] Újszerű prédikálás. I. m. 11. old.
[4] U. o.

beszédeket elmélkedő beszédeknek. Ezekben az elmélkedésekben képzeletbeli szereplők szólalnak meg. «Rendes hallgatóságomból gondolatban kiválasztok egy embert, odaültetem íróasztalom mellé. Most aztán kezdődik a beszéd leírása, — de állandó párbeszédet folytatva képzelt vendégemmel.»[1] Kikutatja az életben vándorló keresztény lélek mélységeit. Megmutatja neki, hogy a lélekben mennyi érték rejlik, amelyről nem is tudott vagy megfeledkezett; hogy ő nem is olyan rossz, nem is olyan gyenge, mint amilyennek az emberek ismerik. Ezzel új erőt önt azokba, akik hallgatják, de azokba is, akik olvassák.

A «Jöjjön el a te országod» beszédeivel különösképen akarja ezt a bizalmat, lelkesedést és munkakedvet hatalmas lánggal fellobbantani. Igen, Isten országának ügyéért mindenkinek csatasorba kell állania. Hallgatói maguk igazolták azt, hogy kezdettől fogva megszólalásra bírta lelkük legrejtettebb nemes vágyait is. Levelek ezreiben mondtak ezért neki könnyes szemmel köszönetet. Utolsó beszédei alkalmával pedig — ha lehetséges — még tömöttebb sorokban hallgatták, mint eddig. Ezekben a beszédekben a vajúdó világban tétovázó keresztény lélek, életének sorsdöntő kérdéseire kap feleletet és küzdelmeiben testvéri segítséget.

Ugyanezt a három vonást vette észre egyik szellemes francia bírálója, mikor megállapítja: «Tóth Tihamér a lelkek megnyerése végett minden időben, minden nép számára egyformán érvényes elvekhez tartja magát. Ezek: az igehirdető szent élete; annak a világnak ismerete, amelyben dolgozik; lankadatlan fáradozás azért, hogy a keresztény tanítást a hallgatóság lelkivilágához a lehető legközelebb hozza».[2] Röviden: életszentség, korszerűség, lélekközösség.

«Sem az nem valami, aki ültet, sem az, aki öntöz, hanem csak az Isten, aki a növekedést adja.»[3] Valóban Isten adta a növekedést annak a magnak, amelyet Tóth Tihamér vetett. Ezzel mutatta meg, hogy nemcsak helyesen látta meg az Evangélium hirdetésének a három jellemvonását, hanem tökéletesen meg is valósította azokat.

Az újszerű prédikálás, amelynek még 1927-ben szóval és tollal a védelmére kellett kelnie, néhány év mulva meg-

[1] Újszerű prédikálás. I. m. 6. old.
[2] Études. 1935. I. köt. 127. old.
[3] Kor. I. 3, 7.

hódította a világot. És ekkor az Úr meghallgatta imáját: «Jöjjön el a te országod» sorozatának utolsó beszéde után valóban elérkezett számára az Isten országa . . .

*

Tizenhat szentbeszéd az Isten országáról, teljesen kidolgozva állt a kéziratban. «Legyen meg a te akaratod» a tárgya a következő kilenc szentbeszédnek. Ezeknek a «vázlat»=a maradt reánk.

Az olvasó mind a kidolgozott beszédeket, mind a vázlatokat sértetlenül kapja kézhez. Nem tartottuk magunkat hivatottaknak arra, hogy a legkisebb javítást is tegyük rajtuk. Nem is volt rá szükség. A vázlatok is teljesen kerek beszédek. Csak a megfelelő szentírási helyeket illesztettük be és az Amen szót írtuk a beszéd végére. Ez utóbbi, következetesen hiányzik a vázlatokból, jelezve azt, hogy az utolsó símítás még hiányzik.

A kidolgozott beszédek kéziratai hangos tanui annak az állandó javításnak, amely nap=nap után újabb és újabb gondolatokkal gazdagította, szebbnél=szebb kifejezésekkel díszítette; érdekesebbnél érdekesebb példával világította meg az elmondásra váró s már a vázlatban is szabályosan felépített szentbeszédet. Ez az állandó átdolgozás az oka annak, hogy készen álló négy szentbeszéd=vázlatot is meg=bontott. Ezeknek egyes részeit elhagyta; más beszédhez csatolta, vagy ahol szükségesnak tartotta, önálló szentbeszéd=ben dolgozta ki. Ami megmaradt ebből a négy vázlatból, az már csak töredék és így nem is szerepel ebben a kötetben.

A vázlatok után «gondolatok» gyüjteményét találja az olvasó. Ezek a gondolatok, példák a megfelelő beszédvázlatok kéziratában feküdtek és várták a későbbi bedolgozást. De erre már, sajnos, nem került sor. Elmélyedett e szavak fölött: . . . legyen meg a te akaratod . . . és sok szenvedés után a példájával hirdette: Uram, legyen meg a Te akaratod!

Egy=egy elkerülhetetlennek látszó betoldást 〈 〉 jelbe, nél=külözhetőnek tartott többletet [ ] jelbe bátorkodtunk foglalni.

Az Isten dicsőségére és a lelkek megerősödésére nyujtja át most ezt az örökséget, a magyar nemzetnek és az egész keresztény világnak

1940 Fehérvasárnapján

a budapesti növendékpapság

Magyar Egyházirodalmi Iskolája.

...„JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD”...

I.

Az Egyház a köztünk élő Krisztus.

(Szentírás: Gal. 9, 1—9.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Ha megkérdezzük az embereket: mi is az a katolikus Egyház? — néha egészen különös válaszokat kapunk! És nem is kell okvetlenül elfogultságra, rosszakaratra gondolnunk, mikor ilyesmikkel válaszolnak: A katolikus Egyház a világ legnagyobb szervezete . . . , a tekintély elvének bámulatos megvalósítása, . . . a keresztény gondolat propagandaeszköze, és így tovább. Nem rosszakaratú vélemények ezek, csak fölületesek, külsőségesek, a lényeget nem ismerők.

Mert ha a katolikus Egyházról beszélünk, nem a szervezetét kell első helyen említenünk, és nem a tekintély elvét, és nem a kulturális érdemeket. A katolikus Egyház a valóságban egyike a hit titkainak, mysterium. Épúgy az, mint volt Alapítója, az Úr Krisztus. *Márpedig az Egyház maga a köztünk továbbélő Krisztus!*

Ez a lényeg, a többi mind mellékes.

A hívek ezt ki is érzik. Ők nagyon jól tudják, hogy a misés oltárnak ott a templomok közepén igazán nincs semmi köze világi értelemben vett szervezkedéshez; hogyha gyónni mennek, áldozni mennek, szentbeszédet hallgatnak, éppen nem politikai célból teszik. Mentsd meg lelkedet! — ez az Egyház létcélja.

Az Egyház nem akar tehát világi hatalmat, nem akar parancsolást, nem akar semmi mást: csak a vallást és erkölcsöt megmenteni, vallásra és erkölcsre nevelni, egyszóval: Isten országát terjeszteni.

Dehát csakugyan így van-e, ahogyan mondom? Csakugyan igaz-e, hogy az Egyház maga a köztünk élő Krisztus? Vagyis — ami ebből következik — csakugyan igaz-e, hogy Krisztus és az Egyház egy? Be lehet-e ezt bizonyítani?

Igen, be lehet. Éppen erre akarom szentelni a mai beszédet: annak bizonyítására, hogy I. *az Egyház valóban a köztünk élő Krisztus.* II. Ha pedig ezt tudjuk, *akkor megértjük, mi az Egyház és* III. *megértjük Egyházunkat.*

I. Az Egyház a köztünk élő Krisztus.

A) Hogy az Egyház valóban a köztünk élő Krisztus, azt **kétséget kizáróan tudjuk Szent Pál Apostol életéből és tanításából.**

a) *Tudjuk életéből.* Pál megtérése előtt, mint Saul «az Egyházat pusztította». (Ap. Csel. 8, 3.) «Üldöztem az Isten Egyházát» (Kor. I. 15, 9.), — mondja később önmagáról. Egyszer azonban, mikor éppen megint üldözésre készül, az Úr Jézus megjelenik neki a damaszkuszi úton, megállítja és ezt kérdi tőle: «Saul, Saul, miért üldözesz engem?» (Ap. Csel. 9, 4.)

Jól figyeljétek meg, Testvéreim; Saul a *kereszténye*ket üldözte és Krisztus mégis azt kérdi: Miért üldözesz *engem?* Dehát nem világos ezek után, hogy az Egyházat üldözni annyi, mint Krisztust üldözni? Nem világos-e, hogy az Egyház — magának Krisztusnak szavai szerint — csakugyan a köztünk titokzatos módon tovább élő Krisztus?

Szent Pál sohasem tudott többé ettől a jelenettől és annak nagy tanuságától szabadulni. Világosan tudatára ébredt, hogy az a külsőleg is látható, hierarchiába tagozott, előírások kereteiben szabályozott társaság, amelyet «Egyháznak» neveznek, egyben egy láthatatlan, csak hit által megfogható, titokzatos, élő szervezet is: misztikus teste annak a Krisztusnak, aki vakító fényből beszélt hozzá a damaszkuszi úton.

b) Amint pedig Szent Pál ennek tudatára ébredt, azonnal elkezdte *hirdetni a híveknek.*

Halljátok csak, mit ír a Kolosszaiaknak: «Hálát adjatok az Atyaistennek, aki méltókká tett minket arra, hogy részünk legyen a szentek sorsában, a világosságban, és kiragadott minket a sötétség hatalmából s áthelyezett szeretett Fiának az országába». (Kol. 1, 12. 13.) Aki tehát Krisztus hívei közé tartozik, az az Isten Fiának országába, az Isten országába tartozik.

Ez az összefüggés Krisztus és az Egyház között oly elválaszthatatlan és bensőséges, hogy Szent Pál Krisztust

egyenesen a test fejének nevezi, és amint a test nem képzelhető fej nélkül, épúgy nem az Egyház Krisztus nélkül. (Kol. 1, 18. Ef. 4, 15.) «Növekedjünk őhozzá, Krisztushoz, aki a fej, és akitől van az egész testnek az egybeerősítése és egybekötése minden összekötő íz közreműködésével, minden egyes tagra kimért tevékenységében.» (Ef. 4, 15. 16.)

De talált Szent Pál erre a benső egységre még gyöngédebb, még szemléltetőbb képet is, amely szerint Krisztus az Egyháznak jegyese, amelynek önmagát adta. Viszont az Egyháznak meg feladata, hogy Krisztust adja a híveknek, azaz őket Krisztus akarata szerint, Krisztus hasonlatosságára alakítsa. Krisztus és Egyháza úgy egy test és egy lélek, mint a férj és feleség eggyé válnak a házasság után. «Nagy titok ez; mondom én, Krisztusra és az Egyházra értem.» (Ef. 5, 32.)

B) Ha pedig ez így van, és ha az Egyház csakugyan maga a köztünk élő Krisztus, **akkor ebből rendkívül fontos tanuságok következnek.**

a) Következik mindenekelőtt is az, hogy ha a mennybemenetel napján Krisztus látható alakban el is távozott közülünk, *mégsem hagyott el bennünket, nem némult el, nem szakadt el tőlünk.* Ahol csak működik az ő Egyháza, ahol e világon csak élnek és dolgoznak az ő papjai, ahol keresztelnek, bűntől feloldoznak, az Oltáriszentséget nyujtják, a betegeket erősítik a szent kenettel, a házasságokat megáldják; ahol hittant tanítanak, templomban prédikálnak, szentmisét bemutatnak,... mindenütt maga Krisztus működik, Krisztus bocsát meg, Krisztus erősít, Krisztus áld, Krisztus rendelkezik.

b) Az Egyházban tehát maga Krisztus működik. Akik ezt az egyházi tevékenységet végzik az emberek közt, maguk is emberek, de hatalmuk, hogy ezt elvégezhessék, nem emberektől van. Ők maguk is emberek, akik ezeknek a ténykedéseknek áldására és erejére épúgy rászorulnak, mint azok, akiket ők szolgálnak ki. Legyen bár valaki püspök, vagy pápa — mint gyarló, bűnös embernek, neki is alázattal és bűnbánattal le kell térdelnie gyóntatója elé; halála előtt az ő érzékeit is megkenik szent olajjal és fölötte is elmondják az imát, amit minden többi beteg fölött elmondanak. «E szent kenet által és az ő irgalmassága által bocsássa meg neked az Úr, amit nézéssel, ... hallással, ... beszéddel, ... érintéssel vétkeztél.»

Ez mind igaz, emberek ők is . . ., de ha jobban nézem őket, ha az anyagon áthatoló hittel hallom őket, akkor Krisztust látom arcukon, Krisztust hallom szavukból, Krisztust veszem észre mozdulatukon.

A keresztény nép mindezt tudja. És mert tudja, lelkében kifakad az Egyház papjai iránt olyan kegyeletteljes tisztelet, gyermeki bizalom és ragaszkodás, hogy a kívülállók értetlenül nézik és nem képesek maguknak ennek eredetét megmagyarázni.

II. Igy megértem, mi az Egyház.

A) De így már kezdem megérteni, **mi is az Egyház.**

a) Mi tehát az Egyház? Megfelel minden korok egyik legnagyobb egyháztanítója, Szent Ágoston: «*A mostani, jelenvaló Egyház, Krisztus országa és a menny birodalma*». (De civitate Dei, 20, 9. 1.) Tehát az Egyház a földi köntösbe öltözött isteni igazság és kegyelem. Az Egyház tulajdonképeni énje maga az Úr Krisztus.

Mert ugyancsak Szent Ágoston mondja: «A fejnek teste az Egyház — nem itt vagy ott, hanem itt és az egész földkerekségen; nem ma vagy tegnap, hanem Ábeltől a legutolsóig, akik világra jönnek és Krisztusban hinni fognak a világ végéig. Az egész nép szent polgára az egy közösségnek, és ez a közösség Krisztus teste és Krisztus a feje». (Sermo 156, 2.)

Lehetne-e ennél világosabban kifejezni a mai beszédem alaptételét, mint ahogy azt Szent Ágoston kifejezte?

b) Újra kérdem: Mi tehát az Egyház? *Maga Krisztus! Krisztus áldó keze, Krisztus beszélő nyelve, Krisztus békét hozó lába, Krisztus szerető szíve.* Az Atya Krisztusnak «mindent a lába alá vetett, s megtette őt mindenekfölött az Egyháznak fejévé, mely neki teste és annak a teljessége, aki mindeneket mindenben betölt». (Ef. 1, 22, 23.)

B) De ugyancsak így értem már meg az Egyház **kettős arcát, látható és láthatatlan arcát is.** Amint u. i. az ember lelke láthatatlan, de ennek a láthatatlan léleknek látható testre van szüksége, hogy emberré legyen, épúgy az Egyház lelke is láthatatlan, de ez a lélek látható, érzékelhető formára is rászorul, hogy képviselhesse Isten országát a földön.

a) *Isten földi országa tehát történelmi jelenség is, időben*

és térben föllépő esemény, amely abban a szent pillanatban indult el útjára, amikor a Szűzanya először tartotta karján Szent Fiát azon az áldott karácsonyi éjtszakán. Olyan csendben érkezett meg közénk az Isten országa, amilyen csendben vetik el a magot a fölszántott barázdába.

Az elvetett kis mag aztán lassan növésnek indult. Az első növekedést jelentette az apostolok kiválasztása és tanítása. Mennyi időt, mennyi fáradságot fordított Krisztus Urunk ennek a tizenkettőnek nevelésére! Mindenekelőtt is az ő lelkükbe kellett vihartállóan elültetni az Isten országát. Hol volt akkor az Isten országa? Ahol Krisztus Urunk megjelent az ő tizenkét apostolával és tanítványaival, ahol jártak, ahol tanítottak, ahol imádkoztak — ott volt az Isten országa.

De — fájdalom — már ebben a legelső gyülekezetben, az Isten országának legelső bemutatkozásában ott volt a konkoly is: a tizenkettő közt ott volt Júdás, ennek szörnyű, megátalkodott gonoszsága mellett ott volt Péter megingása, ott volt Tamás hitetlensége is.

Az első növekedés után jött a terjeszkedés. Jött az első pünkösd a Szentlélek tűzével, jöttek az első megtérők, jött az őskeresztények élete, a maga fölemelő melegségével, de egyben viszálykodásokkal és szakadásokkal is.

Aztán ismét nagyobbra nőtt Isten országa. Egyik római provincia a másik után hódol meg Krisztus keresztje előtt, nyiltan és titokban szegények és gazdagok állanak Krisztus követői közé és hiába a megrettent római császárok véres üldözése: a vértanuk kihullott vére csak újabb magvetés volt a keresztény aratás számára.

Véget ér az ókor és eltűnik a rómaiak önmagát kiélt világbirodalma. Vele tűnik Isten országa is? Dehogy! Új népek ruganyos térde hajlik meg Krisztus előtt, gótok és longobardok, frankok és angolszászok, germánok és magyarok vetélkedve állanak be Isten országába, úgyhogy az egész középkort bátran úgy foghatjuk föl, mint szakadatlan teljesedését a Miatyánk kérésének: Jöjjön el a Te országod.

És az Isten országa még egyre növekedett. Európa már az övé volt, most kezdte megközelíteni a messzi kontinenseket. Előbb Ázsiát, majd Amerikát, aztán Afrikát, úgyhogy ma nincs olyan ország a világon, amelyben nem emelkednék Krisztus oltára.

Dehát ki ne látná be — Testvérek —, hogy ilyen óriási arányú elterjedéshez megfelelő méretű szervezet is kellett?

Mikor az utolsó vacsorán Krisztus maga köré gyüjtötte a tizenkét apostolt, az utolsó vacsora terme volt az egész Egyház. Hogy ma hová fejlődött az az egyetlen terem, hogy milyen bámulatos szervezete van az Egyháznak, hogy milyen szellemi, lelki hatalmat képvisel az egész földtekén, hogy mennyi vihart állott már ki és meg nem ingott, hogy mennyi ország, nép és uralkodócsalád veszett már el mellőle nyomtalanul a történelem sírjába, maga pedig áll mindennel dacolva, — az közismert mindnyájunk előtt.

b) De mindez csak külső arca az Egyháznak. *Van belső is, — és ez sokkal fontosabb.* Sajnos, erről egyesek alig tudnak valamit.

Tartok tőle, hogy ez az állítás újdonságszámba megy még sok hivő keresztény előtt is. Melyik állítás? Az, hogy az Isten országában, amit Egyháznak nevezünk, nem a külső arc a fontos, hanem sokkal inkább a benső. Ez a külső arc a látható része az Egyháznak: a szervezetei, hivatalai, rendeletei, pásztorai, hívei. De van az Isten országának egy benső, láthatatlan arca és — és ez a fontosabb.

Miből áll ez?

Az isteni kegyelem szakadatlan áramlásából, a kegyelmi patakok földalatti csendes éltető munkájából, a szőlővessző és szőlőtő életközösségéből, a tagok és a fej szerves összekötöttségéből. Igen, itt dobog az Egyház szíve, itt erősödik és újul meg az Isten országa! Kell az Isten országának láthatónak is lennie, kell kifelé is észrevehetőnek lennie, kell törvényeket előírnia, kell látható hierarchiával bírnia, — hiszen anyagból is álló emberek közt dolgozik. De ezeknek az embereknek a lelkét akarja átgyúrni, tehát a láthatatlan lelki arca a fontosabb, a szebb.

Aki vizsgálja ezt a belső arcot, csodálkozva veszi észre rajta a tündöklő szépséget. Csodálkozva nézi bölcseségét, mely nagyobb, mint bárki másé, mert az ő bölcsesége a «kereszt oktalansága». (Kor. I. 1, 23.) Megérzi szentségének illatát, mert ez a szentség a Krisztus keresztjének vérrózsáiból fakad. Tapasztalja szeretetének melegét, mert benne a tűz ég, amelyet meggyujtani Krisztus jött a földre. (Luk. 12, 49.) Meghallja lelkeket kereső szavát, melyből a jó Pásztor beszél, aki azért jött, hogy az embereknek életük legyen és bőségben legyen. (Ján. 10, 10.) Ez az Egyház belső arca!

III. Igy megértem Egyházamat.

Ha pedig mindez, amit föntebb hallottunk, igaz, ha igaz, hogy Krisztus és az Egyház egy, akkor nemcsak megértem, mi az Egyház, hanem meg is értem Egyházamat, megértem gondolkodásmódját, eljárását és viselkedését.

A) Igy mindenekelőtt is megértem azt a különben érthetetlen **nyugalmat és fölényes bizakodást,** ami az Egyházat mindig eltöltötte történetének legvéresebb korszakaiban is.

a) *A szenvedéstől és kínzástól mi is félünk,* — hol van emberi természet, amelyik ne riadna vissza tőlük? Ha gyalázat és üldözés áll előttünk, fogság és megkínoztatás, épúgy megreszketünk, mint Krisztus Urunkból véres verejtéket sajtolt ki az Olajfák hegyén az előre látott és érzett szenvedés tudata. Emberek vagyunk, akik a béke csendes perceiben Szent Péterrel fogadkoznak: «Ha mindnyájan megbotránkoznak is tebenned, én meg nem botránkozom soha» (Máté 26, 33.), de ugyanakkor reszketünk a gondolattól, hogy a dúló viharban mégis gyávák és gyöngék lehetünk...

Ez mind igaz.

b) De ha aggódunk is *magunkért, nem aggódunk az Egyházért!* Az Egyház nem más, mint az a Krisztus, aki elmondotta magáról: «Bízzatok, én legyőztem a világot». (Ján. 16, 33.) Az Egyház az a Krisztus, aki elmondotta magáról, hogy neki adatott «minden hatalom mennyben és földön». (Máté 28, 18.) Ő ígérte Egyházának, hogy «a pokol kapui nem vesznek erőt rajta» (Máté 16, 18.), mert «én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig». (Máté 28, 20.)

Ezért nem veszíti el az Egyház bizalmát és türelmét soha.

Pedig ha emberi mű volna és nem Isten országa, már ezerszer el kellett volna veszítenie, és ezerszer abba kellett volna hagynia az emberi léleknek oly reménytelenül nehéz nevelését. Hányszor élte már meg, hogy amit századok türelmével épített, lerontotta egy forradalmi éjszaka! Hányszor volt már, hogy amit kitartó munkával nemesített az erkölcsökön, elvadította egy világba dobott ellentétes jelszó! Ki érti hát meg, hogy ilyen körülmények között is továbbra Allelúját tud zengeni? Csak az, aki tudja, hogy az Egyház a köztünk továbbélő Krisztus, aki nagypénteki keresztjét a húsvéti feltámadás biztos tudatában hordozza ma is az emberek között.

Igen: így már megértjük Egyházunk törhetetlen bizakodását.

B) De ugyancsak ebben a megvilágításban értjük meg az Egyház szolgáinak, a **papságnak hivatását és feladatait is,** ami nem más, mint terjeszteni Isten országát a földön és megmutatni Krisztust az embereknek.

Hát van még a mai világnak is szüksége papokra? Mert kereskedőkre van és földművesekre is, bankárokra és mérnökökre is, gyárigazgatókra és vegyészekre is, művészekre és orvosokra is, — de papokra?

Igen, igen: papokra is!

Mert vajjon ez-e és ennyi-e az egész világ? Bank és gyár, nyomda és kórház, ez-e az egész világ? Majd eljön az idő, amikor minden betegségnek ismerjük már szérumát és minden mérget ártalmatlanná tudunk tenni. Eljön az idő, amikor 8—10 óra alatt New-Yorkba tudunk repülni. Kell-e még akkor is pap? Kell! Mert a nagy kérdések, a tulajdonképeni életkérdések akkor is ép azok lesznek, amik voltak az ókorban, amikor olajmécs pislogott lámpásainkban, vagy voltak a középkorban, amikor hónapokig is tartott volna a new-yorki utazás, ha már New-York egyáltalán meg lett volna.

Csupa vak botorkál az utcán, — hát van-e szükség papra? Csupa béna ül az útszélen, — hát van-e szükség papra? Van! Mert vannak kérdések és problémák a világon, amiket a száguldó tempó nem oldhat meg. Vannak kérdések, amiket sem laboratóriumokban, sem gyárakban, sem minisztériumokban, sem nyomdákban meg nem oldanak — csak: a templomokban!

C) De ugyancsak így értjük meg azt a **missziós tevékenységet** is, amely az Egyházat szüntelenül nyugtalanítja és munkára serkenti.

a) *Mire való az a lázas hitterjesztő-tevékenység,* amit az Egyház kifejt? — mondhatná valaki. Miért nem hagyunk meg mindenkit a maga vallásában? Utóvégre mindnyájan egy Istent imádunk! A fő, hogy becsületesek legyünk. Az már aztán mindegy, hogy ki milyen hiten tiszteli az Istent . . .

Mily sokszor hall az ember ilyen okoskodásokat! És jóindulatú embereket is mily könnyen megtévesztenek hasonló jelszavak!

Hát csakugyan nem mindegy, hogy milyen vallásban vagyunk?!

Bizony nem, Testvéreim! Korántsem mindegy.

Mindegy lehetett addig, amíg el nem jött Krisztus, aki azonban éppen azért jött, hogy megtanítson Istent jobban ismerni és jobban tisztelni.

b) Mert éppen erről van itt szó: *a vallás az Isten megismerése és elismerése!* A magára hagyott emberi ész és szív is rájön ugyan arra, hogy fölöttünk áll egy világot teremtő hatalom, akit nekünk tisztelnünk kell; de az Istent kellőképen megismerni, és Őt kellőképen tisztelni, — tisztelni úgy, ahogy azt Ő akarja, — erre a magára hagyott ember rá nem jön, erre magának Istennek kellett megtanítania minket.

És ezért jött Krisztus. És ezt a krisztusi feladatot kell az Egyháznak betöltenie.

Ismeritek azt a jelenetet, amikor az Úr Mózest megbízza, hogy képviselje népét a fáraó előtt. Mózes ijedten mentegetőzik: «Kérlek, Uram, sohasem voltam én ékesen szóló». (Móz. II. 4, 10.) De az Úr így bátorítja: «Ki teremtett szájat az embernek? . . . Nem én-e? Eredj tehát és majd én a száddal leszek s megtanítlak, mit beszélj». (Móz. II. 4, 11, 12.)

«Én megtanítlak, mit beszélj», — ez az Egyház kötelessége és ereje is.

Az a vallás, amelyet az ember maga állított össze, csak relatív vallás. Viszont az, amelyre az Isten tanított, abszolút vallás. Ez a legfőbb vallás, ez a «vallás» a szó teljes jelentésében.

Ilyen csak egy van: az, amelyikre Krisztus tanított minket: a kereszténység. Ezért érzi Krisztus Egyháza a nyugtot nem hagyó, feszülő kötelességét: Isten országát terjeszteni az egész világon. Ezért érzi, hogy ha nem akar méltatlanná válni isteni küldetéséhez, akkor igyekeznie kell megnyernie a kereszténység számára azokat, akik még nincsenek benne, hogy ezzel is elősegítse az Úr imájának beteljesülését: «Jöjjön el a Te országod . . .»

*

Testvérek! Most, a beszéd végén fölvetek egy kérdést: Él-e bennünk a hit és fölemelő tudat, hogy az Isten különös kegyelméből mi is polgárai lehetünk az ő földi országának, amit Krisztus Egyházának hívnak?

Tudjátok, mikor ébred az ember tudatára ennek a nagyszerű közösségnek, ennek a fölemelő testvériségnek? Amikor Rómában bemegy a Szent Péter templomba.

Felejthetetlen benyomás! Leszállok a villamosról és

elindulok a Szent Péter téren, elhaladok a szakadatlanul szökő vízsugár és az évezredes obeliszk mellett, föl a lépcsőkön . . ., bent vagyok a templomban.

Itt lüktet a kereszténység szíve. Turisták és zarándokok szakadatlanul jönnek-mennek, de én mindebből nem látok most semmit. Nem látom az oszlopokon és a falakon a csodás művészi munkákat. Csak egyet látok, egyet érzek: megragad és fogvatart az Egyháznak itt lüktető életritmusa, történelemfölöttisége, időfölöttisége, itt érzem, mennyire igaz, hogy az Egyházban csakugyan Krisztus él köztünk.

Ott állok Szent Péter sírja előtt. Imbolygó mécsesfények lángolnak rajta . . . Kilencvenhárom ezüstlámpa . . . Nem holt villanyfény, hanem olaj és viasz fénye, mintha tüzesen dobogó emberi szíveink őrtállását jelképeznék annak sírjánál, aki szintén csak ember volt, mint mi, de aki mégis csak Krisztusnak első apostola volt, első feje annak a maroknyi kis csapatnak, az ősegyháznak, amely ma már 400 milliónyira nőtt, és akik közt Isten kegyelméből én is ott lehetek.

És mialatt némán állok a galileai halász sírja előtt, úgy tudok imádkozni, mint még soha: annyira nem magamért, annyira a közös keresztény érdekekért, annyira az Isten országának eljöveteléért. Körülöttem térdnadrágos turisták félhangosan olvassák fel a Baedecker megjegyzéseit és halvány sejtelmük sincs, hogy abból a sírból, amelynél lélek nélkül állanak, ma is folyton árad a történelem, egyház- és világtörténelem sarkallik azon a sziklán, amelyről Krisztus mondotta, hogy a pokol kapui nem vesznek erőt rajta.

Igen, látom, tudom, fölismertem, hogy az Egyház a köztünk élő Krisztus! Érzem, mint borul rá lelkemre ennek a nagy fölismerésnek magasztos súlya; érzem, mint hajlik meg térdem önkéntelenül is; most már nem állva, térdelve fejezem be imámat: *add, Uram, hogy méltó polgára lehessek a te földi országodnak, hűséges gyermeke a te Egyházadnak!*

Amen.

II.

Isten üldözött országa.

(Szentírás: Ján. 16, 1—4.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A mennyei Atya végtelen jóságában minden embert meghív az Ő örök országába. Hív, de nem kényszerít. Szabadakaratával bíró lényeknek teremtett minket és akaratunk elhatározásával kell Feléje fordulnunk. Ha szeretettel fordulunk Isten felé, útban vagyunk az Ő országába. Ha elfordulunk Tőle szeretetlenül, hidegen, daccal, lázadással — ezt nevezzük bűnnek —, akkor eltávolodunk Tőle. Maga az Istenfia jött a földre, hogy megmentsen a bűn rémes szolgaságából, de ő sem kényszeríti reánk a megváltást, Ő is önkéntes követőket akar; akarja, hogy nyiltan állást foglaljunk Isten országa mellett vagy ellen.

Ha így gondoljuk végig Isten terveit, megértjük, hogy a világtörténelem Krisztus óta valóban nem más, mint nagy tanuságtétel az Isten országa mellett és egyetlen gigászi harc az Isten országáért, — egyik táborban állanak azok, akik mellette harcolnak, a másikban azok, akik ellene.

A történelem békében és háborúban egyaránt tanúságot tesz Isten mellett. Békében láthatóan tanúságot tesznek a templomok és kórházak, iskolák és árvaházak és a keresztény felebaráti szeretet valamennyi intézménye; láthatatlanul pedig a rosszrahajló emberi természetet legyőző és magukat Isten eleven templomaivá szentelő hívek milliói. Háborúban, üldöztetésben pedig tanúságot tesz a hitükhöz, a viharban is vérontásig és halálig ragaszkodók hűsége. Érdemes lesz a mai beszédet teljesen ennek az utóbbi gondolatnak kifejtésére szánnunk. Mert hiszen a vihar nemcsak a multban rázta az Egyház fáját; ma sem ért véget a harc, és nem is fog véget érni, csak az utolsó ítélet széke előtt.

I. *Amióta megvan az Egyház, mindig harcolnia s küzdenie kellett;* ez is éppen egyik bizonyítéka krisztusi voltának,

mert hiszen az Úr Jézus ezt előre megmondotta Egyházáról. II. De megmondott még mást is; azt, hogy *minden küzdelem közt is és minden támadás ellenére is Egyháza a világ végéig fennmarad*, — és ebből ered a mi bizakodó világfölényes optimizmusunk.

I. Krisztus Egyháza küzd.

Hogy Krisztus Egyházának örökös küzdelem lesz a sorsa, azt az Úr Jézus világosan megmondotta. Csak az imént olvastam fel a beszéd előtt az Ő nagyon komoly szavait: «Eljön az óra, hogy mindaz, aki megöl titeket, szolgálatot vél tenni az Istennek». (Ján. 16, 2.)

Valóban: Krisztus Egyházának mindig küzdenie kellett ellenségeinek nyilt erőszakával, de küzdenie kellett híveinek értetlen kritikájával is.

A) **Küzdenie kellett ellenségeinek nyilt erőszakával.**

Nem különb a tanítvány mesterénél, sem a szolga uránál. (Máté 10, 24.)

Ezt magától az Egyház Alapítójától tudjuk. Ha tehát üldözik az Egyházat, ha egész története Krisztus keresztútjának szakadatlan folytatása, azon nincs mit csodálkozni. Hiszen alig távozott el a földről az Úr, alig hajtott ki az Egyház első vetése, máris nagy rendeket vágott a zsenge hajtásban az első üldözések véres sarlója. Minden ok vagy ürügy jó volt a keresztények ellen. Mint az egyik régi egyházi író mondja is, már a II. században: «Ha a Tiberis kiönt vagy a Nílus nem önt ki, ha szárazság van vagy földrengés, éhség vagy pestis, azonnal felhangzik: oroszlánok elé a keresztényeket!» (Tertulliánus.)

Az Úristen azonban semmit sem tesz cél nélkül. Ha tehát eltűri, hogy ilyen embertelen viharok tomboljanak az Ő kedvelt Fiának titokzatos teste, Krisztus Egyháza körül, akkor ezzel bizonyára nagy céljai vannak.

Vajjon mi lehet a célja az Egyház szenvedéseivel? *a)* Első célja lehet *szemmelláthatóan bebizonyítani az Egyház krisztusi eredetét.*

«Ha a világ gyűlöl benneteket — mondja az Úr Jézus —, tudjátok meg, hogy engem előbb gyűlölt nálatok. Ha a világból valók volnátok, a világ szeretné azt, ami övé; de mivel, hogy nem vagytok a világból valók... azért gyűlöl benneteket a világ.» (Ján. 15, 18. 19.) Ó igen, ha Egyházunk némán nézné az emberek erkölcsi kisiklásait,

ha nem emelne szót Isten jogainak védelmében, ha nem kiáltaná a léhák felé: «Non licet», «Nem szabad», nem bántaná őt senki. «A mi gondolkodásmódunk gyakran semmi más, mint szívünk története», — mondja a német bölcselő Fichte. Aki tehát a sötétet szereti, gyűlöli a világosságot. Aki barátja a világnak, ellensége az Istennek. Ezért volt mindig igaz és marad is igaz Szent Pál megállapítása: «Akik jámborul akarnak élni Krisztus Jézusban, mindnyájan üldözést fognak szenvedni!» (Tim. II. 3, 12.)

Mikor az Úr elküldte apostolait a világba hogy hirdessék az Evangéliumot, ezt mondta nekik: «Úgy küldlek titeket, mint juhokat a farkasok közé». (Máté 10, 16.) Nos, akkor igazán nincs csodálkozni való azon, hogy a farkasok mindig szét akarják tépni a juhokat!

Krisztus Urunkat mennyit bántották és üldözték, pedig nem volt benne a rossznak árnyéka sem! Dehát akkor lehet-e azon csodálkozni, ha az Ő Egyházán beteljesedik, amit előre bejelentett: «Bizony, bizony mondom nektek: nem nagyobb a szolga uránál, sem az apostol nem nagyobb annál, aki őt küldte». (Ján. 13, 16.)

Az Egyházban Krisztus él; de nemcsak a feltámadt és győzedelmes Krisztus, hanem a keresztjét hordó, szenvedő Krisztus is, aki a megváltás nehéz munkáját ma is folytatja és hordozza véres keresztjét a világtörténelem poros országútján.

Csak az lehet Krisztus igazi Egyháza, amelyik Krisztus sebeit és töviskoronáját hordozza magán, mint Szent Pál nyiltan hirdeti is: «Mindig hordozzuk testünkön Jézus halálát, hogy Jézus élete is nyilvánvaló legyen testünkön». (Kor, II. 4, 10.)

b) De újabb célja is lehet az üldözésnek: nagy figyelmeztetés a részünkre. *Figyelmeztetés, hogy helyesen értsük meg a kereszténységet:* az nem tétlenség, nem langyos béke és tespedés, nem rózsásarcú merengés és ábrándozás, hanem állandó harc és önfegyelmezés. Az élő szervezet addig egészséges, amíg harcolni tud, — harcolni, az egészséget támadó ellenséggel. Az örök béke okvetlenül elernyedést hozna az emberiségre a kultúrában is és a romantika veszedelmes, süppedő talajára vinne a vallási téren.

A kereszténységnek is lényege a küzdelem, a harc. «Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét, és kövessen engem.» (Máté 16, 24.) «Nem jöttem békét hozni, hanem kardot.» (Máté 10, 34.) «A mennyek

országa erőszakot szenved, és az erőszakosak ragadják el azt.» (Máté 11, 12.) «Törd magad, mint Krisztus Jézus jó katonája.» (Tim. II. 2, 3.)

c) Szent Pál még egy újabb célt is jelöl meg az üldözések, botrányok és hibák számára. Azt, hogy *kipróbálják hűségünket*. Ezt írja u. i. a korinthusi hívekhez: «Szükséges, hogy meghasonlások is legyenek, hogy a kipróbáltak nyilvánvalók legyenek köztetek». (Kor. I. 11, 19.) Valóban, ha nézzük, akár az emberi természet romlottságát, akár az ördögnek, Isten országa született ellenségének, soha nem nyugvó mesterkedéseit, igazat kell adnunk Szent Pálnak: elkerülhetetlen, hogy meghasonlás ne legyen.

De a meghasonlásban, az üldöztetés viharában Szent Pál tisztító vihart lát: annál jobban kipróbálódnak a jók, a hívek, a tiszták, az álhatatosak.

Igy most már megértjük Szent Ágoston vakmerőnek látszó állítását is, mikor az üldözésekkel kapcsolatban ezt írja: «Utamur isto divinae Providentiae beneficio» (De vera religione, cap. VIII.), «Használjuk fel az isteni Gondviselésnek eme jótéteményeit».

Hogyan? A bajok, a botrányok, az üldözések «Az isteni Gondviselés jótéteményei?» Igen, azokká lehetnek, ha az üldöztetés vihara elsöpri a pelyvát és felrázza álmából a békésen szunnyadókat.

Amikor végigságuld az Egyház fölött az üldözés vihara, a veszély óráiban titokzatos erők kelnek életre benne; erők, mikről a béke langyos napjaiban sejtelmünk sem volt. Milyen hit, milyen áldozatos hitmegvallás, milyen szeretet sugárzik föl a lelkekből ilyenkor! Úgy-e, mennyire tudunk ujjongani, mikor egy sötét borongós napon egyszerre csak hirtelen kisüt a nap és áttör a fekete felhőkön!

De épígy kell örülnünk az üldözések alatt kisütő nagy erényeknek is! Hiszen a legnagyobb egyházatyákat, a leghősiesebb szenteket éppen az üldözések és harcok kora termelte ki Egyházunkban.

Azt tehát, hogy az Egyháznak állandóan küzdenie kell külső ellenségeinek erőszakával, nemcsak hogy nem bizonyít isteni eredete ellen, hanem inkább annak egyik ékesen szóló tanúbizonysága.

B) De ugyancsak nem bizonyít ellene az a másik szomorú tény sem, hogy küzdenie kell, nem csak ellenségeinek erőszakával, hanem néha még **saját híveinek értetlen kritikájával is.**

a) Azokkal, akik így szoktak beszélni: «*Én vallásos vagyok, de nincs szükségem Egyházra!* Elegek nekem a magam lelki érzelmei és hullámzásai, nincs szükségem az Egyház által hirdetett vallásosságra . . .»

Mintha valaki azt mondaná: «Én matematikus vagyok ugyan, de beérem az egyszereggyel és többre nem vágyom». Én költő vagyok ugyan, de rímeimben még mindig Illosvai Selymes Péter «vala=vala»=inál tartok. Fizikus vagyok, de még mindig csak gyertyával világítok. No nem! Örülünk, hogy a matematikában eljutottunk az egyszeregytől az infinitezimális számítás csúcsaira. És a költészetben a döcögős rímektől a mesteri formák magaslataira. És a fizikában a gyertyafénytől a Jupiter=lámpák vakító fényéhez. És a történelemben a legendáktól és krónikáktól az oklevéltárak megbízhatóságához. Igen, ennek mind örülünk, dehát csak a vallásban állanánk veszteg? Vagy beérnők a természetes ember elemi érzéseivel az egyházias vallásosság éltető, pompás magaslatai helyett?

Csak vigyázz, mikor azt mondod, hogy vallásos akarsz ugyan lenni, de nincs szükséged az Egyházra; ha te direktvonalat tartasz az Istenhez, nincs szükséged közvetítőre . . . Vajjon nem hallottad=e soha, mit mondott az Úr arról, aki az Egyházra nem hallgat? «Legyen neked, mint a pogány és a vámos.» (Máté 18, 17.) Nem annyit jelent=e ez a krisztusi szó, hogy az Egyház az a hely, az a tanítói hivatal, amelyre Ő maga bízta tanításának hiteles magyarázatát és hirdetését?

b) Azok, akik ennyire a «saját lábukon akarják az Istent keresni» és nincsenek megelégedve a mi szent katolikus hitünkkel, bizony egykönnyen úgy járhatnak, mint ahogy *egy gazdag európai járt messze Keleten.*

Elveszítette ifjúkori hitét és reá szakadt a hitetlen emberi élek sötét éjtszakája, a maga minden kínjával és problémájával. Utazott ide, utazott oda, mindenütt kereste a megoldást és — hiába kereste. Egyszer aztán eljutott messze Indiába, és ott sokat hallott egy bölcs indus papról, aki állítólag minden nehéz problémára meg tudja adni a megfejtést.

— Kérlek, mutass nekem utat az én szörnyű kételyeimre — szólt a mi emberünk.

Az öreg indus így felel:

— Ha hét dolgot hordasz a lelkedben, boldog leszesz. Ime, halljad ezt a hét dolgot: «Légy bölcs és értelmes.

Gondolataidat a legfölségesebb dolgokra fordítsd anélkül, hogy megfeledkeznél a mindennapi élet apróságairól. Légy okos a tanácsban és erősakaratú. Fontold meg, mielőtt cselekednél, de akkor aztán lásd hozzá erővel és elszántsággal. Törekedjél sok tudásra, de ne légy gőgös tudományodra. Minél inkább megismered a dolgokat, annál inkább hatalmadba keríted azokat, de szíved maradjon lágy és jámbor, eszedben tartván emberi kicsinységünket. És végül a hét dolog legnagyobbika — és itt az öreg felemelkedett ültéből és tekintetét az ég felé fordítva folytatta: — Telj el tisztelettel az Örökkévalóval, az istenivel szemben; ez a tisztelet koronázza és szenteli meg az előbbi hatot és az istenség mindezt, a bölcsességet és az értelmet, a tanácsot és erősséget, a tudást és jámborságot, sőt magát az Úr félelmét is megadja annak, aki tisztelni akarja Őt».

A mi európai utasunk most hosszasan elgondolkodva végigsimította homlokát, mintha valami fátyol volna szeme előtt és lassan, tagolva mondta:

— Bölcseség . . . , értelem . . . , tanács . . . , erősség. . . , tudomány . . . , jámborság . . . , az Úr félelme — sajátságos: hiszen mindez benne van a katekizmusban, amit gyermekkoromban az iskolában tanultam!

— Akkor a te katekizmusod okos könyv — felelte az indus —, és én nem tudom, miért jöttél hozzám. Bizony, nem tudjuk! És nem tudjuk, miért botorkálnak emberek halálra epedt szomjas lélekkel az élet országútján, mikor csak kezüket kellene kinyujtani az élő vizek forrása után.

Mily tanulságos történet, de egyben mennyi szemrehányás azok számára, akik nincsenek megelégedve Egyházukkal és saját fejük szerint keresik — persze hiába — lelki eligazodásukat.

II. Krisztus Egyháza bízik.

De amit eddig elmondottam, a valóságnak csak egyik fele. Krisztus Egyháza u. i. nemcsak küzd, hanem bízik is: bízik rendületlen optimizmussal.

A) Vajjon nem látja-e a veszélyeket? De igen! Vajjon nem érzi-e az üldözések súlyát? De igen! Csak? . . . Csak: **nem esik kétségbe!** Magával érzi, feje fölött tudja «Isten hatalmas kezét».

a) Ez szentírási kifejezés! Maga az első pápa, *Szent*

Péter biztatta ezzel az első kereszténveket: «Alázzátok meg magatokat az Isten hatalmas keze alatt, . . . minden aggodalmatokat őreá bízván, mert neki gondja van rátok». (Pét. I. 5, 6. 7.)

Isten hatalmas keze! Csak egy picinykét mozduljon az a kéz és elcsendesül a legtombolóbb orkán! Csak egy kicsit mozduljon az a kéz, és tehetetlenül omlik földre a legdühösebb ellenség!

Hát csak üldözzék Krisztus országát és híveit — nem félünk, meg nem ingunk!

Fülünkbe cseng Krisztus bátorító szava: «Ne féljetek azoktól, kik megölik a testet, és azután semmi egyebet sem tudnak tenni». (Luk. 12, 4.) «Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudván, minden rosszat mondanak rátok énérettem. Örüljetek és vigadjatok, mert jutalmatok bőséges mennyekben.» (Máté 5. 10—12.)

Szent Egyházunk egész története ezt az optimizmust táplálja bennünk. 1900 éves multja szakadatlan sorozata a nagyszerű győzelmeknek és fájdalmas leveretéseknek, az örömnek, majd fájdalomnak, a napsütésnek, majd viharnak, a fejlődésnek, majd megakadásnak, a Tábor-hegyi óráknak, majd a Kálvária óráinak.

b) Az Egyház egész története egy sajátságos tényt nyilatkoztat ki előttünk: milyen óriási a különbség az *emberi számítás és az isteni terv között!* Szinte rendszert lehetne felfedezni abban, hogy amit mi nagynak és fontosnak és döntőnek tartunk, az az Isten szemében egyszerűen nem számít. Mennyire igaza van tehát Aranyszájú Szent Jánosnak, mikor ezekkel a lelkendező szavakkal emlékezik meg az Egyházról:

«Nincs az Egyházhoz fogható semmi. Ne említs nekem bástyát és fegyvert. A bástyákat megrágja az idő, de az Egyházat meg nem öregíti. A bástya falait áttöri a barbár, az Egyházzal nem bír a Sátán sem. De sokan támadták, s valamennyien tönkrementek. S az Egyház az égig emelkedett. Ez a nagysága. Győz, amikor béklyóba verik, ragyog, amikor meggyalázzák, sebet sokat kap, de nem hal meg tőlük, hullámok dobálják hajóját, de el nem merítik, viharok rázzák, de nem ismer hajótörést; küzd és harcol vereség nélkül. Akkor miért engedi Isten ellene a harcot? Hogy győzelme annál dicsőségesebb legyen.»

«Az Egyháznál semmi sem erősebb. Reményed, üdvösséged, menedéked az Egyház. Magasabb, mint az ég és szélesebb, mint a föld. Nem öregszik, mindig fiatal. Azért is mondja az Irás hegynek, hogy tudjuk, milyen erős; szűznek, mert érintetlen; királynőnek, mert olyan földöntúli a fénye, ékessége; leánynak Istennel való rokonságában; s anyának, akinek milliószámra vannak gyermekei.»

B) **Hogy honnan veszi az Egyház ezt a rendíthetetlen bizalmát és optimizmusát?** Hogy miért nem esik kétségbe, mikor az Isten országának terjesztésében lépten-nyomon emberfeletti akadályokba ütközik?

a) *Azért, mert minderre isteni Alapítója sokszor figyelmeztette és előkészítette.*

Volt egy szőlősgazda — mondotta az Úr Jézus —, aki elküldötte szolgáit a bérlőhöz, hogy szedjék be a bért. A bérlő azonban megölte a szolgákat. Akkor saját egyetlen fiát küldte a bérért; azt is megölte a bérlő. (Máté 21, 33—34.) Ezzel a példabeszéddel a Krisztus előtti próféták sorsát és saját sorsát akarta az Úr szemléltetni. De máskor azt is világosan megmondja, hogy nem lesz könnyebb sorsuk későbbi követőinek sem. Mikor legszebben kelne a vetés, jön az ellenség és titokban konkolyt hint a földre. (Máté 13, 25.) Jönnek a hamis megváltók. (Máté 24, 5.) Híveinek nemcsak tévtanítással kell megküzdeniök, hanem «szorongatásuk» is lesz. (Ján. 16, 23.) «Üldöztetésük» is. (Máté 5, 10.) De hiába minden ördögi lázongás! Az ő országa kis magból olyan nagyra nő, hogy ágai alá menekülnek az ég madarai (Máté 4, 31.) és országán «a pokol kapui sem vesznek erőt». (Máté 16, 18.)

b) *Pedig voltak olyan fájdalmas korok is az Egyház történetében,* amikor a kislelkűek már-már kételkedhettek volna a krisztusi ígéret értékében. Voltak korszakok, amelyekben a dermedtségnek, sőt talán a tetszhalálnak jelei voltak észrevehetők rajta. De a fájdalmas tespedést mindig új virágzás, új élet fellendülése követte, amint szivárványos pillangó száll ki a napsütésbe a hernyó bábjának dermedtségéből, látszólagos tetszhalálából. És amint a nagy természet is megdermed télen, hogy erőt gyüjthessen a következő tavaszi rügyezésre, épígy az Egyház történetében is minden tespedt korszak tulajdonkép csak erőgyüjtő nekikészülődés volt.

Ezért nem rendülünk meg és nem tántorodunk meg

a szenvedésekben. Fülünkben cseng Szent Ágoston szava: «Nélkülöz az Egyház, éhezik és szomjazik a földi zarándokságban, hogy kielégíttessék odaát a hazában . . . És Krisztus teste fölött, vagyis a szentek és hívek egysége fölött átcsapnak az Isten haragvó hullámai, de meg nem maradnak («transeunt irae Dei, non autem manent»). És Istennek fenyegetései megzavarják a híveknek emberi gyöngéit». (Enarr. in P. 87.)

*

Kedves Testvéreim! Az Egyház Isten országa, Isten üldözött országa. Az volt a multban, az marad a jövőben is. De minden megpróbáltatásunk közt is lehetne-e nagyobb vigasztalásunk, mint Szent Péter intelme: «Szerelmesim, ne ütközzetek meg az égető szorongatáson, mely a ti kipróbálástokra van rajtatok; . . . hanem örüljetek, ha Krisztus szenvedéseiben részt vehettek, hogy az ő dicsőségének kinyilatkoztatásában is vigadva örvendezzetek. Ha szidalmaznak titeket Krisztus nevéért, boldogok lesztek, mert az Isten tisztelete, dicsősége és ereje és az ő Lelke megnyugszik rajtatok». (Pét. I. 4, 12—14.)

A helyett tehát, hogy hitünkben megingatna minket az Egyház üldöztetése, inkább azt kellene éreznünk, amit az apostolok, akiket a zsidó főtanács megveretett, «azok pedig eltávozának a főtanácsból örvendezve, mivel méltóknak találtattak, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek». (Ap. csel. 5, 41.)

Valahányszor tehát látjuk és halljuk, hogy hol itt, hol ott lángol fel a gyűlölet tüze szent Egyházunk ellen, jusson eszünkbe vigasztalásunkra Szent Ágostonnak örökbecsű megállapítása:

«Igy járja az Egyház zarándokútját a világ végéig, a világ üldözése és Isten vigasztalása közt. A félelem tövise, kínzó gyötrelmek, súlyos terhek és veszélyes kísértések e világban az Ő számára nevelés és tisztulásra szolgálnak.

Senki az égből ki nem törülheti Isten tervét; senki a földről el nem törülheti Isten Egyházát. Isten neki ígérte az egész földkerekségét; be is töltötte az egész földet. Jók és rosszak élnek keblében; a földön csak rosszakat *veszít*, a mennybe csak jókat küld». (Civ. Dei 16, 2.)

Szeressük Urunkat, Istenünket, szeressük az Egyházat: Istent mint Atyánkat, az Egyházat mint Anyánkat! Istent

mint Urat, az Egyházat mint az Úr szolgáló leányát! Mert mi az «ő szolgálójának gyermekei» (v. ö. Zsolt. 115, 16.) vagyunk. (Serm. 177, 2; 32, 13.)

Eddig tartanak Szent Ágoston szavai. Adja az Isten, hogy csendben és viharban, békében és üldözésben egyformán, hűséges és hálás gyermekei legyünk «az ő szolgálójának», az Úr szolgálóleányának: a mi szent katolikus Egyházunknak! Amen.

III.

Emberi hibák az Isten országában. (I.)

(Szentírás: Máté 13, 24—30.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Istennek földi országa, amelynek eljöveteléért a Miatyánkban annyit imádkozunk, maga a katolikus Egyház; az eddigi beszédekben erről kétséget kizáróan meggyőződhettünk. Sőt a legutóbbi prédikációban az is világossá vált előttünk, hogy ennek a tételünknek nem mond ellen az Egyház szakadatlan küzdelme és üldöztetése sem, mert hiszen Krisztus Urunk előre megmondotta, hogy igaz hívei és követői a világ részéről folytonos támadásoknak lesznek kitéve.

Az Egyház tehát attól még lehet Isten országa, hogy folytonos üldözésnek és támadásnak van kitéve.

De vajjon lehet-e egy másik körülmény miatt is? Azt még csak nem nehéz megérteni, hogyha Krisztust üldözték, Egyházát is üldözni fogják. De ki érti meg, ki hiheti el, hogyha a katolikus Egyház csakugyan az Isten földi országa, hogy abban mégis gyöngeségek és hibák is vannak, hogy mind a hívek, mind a papok közt felütheti fejét az emberi gyarlóság, megbotlás, sőt súlyos visszaélés és bűn is? Ki érti meg ezt? Ellenkezőleg nem azt várnók-e, hogy az Isten országának minden polgára, főkép pedig minden szolgája magas erkölcsű, szeplőtelen, szentéletű legyen?

Fájdalom, nincs mindig így. Az Isten országának 1900 éves épületén — fájdalom — vannak repedések is és az Isten országának polgárai és szolgái között vannak bűnösök is. Az Isten országának ellenségei egyenesen kéjelegnek abban, hogy napfényre hozzanak és szellőztessenek az 1900 éves történelemből minden botlást, botrányt és bűnt, ami valaha megtörtént vagy amit az Egyházra csak valaha is ráfogtak.

Kedvteléssel és élvezettel emlegetik ezeket, csakhogy utána szemünkbe vághassák: Hát nézzétek, ez volna az Isten földi országa?!

És ilyen támadásokra meginognak, megzavarodnak, elnémulnak még legjobbjaink is. Valahogy úgy érzik magukat, mint egy jó gyermek érzi, mikor szüleiről kegyetlen emberek gonoszságokat és botrányokat beszélnek előtte. Legszívesebben szeretnék az egészet nem elhinni, szeretnének a fecsegőnek a szájára ütni . . . De ezzel az ügyet még nem intézték el. Jobb az egésznek nyiltan szemébe nézni.

Ezért szentelem a mai és a következő beszédet ennek a nehéz, kényes és égető kérdésnek. Lehetséges-e, hogy az Egyház csakugyan az Isten országa, mikor emberi hibák és botlások is vannak történetében? Nézzünk egyszer nyiltan szemébe minden vádaskodásnak. Keressük a feleletet, vajjon mi az oka annak, hogy hibák és bűnök voltak és vannak még az Egyházban is; és keressük azt a célt is, amiért Isten mindezt megengedi.

Nincs semmi takarnivalónk, Testvérek! Hiszem, hogy aki jóakarattal hallgatja végig ezeket az őszinte szavakat, lelke csak megerősödik szent Egyházunk iránti szeretetében.

I. Az Egyház az emberek kezében.

A) Kiindulás gyanánt ne felejtsünk el megfontolni egy alapvető igazságot: **Az Úr emberekre, gyönge, esendő emberekre bízta evangéliumát.**

a) Az Istenfia munkájának folytatásával nem angyalokat bízott meg, hanem embereket. *Nagy bizalom ez számunkra, de nagy próbáratétel is.* Megrendítő bizalom és kitüntetés számunkra, hogy mi, gyönge emberek a lélek üdvének elnyerésében egymásnak segíthetünk, egymásnak hasznára lehetünk. De nagy próbáratétel is, mert ahol csak emberek vannak, emberek dolgoznak, ott kiütköznek és megjelennek emberi vonások is, gyarlóságok, fogyatkozások, tökéletlenségek, bűnök is. Mert ahhoz, hogy a jót megtegyük, nem elég, hogy csak ismerjük azt.

Valaki egy részeges munkást le akart beszélni az ivásról és nagy meggyőződéssel adta elő, mennyit árt az alkohol.

A mi emberünk azt felelte:

— Már pedig, kérem, a mi falunkban a doktor úr is nagyokat iszik, ő pedig csak tudhatja, hogy mi árt, mi nem árt!

Persze, hogy tudhatja! Ha a jónak tudása elég volna annak követéséhez . . . De nem elég! Nem elég, mert a

Teremtő az embert szabadakarattal ruházta fel; és abban a pillanatban, amikor az embernek ezt a csodálatos adományt adta, egyben saját magának is korlátot állított föl: ehhez a szabadakarathoz többé Ő hozzá nem nyúl, mégha mindjárt bűnre, azaz Isten ellen használná is azt fel az ember. Az Egyházban is szabadakarattal bíró hívek és vezetők élnek, akik akaratukat jóra is használhatják, de — fájdalom — rosszra is. És amint a fény mellett a természetben is mindenütt ott van az árnyék, az Egyház tagjaiban és vezetőiben is a jó mellett fel-feltűnik a rossz is.

b) Azzal tehát legyünk tisztában, hogy a tökéletlenségek és hibák együtt járnak az Egyház felépítésével és hogy *mindezt az Úr Jézus is előre tudta és számításba vette.* Hogy az ő Egyházában csupa szentek lesznek, ezt soha nem tanította. De igenis azt tanította, hogy hasonló lesz az Egyház a szántóföldhöz, amelyen a búza mellett konkoly is növekedik; és a hálóhoz, mely a jó halakon kívül értéktelineket is fog. Ugyancsak ő figyelmeztette az apostolokat, hogy ne keressék az első helyeket, és ezzel szinte előre jelezte, hogy bizony lesznek köztük, meg utódaik közt is versengések, hatalmi túltengések.

Mit akart az Úr elérni ezekkel a hasonlatokkal és figyelmeztetéssel? Előre óvni akart minket, hogy ebben a gyarló, földi, emberi életben ne várjunk olyan Egyházat, amely ugyan szintén gyarló emberekből áll, de emberi gyarlóságok nélkül való.

B) Igy most már kezdjük érteni, **honnan a gyom és dudva még az Egyház kertjében is?** Honnan van az, hogy még azok a hívek is, akik imádkoznak, templomba járnak, a szentségeket fölveszik, az életben sokszor alig-alig különböznek a nemkeresztényektől? Honnan van az, hogy még az Úr szolgái is egyszerűek és méltóságban levők, néha nagyon emberek, nagyon esendők, nagyon gyöngék, — pedig kapták az egyházi rend szentségét és kegyelmeit?

Honnan mindez? Ki érti ezt meg?

a) Megérti, aki ismeri *az Úr Jézus példabeszédét a konkolyról,* amit a mai beszédem elején felolvastam. Nem a magban van a hiba, ó, az elsőrendű, nemes mag! — hanem az ellenség rontó munkájában. Amióta az áteredő bűn megjelent a földön, azóta annak fájdalmas következményei mindenütt előtűnnek, ahol csak ember keze benne van bármilyen munkában. Még az egyháziban is!

Egyházunkat anya*szent*egyháznak nevezzük. Maga az

Egyház tehát szent. És mégis ugyanez a szent Egyház a történelem folyamán ismételten szembeszállott olyan túlzó felfogásokkal, mintha az Egyházhoz csak a «tökéletesek», csak a «tiszták», csak a szentek tartozhatnának.

Az Úr Jézus szavai ugyanis mást tanítanak. Tanítják, hogy az Egyház földjén búza és konkoly vegyesen nő, hogy az Egyház hálójában jó és rossz halak vegyesen vannak, egész az ítélet nagy napjáig, amikor a konkolyt a búzától végleg elválasztják. Addig azonban az Egyháznak meg kell maradnia az isteni irgalom nagy házának, amelynek ajtaja tágra-nyitva várja a «méltatlanokat» is, a «tökéletleneket» is, mert ezek is megtérhetnek és méltókká és tökéletesekké válhatnak még a halál pillanatában is.

Tehát szent a mi Egyházunk, mert szent az Alapítója: az Isten Fia. Szent, mert szent célra akarja vezetni híveit: a megszentelődésre. Szent, mert szentek eszközei, melyeket e célra használ: a szentségek. De nem szent olyan értelemben, mintha minden tagja már valóban elérte volna a lelki tökéletességet. Ezt nem mondhatja el sem híveiről, sem — sajnos — papjairól. Hibát, gyöngeséget, botlást és bűnt ott is találunk. Ez fáj nekünk, szeretnők, bár ne így volna: de megváltoztatni a dolgot nem vagyunk képesek. Nem pedig azért, mert emberekről van szó, törékeny, esendő emberekről.

b) És még egyet ne feledjünk. Ne feledjük el *az élet törvényszerű ritmusát*, amelynek az Egyház is alá van vetve, mert hiszen szintén élő szervezet.

Az ember dolgozik órák hosszat, aztán elfárad, lefekszik és alszik. Mikor pedig fölébred, mintha kicserélték volna: frissen kezd újra az alkotó munkához. Az Egyház története is világosan mutatja ennek az elfáradásnak, szendergésnek, erőt gyüjtésnek, majd új életre ébredésnek fokozatait. És hogy minden szomorú eset, minden botrány és bűn csak a felületen maradó, úgynevezett «funkcionárius zavar» volt és nem lényeges szervi hiba, és hogy a benső, a lényeg mindig egészséges és érintetlen maradt, annak beszédes jele éppen az a teljes gyógyulás és munkakészség, amely a hanyatlás korszakait mindig fölváltotta.

«Szükséges, hogy botrányok legyenek». (Máté 18, 7.) Ezek az Úr Jézus legmegrendítőbb szavai közül valók. Megrendítőek, mert jelzik, hogy Krisztus Urunk az ő Egyházának sem adott immunitást, védettséget, nem ígérte meg papjainak sem, hogy lábuk meg nem botlik soha a századok folyamán.

Ó, mennyire fáj nekünk, ha ilyen botrányokról hallunk! Mennyire pirul a mi jó anyánk, Egyházunk, ha fiainak, sőt szolgáinak fájdalmas zuhanásáról kell hallania! De mikor lelke megremegett a botrány hírére, mikor arca kigyuladt a szégyen pírjától, nem roppan össze, nem veszti el bizakodását, a munkakedvét, hanem térdre hullva Isten előtt elimádkozza a Zsoltáros szavait: «In te, Domine, speravi, non confundar in aeternum», «Benned, Uram, van reménynünk, ne hagyj soha szégyent érnünk».

II. Isteni és emberi elem az Egyházban.

Ime, így most már közelebb vagyunk a kérdés megfejtéséhez.

A) Krisztus Urunk emberekre bízta az isteni evangéliumot és ebből **a kettős elemből, az isteniből és emberiből. építette föl Egyházát.**

Ezt a két alkotórészt logikailag ugyan el lehet választani egymástól, de a valóságban a kettő egybefonódik és együtt jelenik meg az emberek szemében.

Nézzük csak, mi az isteni az Egyházban és mi az emberi?

a) *Mi az isteni az Egyházban?* Minden, ami az Úr Krisztusra megy vissza. Tehát amit tanít, ahogyan tiszteli az Istent, amely szentségeket kioszt, amint szervezve van, — ez mind isteni benne. Tehát mindez igaz, szép, nemes, szent, változhatatlan. Ehhez hozzá nem tud nyúlni az ember rontó keze, ezt be nem lepheti századok pora, ezzel meg nem birkózhatik forradalmak pusztítása.

Igaz, hogy ennek az isteni gondolatnak az emberek között és azok változó emberi kultúrája között kell érvényesülnie, tehát a váltakozó és fejlődő kultúrfokok más és más külső megnyilvánulásaihoz alkalmazkodnia, — de csak a külsőben! A lényeg marad mindig ugyanaz és változatlan. Ez az Egyház isteni része.

b) *De e mellett áll az Egyház emberi része is.* Az Úr Jézus kiválasztott a galileai férfiak közül egy maroknyi embert, akikben benn volt az ottani fajnak jó és rossz tulajdonsága egyaránt. De azóta is épígy jár el az Úr: minden nép közül kiválaszt papjának egy maroknyi fiatalembert, akikben bizony megvannak a fajnak és kornak és családnak, amelyből jönnek, jó és rossz tulajdonságai. Az Egyház ugyan mindent megtesz, hogy ezekből a fiatalemberekből

az Úr Jézusnak minél ideálisabb papjait tudja kinevelni, — a világi hívek nem is sejtik, hogy az Egyháznak mennyire a szemefénye, mennyire legfőbb gondoskodásának és aggódó szeretetének tárgyai a papnevelő intézetek, — dehát lehet-e azon botránkozni, szabad-e azon csodálkozni, ha a legnagyobb erőfeszítések után sem sikerül a célt teljesen elérnünk és maradnak hiányok, hibák, bukások is?

B) **Maradnak, mert ahol emberek vannak, ott hiba, bűn, széthúzás és botrány is van,** van tehát az Egyházban is.

a) *Még Krisztus Urunk ennek a földnek lakója volt,* még itt élt köztünk és már akkor megjelentek az első foltok az ő menyegzői ruháján. Krisztus milliónyi emberből tizenkettőt kiválasztott apostolának, s a tizenkettő közül az egyik árulójává lett. Egy másik meg — és éppen az, akire az Egyház legfőbb hatalmát bízta — a sorsdöntő nehéz percekben gyáva tagadással futott meg a zászló alól. Úgy-e, mi milyen könnyen botránkozunk a tagadó Péteren! De Krisztus nem vetette meg gyöngesége, háromszoros tagadása miatt sem, csak később háromszor kérdezte meg tőle: «Simon, János fia! szeretsz-e engem?». (Ján. 21,16.)

b) Ha tehát az Egyházban botrányok és botlások voltak már akkor, mikor az Istenfia még láthatóan itt élt köztünk, *csoda-e, ha később is voltak és ma is vannak?* És ha az Istenfia nem dobta ki a megbotló Pétert, szabad-e a mai embereknek farizeuskodó önteltséggel megítélni és elítélni az Egyházat akkor, amikor hallják, hogy egyik-másik papján, az apostoloknak vagy Péternek késő utódjain kiütköznek az emberi természet szomorú vonásai?

Az Egyházban is föllelhető bajokon lehet fájdalmas szívvel szomorkodni, de nem lehet ezek miatt az Egyházba vetett hitünket feláldozni.

Mert hiszen helyesen írja Szent Ágoston: Persze, aki egyszer rossz orvos kezébe került, most már fél magát jó orvosra is bízni. Pedig Krisztus ajándékát be nem piszkítja a rossz szolga: tisztán folyik az ő közvetítése által és tisztán ér el a fogékony talajhoz. Olyan az isteninek ereje, mint a fény: tisztán veszi magába, akit meg kell világítania és nem válik piszkossá, még ha piszkoson kell is átmennie. Vajjon az a keresztény, aki szeretne ugyan jó életet folytatni, de az egyháziak rossz példájával áltatja magát — vajjon menthetné-e magát Isten előtt ilyesformán: «Láttam annak a papnak rossz életét és azért éltem én is

rosszul?» Ez még annyit sem jelentene, mint ügyvédet keresni a rossz ügyhöz, hanem jelentene társat keresni a büntetéshez. (Joh. 5, 15; Serm. 137, 7.)

III. Legyünk igazságosak.

Legyünk tehát igazságosak Testvéreim! Ha ebben a nehéz kérdésben igazságosak akarunk lenni, nem szabad megfeledkezni két körülményről.

A) Az a tény, hogy az itt-ott megnyilvánuló emberi gyöngeségen egyesek oly hamar megbotránkoznak, tulajdonképp **nem azt mutatja-e, hogy csak kivétellel van dolgunk, a szabálytól elütő fájdalmas kivétellel?**

a) *Nem méltányosság a megbotlókat nagy dobbal hirdetni, a hűségben kitartók áldozatos munkájáról pedig tudomást sem venni.* Igaz: van az Egyházban «chronique scandaleuse» is, de vannak a másik oldalon vértanui akták, hősies Krisztus-szeretet, önfeláldozó Krisztushűség. Helyezzük ezeket a másik serpenyőbe s majd meglátjuk, hová billen a mérleg!

Vajjon nincs-e igaza a nagy írónőnek, Sigrid Undsetnek, mikor egyik művében a következő mondatot írja le: «Vannak emberek, akiket sokkal jobban érdekel egy pap, aki megtöri fogadalmát, mint kétszáz más pap, aki ezt a fogadalmát fegyverek és kivont kardok közt is megtartja. A magyarázata ennek egészen egyszerűen az, hogy ezek minden, de minden beszédet elhisznek az árulókról, mert ez olyasvalami, amit meg tudnak érteni. A másik pedig azért nem érdekli őket, mert nem tudják megérteni». Ime, irodalmi finomsággal kifejezve a régi közmondásnak kissé erős tartalma: Wie der Schelm ist, so denkt er!

b) Ha tehát igazságosan akarunk ítélni, úgy járjunk el, mint a vérbeli történetírók szoktak. Miben nyilvánul meg az *igazi történetírói készség?* Nem az a nagy történetíró, aki hangyaszorgalommal kutat fel minden legapróbb részletet és mozaikszerűen állítja egymás mellé az apró adatokat, hanem aki századokban tud gondolkodni, messze távlatokba tud tekinteni, és egy-egy nép történetét az egész emberiség történetébe beállítani. De épígy kell annak is gondolkodnia, aki az Egyházról akar magának véleményt formálni: mindíg az egészet, az Egyház egész arcát kell tekintenie és nem csupán a szeplőket és ráncokat venni észre azon. Egyházunk nem kíván elnézést a történelemtől, csak elfogulatlan ítéletet!

Hiszen nem tiltakoznál=e minden erődből — éspedig teljes joggal —, ha valaki téged úgy festene le idegenek előtt, hogy sorra elmondja hibáidat, gyarlóságaidat, mindet, egytől=egyig, — de egy szót sem említ erényeidről, jó tulajdonságaidról? «Hogy hibáim vannak? — mondanád. Persze, hogy vannak! Ugyan kinek nincsenek? Dehát miért nem szólsz egy szót sem az értékeimről?»

Forró nyári délután van . . . Bent ülök a hűvös szobában. Az ablaktáblákat jó szorosan bezárom, hogy a rátűző nap föl ne melegítse a szobát. De a táblán egy vékony kis rés van és azon bejön egy vékony fénysköteg. Milyen különös! Mennyi millió, meg millió porszem uszkál a fénykévében! Tulajdonkép a fényt nem is látom, csak a port, a milliónyi porszemet! Hát mi ez? Nincs itt a szobában semmi, csak por, és minden csak por? Dehogy! Itt a fény is, — csak nem látom. És ha fény nem volna, még a port sem látnám. Az én Egyházam ruháján is port veszek észre, . . . de tud= nom kell, hogy csak azért, mert erősen süt rá a fény. De nem a por az ő lényege, hanem a fény . . .

Ha tehát helyesen akarunk a kérdésben eligazodni, és igazságosan ítélni, először ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni.

B) De világosan kell látnunk egy másik igazságot is. Azt, hogy **az Egyház nem a papok és püspökök, hanem maga Krisztus.**

a) *Papok és püspökök csak íróeszközök, — az író kéz maga Krisztus;* csak a festő ecsete, — a festőművész maga Krisztus; csak a véső és kalapács, — a mester maga Krisztus.

— Hogy higyjek én a mi vallásunknak? — hallja az ember itt is — ott is a botránkozó kifakadásokat. Hogy higyjem el, hogy a mi vallásunk igaz, amikor még a papunk is így él?

— Hogy él?

— Hát úgy, hogy vizet prédikál és bort iszik. Prédikál szeretetről. És ő maga goromba. Prédikál jószívűségről, de ő maga fösvény. Prédikál erkölcsi tiszta életről, és ő maga könnyelmű életet folytat! Hát akkor hogy követel= hetik éntőlem, egyszerű, világi hívőtől, hogy én tartsam meg a tízparancsolatot? . . .

Így fakadnak ki néha az emberek és bizonyára azt hiszik, hogy igazuk van. Pedig . . . Volt egyszer egy orvos, aki nagy sikerrel tudta a cukorbajosokat gyógyítani. Igaz, hogy nagyon szigorú diétát írt elő, pontosan ki volt ott grammra mérve, hogy mennyi kenyeret, mennyi szénhidrátot szabad

ennie a betegnek; nehéz is volt a szegény betegeknek megtartaniok, de aki megtartotta, annál megállott a baj és életben maradt a beteg. Egyszer azután maga az orvos is cukorbajba esett. Egy ideig próbálta a szigorú diétát, de lassanként túl nehéznek találta . . . hol itt — hol ott enyhített rajta . . . addig-addig enyhítgetett, míg a végén belehalt. Maga az orvos belehalt — hát hogy higyjem én el, hogy a diétájának igaza volt? Pedig úgy-e, hogy igaza volt! És úgy-e, hogy igaz marad Krisztus tanítása akkor is, ha van olyan lelki orvos is, aki maga sem tartja azt meg? Hiszen a papok és püspökök nem a maguk lelki kincseit osztják, nem a maguk lelkéből merítenek, hanem Krisztus kincseiből. Ők csak közvetítő csövei ennek a krisztusi kegyelemnek. Hogy ez a cső aranyból van-e, vagy csak fából vagy ólomból, ez nem sokat számít, — számít az, hogy mi folyik a csövön keresztül.

b) *De talán azt mondod erre:*

— Ez mind igaz. Az a fő, mi folyik a csövön keresztül. És a savanyú lőre bizony akkor is az marad, ha metszett kristálypohárban nyujtják is felénk. De viszont az is igaz, hogy még a tokaji bor is jobban ízlik tisztára mosott, kristályos átlátszó pohárból, mint sáros, poros, piszkos üvegből.

Hát ez igaz! És éppen ebben rejlik a papság óriási egyéni felelőssége, aminek nagy súlyát mindig érzik is a Krisztus Szíve szerinti buzgó papok. Ez a mi nyugtot soha nem ismerő lelki érésünk mozgatója: Nekünk szent kötelességünk az Evangélium tiszta, zamatos borát minél tisztább kristályos pohárban nyujtani a híveknek! Erre törekszünk legjobb erőnkből halálunkig. De e mellett mi is elmondjuk alázatos lélekkel azokat a megrendítően őszinte szavakat, amiket Hippó nagy püspöke mondott 1500 évvel ezelőtt a hívekhez: «Ágoston a katolikus Egyház püspöke. Hordozza az ő batyuját és Istennek kell majd arról számot adnia. Ha nem teszem, amit mondok, ne kövessetek engem, de ne szakadjatok el a katolikus közösségtől». (In. ps. 37.)

*

Kedves Testvéreim! Fájdalmas és szomorú tárgya volt a mai beszédünknek. «Emberi hibák az Isten országában». Tehát vannak az Egyház külső arcán ráncok és foltok is? Fájdalom, vannak. Vannak az egyházi intézmények működésében kifogásolható ténykedések is? Vannak. Vannak, az

egyháziak közt, papok és apácák közt hibásak, bűnösök, nem odavalók? Vannak.

De . . . de, Testvéreim, hol nincsenek? Hol nincs emberi hiba és tökéletlenség, ahol tökéletlen és gyarló ember dolgozik? Vajjon van=e az emberi társadalomnak egyetlen egy osztálya, van=e társadalmi réteg, vagy foglalkozás, amelynek tagjai közt hitvány, bűnös és áruló ne találtatnék? De vajjon ezek miatt elítéli=e valaki azt az egész osztályt vagy hivatást? Nem! Csak éppen a papsággal, csak éppen az Egyházzal teszik ezt meg, azokkal, akik között éppen aránytalanul is kevesebb az emberi botlás, mint bármi más társadalmi osztályban! Az utcán megy egy részeg munkás, kiabál és garázdálkodik, — mondja=e valaki: No lám, ilyenek a munkások? Kémkedés miatt halálra ítélnek egy őrmestert, — mondja=e valaki: No lám, ilyenek a katonák? Vagy ha valaki csakugyan megkockáztatná ezt a könnyelmű ítéletet, nem kapná=e méltán ezt a rendre=utasítást: Ugyan, kérlek, hogy lehet egynek a hibája után az egész társadalmi osztályt elítélni?

Mikor tehát Krisztus Egyházának ellenségei kéjelegve emlegetnek előttünk szomorú dolgokat, fájdalmas emberi bukásokat, legyünk tudatában, hogy a felük sem igaz, hogy a tizedrészük sem igaz, de ha van köztük csak egyetlen egy valóban megtörtént eset is, akkor se méltatlankodjunk, akkor se botránkozzunk, akkor se hitünkben tántorodjunk meg, hanem megrendült lélekkel térdeljünk le az Oltári=szentség elé, a megszomorított Krisztus elé, és mondjuk el némán az engesztelő szeretet imáját : *Úr Jézus! Én pótolni akarom ennek a hűtlennek elmaradt hűségét is. Úgy fogok élni, hogy az én életem vigasztalására és engesztelésére legyen a te megszomorított Szent Szívednek.* Amen.

IV.

Emberi hibák az Isten országában. (II.)

(Szentírás: Máté 9, 9—13.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Fájdalmas és nehéz kérdés foglalkoztatott minket a mult vasárnapi beszédben: emberi hibák az Isten országában, szomorú lapok az Egyház történetében.

Tehát vannak az egyháztörténelemnek szomorú lapjai is? Fájdalom, vannak. Voltak korszakok, amelyekben a világ — a maga könnyelmű erkölcseivel — befúrta magát az Isten szent országába is, az Egyház egészséges testébe is, és beteggé tette, amint a fertőző betegségek bacillusai befúrják magukat az egészséges szervezetbe és beteggé teszik. De nem ez a legnagyobb veszedelem, ha az ember beteggé lesz, hanem az, ha a megtámadott szervezet nem bírja kivetni magából a bajt, nem bírja legyőzni a támadó fertőzést.

Az Isten országa azonban le bírta győzni!

Nem kell tehát félve behúnyni a szemünket, nem kell semmit az igazságból letagadnunk. Minél jobban szeretjük Egyházunkat — szeretjük benne az isteni lényeget —, annál inkább szabad fájdalommal észrevennünk rajta az emberi gyöngéket is, szabad óhajtanunk, bárcsak ne volnának ilyenek, szabad dolgoznunk, hogy ne is legyenek, vagy minél kisebb számban.

A multkori beszédemben rámutattam a hibák okaira: arra, hogy még a legfönségesebb eszményekben is rajta marad az ujjunk nyoma, ha azok emberi kezekbe kerülnek.

I. *Akik tehát botránkoznak, méltánytalanul botránkoznak* — ez lesz a mai beszédem első gondolata. Mi ne is méltatlankodjunk, ne is botránkozzunk, hanem e helyett igyekezzünk II. *észrevenni Isten terveit, azokat a célokat, amik miatt megengedi a hibákat még az Ő országában is.*

I. A méltánytalanul botránykozók.

Valóban méltánytalan az Egyházat tenni felelőssé a hibákért, méltánytalan csak a hibákat meglátni, az erényeket pedig nem.

A) **Valóban méltánytalan és felületes az Egyházat felelőssé tenni a hibákért,** amiknek nem a vallás az oka. Méltánytalan eljárás a vallás nyakába varrni azt, ami nem a vallás eszményeiből kifolyólag, hanem éppen azok ellenére történt.

a) Hiszen, hogy *az emberi természet félelmetes erővel hajlik a rossz felé,* ezt minden idők minden bölcselője és költője egyformán hirdeti. A kereszténységnek pedig ezzel a rosszrahajló emberrel van dolga. Magas eszményeket állít ugyan elébe, de minél magasabbak ideáljaink, annál messzibb maradunk tőle, és már annak is örülnünk kell, ha — nem elértük, de — legalább megközelítettük azokat.

Valaki először jutva életében a tenger partjára, először látott életében tengert. A kikötő, ahová került, egyike volt a világ legforgalmasabb kikötőjének és a sok kisebb-nagyobb hajó között ott horgonyzott egy óriási nagy hajó is, de éppen nem volt valami barátságos külseje. Úgy állott ott, mint egy piszkos, kormos, olajos, behorpadt bordájú, ismeretlen szörnyeteg, rajta és körülötte hemzsegtek az emberek, de a legkülönfélébb emberek: elegánsak és piszkosak, öregek és fiatalok, nyilt tekintetűek és betörőképűek. A mi emberünknek minden kedve elment és botránkozva beszélte el odahaza, hogy mit látott. Mert csak egy pillanat hatása alatt ítélt. Mert sejtelme sem volt arról, mennyi utat futott már be ez a hajó, hány tomboló vihart állott már ki, hány ezer meg ezer embert segített céljához!

Isten országát, az Egyházat is hajónak szoktuk nevezni; hajónak, melyen a földi élet hullámai és viharjai közt az örök élet végcéljai felé utazunk. De micsoda társaság van együtt ezen a hajón! Csupa elegáns lelkek? Csupa jól fésült, jól öltözött utasok? Ah, dehogy! Hiszen a hajó kapitánya ezt mondta magáról: «Nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket». (Máté 9, 13.) És azt is mondotta, hogy azért jött, hogy keresse és üdvözítse, ami elveszett (Luk. 19, 10.), és hogy kiemelje a tövis közé esett bárányt, hogy megszerezze az égnek azt az örömet, amit egy bűnös megtérése jelent és ami nagyobb, mint a kilencvenkilenc igaz fölötti öröm. (Luk. 15, 7.) És mikor túl hirtelen méltatlankodó

tanítványai tűzzel akarták elemészteni a szamaritánusokat, akik Krisztust nem fogadták be, szemrehányóan mondotta nekik: «Nem tudjátok, milyen szelleműek vagytok. Az Emberfia nem jött lelkeket elveszteni, hanem megmenteni». (Lukács 9, 55. 56.)

Igen, mindezt meg kellene fontolni, mielőtt az Egyházat felelőssé tennők azért, hogy hibázó és botló hívei és szolgái is vannak.

b) *És akik könnyen botránykoznak, igen jól tennék, ha elolvasnák Szent Ágoston találó megjegyzését:* «Az igaz, sok rosszat tesznek a rossz keresztények, sok alkalmat találnak mentegetésre, akik kívül vannak és nem akarnak keresztényekké lenni. Akik rosszul élnek, nyilvánosan ismertek; akik azonban Istenhez fordulnak és megtisztítják magukat a tisztátalan vágyaktól, elrejtve élnek. De az Egyházban a keresztény éppen elég jó kereszténynek találhat, a mennyei Jeruzsálem igaz polgárait — ha ő maga elkezd azzá lenni . . .

Csatlakozzál tehát a jóhoz, azokhoz, akikről látod, hogy úgy szeretik Királyodat, akárcsak te! Sokat fogsz ilyet találni, ha te magad elkezdesz jónak lenni. Utánozd a jót, tűrd el a gonoszt — szeresd valamennyit! Hiszen nem tudod, hogy aki ma rossz, milyen lesz holnap. Ne a gonoszságot szeresd, hanem a gonoszat, hogy megközelíthetővé váljék a jó számára». (Serm. 16, 6. Ps. 136, 6.)

Méltánytalan tehát az Egyházat felelőssé tenni a hibákért.

B) **De épúgy méltánytalan csak a hibákról és bűnökről beszélni,** csak azokat venni észre.

a) Pedig mennyien vannak, akik csak a rosszat látják meg! Ha valahol az Egyházban botlás és bűn történik, mint kiéhezett keselyűk az út mentén fekvő holt tetemre, úgy csapnak a pletykázó nyelvek erre az inyencfalatra. Uzsonnákon és társaságokban ezt teregetik, ezt tárgyalják: «Hallottátok már, mi történt?» De vajjon hol beszélnek, hol tárgyalnak arról a sok néma jóságról és erényről, ami csendben él, dolgozik és terjeszti áldását az Egyházban?

Pedig nem méltánytalanság-e meglátni a rosszat és letagadni a jót? Századokon keresztül növekszik a hatalmas tölgy az erdő mélyén — és nem tud róla senki. Lombsátra minden évben kizöldül, tisztítja a levegőt, vihar elől védi az utast, menedéke az ég madarainak — s nem vesz róla tudomást senki. És ez így megy századokon át: a tölgy megteszi csendben értékes munkáját — és nem tud róla

senki. De egy napon jön a favágó, belevág a törzsbe, és nagy zajjal-lármával lezuhan a szegény fa: most már mindenki észreveszi! Zuhantában észreveszik — de míg csöndben dolgozott, azt sem tudták, hogy van!

Arról a papról, aki csendben, önfeláldozóan, szentül teljesíti papi kötelességét, élete utolsó percéig nem tud róla senki, arról nem beszél senki; de aki megbotlott és hibázott, arról mindenki hall és beszél.

Mondjátok: nem így van?

b) Sőt, hogy ez így van, azon még nem is csodálkozhatunk. *Mert vajjon kik terjesztik ezeket a híreket?* Vajjon az Istent igazán szeretők, őszintén vallásos lelkek? Nem! Az ő fülükbe is eljutnak ugyan a szomorú hírek, — de ők nem vájkálnak kéjelegve a fájdalmas botrányban, hanem alázatos imában engesztelik érte az Istent.

Hát akkor kik terjesztik örömmel, lelkendezve ezeket a skandalumokat? Jól kiöltözött, elegáns urak és hölgyek, akiknek ezek a botrányok éppen kapóra jönnek: kapóra, mert a szentélyben mutatkozó foltokkal a maguk léha és erkölcstelen életét igyekeznek mentegetni, kimagyarázni és betakarni. «Ha még az egyháziak közt is vannak bűnösök, miért ne lehetnék én is az?» — Ezt gyakorta halljuk ajkukról. De ezt soha: «ha ennyi komoly, becsületes, tisztességes embert találunk az egyháziak között, miért ne lehetnék én is az!» Ha a papnak a példája csakugyan súlyosan nyom az életed mérlegén, hát miért csak a rossz példa, a jó pedig nem?

Már engedjetek meg a kissé erős kérdésért, amit most fogok feladni. Ha a mezőn valahová szemét hull le, hamarosan jönnek fényes, «jól kiöltözött», elegáns külsejű bogarak, amelyek aztán kéjelegve turkálni kezdenek a szemétben. Mellettük egy mérges virág nyílik, jön egy méhecske, rászáll a virágra és oly ügyesen szívja ki abból a mézet — mézet még a mérges virágból is! — hogy a méregnek egy porszeme sem érinti őt. Nos, hát mi akarsz lenni: szeméttúró bogár vagy csendes méhecske? Valaki, aki igyekszel mézet szívni magadba, vagy inkább mindenütt csak hibát és bűnt és szemetet tapasztalsz?

C) Méltánytalan csak a hibákat venni észre, **az erényekről pedig megfeledkezni.**

a) Talán erre azt mondja valaki: Kérem, ha egy világi ember megbotlik, nála mégsem olyan feltűnő a hiba és bűn. De ha egyházi személy botlik?! Valaki, akit már a

neve, a ruhája, az állása, a lényege kötelez a keresztény erkölcs pontos megtartására! Ez már mégis csak nagyobb baj, nagyobb botrány!

Ez valóban igaz. És hogy az illetőnek Isten előtt kétségtelenül sokkal nehezebb lesz a számadása, mint egy megbotló világi hivőnek, az biztos. De azért mégis csak megkérdezem: *Vajjon ennyi-e az egész Egyház, csupán botrány és bűn?* Szabad egyesek hibája miatt megfeledkezni az Egyház minden értékéről?

Vajjon, akik így tesznek, nem úgy ítélkeznek-e, mint az a bizonyos velencei suszter Tizian képe előtt?

Tiziannak világhírű festményén az egyik Grimani doge arcképe látható. Egy suszter állott a kép előtt és bámészkodva nézte. Nézi, nézi, végre is sajnálkozó kézlegyintéssel mondja:

— Nem ér a kép semmit. A cipőn nem jó helyre van festve az egyik varrás . . .

Hány ilyen suszter szaladgál a világon! A katolikus Egyház gigászi nagyságából, éltető áldásából, isteni szépségéből nem lát semmit — csak a port látja, ami ruhájára szállt a kétezeréves zarándokútján.

Ha volt valaki, aki töviről-hegyire, a legapróbb részletekig ismerte a pápaság történetét, az a nagy történetíró volt, Ausztriának 1928-ban meghalt vatikáni követe, Ludwig von Pastor. Nem katolikusnak született, hanem reformátusnak. De katolikussá lett és hatalmas kötetekben írta meg a pápák történetét. Átkutatta egész működésüket, látta minden esetleges hibájukat is. És mégis, mikor haldoklott, egy barátját, dr. Dengel-t erre kérte: «Mondja meg a Szentatyának, hogy szívem utolsó dobbanása a szent Egyházé és a római pápaságé».

Igen: Pastor ismerte annak a néhány pápának viselt dolgait, akik nem voltak méltóak a pápai névre; de e mellett ismerte azt a hosszú sort is, a nagy pápáknak hosszú sorát, akiknek élete áldás és dicsőség volt Krisztus országára.

b) *Dehát ezek ma szomorú eseteket vágnak a szemembe?*

— Tudja, tisztelendő úr, úgy bánt, úgy szégyellem, mikor ilyesmiket hallok! . . .

Milyen jól esik ezt hallanom! Hiszen az első jele a te jó' akaratodnak és nemes gondolkodásodnak. Jele, hogy szereted Egyházadat és azért fáj, amiket róla mondanak. A fele sem igaz annak, amit ellene mondanak, a tizedrésze sem . . ., de — fájdalom — lehet igaz is köztük. De ha te

szereted Egyházadat, még a valóban megtörtént botlásokat, még a tagadhatatlanul szomorú emberi eltévelyedéseket sem viszed az uzsonnázó asztalhoz, nem terítgeted az ötórai tea alatt, nem vájkálsz bennük kéjelegve.

Mondjátok: van-e olyan gyermek, vagy ha van, ugyan hogyan ítéltek arról a gyermekről, aki nemcsak szó nélkül hallgatja végig, amint idegenek megszólják és lerántják szüleit, hanem még maga is beáll a gúnyolódók és megszólók közé? Mit szólnátok ahhoz a magyar emberhez, aki külföldön utazik, ott egy társaságában Magyarországot szídják és szapulják — ő pedig beállana közéjük és együtt üvöltene a farkasokkal?

Márpedig a te Egyházad nem kevésbbé anyád neked és hazád a te lelked számára, mint földi édesanyád és földi hazád a tested számára. És anyádat szeretned kell, mégha arcán ráncok vannak is! És hazádhoz hűnek kell maradnom, mégha vezetői botló emberek lennének is!

Azt hiszem, aki mindezt nyugodtan megfontolja, nem fog hajótörést szenvedni hitében akkor sem, ha hibákat vesz észre az Isten országában is. Főként pedig akkor nem, ha azt is megfontolja, hogy Istennek ezekkel a hibákkal nagy céljai is vannak.

II. Isten céljai a hibákkal.

A) Mindenekelőtt is vegyük tekintetbe Istennek egyik tulajdonságát: **irgalmasságát, türelmét.**

a) *Hogy tűrheti el mindezt az Isten? «Miért nem sujt le villámaival azonnal* arra, aki hibákkal és bűnökkel csúfítja az Isten országának virágos kertjét, az Egyház életét?!» . . .

A türelmetlen ember így pattog és szeretne mindjárt közbecsapni. De nem így gondolkodik a türelmes Isten. Hogyan gondolkodik? Előttünk szinte érthetetlen türelemmel és szeretettel. Úgy, ahogy azt a ma felolvasott evangéliumi részben hallottuk. Hívja a bűnös vámost: Kövess engem! Aztán leül a vámosok és bűnösök közé egy asztalhoz, és mikor ezen a farizeusok megütköznek, így szól: «Nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek. Mert nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket». (Máté 9, 12. 13.)

Ime, így gondolkozik az irgalmazó isteni türelem.

b) *Mily bölcsen figyelmeztet tehát Szent Ágoston:* Nem szabad túlságosan fönnakadnunk a botrányokon, hiszen

már előre megmondattak azok, hogy adott esetben eszünkbe jusson, hogy megmondattak, és zavarba ne ejtsenek. Ami mindenekelőtt is a pásztorokat illeti, közülük sokan tartják a pásztorbotot hűséges gonddal Krisztus nyája felett; és ha köztük olyanok is vannak, akik a vezetőhelyen földi tiszteletüket és előnyüket élvezik: a katolikus Egyházban mindkét fajtának meg kell maradnia a nemzedékek váltakozásában egész a világ végéig és az ítéletig.

És amint a pásztorok közt vannak jók és rosszak, épúgy a nyájban is; vannak bakok és bárányok; közösen legelnek a legelőn, míg eljön a legfőbb pásztor, aki ígérete szerint elválasztja majd a bakokat a bárányoktól. Nekünk ezeket együtt kell hagynunk; a szétválasztást Krisztus magának tartotta fenn; mert csak az tudja ezt, ahhoz illik ez, aki nem csalódhatik. (Joh. Ev. 123, 5; Ep. 208, 2.)

Milyen bölcs szavak a nagy egyházatya ajkáról!

B) De az Isten vár és tűr azért, mert **az isteni gondviselés még a rosszat is jóra tudja felhasználni.**

a) Az Egyház életében kiütköző emberi gyengeségek ugyanis egyenesen *bizonyító érvet szolgáltatnak az Egyház isteni alapítása mellett.* Mikor a zsidók tűzzel-vassal írtották az Úr követőit s az apostolokat a főtanács elé állították, fölállott a gyülekezetben a nagytekintélyű Gamaliel és így szólt: «Mondom nektek, hagyjátok magukra ezeket az embereket és engedjétek el őket: mert ha ez a terv, vagy mű emberektől vagyon, felbomlik; ha azonban az Istentől van, nem ronthatjátok le». (Ap. Csel. 5, 38.) Nos, az Egyház 1900 éves történetében kiütköző emberi hibák és gyarlóságok bebizonyítják, hogy ez a mű Istentől van! Mert, ha emberektől lett volna, okvetlenül tönkre kellett volna mennie az emberi hibák miatt.

Voltak az Egyház történelmében olyan szomorú korszakok is — gondolok pl. a reneszánszra, vagy a tridenti zsinat előtti korra —, mikor az Egyháznak tönkre kellett volna mennie, ha pusztán emberi intézmény lett volna. De míg óriási világbirodalmak megsemmisültek, mert erkölcsi hanyatlásukból nem voltak képesek fölemelkedni, addig az Egyház mindig önmaga ki tudta termelni magából azokat a regeneráló erőket, amelyek a koronként fenyegető erkölcsi örvények mélyéből ismét egy új erkölcsi virágzás magaslataira emelték fel őt.

b) *A mult század legnagyobb konvertitájának, Newmann bíbornoknak mély lelki tusákat okozott az Egyház történeté-*

ben kiütköző emberi gyarlóság és tökéletlenség! Már régen meg volt győződve a katolikus hit igazságáról, de még mindig éveken keresztül nem tudta magát elszánni az áttérésre — éppen az egyháztörténelem szomorú lapjai miatt. Míg aztán egy napon felvillant előtte a megoldás: az Egyház kezdettől fogva küszködik ezekkel az emberi hibákkal, és mégis nemcsak hogy bele nem pusztult, hanem inkább mindig megerősödve emelkedett ki közülük, — ez csak az igazságnak és a krisztusi alapításnak isteni erejével magyarázható meg!

Tagadhatatlanul kell bizonyos szellemi emelkedettség és magasabb látókör, hogy valaki el tudja választani egymástól egy hirdetett tan igazságát a tan hirdetőinek egyéni értékétől és életétől. Persze, hogy az volna az óhajtandó és ideális állapot, ha a legtisztább Krisztusnak tiszta tanait mindig hasonló erkölcsi tisztaságban tündöklő hithirdetők tanítanák! Dehát ha ez nem valósítható is meg, ha gyarló, törékeny, bukdácsoló emberek is hirdetik azokat, vajjon a krisztusi tanok igazsága, ereje, áldása és boldogító volta összefügg-e azok erkölcsi egyéni értékével, akik azokat hirdetik? Korántsem! Hallgassátok csak meg, mily határozottan állítja ezt Szent Ágoston már 1500 évvel ezelőtt: «Amit Pál, Péter vagy Júdás adott, Krisztus adta. Még akit Júdás keresztelt meg, azt is Krisztus keresztelte meg. Épúgy akit egy részeg, egy gyilkos, egy házasságtörő keresztelt meg, ha a keresztség szabályosan történt, az Krisztustól van megkeresztelve». (In. Joann. n. 5.) Ha azonban a szentségek ereje nem függ a kiszolgáltató méltó voltától, akkor épígy nem függ a krisztusi tanok igaz volta.

C) De még egy újabb célja is van az Istennek, mikor az emberi hibákat eltűri Egyházában; és ez: **mirajtunk könyörülő, gyöngeségünket megszánó jósága.**

a) *Hogyan? A hibák miértünk vannak?* Valóban így van. «Éppen Isten jósága az, amely annyi gyöngeséget és nyomorúságot enged meg a földi Egyházban. Szinte indokolt az alábbi paradoxon: «mi értünk . . . üdvünkért vett magára a misztikus Krisztus oly sok gyöngeséget». Mert, hogy állhatnánk meg mi, akik «ifjúságunktól rosszra hajlunk», állandóan bukdácsolunk, küszködünk és még legszebb erényeinkben sem vagyunk soha szeplőtelenek, — bátor bizakodással abban az Egyházban, amelyben a szentség nem lenne jámbor óhaj, hanem tiszta valóság? Nem hatna-e éppen ez a szépsége elidegenítőleg?

Hiszen fensége inkább vádolna és ítélne!

Hogyan mernők azt a gazdag, fenséges Egyházat anyánknak, a szegények és elnyomottak anyjának nevezni?!

Nem! Megváltásunkhoz olyan anyára van szükségünk, aki bár lénye titokzatosságában még oly mennyei, mégsem zárkózik el tartózkodással, ha maszatos gyermekkéz érinti és ha megnemértés vagy gonoszság tépázza menyegzős ruháját. Szegény anyára van szükségünk, mert magunk is szegények vagyunk.» (Karl Ádám: A katolicizmus lényege. Bp. 1936. 236. l.)

b) *Mennyi fölemelő, vigasztaló gondolatot talál ebben a tényben a világhírű konvertita, Newmann bíbornok!* Milyen szépen írja: «Isten nem így rendelte. Nem angyalokat, hanem embereket küldött hozzátok prédikálni; nem ismeretlen természetű és idegenvérű lényeket, hanem olyan húsból-csontból álló embereket, mint ti vagytok. Fiakat Ádám nemzetségéből, fiakat a ti természetetekből, akik egyek veletek a természetben, de különböznek a kegyelmi ajándékokban; emberek, akik kísértéseknek vannak kitéve, mint ti, ugyazon kísértéseknek, ugyanazon külső és belső harcoknak; embereket, akiknek keblében ugyanaz az emberi, lázadozó szív dobog, csak az isteni kegyelem ereje által átalakított és vezetett szív» . . .

«Az Újszövetség papjai emberek, hogy «részvéttel tudjanak lenni a tudatlanok és tévelygők iránt, mert ők maguk is körül vannak véve gyöngeséggel». (Zsid. 5, 2.) Ha papjaitok, Testvéreim, angyalok volnának, nem tudnának veletek sírni, veletek érezni, veletek szenvedni, nem tudnának szerető megértéssel menni utánnatok, mint mi tudunk. Nem lehetnének a ti példaképeitek és vezetőitek. Nem tudnának a ti régi Én-etek világából új életre vezetni, mint tudják azok, akik közületek jönnek; akik ugyanazon az úton jártak, amelyen titeket kell vezetniök; akik jól ismerik a nehézségeket, amikkel nektek kell harcolnotok; akik legalább is kísértéseiteket saját magukon is tapasztalták; akik ismerik a test hatalmát és a gonosz lélek incselkedéseit, ha mindjárt nem is esnek el úgy alattuk; akik minden órában készek veletek szerettetteljes türelemmel foglalkozni, titeket tanácsokkal ellátni, idejében és okosan figyelmeztetni . . . Ezért küldött embereket hozzátok. Fontoljátok meg, Testvéreim, jól ezt az igazságot, és vigasztalástokra fog válni. (Newmann: Predigten der katholischen Zeit. Mathias Grünewald Verlag. Mainz. 1924. 180. l. s. köv.)

*

Kedves Testvéreim! Szomorú dolgokról volt szó az utóbbi két beszédben, de a katolikus Egyház megbírja az őszinte szót, nincs semmi rejtegetni valója.

Mi legyen tehát állásfoglalásunk ebben a kérdésben? Mit csináljunk? Ne vegyük észre a hibákat, hallgassuk el, szépítsük, mentegessük? Nem!

Dehát akkor mit csináljunk? Farizeuskodjunk, botránkozzunk, pletykázzunk tovább? Nem!

Hát akkor mit?

Imádkozzunk és dolgozzunk! Imádkozzunk az Egyház misztikus testének fejéhez, az Úr Jézushoz, hogy az isteni vonások minél jobban elnyomják az Egyház arcán az emberieket. De aztán dolgozzunk is. Dolgozzunk azzal, hogy saját életünkben az isteni élet szépsége tükröződjék és tegye fényesebbé az Egyház arcát. Meg aztán dolgozzunk azzal is, hogy a legjobb, legbuzgóbb családok küldjék papoknak fiaikat . . .

Vajjon miről tanuskodik az a közel két évezred, ami mögöttünk áll az Egyház történetéből? Világosan tanúsítja, hogy az Egyház az Úr Jézus földi életének titokzatos továbbfolytatása, mert megnyilvánul benne és rajta mindaz a fönség és szegénység, mindaz a felemelő és fájdalmas vonás, amellyel az Úr földi életében találkoztunk. Kételkedtek az Egyházban is, mint Krisztusban. Pénzért elárulták az Egyházat is, mint Krisztust. Megtagadták olyanok is az Egyházat, akiknek életüket kellett volna érte adniok; megszomorították és elárulták olyanok is, akik legelső vezetői közé tartoztak, akárcsak Júdás tette Krisztussal. És mégis! Krisztus Egyháza áll, Isten földi országa él, és állani fog, és élni fog megingathatatlanul a világ végezetéig.

Szeressük tehát Egyházunkat — szegényes külseje ellenére, sőt éppen azért! A katolikus úgy fogadja el Egyházát, ahogyan áll, mert abban nyilatkozott meg előtte Isten szentsége, igazságossága és jósága . . . Bár édesanyját a hosszú vándorlás pora lepi, bár arca a gond és szükség barázdáit viseli, mégis édesanyja az, akinek szívében a régi szeretet lobog, szemében a régi hit ragyog, kezei pedig a régi áldást osztják szüntelenül.

«Mi lenne az ég Isten nélkül? Mi lenne a föld az Egyház nélkül?» (Karl Ádám: A katolicizmus lényege. Budapest. 1936. 236—237. l.) Amen.

V.

Isten országa és a földi haza. (I.)

(Szentírás: Máté 23, 34—39.)

Krisztusban kedves Testvéreim!

Nekünk, katolikusoknak gyakran kell hallanunk a szemrehányást, hogy az örök haza keresése elhidegít minket a földi hazától, hogy az Isten országához való hűség gyöngíti a földi hazánk iránti szeretetet, vagy durvábban kifejezve: hogy aki jó katolikus, az nem lehet jó magyar.

Ennek az állításnak szülőanyja akárhányszor a rosszakaratú elfogultság, — és ezzel nem tudunk mit kezdeni. De akárhányszor oka a félreértés, — és ezt most, az Isten országáról szóló beszédek folyamán, igyekeznünk kell eloszlatni.

Ha az Egyháznak, Isten országának, lényegét vizsgáljuk, nem lehet letagadni annak általános jellegét, görög szóval: «katolicitását», vagyis, hogy Egyházunk fölébe emelkedik a nemzeti korlátoknak, népi határoknak, fölébe minden országnak, minden kornak, minden embernek.

Ez azonban korántsem egyértelmű azzal, mintha a kereszténység megtagadná a nemzeti és faji gondolat jogosságát és értékét. Annyira nem tagadja meg, hogy azt egész természetesnek tartva, maga is felhasználja és működésének alapjává teszi. Az Egyház — mint jól tudjuk — az összes keresztény hívek látható társasága egy közös fő alatt; de azért az Egyházhoz tartozás korántsem jelent kozmopolitizmust, nem jelenti a népek megfosztását jellegzetes faji tulajdonságaiktól és valami zűrzavaros nemzetközi csőcselék létrehozását.

Mi, keresztények, két világ polgárai vagyunk: az egyik világ a föld, a másik az ég. Van hazánk a földön és van hazánk az égben. Ez a két világ más és más természetű, más és más föladatok elé állít, más kötelességeket vár el tőlünk.

Ez a két világ két külön síkban fekszik, bár ezek a síkok — mint a mai beszédünkben látni fogjuk — sokszor érintkeznek is. Annyira érintkeznek, hogy az Isten országa és az

ember országa, az örök haza és a földi haza szeretete I. *nemcsak megfér egymás mellett*, hanem II. *egymást egyenesen erősíti és támogatja is.*

I. Az örök haza szeretete mellett megfér a földi hazáé is.

Ha szeretjük az örök hazát, vajjon nem fogjuk szeretni földi hazánkat? Ki merné ezt vetni szemünkre? Hiszen ha így cselekednénk, nem követnők sem *A)* Krisztus Urunk példáját és tanítását, sem *B)* az Apostolokét.

A) Nézzük csak, **mit hirdet a hazaszeretetről az Úr Jézus példája és tanítása?**

a) Az Úr valóban csak azért élt a földön, hogy az örök haza szeretetét terjessze és hirdesse, — és mégis *mennyire szerette e mellett saját faját és saját földi hazáját is!*

Mikor eljött az idő, hogy a második isteni személy az Atyának örök szándékai szerint emberi testet vegyen magára, egy világtól elszakadt, kicsinyke nép fia gyanánt jelent meg a földön és ezt a népközösséget, ezt a kicsinyke fajt, ezt a szerény földi hazát soha meg nem tagadta, soha el nem hagyta. Mindössze egy ízben távozott hazájából, akkor sem önként, hanem Heródes véres kezétől kellett menekülnie. És akkor is csupán addig volt távol, amíg el nem múlt feje felől az életveszedelem.

Jót cselekedvén járta be hazáját (Ap. Csel. 10, 38.) és hűségét s szeretetét nem tudta meggyöngíteni isteni mindentudása sem, amely előtt pedig egy percre sem volt kétséges, mily hálátlansággal fogja népe viszonozni az ő rápazarolt jóságát. Tudta, milyen sors vár reá, mégis otthon maradt. Sőt úgy sírt népe eljövendő pusztulása fölött, mint az atya siratja elveszett gyermekét. Hallottátok panaszos szavait az imént felolvasott Evangéliumban: «Jeruzsálem, Jeruzsálem! mely megölöd a prófétákat, és megkövezed azokat, kik hozzád küldettek; hányszor akartam egybegyüjteni fiaidat, mint ahogy a tyúk egybegyüjti csibéit szárnyai alá, és te nem akartad!» (Máté, 23, 37.) Mennyi fájdalom égethetett szívében, mikor ki kellett mondania a reményvesztett szavakat:... «és te nem akartad!»

b) De épígy hirdeti a földi haza szeretetét Krisztus tanítása is.

Mindig mindenben egynek érezte magát népével, mindenben pontosan követte vallása szokásait. Hányszor inti és figyelmezteti honfitársait, és mily keserű könnyeket ejt megátalkodottságuk miatt!

És milyen nagyszerű tanítást adott az igazi hazaszeretetről! Nála a hazaszeretet nem nagyhangú frázisok elszavalásában áll, hanem a pontos kötelességteljesítésben és a törvények betartásában. Tudjuk pl. az Evangéliumból, hogy az Úr pontosan megfizette adóját. (Máté 17, 26.)

De mily útmutatással volt nekünk arra is, hogyan kell az őszinte hazaszeretet mellett is mentesnek maradni a túlzó nacionalizmustól, ugyanakkor amikor a zsidók rövidlátó vezéreit magukat is megejtette a sovinizmusnak lidércfénye és ők a népet is rávezették erre az ingoványos talajra.

Igaz, hogy életének és művének jellegzetes ismertető jegyét Ő e szavakban foglalta össze: «Az én országom nem e világból való». (Ján. 18, 36.) De viszont nagyon is tudta az Úr, hogy abba a másik világba az út ezen a földi világon visz keresztül és ennek eszközeire és életformáira mindannyian rászorulunk. Nincs is egyetlen mondata sem, amely a földi haza és annak szeretete ellen irányulna mindaddig, amíg a földi utak nem keresztezik az ember örök rendeltetését.

Valóban elmondhatjuk, hogy nem hordozott ez a föld hátán még egy embert, aki annyira szerette volna népét, mint Krisztus, és nem volt még ember, aki népének oly felemelő, nemesítő példát és tanítást adott volna, mint Krisztus.

B) És amint Krisztus gondolkodott erről a kérdésről, **épúgy gondolkodtak az Apostolok és az őskeresztények is.**

a) *Szent Pál lángoló patriotizmusa közismert.* Ugyanaz a Pál, aki az Úr Krisztusnak és az Isten országa szolgálatának teljesen átadta magát, ugyanaz a Pál a legnagyobb áldozatra képes lett volna népéért is. Azt mondotta, hogy hajlandó volna magára vállalni, hogy ő maga választassék el Krisztustól, ha szabad volna ilyet kívánni s ha ezzel elérné, hogy az ő népe — «testvéreim, testszerint való rokonaim» (Róm. 9, 3.) — ne legyenek Krisztustól elválasztva. Ime az igazi hazaszeretet példája, mely a legnagyobb áldozatra is képes!

És hogy a többi Apostolok is mennyire szerették népüket, fajukat, bizonyság erre az 51-ben tartott jeruzsálemi zsinat. Ezt éppen azért kellett egybehívni, mert egyesek túlzottan ragaszkodtak a faji külsőségekhez, és nehéz volt megtalálniok az utat, mely a szűk nemzetiségi keretek és a faji vallási előírások korlátai közül a népek és fajok fölött álló katolikus gondolkodásba vezet.

b) *Ugyanez volt az őskeresztények gondolkodásmódja* is.

Végső céljuk és legfőbb vágyuk természetesen nekik is az Isten országa volt: a menny, az örök élet; ez azonban nem akadályozta meg őket abban, hogy pontosan betöltsék földi feladataikat és a földi hazának tartozó kötelességüket is. Pedig ők ugyancsak keveset kaptak az akkori állami hatalomtól! Jórészt csak üldöztetést és szenvedést. És mégis követték Szent Pál parancsát: «Mindenekelőtt arra kérlek, tartassanak könyörgések, imádságok, esedezések s hálaadások minden emberért: a királyokért és minden fellebbvalóért». (Tim. I. 2, 1.)

Még alig száguldott tova a keresztények feje fölött a véres Domicián-üldözés orkánja, és az akkori pápa, Szent Kelemen már így ír az állami elöljárókról: «Te, Uram, adtad nekik igen nagy és leírhatatlan erődből a hatalmat az uralkodáshoz, hogy mi, elismervén az általad nekik kölcsönzött uraságot és megtiszteltetést, engedelmeskedjünk nekik, és akaratodnak ellent ne álljunk; adj nekik, Uram, egészséget, békét, egységet, erőt, hogy megbotlás nélkül gyakorolhassák a Föld reájuk bízott uralmát». (Korinthusiakhoz írt I. lev. 61. fej.)

És nem megható-e, mikor Szent Ákos vértanu-aktáiban ezt olvassuk: «Ki törődik jobban a császárral és ki szereti őt jobban, mint a keresztények? Mert állandó és szakadatlan a mi imádságunk, hogy hosszú élete legyen a földön, igazságos kézzel kormányozza népeit és főként, hogy békés időket nyerjen uralmához». (Ruinard: Acta Martyrum. Ausg. Manz. 199. l.)

Valóban: az őskeresztények nemcsak hirdették, hogy más az Istent imádni és más a világi fensőbbséget tisztelni, hanem sikerült is nekik életükben ezt az imádást és tiszteletet kellő harmóniába hozni. Mily bátran, de mily igazsággal is kérdi Tertullianus Scapula prokonzultól: «Vajjon látott-e már valaki keresztényeket a lázadók között? És vajjon keresztények voltak-e a császárgyilkosok, vagy nem inkább olyan emberek-e, akik röviddel gonosz tettük előtt még áldozatokat szoktak bemutatni a császár jólétéért?»

Ezek után nem csodálkozhatunk Szent Ágoston lelkes tanításán, amely szerint hazánk iránti kötelességeink megelőzik még a szülők iránti kötelességeket is. «Primi tibi sunt pater et mater, maior sit patria et ipsis parentibus tuis» — mondja szóról-szóra. «Első szemedben apád és anyád, de még szüleidnél is előbbre való legyen a haza.» A szülőknek sem kell tehát engedelmeskedni, ha azok valamit a haza

ellenére parancsolnak (Sermo 82, 5. 8.). Azt is pontosan és világosan kifejti, mivel gyakorolja az Egyház a legnemesebb hazaszeretetet. Azzal, hogy az emberekre nevelőleg hat és jó polgárokká igyekszik tenni őket. (De mor. eccl. I. 1, 30 és 63.)

Azt hiszem, ezek után igazán nem kell még bizonyítgatnom, hogy az örök haza szeretete mellett valóban szépen megfér a földi haza szeretete is.

II. Az örök haza szeretete erősíti a földi hazáét is.

Sőt még tovább is kell mennünk és azt állítanunk, hogy az örök haza szeretete nemcsak nem ellensége a földi haza szeretetének, hanem annak egyenesen megerősítője és megnemesítője.

A) Megerősítője azzal, hogy elmélyíti és értékesebbé teszi **magának a hazának helyes fogalmát.**

a) Igaz, hogy az egész kereszténységnek egyetlen célja Istennek természetfölötti országa. De van a teológiának egy alapvető tétele, amit sokszor hangoztatunk és ami teljes egészében érvényes a haza fogalmáról is: «Gratia non destruit, sed supponit et perficit naturam», «a kegyelem nem rontja le a természetet, hanem feltételezi és megnemesíti azt». Tételünkre így alkalmazhatjuk ezt az igazságot: Ahhoz, hogy eljussunk Isten mennyei országába, szükségünk van földi országra is. A földi élet tartama alatt be vagyunk ágyazva földi keretek közé: valamelyik fajnak vagyunk tagjai, egy népnek gyermeke, egy hazának polgárai. Ezt a fajt, ezt a népet, ezt a földi hazát igenis szeretnem és becsülnöm kell, mert fülembe cseng Aquinói Szent Tamás bölcs tanítása: «Atyánk és anyánk mellett hazánk a legnagyobb jótevőnk». (S. theol. 2, 2, q. 101, a. 4.)

Igen, én becsülöm a magyar hazát is, mert ezer év óta öntözi annak földjét magyar őseim verítéke és vére; de becsülöm a katolikus Egyházat is, mert ezer év óta neveli itt magyar fajomat munkára és erkölcsre, becsületre és vallásosságra. És ha szeretem hazámat, örömében és fájdalmában, nagyságában és megaláztatásában, szabadna-e megfeledkeznem annak legnagyobb jótevőjéről, arról a katolikus Egyházról, amely ezeréves történetünk alatt mindíg segítő kézzel és erős támasszal állott mellettünk?

b) *A vallásosságunk és a hazaszeretetünk ezt a testvériségét különben túlontúl bizonyítja a mindennapi élet is.* Nézzük csak meg, honnan kerülnek ki a haza eszméjét támadó, minden nemzeti érzést megfojtani akaró felforgatók? Vajjon

az Istenben hívő, vallásos emberek közül=e? És fordítva is: nézzük csak meg, honnan jönnek a templomlátogató, gyónó= áldozó, Istenhez ragaszkodó hívek? Vajjon a hazát tagadó, nemzetközi csőcselék közül=e? Ugy=e, mennyivel könnyebb a hazához való ragaszkodás és a hazáért hozandó áldozat gondolatát elültetni a vallásos emberek lelkébe! És mennyi= vel könnyebb a vallásos életnek, az örök hazának megnyerni azokat, akik szeretettel csüggenek földi hazájukon is!

Igen: Isten adta az Egyházat, Isten adta a hazát, és Isten adta szívünkbe mindkettőnek szeretetét! És amint szeretjük édesanyánkat, nem azért, mert szép és gazdag, hanem mert a mi anyánk, épp így szeretjük hazánkat is, nem mert nagyon hatalmas, hanem mert a mi hazánk.

B) De a kereszténység azáltal, hogy helyes fogalmat ad a hazáról és elmélyíti annak tartalmát, egyben **megvéd egy nagy eltévelyedéstől is: a fajimádó sovinizmustól.**

a) Kereszténység elismeri ugyan minden nép önálló= ságát és életjogát, de viszont azt is hangoztatja, hogy *a népek= nek a haza szűk keretein belül bizonyos eszmei közösség egy= ségébe is kell tömörülniök* és közösen működniök az egész emberiség közös kincseiért: a békéért, igazságosságért, haladásért.

Tehát bármilyen őszinte szeretettel viseltessünk is saját hazánk iránt, nem szabad elfelednünk, hogy a keresztény közösség nagy szellemi egységbe köt minket más népekhez is és mi is beletartozunk Istennek abba a nagy földi országába, amelybe az Úr Jézus meghívta a világ minden emberét nyelvre, korra, fajra való tekintet nélkül. (Tim. I. 2, 5.)

b) Persze azt mondanom sem kell, hogy a szükséges emberi együttműködés és szellemi közösség *nem egyértelmű a nemzetköziséggel, internacionalizmussal, kozmopolitizmussal.* Csak vak vagy elfogult állíthatja, hogy a keresztény egye= temességnek és lelki közösségnek ez az érzete bármiben is gyöngítené szűkebb hazánk iránt érzett szeretetünk lángját. Hiszen nem találhat senki egyetlenegy tételt a mi vallá= sunkban, ami ellene volna a népek jogos törekvéseinek. Igaz, hogy mi minden embert egyenlőnek tartunk Isten szemében, — de ez az erkölcsi egyenjogúság korántsem jelenti a népek sajátos értékeinek lekicsinylését. Egyházunk nemzetfölötti, de nem nemzetközi; idegen szóval: supra= nationalista, de nem internationalista.

De még mennyire nem!

Hiszen mindíg tanította, hogy a népek és fajok különféle=

sége is az isteni teremtő akarat ténye; Isten teremtette a különféle népeket és az isteni Gondviselés örök-től fogva beleszőtte terveibe a különböző népek és fajok szerepét is. Mindig tanította, hogy a különféle népek különféle képességeket és értékeket kaptak a Teremtőtől, ennek folytán tehát más és más sajátos feladatot kell betölteniök a történelemben.

c) *Más tehát a hivők univerzalizmusa és más a hitetlenek kozmopolitizmusa!* Bizonyos tekintetben mi csakugyan a földi haza fölött állunk, mert elismerjük fölötte az égi hazát. De ennek az égi hazának elismerése nemcsak nem ment fel minket a földi hazánk iránti kötelességektől, hanem ellenkezőleg: még élesebben kihangsúlyozza azokat. Nem elég bizonyságot tesz-e emellett Dante, mikor azokat, akik hazájuk ellen vétkeztek, még szörnyűbb kínok helyére taszítja a «Pokol»-ban, mint az eretnekeket?

Igy tehát érthető, hogy ugyanaz a kereszténység, amely az általános embertestvériség gondolatát a világba állította —, mely szerint minden ember Isten gyermeke és egymásnak testvére fajra, nyelvre, külsőre való tekintet nélkül —, ugyanaz a kereszténység természetellenesnek, lehetetlennek, vakmerőségnek hirdeti az országhatárok megszüntetését, a népi és faji sajátságok eltörlését.

Mit vet el a kereszténység? Elveti a más népeket letipró sovinizmust, elveti az önmagát imádó állam- és fajistenítést, amit ma «állam-totalitás»-nak neveznek. És mit ismer el a kereszténység? Elismeri a népek életjogát a földön és támogatja a nemzetek faji sajátos értékeit. Lehet a hazaszeretetből torzképet is csinálni, mikor is az nem más, mint a brutális egoizmus és individualizmus hatványozott megnyilvánulása; de lehet érték, kincs, erény is, ha az erkölcsi értékek helyes sorrendjén épül fel.

C) És tulajdonképen itt jutottunk el a kérdés lényegéhez. Mert szent vallásunk a hazaszeretetet nemcsak megtűri, nemcsak érzelmi motívumokkal támogatja, hanem azt **egyenesen az erények közé magasztalja fel.**

a) Igen, *mi a hazaszeretetet erénynek tartjuk több oknál fogva is.*

Erény, mert az Isten 4. parancsának kiterjesztése és alkalmazása. Erény, mert nagy erényünknek, a tekintély elvének egy megvalósítási formája; hiszen aki szereti hazáját és beáll annak kereteibe, munkájába, szervezetébe, az az Isten által adott tekintély előtt hajlik meg. Erény, mert önmegtaga-

dással jár; közösségben élni mindig önfegyelmezést és áldozatot jelent, jelenti az önzés legyőzését, mások iránt megértő szeretetet.

b) Persze, persze! — mondják majd az elfogultak. Most, hogy a világon végigömlik a nemzeti érzés öntudatra-ébredése, most ti, megijedt katolikusok, siettek kitalálni, hogy hiszen ti is mindíg szerettétek a hazát...

Ha csakugyan így szólna valaki, csak arról tenne tanúságot, hogy fogalma sincs a nagy eszmék történetéről. Mert hogy a hazaszeretet erényét nem most találják ki «a megijedt katolikusok», hanem mindig hirdették, arra döntő bizonyság minden idők legnagyobb hittudósának, Aquinói Szent Tamásnak 700 évvel ezelőtt megírt könyve, a «Summa Theologica». E szerint a haza szeretete tulajdonkép a szülők szeretetének kiterjesztése. (S. theol. 2, 2, q. 101, a. 3. ad 1.) Ha tehát erény a szülők iránti szeretet, erény a haza iránti kegyelet is.

És lehetne-e hazaszeretetet jobban felmagasztalni, mint ahogyan Szent Tamás akkor teszi, mikor ezt az erényt egyenesen az istentisztelet mellé állítja? Szóról-szóra ezt írja: «Amint a vallásosságból folyó kötelesség Istent tisztelni, éppúgy a kegyeletből folyó kötelesség a szülőket és a hazát tisztelni». (S. theol. 2, 2, q. 101, a. 1.)

Már most mi következik a hazaszeretetből a gyakorlati életre nézve? Legjobb lesz, ha erre is szószerint idézem Szent Tamást. «Polgártársaink közelebb állanak hozzánk, mint az idegenek; ezért tehát a jól rendezett felebaráti szeretet arra késztet minket, hogy népünket olymódon szeressük, amilyenre nem vagyunk kötelezve idegennel szemben. Ez a különleges szeretet érvényesül mind a nagyobb bensőségben, mind a testtévált szeretet különféle megnyilvánulásában... A haza megmentésére szükség esetén minden más földi jót fel kell áldoznunk. A hazának java magasabb jó, mint az egyes polgáré; mert az egész értékesebb, mint a rész. Maga a természet is arra tanít, hogy a résznek minden veszélyt el kell vállalnia, hogy az egésznek pusztulását megakadályozza. Ha halálos ütés fenyeget, önkénytelenül is felemeljük karunkat, hogy felfogjuk az ütést, mert jobb, ha karunk sebesül meg, mint ha elvész az életünk. Az ész, a természetnek e tanítása szerint igazodik a polgári erényekben, mert az erkölcsös honpolgár kiteszi magát a halálveszedelemnek is, ha megkívánja a haza megmentése. A katona a haza kedvéért elhagyja családját, nem mintha azt kevésbbé

szeretné, hanem mert most olyan jóról van szó, amelynek megmentéséért, ha kell, minden más földi jót oda kell adni.» (S. theol. I. q. 60 a. 5; 2,2, q. 26. a. 7—8.)

Ugyan lehetne-e méltóbb szavakkal dícsérni a hazaszeretet erényét? Ugyan lehet-e elfogulatlan ember, aki még ezek után is merné mondani, hogy az Isten országának, az örök hazának szeretete ellensége a földi haza szeretetének? Nem! És ezerszer nem. Mert aki jó katolikusnak mondja magát, az nem bánthatja soha ezt a magyar hazát; bár csak igaz volna az ellenkezője is: aki jó magyarnak mondja magát, soha ne bántsa a katolikus vallást!

*

Kedves Testvéreim! Aristophanes, a görög vígjátékíró így kiáltott fel egy alkalommal: «Ahol jól megy sorom, ott az én hazám». Micsoda üres, léha, lelketlen felfogás! «Ubi bene, ibi patria?» — nem és ezerszer nem! Nem ez a keresztény hazaszeretet.

A keresztény hazaszeretet ragaszkodás a haza földjéhez életre-halálra!

A keresztény hazaszeretet dolgozás a haza jólétéért, verítékkel és vérrel!

A keresztény hazaszeretet a legnagyobb erőkifejtés, a legnagyobb munkakészség, a legnagyobb erkölcsösség a haza javára.

A keresztények jelszava tehát nem az Aristophanesé, hanem azé a régi pajzsé, amelyikre ez a három szó volt felírva: «Ego non degenero!», nem akarok elfajzani, nem akarok szégyent hozni fajomra. Nem szégyent hozni, hanem életemmel és munkámmal, kötelességteljesítésemmel és erkölcsös viselkedésemmel becsületet akarok hozni arra a népre, amelyből az Isten szent és bölcs akarata szerint születtem és amelynek földi hazájában járnom kell utamat az örök haza felé.

«S vér, veríték vagy halál az,
Mit kíván,
Áldozatként rakjuk azt le
Zsámolyán,
Hogy mondhassuk csend- s viharban:
Szent hazánk!
Megfizettünk mind, mivel csak
Tartozánk.» (Vörösmarty.)

Amen.

VI.

Isten országa és a földi haza. (II.)

(Szentírás: Máté 22, 15—22.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az imént felolvasott evangéliumi szövegben az Úr Jézus tanulságos oktatást ad arról, hogyan lehet harmonikusan összeegyeztetni a földi hazának és az örök hazának szeretetét.

Farizeusok és herodiánusok küldöttsége keresi fel az Urat. Különös deputáció! Vajjon mi a szándékuk? Vajjon ők is szomjasak Krisztus mennyei tanítására? Ők is meg akarnak térni? Dehogy akarnak! Kelepcébe akarják csalni Krisztust és megfogni beszédében.

Mily ravasz szemforgatással kezdik mézes-mázos beszédjüket: «Mester! tudjuk, hogy igazmondó vagy, és az Isten útját igazságban tanítod, és nem törődöl senkivel, mert nem tekinted az emberek személyét; mondd meg tehát nekünk, mit gondolsz: szabad-e adót fizetni a császárnak, vagy nem?» (Máté 22, 16. 17.)

Látszólag ártatlan kérdés: de valójában ravasz tőrvetés! Mert aki adót fizet a római császárnak, az elismeri a római megszállás és hódítás jogosságát. Ha tehát Krisztus azt feleli, hogy «fizessetek adót», rögtön elhagyja Őt a nép, mert a nemzeti ügy árulójának tekinti. Ha meg tagadó választ ad, azonnal bevádolják a római császárnál, mint lázítót.

Itt a kelepce! Krisztus Urunk isteni szeme azonban átlát ellenségeinek ravaszkodásán és olyan feleletet ad, mely bölcsebb a bölcs Salamon minden ítéleténél.

Mutattat magának egy pénzdarabot és megkérdi : kié a pénzen a kép és a felírás.

«Felelék neki : A császáré. Akkor mondá nekik: Adjátok meg tehát a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené.» (Máté 22, 20. 21.) Vagyis, ha ti elfogadjátok és használjátok a római császár pénzét, ezzel elismeritek őt törvényes uralkodónak. Már pedig a törvényes államhatalom az Isten nevében parancsol, annak tehát lelkiismeretben is tartoztok

engedelmeskedni mindabban, amit a közjó és közrend érdekében megkíván. Engedelmeskedni mindaddig, míg törvényei nem ütköznek az Isten törvényeivel.

Ha Krisztus Urunk fenti tanítását mai nyelvre akarnók lefordítani, szavai körülbelül így hangzanának: Adjátok meg az államnak, ami az államé, vagyis amihez joga van: törvénytiszteletet, engedelmességet, munkát, adót . . . De vigyázzatok: az állam nem Isten. A világi hatalomból bálványt csinálni — pogányság. Aki az Isten helyett az államot ülteti trónra, aki rabszolgákat csinál a szabad polgárokból, aki beleszól az ő legelemibb jogaikba — például elveszi a szülők szabadságát a gyermekek nevelésére nézve, — az már nem jár az én nyomaimban. Igen, én megkövetelem, hogy legyetek pontosak és lelkiismeretesek állampolgári kötelességeitekben és adjátok meg az államnak, ami az államé, de adjátok meg Istennek is, ami Istené. Zsebetekben hordjátok a pénzt, amelyen rajta van a földi uralkodó képe; de viszont hordjátok szívetekben a mennyei uralkodónak, az Istennek képét. A pénz a császáré; de ti meg az Istenéi vagytok! Szolgáljátok a földi hazát is, de ⟨ne⟩ feledkezzetek el az örök hazáról sem!

Testvérek! Már a mult vasárnapi beszédet is ennek a kérdésnek szenteltem, de még a mait is ennek fogom. Hiszen a tudatlan felületesség vagy rosszakarat olyan könnyen veti szemünkre, hogy mi, katolikusok, nem szeretjük eléggé földi hazánkat, mert csak az Isten országával törődünk. A multkori beszédben elméletben cáfoltam meg ezt az alaptalan állítást, ma gyakorlatban szeretném. A multkor arról volt szó, mit tanít szent hitünk a hazaszeretetről; ma pedig arról lesz, hogy amit a multkor a hazaszeretetről, mint keresztény tanításról hallottunk, abból mily áldásos következmények folynak a hazára nézve.

I. Összefér-e a kereszténység és a hazaszeretet?

Mindenekelőtt is foglaljuk össze ismét, mit is tanít a kereszténység a földi haza szeretetéről? Vajjon megfér-e, egymás mellett, összefér-e ez a két magasztos gondolat: a földi haza szeretete és az örök hazáé? A válaszban megkülönböztetést kell tennünk: van, ami összefér, és van, ami nem.

A) **Mi fér össze a keresztény felfogással?**

a) *Összefér a természetfeletti forrásokból táplálkozó, tehát legerősebb hazaszeretet.*

A kereszténység ú. i. azt tanítja, hogy a hazaszeretet erény; erény, mert a tekintély elvének elfogadása, erény, mert önfegyelmezéssel jár; és erény, mert egy fajtája a gyermek szeretetének szülei iránt: a szülők adták az életet, a haza pedig adja a megélhetést. Ezért nincs is mégegy eszmény — a valláson kívül —, amely olyan hősies áldozatokra tudná lelkesíteni követőit, mint a hazaszeretet erénye.

A kereszténység nem paragrafussal köt össze minket, hanem lélekkel. Hogy e kettő közül melyik az erősebb és vihartállóbb, egy pillanatig sem lehet kétséges. Amennyire a lélek felette áll az anyagnak, annyival erősebb a lelki szankciókkal támogatott hazaszeretet annál, amit csak törvényparagrafusokkal és büntetésekkel lehet kikényszeríteni.

A vallásos hazaszeretet tehát erősebb, értékesebb, vihartállóbb, mint a merőben természetes. A természetes hazaszeretet forrása az a hideg megfontolás, amit az apostol ezekkel a szavakkal fejez ki: «Soha senki sem gyűlöli a testét; sőt ellenkezőleg, táplálja és ápolja». (Ef. 5, 29.)

De a mi hazaszeretetünk ennél jóval több. Mi szeretjük hazánkat azért, mert innen kell átjutnunk az örök hazába és mert földi hazánk alapföltételeit adja egy nyugodt földi életnek, amelyet Isten és az örökkévalóság felé fordulva kell leélnünk.

b) Szemünkben tehát *hazánkat szeretni Istennek parancsa!* Ez a forrása polgári kötelességeink teljesítésének, ez hazáért hozandó áldozatainknak.

Halljátok csak, mit hirdet erről Szent Pál a rómaiakhoz írt levelében: «Mindenki vesse alá magát a felettes hatóságoknak. Nincs ugyanis hatalom, csak az Istentől; amik pedig vannak, azokat az Isten rendelte. Aki tehát ellene szegül a felsőbbségnek, szembeszáll az Isten rendelésével». (Róm. 13, 1. 2.) «Szükséges e szerint, hogy alárendeljétek magatokat, nemcsak a büntető harag, hanem a lelkiismeret miatt is.» (Róm. 13, 5.)

És halljátok csak, mit hirdet erről Szent Péter: «Engedelmesek legyetek minden emberi teremtménynek az Istenért, akár a királynak, mint a legfelsőbbnek, akár a helytartóknak, mint általa küldötteknek». (Pét. I. 2, 13. 14.)

Vajjon képzelhető-e hatékonyabb motiválás és eredményesebb szentesítés a nemzeti hűség és a haza iránti áldozatos

szeretet számára, minthogy mindez «az Isten akarata»? Így már megértjük, hogy aki jó keresztény, annak hazafinak is kell lennie, mert különben nem lehetne jó keresztény; sőt megértjük azoknak a nagy teológusoknak véleményét is, akik a hazáért elszenvedett hősi halálban még a vértanuság egyes vonásait is észrevették. A keresztény felfogással tehát és az örök haza szeretetével nagyon szépen összefér a földi haza szeretete!

B) **De hát akkor mi nem fér össze?**

a) Nem fér össze bálványt csinálni a földi hatalomból, nem fér össze a földi hatalmat ültetni Isten trónjára. Azaz *nem fér össze «a totális állam», «a mindenható állam» tana.* Még pedig azért nem, mert soha el nem szabad felednünk Isten szavát a Szentírásból: «Általam uralkodnak a királyok, és tesznek igazságot a törvényhozók; általam kormányoznak az uralkodók és ítélkeznek a hatalmasok». (Péld. 8, 15. 16.) És nem szabad elfelednünk az Úr Jézus szavait, amiket Pilátusnak mondott, amikor az gőgösen hatalmára hivatkozott: «Semmi hatalmad sem volna felettem, ha onnan felülről nem adatott volna neked». (Ján. 19, 11.) Nem lehet tehát elfelednünk, hogy minden egyes fölött, minden nép és ország fölött, minden állami hatalom fölött van az Isten hatalma!

b) De ugyancsak nem fér össze keresztény felfogásunkkal, hogy a *földiek érdekében elfeledkezzünk az örökkévalókról.* Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a földi haza csak átmeneti lakóhely az örök haza felé, «mert nincsen itt maradandó városunk, hanem a jövendőt keressük» (Zsid. 13, 14.), és «a mi hazánk a mennyekben van». (Fil. 3, 20.) A földi haza tehát nem a legfőbb, a végső célunk, — végső célunk az örök haza. És «mit használ az embereknek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?» (Máté 16, 26.)

Az tehát igaz, hogy a mi szemünk, a mi keresztény szemünk mindent «sub specie aeternitatis», vagyis az örök haza világosságánál mérlegel; de ez még nem jelenti, hogy a földi haza előtt becsukjuk a szemünket.

A keresztény lélek ugyanis megnyugtató harmóniába tudja magában egyesíteni a nagy ellentéteket is. A keresztény ember pesszimista is, meg optimista is egyszerre. Előttünk áll a Kálvária is, de a feltámadt Krisztus is egyszerre. Azt is halljuk az apostoltól: «Munkáljátok üdvösségteket félelemmel és rettegéssel» (Fil. 2, 12.); de ugyanaz az apostol ezt is mondja: «Tudjuk, hogy az Isten közreműködtet mindent

azok javára, kik Őt szeretik». (Róm. 8, 28.) Éppígy harmóniába tudjuk hozni lelkünkben a földi hazának szeretetét az örök hazáéval.

Fontos ugyan előttünk a földi élet is; de a földi élet céltalan maradna, nem lehetne azt megérteni a túlvilági élet gondolata nélkül. Amint azonban a földit megértjük az égiből, az ideiglenest az örökkévalóból, amint szenvedésünk enyhülést nyer a túlvilági boldogságból, és földi életünk sötét útjai megvilágosodnak a túlvilági élet fényétől, — úgy földi hazánk szeretete is megnemesül és felmagasztosul a túlvilági haza gondolatától. A haza szeretetének ez az átszellemesített és felmagasztalt formája oly kötelességeket ír elő számunkra, amelyek teljesítése legnagyobb áldásává válik a földi haza életének. És ezekben áll a keresztény embernek mindennél értékesebb hazaszeretete.

II. Mivel tartozunk földi hazánknak?

Vizsgáljuk csak meg, mik ezek a kötelességek? Foglaljuk össze világosan, mivel is tartozunk mi földi hazánknak.

A) Először is tartozunk **kötelességteljesítő, munkás élettel.**

a) Ki nem látná be, hogy szent vallásunkból a legértékesebb hazafiúi erények éppen abból fakadnak, hogy *mindnyájunkat sürget és kötelez a mindennapi élet legapróbb kötelességeinek pontos betöltésére?*

Szent vallásunk szerint tehát milyen feladat vár reánk itt a földi életben? Tétlenül összetenni kezünket és epedezni, sóhajtani, folyton a mennyországról ábrándozni?

Korántsem! Egészen félreértené a Teremtő célját és parancsát, aki így élné le földi életét. Az Úristen ú. i. megteremtette a világot, de nem késznek teremtette, nem zárta le annak fejlődését. Telerejtette az anyagot, a vizet, a levegőt titokzatos törvényekkel, és aztán ezt a forrongó, fejlődő, alakuló, küzdő világot átadta az embernek, hogy eszével és szorgalmával hódítsa meg azt, és hajlítsa hatalma alá. Mikor tehát az ember a lázas munka minden verítékével és örömével, kínjával és vigasztalásával nekifekszik a világnak, tulajdonkép isteni parancsot teljesít, mert isteni megbizatás alapján jár el.

És hogy ezt a munkát az ember minden nehézség ellenére se hagyja abba, arról is gondoskodott az Úr, amikor a munka

verítéke mellé annak örömét is adta. Ó igen, van az emberi alkotó munkának öröme is! Erről sokat tudnának beszélni, valósággal dícsérő himnuszokat énekelni éppen azok a legnagyobbak, akik művészet, tudomány vagy technika terén a legszebb dolgokat alkották.

Ugy=e, ennek a gondolatnak fényénél egész új megvilá=gítást nyer a Bibliának régi, ismert tanítása, hogy Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette! Ugyan mikor sugározhatnék föl fényesebben bennünk az az isten=hasonlóság, mint mikor a teremtő Istenhez hasonlóan mi is dolgozunk és munkálkodunk.

A kereszténység tehát — bár a mennyországért van és a mennyországról beszél — azért nem volt sohasem ellensége a lázas földi tevékenységnek.

b) Sőt ez még csak gyenge negatívum volna; ennyit mondani igazán nem elég. Hanem ki kell emelnünk, hogy *a kereszténység mindig a legbővebb forrása volt a pozitív munkaerőnek, a világot meghódító tevékenységnek.*

Hogy ez így van, arról tanuságot tesz egész mai kultúránk, amelyet egyszerűen «keresztény kultúrának» nevezünk, tanu=ságot tesz két keresztény évezred kultúrtörténete, tanuságot tesznek építési és egyéb művészi remekeink, múzeumaink, képtáraink, könyvtáraink, intézményeink. A kereszténység mindíg hirdette, hogy az embernek nemcsak szabad dol=goznia a természet tökéletesítésén és erőinek munkába=fogásán, hanem hogy ez egyenesen kötelessége is.

Hát akkor mitől félt és óv minket?

Attól, hogy félúton meg ne álljunk. Attól, hogy mialatt a természetben elrejtett igazság=darabkák után kutatunk, el ne feledkezzünk az egyetlen, az abszolút Igazságról, akiből minden forrásozik. Attól, hogy mialatt utakat építünk itt a földi életben, el ne zárjuk magunk előtt azt az utat, amely az örökéletbe vezet. Hogy mialatt villanyfénybe borít=juk magunk körül a földet, el ne vakuljon szemünk az ég csillagfénye iránt. Hogy mialatt keressük a világban elrejtett szépségeket, meg ne feledkezzünk minden szépség ősforrá=sáról, az abszolút Szépről: Istenről.

Tudjátok, mi van felírva Kairóban, a nagy mohamedán egyetemen? «A kémia fontos — Allah fontosabb.» És tud=játok, mit mondott már Plato is? «A jónak tudománya nél=kül semmit sem ér minden más tudomány.» Tehát nem a kémia a legfontosabb, nem a technika, nem a gép, nem az ipar, nem az óriási könyvtárak? Nem! Mindez értéktelen

lenne jóság, becsület, önfegyelmezés, erkölcs és hit nélkül. Mert az emberi lélek mélyén félelmetes, sötét hatalmak tanyáznak, amiket csak a valláserkölcsi erők tudnak láncra verni. Nem látjuk-e ma, nem érezzük-e saját bőrünkön, hová jut az emberiség, ha tudásával együtt nem növekszik épp olyan mértékben a lelkiismerete is? Nem látjuk-e, hogy az ember országát sem lehet megmenteni, ha elsősorban és mindenekelőtt az Isten országának érdekeit nem védjük meg? Tehát gondozni a lélek örök érdekeit, kielégíteni legszentebb vágyait, — mindez egyúttal annyit is jelent, mint legértékesebb módon szolgálni a földi haza érdekét is.

B) Pedig ezzel még korántsem apadt ki az a forrás, amellyel szent hitünk a földi haza érdekeit védi és erősíti. Mivel tartozunk még a földi hazánknak? Tartozunk aztán **egymás megértésével és elviselésével is.**

a) A haza egy nagy hajó, amelyen milliók utaznak együtt céljuk felé. A hajón azonban egyik embernek a másikra figyelemmel kell lennie, *az egyén érdekét a közösség érdekének alárendelnie.* Az utasok közt talán egyiknek más a nyelve, mint a másiknak, mások az anyagi és kulturális viszonyai, de ez nem baj — csak a céljuk legyen közös, amely felé a közös hajón utaznak. Ha pedig ez így van, nem valóban a haza javát szolgálja-e Szent Pál figyelmeztetése: «Vegyétek magatokra ... az irgalom indulatát, a jóságot, az alázatosságot, a szelídséget és a béketűrést; szenvedjétek el egymást és bocsássatok meg egymásnak, ha egyiknek panasza van a másik ellen. Amikép az Úr is megbocsátott nektek, épúgy ti is». (Kol. 3, 12. 13.) Vajjon nem ez-e az építő hazaszeretet leghasznosabb formája? Meg Szent Pálnak másik figyelmeztetése: «Hordozzátok egymásnak terhét s így teljesíteni fogjátok Krisztus törvényét». (Gal. 6, 2.)

Keresztény élet! Krisztusi élet! Mennyországért folytatott földi élet! Az örökkévalóságba vetett hit! Mi más mindez, mint éltető alpesi klíma élvezése? Ez az egyetlen klíma, amely alatt egészséges és munkaképes marad az ember lelke, a nép lelke, az ország lelke.

b) Ha tehát valaki szemünkre hányná, hogy «ti, katolikusok nem szeretitek eléggé a hazát, mert nem beszéltek eleget a hazaszeretetről», annak szelíden csak annyit feleljünk: Mi nem beszélünk, de cselekszünk. *Mi nem szóval szeretjük a hazát, hanem élettel.*

Mi sem mondhatunk többet és jobbat védelmünkre,

mint amit másfél évezreddel ezelőtt Szent Ágoston mondott: «Aki a keresztény vallásról azt állítja, hogy ellensége a hazának, hát teremtsen olyan hadsereget, aminőnek Krisztus szeretete akarja látni a katonákat, adjon olyan házastársakat, olyan szülőket, olyan fiakat, olyan urakat és szolgákat, olyan királyokat és alattvalókat, . . . egyáltalában alakítsa a haza számára úgy a polgárokat, mint azt a kereszténység minden hivatásában előírja minden keresztény számára — csak akkor jöjjön és merje állítani, hogy Krisztus vallása ellensége a hazának. (Ep. 138.)

III. Hazaszeretetünk a valóságban.

Amit pedig a nagy egyházatya itt mond és amit szent vallásunk a hazaszeretetről elméletileg hirdet, azt a gyakorlatban meg is valósították az ő hűséges gyermekei mindíg.

A) **Egyházunk története a haza szeretetének is legszebb példáival van tele.**

a) Itt ragyog előttünk mindenekelőtt is *magának az Úr Jézusnak példaadása.* Bár Isten volt, mégis mennyire egybekötve érezte magát földi hazájával is! Bár az örök hazába akart vezetni, és mindig azzal törődött, mégis menynyit köszönhet neki az ő földi hazája pusztán földi tekintetben is! Mily ismeretlen kis földdarab volt ez az ország Krisztus előtt! S mennyire az maradt volna is Krisztus nélkül! És mivé lett — «Szentfölddé» — Krisztus által.

b) Aztán itt van *Szent Péternek és Szent Pálnak, a két főapostolnak példája.* Ők voltak az Úr Jézus legközvetlenebb utódai, tanításának legelső letéteményesei. És ők hányszor intik a híveket, hogy adják meg a földi tekintélyeknek a köteles tiszteletet — pedig ezt egy pogány állammal szemben megtenni valóban hősiesség volt.

Mennyire szerették a régi keresztények még pogány hazájukat is! Szent Ágoston «De civitate Dei» c. könyvének úgyszólván minden sora elárulja az aggódó félelmet a felett, hogy a barbárok meg fogják semmisíteni a római birodalmat. De ugyanilyen keresztény életbölcseséggel párosult államférfiúi nagyság és hűséges hazaszeretet jellemzi Szent Ambrus, N. Szent Vazul, Aranyszájú Szent János működését. És hány olyan vértanuja volt az első keresztény századoknak, akik mint katonák a császárok bizalmasai, vagy állami hivatalnokok, legjobban kitűntek a pogány

állam iránti kötelességteljesítésben, csak egy határt nem tudtak átlépni — az igaz Istent nem tudták megtagadni!

B) Igen: csak a történelmet kellene jobban ismerniök azoknak, akik **elég vakmerőek azt állítani, hogy szent vallásunk és a hazaszeretet nem fér össze.**

a) *Ha nem férnek össze, ki érti meg a történelmet?* Ki érti meg az apostolokat, akik nyomatékosan ajánlották és sürgették az állampolgári erényeket és a közjóért vállalandó önfeláldozást?

Szent vallásunk és a hazaszeretet nem férnek össze? De hát akkor ki érti meg Szent Ágostont, aki szerint a hazáért élni olyan kötelesség, amely hozzátartozik a keresztény ember erényeihez? (De civ. Dei 19, 1. 2.)

Katolikus vallás és hazaszeretet nem férnek össze? De hát akkor ki érti meg Szent Tamásnak, a legnagyobb egyházi tudósnak világos szavait: a hazáért semmiféle áldozat nem lehet túl nehéz; nemcsak vagyonunkat (Summa theol. 2, 2, q. 26. a. 3, c.), hanem — ha kell — életünket is fel kell érte áldoznunk. (Summa theol. 1, q. 60. a. 5. c.)

Katolikus vallás és hazaszeretet nem férnek össze? De hát akkor ki érti meg azokat a fénylő csillagokat, a hazaszeretet tündöklő hőseit, akik egyben a katolikus Egyháznak is engedelmes fiai, sőt szentjei voltak? Hogy csak kicsinyke hazánk szűk területéről vegyem a példát: Honalapító István, első királyunk szent volt és bölcs hazafi; honerősítő László királyunk szent volt és hős hazafi; törökverő Hunyadi János buzgó katolikus volt és jó hazafi. Kapisztrán Szent János ferencrendi szerzetes szent volt és áldott hősünk. Marco d'Aviano kapucinus szerzetes volt és áldott hősünk. II. Rákóczi Ferenc mélyen vallásos katolikus volt és áldott hősünk.

b) II. Rákóczi Ferenc!... Bizonyára ismeritek azt a lelket megragadó, fájdalmas dalt, amelyben a rodostói idegenben sínylődő nagy magyar hősünk elzokogja lelkének emésztő honvágyát. *Ó, az a honvágy! Ez az emésztő, kínzó, égető, beteggé sápasztó lelki fájdalom!* Aki még nem volt távol hazájától, nem tudja, mi az.

Idegenbe mentem, oda hívott a megélhetés, a kenyérkereset, vagy talán csak a szórakozás. Egyideig minden jól megy: van kenyér, talán kalács is, van jó kereset, van szórakozás. Könnyebb, színesebb, érdekesebb ott az élet, mint odahaza volt.

Hanem egyszer csak... egy napon azt veszem észre,

hogy ízét vesztette az idegen kenyér, nincs örömem a legszebb tájakban sem, mert eszem mindíg csak otthon jár az elhagyott kis magyar faluban, annak mezőin, annak útjain. Nincs éjjelem, nincs nappalom, folyton fülemben cseng a fájdalmas nóta:

«Hazámba vágyom,
Duna-Tisza partja vár,
Szebb ott az álom,
Szebben dalol a madár».

Valóban szebben dalol? Nem: idegenben is épúgy dalol. Valóban szebb itt a tájék? Nem: idegenben époly szép, még szebb is lehet. Hát akkor mi fogja meg ennyire a lelkünket, mi szorítja össze szívünket? Az elhagyott haza szeretete: egyek vagyunk azzal a földdarabbal, egyek azzal a néppel, egyek annak multjával és jövőjével. Soha annyira, mint idegenben, át nem érezzük a költő igazát, hogy a nagy világon e kívül nincsen számodra hely, ezt a hazát Isten jelölte ki számunkra, és áldjon vagy verjen sors keze, itt élnünk s halnunk kell!

*

Kedves Testvéreim! Mikor Assisi Szent Ferenc megérezte, hogy közel van földi életének utolsó perce, a Portiuncula templom mellett felvitette magát egy dombra, és onnan hosszas, szerető tekintettel mégegyszer végignézett mindennél jobban szeretett szülővárosán, az alatta elterülő Assisin. Ismerte és nagyon szerette minden házát, minden utcáját, minden gyermekét, a környék vizeit s mezőit, madarát, állatait . . . s most búcsúzásul mégegyszer megáldotta azokat. De aztán legyőzte elérzékenyedését, visszavitette magát szegényes cellájába és elfeledkezve a földi hazáról, már csak az örök hazára gondolt, «kívánt felosztani és Krisztussal lenni». (Fil. 1, 23.)

Testvérek! Szeressük földi hazánkat, ahogyan szerette Assisi Szent Ferenc, de szeressük örök hazánkat is, ahogyan ő szerette. Adjuk meg a császárnak, ami a császáré, de Istennek is, ami Istené. Legyünk hűséges, munkás polgárai Magyarországnak és erkölcsös, vallásos gyermekei az Isten országának, *hogy mikor majd testünket leteszik pihenőre a magyar haza földjébe, lelkünk felszállhasson az örök haza örömébe*. Amen.

VII.

Isten láthatatlan országa.

(Szentírás: Luk. 17, 20—24.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Stockholm mellett nagy birtoka volt egy svéd embernek. Egy napon elégülten járta végig uradalmát és megkérdezte az egyik munkást:

— Tudod-e, kié ez a sok föld itt körös-körül?

— Bizony nem tudom én, Uram — feleli a munkás.

— Nos hát tudd meg, hogy mindez az enyém — mondja büszkén az ember.

Aztán tovább kérdi:

— És tudod-e, kié az a rengeteg nagy erdő amott?

— Bizony nem tudom, Uram.

— Nos hát az is az enyém!

És így ment tovább a kérdés és felelet, míg végre is a gazda ezt mondotta:

— Egyáltalában, amit itt csak látsz, az mind az enyém.

Erre a munkás egy pillanatra abbahagyta a munkát, leszúrta az ásót a földbe, levette a kalapját, és jobbjával a magasba mutatva csak ennyit kérdett:

— Uram, ott látom az eget. Mondd, az is a tiéd? . . .

Ó, igen, Testvérek, ez a fontos kérdés, ez az egyedül fontos! Vajjon a tiéd lesz-e, az enyém lesz-e, a mienk lesz-e Isten országa, ott, a másvilágon?

A mienk lesz, ha miénk volt ezen a világon. Ezen a világon Isten országának két formája van. Az egyik Isten látható országa, Krisztus Egyháza — erről volt szó az eddigi beszédekben. A másik Isten láthatatlan országa a lelkekben — erről fognak szólni az ezutáni beszédek. Arról, hogyan kell lelkünkben felépíteni Istennek ezt a láthatatlan országát, hogy egykor miénk legyen az ő másik országa, a mennyország.

Isten földi országának alapító okmánya az Evangélium. Egyszerű nyelven írt története az Úr életének. Egyszerű

írás! És mégis: míg a világ filozófusainak legbölcsebb könyvei sem voltak képesek akár egyetlenegy népet is erőben tartani, addig az Evangélium egyszerű lapjaiból kihajtott az Isten országának népeket éltető, világot átfogó óriási cédrusa.

Istennek szent akarata, hogy befogadjuk magunk közé az ő országát. Akarja, hogy uralkodjék rajtunk Egyházában láthatóan, és király gyanánt trónoljon szívünkben láthatatlanul, amint egyszer minden üdvözültnek Királya lesz az örökkévalóság boldog országában. Hiszen «Minden belőle, általa és érte van. Dicsőség néki örökre». (Róm. 11, 36.)

I. Isten országa és az ember országa.

«Jöjjön el a Te országod!» Tehát ne az ember országa jöjjön el, hanem az Istené? Ó, igen! És van különbség a kettő között? De még milyen! Hogy jobban szemléltethessük a különbséget, állítsuk egymás mellé a két ország eredetét.

A) **Honnan ered az Isten országa és honnan az emberé?**

Az Isten országa jelentéktelen kisázsiai népnek kicsiny és jelentéktelen városkájából ered: Betlehemből. Honnan ered az ember országa? Óriási világhatalmak szédületes metropolisából, Bábelből, Karthágóból, Athénből.

Az ember országa elindult Babylonból. Bábel a legrégibb emberi kultúra képviselője; története a Krisztus előtti 3—4. évezredig megy vissza; mai kultúránkba is sok babiloni alapkövet építettünk be. De ez a kultúra egyben az Istentől elszakadt emberi gőg megtestesítője is. Nyelvük gőgjükben megzavarodott és egymást meg nem értve többé, szétszéledtek. A kicsinyke Betlehem nyelvét, a szeretet szavát azonban megérti minden jóakaratú ember. Az ember országa az egymást meg nem értő gyűlölet országa, az Isten országa a szereteté.

Az ember országa továbbfejlődött Karthágó nyugtalan, lázas kereskedelmében. De Karthágóban a Moloch-istent tisztelték és eleven gyermekeket dobtak égő áldozatul izzó érckarjaiba — el kellett pusztulnia ennek az országnak. Viszont győzött a betlehemi Gyermek, aki saját elhatározásából önmagát adta áldozatul értünk. Az ember országa mások feláldozása, az Isten országa az önfeláldozás.

Az ember országa magasba fejlődött Athénben. Milyen finom művészet! Mennyi költő, mennyi szobrász! Hátha az Isten emberi alakban akar közénk jönni, márcsak ezt fogja választani szülőhazájául! Itt fog megszületni a világ közepén, ahol az emberi szellem kifinomult bölcsesége áll majd bölcsője körül!... Ah, nem! nem itt születik. Ismeretlen kis ország ismeretlen istállójában, hol pásztorok és állatok veszik körül. «Ami a világ szerint oktalan, választotta ki az Isten, hogy megszégyenítse a bölcseket, és azt, ami a világ szerint gyönge, választotta ki az Isten, hogy megszégyenítse az erőseket.» (Kor. I. 1, 27.) Így mutatta meg, hogy az ember országa az elbizakodottság országa, Isten országa ellenben a kegyelemé és alázatosságé.

Az ember országa tovább fejlődött Rómában a világhatalomban. Nagyszerű utak, közlekedés, szervezés, hadsereg, civilizáció fakadt Róma lába nyomán, de mégis csak megmaradt az ember országának, a rideg jog és erőszak országának, míg a betlehemi Kisded országa a szeretet és szelídség országa.

Az ember országa ismét tovább fejlődött Párisban. Kezdetben hűséges volt a betlehemi Kisded tanításához, de aztán elszakadt tőle és a «felvilágosodottság» lelki sötétségét és a «forradalmi szabadságok» rabszolgaságát zúdította az emberre. Az ember országa eltévelyedés és szolgaság, az Istené a helyes út betartása s a lelki szabadság.

Végül az ember országa elérte csúcspontját Londonban és New-Yorkban; technika, üzlet, kereskedelem, pénz, kényelem, mindez megvan, tömegestől megvan — csak egy nincs: boldogság és nyugalom. Mert az ember országa a nyugtalan pénzhajsza, a kielégítetlen élvezetvágy, Isten országa a csendes megnyugvás és béke.

Íme, a lényeges különbség Isten országának és az ember országának eredete között!

B) De most már egy mondatban is össze lehet foglalnunk a különbséget a két ország között: **az ember országa az anyag világa, Isten országa a kegyelemé.**

a) Egy ízben a farizeusok megkérdezték az Úr Jézust, mikor jön el az Isten országa. Ők persze nagy külső fénnyel felvonuló politikai hatalomra gondoltak. Képzelhetjük, milyen nagy volt csodálkozásuk, mikor meghallották az Úr válaszát: «Nem jön el az Isten országa szembetűnő módon; sem nem fogják mondani: Íme itt vagy amott van; *mert hiszen az Isten országa bennetek vagyon*». (Luk. 17, 20—21.)

Az Isten országa bennünk van! Lényegében tehát lelki ország, a hit, a bűnbánat és szeretet országa, bent a hívek lelkében. Ország, amelynek polgárairól érvényesek az Apostol szavai: «Egyikünk sem él önmagának és senki sem hal meg önmagának; mivel az Úrnak élünk, amíg élünk, és az Úrnak halunk meg, mikor meghalunk. Azért akár élünk, akár halunk, az Úrei vagyunk». (Róm. 14, 7—8.)

Ugyancsak erről az országról jegyzi meg Szent Pál: «Az Isten országa nem étel, és nem ital, hanem igazság, béke és öröm a Szentlélekben. Aki ebben szolgál Krisztusnak, kedves az Isten előtt és dícséretes az emberek előtt». (Róm. 14, 17—18.)

b) Isten országa bennünk van. Oly világosan mondja az Úr: «Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki énbennem marad és én őbenne, az bő termést hoz; mert nálam nélkül semmit sem tehettek». (Ján. 15, 5.)

Én Krisztusban és Krisztus énbennem: íme, az Isten országának nagy lelki közössége! Ha úgy élek, amint Krisztus akarja, ha együtt élek Krisztussal, ha minden tervemet, vágyamat, cselekedetemet az Úr Jézushoz szabom, ha elmondhatom Szent Pállal, hogy: «élek, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem». (Gal. 2, 20.), akkor, igen, akkor eljött hozzám az Isten országa.

Ezért az Isten országáért — a kegyelmi életért — nem tart soknak az Úr semmi áldozatot sem. «Hasonló a mennyek országa — mondja — a kereskedő emberhez, ki szép gyöngyöket keres. Találván pedig egy drágagyöngyöt, elment és eladá minden vagyonát és megvevé azt.» (Máté 13, 45—46.) Halljátok, Testvérek? Az ember minden vagyonát eladja, csak azt az egyetlen kincset megvehesse; az Isten országát!

Valahányszor tehát imádkozzuk: «Jöjjön el a te országod», mindig ezt is kérjük: Uram, jöjjön el lelkünkbe a te kegyelmed, áraszd reánk kegyelmed bőségét; a bűnbocsátó kegyelmet, mely eltörli bűneinket; a megszentelő kegyelmet, mely túlvilági fénnyel sugározza be lelkünket; a segítő kegyelmet, melynek erejével hűségben tudjunk melletted megállani; a krisztusi élet kegyelmét, mellyel egész életünk az Úr Jézus megdicsőítésévé válik, mint ahogy Szent Pál kívánja ezt tőlünk: «Dicsőítsétek meg és hordozzátok az Istent testetekben». (Kor. I. 6, 20.)

Jól értsük meg tehát szent feladatunkat. Nem az a feladatunk, hogy a keresztény hit- és erkölcsi tételeket, az Isten országát hozzá alakítsuk a mai világhoz; hanem fordítva:

igyekeznünk kell az ember országát alakítani Isten országához, vagyis az élet minden megnyilvánulását megtölteni az Isten országának levegőjével, összhangba hozni annak parancsaival.

II. Isten országának áldása.

Nézzétek csak, milyen áldás fakad ennek nyomán, ha beengedjük lelkünkbe Isten láthatatlan országát.

A) Az első áldása lesz, hogy **megtanuljuk a világot Isten szemével nézni** és az élet minden megnyilvánulását az Isten mértékéhez szabni és a szerint megítélni.

a) Akkor nem állana sok embernek erkölcsi felfogása és ítélkezése annyira a fejetetején, mint ma áll!

Mert valóban hihetetlen eltolódást és téves ítélkezést látunk ma igen sok embernél. Megbotránkoznak semmiségeken, de szó nélkül nyelik le a legnagyobb bűnöket. Úgy félnek és borzadoznak apró-cseprő hibáktól vagy udvariatlanságoktól, mint a tűztől, de ugyanakkor «nem látnak semmi különöset» a legszörnyűbb erkölcsi léhaságban sem.

Az ember szinte hajlandó elhinni, hogy valóban megtörtént, amit egy állatszelidítőről beszélnek.

— Mondd, kérlek, nem féltél, mikor először léptél be a ketrecbe az oroszlánok közé?

— Hát az igazat megvallva, bizony féltem; hallottam ugyanis, hogy a bundájuk tele van apró kis csípő állatkákkal . . . ettől félt!

b) «De kérlek! Én ebben nem látok semmi különöset!» — hányszor hallja ezt az ember!

— Miben nem látsz? Hát abban, hogy 16—18 éves leányok egész napos kirándulásra, csónak-túrákra és strandra mennek 20—22 éves fiúkkal egyedül, kettesben.

— No hallod! Hát csak nem vagy ennyire maradi? Hogy lehet ezen megütközni?

— És a multkor mégis miért ütköztél meg és háborodtál fel a leányodon?

— Az más! Ebéd alatt kést vett a szájába. Már csak nem tűrhetem el ezt a szörnyűséget!

Testvérek! Milyen messze van még tőlünk az Isten országa!

— «De kérlek! Én ebben nem látok semmit» — hallom másodszor is.

— Miben?

— Hát abban, hogy az Annus férjhez ment harmadszor is. Utóvégre, ha nem jól választotta meg a második férjét sem. És különben is: «törvényesen» elváltak és az előbbi férjei is valamennyien újból megnősültek. És te most nem akarsz vele érintkezni. Te, a nagynénije! Hogy lehet manapság ilyenen megütközni?

— De hiszen te is megütköztél a minap az Annuson!

— Az igaz! Amikor olyan félvállról köszönt a belépéskor. Azt márcsak mégsem nézhetem el, hogy ilyen neveletlen legyen!

Testvérek! milyen messze van még tőlünk az Isten országa!

— «De kérlek! Én ebben nem látok semmit» — hallom harmadszor is.

— Miben?

— Hát abban, hogy Laciéknál húst adtak nektek vacsorára hamvazószerdán. Hogy lehet ezen manapság megütközni?

— De hiszen te magad panaszkodtál a minap, hogy a férjed túlsok húst eszik és nem bírod leszoktatni róla!

— Az más, kérlek! Neki az orvos írta elő szigorú diétában . . .

Mily messze vagyunk még az Isten országától! Milyen nagynak tartanak egyesek semmiségeket és mily semmibe vesznek nagy bűnöket! Ha eljönne lelkünkbe az Isten országa, megtanulnók a világot Isten szemével nézni.

B) Ha az Isten országa eljönne a lelkünkbe **életünk súlypontjává lenne az örökkévalóság áldott gondolata.**

a) Keresztény őseink sokszor beszéltek a «pondus aeternitatis»-ról, az «örökkévalóság súlyáról». Értették ezen azt a komoly lelkületet, amikor valaki mindig, minden tettében, szavában, tervében az örökkévalóság nagy tényéhez igazodik: akármit tesz, akármit tervez, minden fölött ott sugárzik az örökkévaló élet irányító napja, mágneses sarka, vonzó ereje.

Napjainkban a rákokról igen érdekes fölfedezést tett a tudomány, — olyan tényt állapított meg életükről, amely egész sajátságosan szimbolizálja a «pondus aeternitatis» régi gondolatát. Arra jöttek ugyanis rá, hogy a rákok csápjának tövében kis üres lyuk van, amelyben apró kavicsdarab található. És ez a kis kavicsdarab a rákok egyensúlyérzéke: amint más-más helyzetbe jut az állat, másképen érzi a kis kavics nyomását és ezzel érzi meg a helyzetváltozást. Amikor

a rákok vedlenek, a régi kövecskét is eldobják és újat vesznek fel.

Mármost az egyik bécsi aquariumban a vizet gondosan megtisztították minden kis kövecskétől, úgyhogy a vedlő rákok új követ nem tudtak felvenni a csápjukba; a megfigyelő tudósok pedig kíváncsian várták, milyen lesz ezután a rákok viselkedése.

Egyenesen meglepő volt; egyensúly érzéküket teljesen elveszítették; ha felfordultak, úgy maradtak; a vízben ferdén és összevissza úszkáltak, nem érezték többé, mi van fölfelé, mi van lefelé és merre van a föld közepe. Erre vasport szórtak a vízbe: a rákok rögtön feléje kaptak és azonnal helyreállott egyensúlyérzékük. Most mágnest tartottak a víz közelébe; a csáp gödrében levő vasport a mágnes magafelé húzta, a rákok azonnal máshol érezték a nyomást és arra fordultak. Mindegyik rák a mágnes felé, mintha az lett volna a világ közepe. Egész mulatság volt nézni a megbabonázott rákok hódolatát a mágnespatkó előtt.

b) Illetve csak mulatság lenne, ha nem jutna eszünkbe *a feltűnő hasonlatosság sok mai ember viselkedésében.* Az Isten országának gondolata az a «pondus aeternitatis», amely megadja a normális emberi élet egyensúlyérzékét. Amíg ennek a súlynak nyomását érezzük, és minden mozdulatunkban, tervünkben, vágyunkban hozzá igazodunk, addig nincs baj.

De, fájdalom, sok ember kiveti magából ezt az egyensúlyozó gondolatot és ezzel együtt elveszíti orientáló képességét is, hamis mágnesek vonzásába kerül, a pénz, az élvezet, a földi törtetés, a mámor mágneses patkója felé fordul és úgy hódol neki, mintha ez volna a világ közepe, az emberi élet egyetlen célja. Amelyik lélekből hiányzik az Isten országa, az egyensúlyát vesztve, céltalanul bukdácsol a földi téreken.

C) De viszont is áll: amelyik lélekbe eljő az Isten országa, az már ebben az életben megkapja **előízét az örök élet békéjének s szelíd derűjének.**

a) Nincs gondolat, amely annyira hatalmában tartaná az emberiséget, nincs vágy, mely olyan eleven erővel élne bennünk, mint a béke gondolata, a béke vágya. *Békét adj Uram! Békét!*

De mennyivel könnyebb írni a békéről, mint azt megvalósítani! A tinta sokkal engedelmesebb folyadék, mint az emberi vér. Megcsodáljuk az állatszelidítőt, akinek sikerül

ugyanabban a kalitkában szépen, békésen összeszoktatni egy kutyát, macskát, majmot, baglyot; de úgy látszik, sokkal könnyebb az állatokat arra nevelni, hogy békén megférjenek egymással, mint az embereket.

Miért nehezebb? Mert az állatban csak állati rossz tulajdonságok vannak, de az emberben ezenkívül ott vannak az emberiek is, ott van az örökkévalóság irányító vonzásától megfosztott emberi lélek útvesztése is. Ez a szegény, eltévedt lélek valahogy ösztönösen megérzi, hogy ez a korlátozott földi lét lehet az ő végső célja, végső hazája. Az ablakot azonban —, mely a másik világba nyílnék — ostobán becsapta maga előtt; most aztán olyan dühösen ront neki minden útjába akadó falnak, mint a szobába tévedt madár az ablaknak, mikor elzárják előtte a szabad kirepülést.

b) Ebből érthetjük most már, *miért nincs béke Isten nélkül*. Azért, mert annak az emberi társadalomnak élete, amelyik elszakadt Istentől, nem más, mint állandósított szakadatlan háború. Értsük meg jól: nem 30 éves háború, és nem százéves háború, hanem szakadatlan háború. Ott mindenki útjában van mindenkinek, ott mindenki vetélytársa mindenkinek, ott mindenki rászedője mindenkinek — és mikor a felhők már nem bírják tovább a felgyülemlett elektromosságot: kitör a háború.

Dehát kell-e ezt sokat magyaráznom? Engedjetek meg a hasonlatért: nézzétek csak meg, milyen nehéz az egy házban lakó két sógornő közt fenntartani a békét. Pedig rokonok! Pedig keresztények! De mily nehezen tanulják meg, mit jelent elismerni és tiszteletben tartani a másik jogait is! Hát most mit csináljunk egész népekkel, világrészekkel, amelyek nem keresztények többé, nem érzik magukat többé kötve Isten parancsai által?

Ezzel szemben áll az Isten országának fékező, önfegyelmező, igazi szabadsághoz juttató, az élet valódi céljáról felvilágosító munkája. Ha tehát békét akarunk, akkor azon kell mindnyájunknak dolgoznunk! Dolgozni Isten országának kialakításán — ez a legfőbb életcélunk.

Hát nem az, hogy a családunk megélhessen? Nem az, hogy minél nagyobb falat kenyér jusson? Nem az, hogy földi hazánk érdekeit minél jobban elősegítsük? . . .

Ó, igen: mindez *is!* De nem ez a végső cél, a legfőbb cél, a legszükségesebb feladat. Az Isten országa mind ennek előtte áll, mert fölötte áll. Isten országa nélkül nincs ember országa sem!

Viszont milyen béke, milyen öröm bennünk az Isten országa! Aki nem polgára ennek az országnak, aki lélekben idegen, aki «külföldi», annak fogalma sincs erről az örömről. Az értetlenül bámul, mikor fülébe cseng Szent Pál lelkendező biztatása: «Örüljetek az Úrban mindig, újra mondom, örüljetek . . . Ne legyetek semmiben sem aggodalmaskodók, hanem mindenben terjesszétek a kéréseiteket az Isten elé imádságban és könyörgésben hálaadással. S az Istennek az a békéje, amely meghalad minden értelmet, megőrzi szíveteket és elméteket Krisztus Jézusban». (Fil. 4, 4—7.)

*

Kedves Testvéreim! Naponként imádkozzuk: «Jöjjön el a te országod»!, de ne felejtsük el, mit kérünk ezzel. Azt kérjük, hogy növekedjék bennünk az Isten.

Növekedjék bennünk az Isten? Hát az Isten nem végtelen? De igen! Tud Ő növekedni, nagyobbá lenni? Éppen nem. Ő nem lehet nagyobbá önmagában, de igenis nagyobbá lehet bennem. Minél inkább megismerem Őt, minél jobban megszeretem, minél inkább eltelik Vele a lelkem, annál nagyobbra nő bennem az Isten. Akárcsak ha egy születésétől kezdve vak embernek szeme lassan gyógyulni kezdene: ma még csak halvány derengést vesz észre a napfényből, holnap már észreveszi a tárgyak körvonalait is, holnapután már teljes fényben süt rá a napsugár, — a napsugár ugyan mindig ilyen fényes volt, de őbenne lassan kellett növekednie.

És hogy az emberiségben fog-e növekedni az Isten országa, vagy nem, ettől függ nyugalmunk, jövőnk, életünk. Róma kiküldött követe így szólt egyszer Karthagóban: «Köpenyemben hozom a békét és háborút». Nos, Isten országáról lehet ezt teljes mértékben elmondanunk: vagy meghódolunk előtte és elfogadjuk — s akkor jön vele a béke, vagy fellázadunk ellene, nem fogadjuk el — s akkor reánk szakad a meghasonlás harca.

De mi nem meghasonlást akarunk, hanem egyetértést! Nem nyugtalanságot, hanem békét! A békéhez azonban nem vezet más út, mint Isten országát építeni magunkban, fölszámolni a multtal, mely bűnös volt és építeni a jövőt, mely Istené lesz. Vagy, ahogy Szent Jeromos imádkozta megrendítő szavakkal a betlehemi Kisdedhez a jászoly előtt: «Quod vixi, tege, quod vivam, rege», «Felejtsd el, ahogy eddig éltem, de irányítsd, ahogy ezután kell élnem!» Amen.

VIII.

Gép vagy lélek? (I.)

(Szentírás: Máté 6, 28—33.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Különös és hihetetlen kis történettel kezdem a mai beszédemet... Vagyis talán ne is nevezzük történetnek, mert én magam sem akarom elhinni, hogy megtörtént. Talán nem történt meg — eddig. De hogy a jövőben nem fog-e megtörténni? Ha az élet olyan mértékben technizálódik, mint napjainkban, igazán nem lehetetlen.

Arról van ugyanis szó, hogy egy hatéves fővárosi gyermeket tanyára vittek szülei nyaralni. A vézna, sápadt kisfiú most került ki először a szédületes magas háztömbök közül, ahol az égből alig látni egy picinyke darabkát... Most volt először pusztán, jön az első csendes, csillagos este. A gyermek kint áll az udvaron, majd hirtelen bekiált az édesanyjának:

— Anyukám, hamar jöjjön ki, nézze, milyen érdekes új mozireklám van a levegőben...

Az anya kijön... a csendes nyári éjtszakában halványan fénylik az égen az újhold narancssárga, vékony karéja...

Eddig szól a kis történet; de benne van mindaz a viszszás helyzet és ferdeség, ami felé a mai túlzottan egyoldalú technikai élet sodorja a növekvő nemzedéket és ezzel az egész jövendő emberiséget.

Mert ha az elmondott eset talán nem is történt meg, de hogy igen sok keserű igazságot szemléltet, ki merné kétségbe vonni? A mai világvárosok gyermekeinek, 8—10 éves fiúknak, fogalmuk sincs arról, milyen a sárgarigó füttye, a pacsirta éneke és a vadgalamb búgása; de ugyanők 50 méter messziségről szembekötve is megmondják a motor zörgéséből, hogy milyen gyártmányú motorbicikli közeledik. Fogalmuk sincs arról, mi a különbség a búza, a rozs, a zab és az árpa között, de egy lélekzetvételre elfujják a különb-

séget a Steyr, a Wanderer, a Lancia, a Buick, és a Rolls-Roys kocsik között.

Vajjon jól van-e ez így, Testvérek? Vajjon helyes-e ez így?

Harmónia, nyugalom, rend hol található? Csak ott, ahol az egészet alkotó részek összemunkálnak és egymás-közt egyensúlyban vannak. Ha az embernek a keze, vagy a lába, vagy a szíve, vagy akármelyik másik tagja arány-talanul növekedni kezdene a többi tagok rovására, úgy-e, ebből hamarosan komoly zavarok állanának be az egész szervezetbe. Az orvosok ezt a bajt hypertrophiának nevezik. Nos, a mai emberiség már beleesett egy betegségbe, amit egész jogosan «technikai hypertrophiá»-nak lehetne nevezni.

És csodálkozhatunk-e akkor, ha nem jól működik, ha nem egészséges a mai társadalom? A technika száguldó fejlődése a társadalom szervezetének túlságosan csak az egyik szervét növesztette és fejlesztette ki: a civilizációt, viszont elhanyagolta, sőt egyenesen elnyomta a harmónikus fejlődés másik, még fontosabb építő elemét: az erkölcsi és szellemi kultúrát.

Kell ugyan gép is, de kell lélek is! Kell technika is, de kell etika is! Kell ember országa is, de ez nem maradhat fenn, nem lehet szilárd, nem lehet boldog az Isten országa nélkül! És most, amikor az Isten láthatatlan országához, az emberi lélek meghódolásához érkeztünk el beszédsoro-zatunkban, ezt az alapvető kérdést is meg kell beszélnünk, azt az életbevágóan fontos kérdést, hogyan lehet biztosítani a gépnek és léleknek egyensúlyát? Mert ha ezt nem sikerült biztosítanunk, menthetetlenül zuhanunk az elgépesített ember, a robot-ember sivársággal és elégedetlenséggel telí-tett útvesztőibe.

Hogy azonban a kérdéshez kellő felkészültséggel tudjunk hozzászólni, mindenekelőtt is szemügyre kell vennünk, hogyan alakult ki a mai helyzet, hogyan jön el közénk Isten országa helyett a gépek országa, és hogyan nőtt fejünkre a technika?

I. Hogyan nőtt fejünkre a technika?

A) Mert — fájdalom — a technika valóban fejünkre nőtt. Amikor a gépek birtokába jutottunk, vesztünkre el-terjedt köztünk egy téves felfogás. Az a felfogás, hogy **az egész gazdasági élet, ipar és kereskedelem «öncélú»**

s ennek következtében «autonóm» birodalmak. Egyetlen céljuk: a haszon. És hogy ezt hogyan érik el, abban az erkölcsi meggondolásoknak semmi beleszólásuk nincs és nem is lehet.

a) Ebből a hamis felfogásból aztán fájdalmas következmények folytak. A gazdasági élet hajójának elveszett a kormánylapátja és útja kisiklott az ember kezéből: *fejünkre nőttek a gépek.*

Az uralomra jutott «masinizmus» döbbenetes eredményeiből elég legyen csak néhány adatot megemlítenem. A mai szövőgéppel 8 órás munkanapon egyetlenegy női munkás annyit termelhet, amennyit 150 évvel ezelőtt 46.000 háziasszony alig tudott volna egy egész nap alatt megszőni.

De ne is menjünk vissza 150 évre, csak 20-ra. Míg 1918-ban egy munkásnak 8 órai munkájába került 40 elektromos lámpa előállítása, addig ma már automatagépek 24 óra alatt 73.000 izzólámpát készítenek, azaz egy ilyen gép 992 munkást tesz feleslegessé.

Ma egy munkás 32.000 borotvapengét állít elő ugyanannyi idő alatt, amennyi alatt 1913-ban még csak ötszázat tudott előállítani.

A cipőiparban ma 100 gép annyit termel, mint azelőtt 25.000 cipész.

A papíriparban még nemrégiben nagy esemény volt annak a gépnek előállítása, amellyel egy nap alatt 60.000 levélborítékot lehetett készíteni; ma már 250.000-et készítenek egy nap.

Ime, csak egy-két példa! Mit mutatnak ezek a meglepő példák? Mutatják a gazdasági élet autonómiájának és öncélúságának gyilkos veszélyeit, mutatják a gépek megdühödt honfoglalását és az ember egyre aggasztóbb háttérbeszorítását és leigázását.

b) És mi következik ebből? Az a komikus, vagyis inkább tragikomikus helyzet, amelyben ma vagyunk: a gépek segítségével ugyan egyre többet termelünk, de viszont *egyre kevesebbet tudunk vásárolni és fogyasztani*, mert nincs miből: a gépek feleslegessé tették a munkások millióit. Egyre inkább ember nélkül termelünk, csak géppel; de a gép csak termel és nem vásárol. Vásárolni csak az ember tudna. Az ember azonban — akit a gép elűzött a munkapad mellől — már nem tud miből vásárolni. Nem tragikus körbeforgás-e ez?

c) Érdekes, hogy néhány régi ember *már előre megérezte*

ezt a veszedelmet, amit mások sokáig nem akartak észrevenni. Vespasianus császár előtt egyszer megjelent egy technikus, és közölte vele, hogy olyan eszközt talált fel, amelynek segítségével kevés költségen lehet a Capitoliumon óriási oszlopokat felállítani. A császár jutalmat adott a feltalálónak, de a kivitelt nem engedélyezte, nehogy — mint mondotta — a szegény népet megfossza keresetétől.

Tiberius császár már kegyetlenebbül járt el egy másik feltalálóval. Elébe vezettek egy embert, akinek sikerült olyan üvegedényeket gyártani, amiket nem lehetett eltörni; törhetetlenek voltak, akár csak az ezüst- vagy arany-edények. Mindjárt ott a császár szemeláttára oly erővel vágott egy ilyen üvegedényt a márványoszlophoz, hogy épen nem maradt volna egyetlen fémedény sem. A császár először bámult; aztán megijedt; végül a feltalálót — le-fejeztette, nehogy bárkivel közölhesse a törhetetlen üveg titkát és így a munkások ezreit fossza meg a kenyértől.

B) Amitől azonban Vespasianus és Tiberius még meg-ijedt, bezzeg nem ijedt meg a mai ember, annyira nem, **hogy a technikát szinte vallásos tiszteletben kezdte részesíteni.**

a) Valóban! Az utolsó évszázadban *olyan hihetetlen dolgokat talált fel az ember, hogy nem csoda, ha beleszédült ebbe a haladásba.* Kezébe került az elektromosság; s csak annyit mond neki: legyen világosság — és lesz világosság; majd csavar egyet a kapcsolón — és sötétség lesz. Végig-cikázik a villám az égen — az ember kinyújtja elébe villám-hárítóját és bekényszeríti a romboló villámot a földbe. Ráparancsol az elektromos hullámra, hogy vigye el hangját egy másodperc alatt a föld minden sarkára — és az elek-tromos hullám szótfogad neki. Ráparancsol a gépekre, hogy dolgozzanak helyette — és azok engedelmesen dol-goznak, mintha értelmes lények lennének. Ráparancsol az anyagra, hogy most bomoljon szét alkotóelemeire, majd megint egyesüljön — és az anyag úgy tesz, ahogy az ember parancsolja . . .

Igazán szédülni kezd az ember: lába alatt fekszik az egész teremtett világ.

b) *De — kérdem — vajjon ezzel már istenné vált-e az ember?* Istenné, mint a csábító kígyó ígérte neki a Paradi-csomban? Vajjon csakugyan nincs-e semmi másra szüksé-günk, semmire, csak benzinre, meg olajra, gépre és ló-erőre, szénre és gyárra? Ennyi az egész?

Ó, de mennyire van! Hisz ez még nem élet, nem emberies élet! Nevezhető-e emberies életnek az a nyugtalan, lázas kapkodás, amibe belehajszolt minket a gépek uralma és ami a legtöbb embernek nem enged naponként már csak pár percet sem arra, hogy magába is tekintsen, magára is gondoljon — hogy ember lehessen?

Micsoda rohanás és ideges kapkodás körülöttünk minden! Reggel megjelenik egy lap, de a címe már: «Dél». Délben a neve már: «Est». Este megjelenik egy harmadik lap, de a dátuma már a holnapi . . . Hiába, rohanni kell, az időt meg kell előzni! Minden percben új meg új szenzációt kell feltálalni a folyton új izgalmak után éhező, felkorbácsolt idegrendszernek. Egész életünk apró percekre van feldarabolva, a nélkül azonban, hogy meg tudnók ragadni ezeket a perceket. Tempó! Tempó! — ordítja körülöttünk az egész megbomlott élet.

Így jutottunk abba a fájdalmas helyzetbe, amelyben megdöbbenve kell megállapítanunk magunkról, hogy fejünkre nőtt a technika, ránk szakadt a gépek zsarnoki uralma.

II. A gépek zsarnoki uralma.

A) Igen, Testvérek, ismerjük fel! Nem mi uralkodunk többé a gépeken, hanem **a gépek uralkodnak mirajtunk.**

a) Szinte beteljesedett rajtunk *Midas király meséje.*

Azt mondja a legenda erről a fríg királyról, hogy nagyon szerette a pénzt. Annyira szerette, hogy csak egyet kért Bacchustól: adja meg neki azt az erőt, hogy amihez csak nyúl, arannyá változzék.

És megkapta!

Ki mérhetné meg a király örömét? Amihez csak nyúlt, arannyá változott!

De aztán eljött az étkezés ideje . . . a király enni akart — és arannyá vált kezében az étel; inni akart — de arannyá vált poharában az ital. Végtére is kétségbeesve kezdett könyörögni a pogány istenhez, vegye vissza tőle ezt a nagy adományt — mielőtt éhen halna.

Régi legenda . . . De nem ugyanez akar-e napjainkban velünk is megtörténni? Technikai felkészültségünk már szinte nem ismer lehetetlen kívánságot, mégis a lelki éhhalál dörömböl ajtónkon!

b) Szédületes technikai felfedezések tömege áll rendel-

kezésünkre — *de hogy a boldogság is kezünkben volna, ki merné állítani?* Ellenkezőleg: a technika száguldó haladása annyi izgalommal, annyi idegfeszültséggel, annyi kifelé-éléssel jár, hogy az ember elfelejti önmagát, belsejét, lelkét. Két végletbe sodródik a mai ember, de egyikben sem találhat harmonikus megnyugvást. Az egyik táborban megszédült elbizakodottsággal hangzik a jelszó: «Eritis, sicut Deus», «Lesztek, mint az Isten»; a másikban pedig kétségbeesett pesszimizmussal jósolgatják a kultúra végét, Nyugat pusztulását.

Milyen mechanikussá, milyen lélektelenné vált az ember élete a lélektelen mechanizmusok mellett! Berlinben egy ízben megkérdezték az elemi iskolás gyermekeket, láttak-e már napfelkeltét. Száz közül hetvenen nem láttak még soha életükben napfelkeltét, hetvenöten nem láttak még életükben eleven nyulat, hatvannégyen mókust, ötvenhárman csigát, ötvenkilencen kalászos termőföldet, nyolcvanketten nem hallottak pacsirtát énekelni. Bostonban ugyanilyen kísérletet tettek 4—8 éves gyermekekkel: százból hetvenhét nem látott még varjút, hatvanöt kacsát, ötvenhét verebet, ötven békát, húsz pillangót.

Mennyire igaza van a költőnek:

Az emberek rabszolgák lettek.
Ruhájuk izzadt, ingük tépett,
Velőt, vért szívnak, embert falnak
A gépek.

Már elfelejtettünk imádkozni,
Már nem tudunk az égre nézni.
Nem álmodunk már csodaszépet.
Megölték az embert a gépek. *(Székely L.)*

c) *Még a lelkiismeretet is géppel akarja helyettesíteni a mai ember.* Az egyik francia technikai szaklap különös találmányról hozott ismertetést: a gépírókisasszonyok munkáját ellenőrző gépről. A szerkezetet csak rá kell erősíteni az írógépre és az pontosan mutatja, mikor kezdtek írni a géppel, mikor hagyták abba, mennyi ideig tartott egy oldal leírása. Itt egy percet sem lehet többé eldiskurálni, nem lehet traccsolni és tere-ferélni; bármikor jön a főnök, azonnal ellenőrizni tudja az egész nap munkáját, annak minden percét.

Ime: ellenőrző gép az ellenőrző lelkiismeret helyett! Milyen fájdalmas elismerése annak, hogy sokat, nagyon

sokat haladt köztünk az ember országa, a tudás és technika, de korántsem terjedt ily lépésben — ha ugyan visszafelé nem sorvadt — az Isten országa, a lelkiismeret és erkölcs uralma.

Íme a szörnyű vízió: a technika győzelmi felvonulása agyontaposott emberi lelkek milliói felett!

B) **Mi fog itt segíteni, ki fogja az emberiséget megmenteni** a jéghideg, szívtelen gép halálramarkoló karjaiból.

a) *Vajjon összetörjünk-e minden gépet?* Nem, ez nem megoldás. Valaha a technika fejlődésének kezdetén csakugyan maguk a munkások lázadtak fel a gépek ellen és összerombolták azokat. Ez természetesen nem megoldása a kérdésnek. A gépek nem szükségképen ellenségeink, lehetnek azok segítő barátaink is. Az órát nem szabad visszacsavarni és a gépeket nem szabad megsemmisíteni — de igenis meg kell semmisíteni azoknak tyrannikus egyeduralmát! Meg kell semmisíteni azt az eretnekséget, amit a technika imádása jelent.

Mert azt a gondolkodást, amellyel az emberiség kísérte a gazdasági fejlődést és a technika teljesítményeit, bátran nevezhetjük eretnekségnek. A technikának és gazdaságnak, iparnak és kereskedelemnek megvan a maga értéke és fontossága társadalomban és történelemben egyaránt. A baj csak ott kezdődik, amikor a jogos sorrendet és értékelést felforgatjuk, amikor az anyagi munkakörök zavarják, akadályozzák, elfojtják magasabb, szellemi értékek munkáját. Ekkor áll be az a helyzet, amelyben az ember nem ura többé a technikának és gazdaságnak, hanem szolgája: a helyett, hogy ezek az ő emberies, magasabb életét segítenék elő, folyton csak hajszolják, izgatják, nyugtalanítják, és a reázúdított gondok tömegével fojtják el benne a magasabb lendületet és a lélek igényeit.

b) *Milyen különös és mennyire érthetetlen látványnak vagyunk tanui a mai életben!* Telve van körülöttünk a világ kesergő, panaszkodó, kétségbeesett, összetört emberekkel, — amikor pedig csupa örömnek és büszkeségnek kellene eltöltenie minket. Valóban így van: a mai embernek hálásnak kellene lennie az Isten iránt és megköszönnie, hogy éppen most él, a mai korban, amelyben az emberi tudás a technikai alkotások soha nem sejtett tömegével tudja szebbé, könnyebbé, változatosabbá tenni az életet.

Tulajdonkép örülnünk kellene, hogy ma élünk. És mégsem örülünk. Mert nem örülhetünk. És mi ennek az oka? Az, hogy legyőzettünk a legnagyobb forradalomban, ami

ezen a földön valaha is lejátszódott. A régi forradalmakban ember lázadt az ember ellen, egyik népcsoport a másik ellen — most azonban a gép lázadt az emberiség ellen, lerázta magáról az ember uralmát, és aminek segítő szolgának kellett volna lennie, kegyetlen diktátorunkká vált. És beteljesedtek rajtunk, szóról-szóra teljesedésbe mentek az Úr Jézus szavai: «Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?» (Máté 16, 26.)

c) Bárcsak sikerülne ezt beláttatnunk mindenkivel, aki aggódik az európai kultúra jövő sorsáért!

Ennek a gondolatnak fényénél meg lehetne oldani azt a kínzó problémát, amely a nyugati kultúrának jövőjét, Európa további sorsát kutatja. Lássuk világosan: Európától nem civilizációt vár a világ, hanem kultúrát. Civilizációhoz nagy természeti gazdagság szükséges; már pedig Európának olyan kevés a szene, olyan kevés a petróleuma, olyan kevés az érce, hogy más világrészekhez képest hamarosan koldusnak lesz mondható. Ebben tehát nem bírjuk a versenyt. De kezünkben maradhat egy magasabb — mert szellemi — feladat: a civilizációból a kultúrába emelni az emberiséget, a mechanizált emberiség tekintetét a gépek zakatolásából a csillagok felé fordítani, az embernek visszaadni magasabb rendeltetése tudatát; vagyis: *az ember országa mellett és a fölött megszilárdítani Isten országát!* Amen.

IX.

Gép vagy lélek? (II.)

(Szentírás: Móz. I. 1, 26—28.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Fájdalmas rejtélye az emberiség történelmének, hogy az ember mindig azon dolgozott, hogy javítson földi életén és könnyítsen, és végeredményben csak rontott rajta és nehezebbé tette. Bármit találtunk ki, bármilyen gazdasági vagy technikai kérdésben tettünk haladást, mindből új iga, új korlát, új teher, új gond, új aggodalom is származott. Minden teljesedésbe ment vágyunkból két újabb vágy született. Megfigyelésben aprólékosabbak lettünk, mérésben pontosabbak, vizsgálódásban alaposabbak, de emellett kicsinyesek, pedánsak és a nagy átfogó gondolatokkal szemben fáradtak. Gazdagabb a tudásban, szegényebbek a bölcseségben; gazdagabbak technikában, szegényebbek etikában; gazdagabbak élvezeti cikkekben, szegényebbek boldogságban; gazdagabbak kényelemben, szegényebbek nyugalomban. Messzi világok közel jutottak egymáshoz a térben, közeli emberek, népek és fajok világtávolságba szakadtak egymástól lélekben.

Megismétlődött rajtunk a Prometheus-mítosz minden kínja. A görögök legendája szerint Prometheus volt az első nagy felfedező: ellopta az égből a tüzet és ezzel megvetette alapját az ember civilazatorius tevékenységének. Prometheus végső fokon jót akart, de mégis átok járt vállalkozása nyomán, mert hiányzott eljárásából a kötelező kegyelet és a finomság.

Pedig az embernek Istentől nyert joga és feladata a természeti erők igába hajtása. Csak el ne bíznók magunkat! Csak mindig tudatában maradnánk, hogy a nagy világ óriási energiahalmazával szabad ugyan gazdálkodnunk, de annak mégsem mi vagyunk a korlátlan urai! Mikor aztán az ember erről már-már megfeledkezik, hirtelen lezúdul a hegyről egy pusztító lavina, kitör egy lángoló tűzhányó,

kicsap medréből a tenger, lesujt az égből a gyilkoló villám, megrendül alattunk a békésen pihenő föld . . . és a halálba elnyelt ezrek koporsójánál villan újra szemünkbe az elfelejtett igazság: ez a föld nem korlátlan tulajdonunk, nem végső hazánk, mi itt csak bérlők vagyunk — bérlők addig, ameddig megtűr minket a Háziúr. Ezzel a gondolattal foglalkoztunk már a multkori beszédben is, de ez lesz tárgya a mainak is. Mit sem ér az ember országa, ha elszakad az Isten országától. A mai beszéd anyagát ebben a három mondatban tudnám összesűríteni: I. *Azt hittük, elég nekünk a gép.* II. *Ma már látjuk, hogy a gép még nem kultúra.* III. *A kultúra lelke a lélek kultúrája.*

I. Azt hittük, elég nekünk a gép.

Szabad tehát dolgoznunk az ember országán is, de soha el nem feledkezve az Isten országáról!

A) **Páratlan az a győzelmi lelkesedés,** amellyel az ember a mult században a gépek térhódítását és a technika szédületes haladását kísérte!

a) Apáink korában még másról sem volt szó, mint «*a technika áldásairól*». Persze! Mert kezdetben az éremnek csak az egyik oldalát ismertük; az áldásokat. És tulajdonkép így is kellett volna ennek maradnia! A technikának valóban áldást kellene árasztania az emberre, mert hiszen maga a világ Teremtője adta nekünk a parancsot: «Töltsétek be a földet s hajtsátok uralmatok alá». (Móz. I. 1, 28.) Ki a hibás tehát benne, hogy átok lett abból, aminek áldásnak kellett volna lennie?

b) *Annyi bizonyos, hogy nem maga a technika hibás benne.* Hibás az az ember, aki azt helytelenül használja. A dinamittal lehet hegyeket robbantani és bányászoknak az utat megnyitni, de lehet házakat is robbantani és embereket megölni — és nem a dinamit a hibás benne. A gázzal lehet világítani és fűteni, de lehet gyujtani és gyilkolni is — és nem a gáz hibás benne.

Ha tehát a technika átkunkká vált, ahelyett, hogy áldást hozott volna, annak az az oka, hogy az ember rosszul használta, bálványt csinált belőle. Az ember beleszédült a saját felfedezéseibe és komolyan hitte, hogy általuk most már mégis megépítheti a bábeli tornyot, ahonnan majd sikerül Istent detronizálnia.

B) «Istennél semmi sem lehetetlen» (Lukács 1, 37.), ez áll a Szentírásban. A technikától megszédült ember azonban így javította ki: «*Az embernek semmi sem lehetetlen*».

a) Az ember azt hitte, *hogy mindent pótol a technika*, neki már nincs szüksége az Istenre, nincs vallásra, nincs templomra, nincs imára, nincs megváltásra, nincs szentségekre. Az ember lelkét elnyelte a technika.

Megtörtént velünk az, amitől az indiánok félnek. Mikor az indiánok közé először vetődött el egy festőművész és képet akart róluk készíteni, ezek semmiképp sem akartak modellt állani, mert attól féltek, hogy ha lefestik őket, az élet átmegy belőlük a festő vásznába, a kép magába szívja életüket és ők meg fognak halni. Naív gondolkodás! De valami hasonló dolog valóban megtörtént az emberrel, mikor először állott a géppel szemben: a lelke átment a gépbe. Tagadhatatlan, hogy a gép teremtett is; teremtett anyagi értékeket. De rombolt is, mert könnyelműen áldozatául dobtuk neki régi társadalmi és emberies életünk sok szellemi értékét.

És amely pillanatban feláldoztuk szellemi értékeinket, abban a pillanatban siklott ki a vonatunk, abban a pillanatban változott átkunkká, ami áldásunkká válhatott volna.

b) *Kikiáltottuk, hogy a technika fog minket megváltani.* Igen, megváltani, — de mitől? Hogy az élet sok nehézségétől «megváltott», azaz megszabadított, hogy a gép könyebbé tette a verítékes munkát, hogy hatásosabbá a küzdelmet a betegségek ellen és így tovább . . . ki akarná ezt tagadni?

De hát ez-e a «megváltás» a szó igazi jelentésében? Nem és ezerszer nem! Az embert csakugyan meg kell váltani, de nemcsak a testi bajoktól és nem is elsősorban azoktól; hanem igenis, meg kell váltani a lelkében pusztító démoni erők zsarnokságától, az önzéstől, érzékiségtől, kapzsiságtól, és egyéb fékevesztett indulatoktól.

Hát képes erre a technika? Az élettelen nagy természet erőit képes megfékezni, villámot, vízáradatot, fagyot, tüzet képes lefegyverezni, de tehetetlen az emberi gyűlölet villámaival, az emberi indulatok kiáradásával, az emberi részvétlenség fagyával, a harag lángvörös tüzével szemben. Ha pedig ezzel nem bírunk, mi lesz velünk? Az emberi gyűlölet és féktelen szenvedély csak annál szörnyűbben tud rombolni, minél erősebb fegyvereket ad kezébe a fejlett technika.

Az indusoknak nemrégiben sokat emlegetett Nobel-

díjas költője, Rabindranath Tagore, éles gúnnyal szemlélteti azt az állapotot, amit az anyagi javak mérhetetlen hajszája és a szellemi értékek lekicsinylése és elhanyagolása teremtett a mai nyugati ember kultúrájában. Beszél egy zsiráfról, amelynek a nyaka hirtelen óriásira megnő, olyan nagyra, hogy a feje mérföld messzire kerül a testétől. A zsiráf mohó kapzsisággal legeli le a fák minden lombját, ahová csak elér fejével, de az eledel olyan sokára jut le a testébe, hogy szíve a nagy és mohó táplálkozás mellett is vérszegény marad.

Te, vérszegény ember, lássad végre be, hogy a technika nem lehet a te megváltód. Azt hitted, minden a gép. Azt hitted, elég neked a gép, lássad be végre, hogy a gép még nem kultúra.

II. A gép még nem kultúra.

A) A harmincéves háború idejéből megmaradt egy régi bútordarab, amelybe ez a pár szó van bevésve: **«Vive, ut vivas», «élj, hogy élhess».**

a) Vajjon mit akar jelenteni ez a titokzatos mondat? Azt, hogy *az életben a legfontosabb maga az élet.* Dehát akkor egészen oktalan az a mai agyonhajszolt életmód, amely éjjel-nappal csak arra űzi az embert, hogy az élethez minél több megélhetési eszközt szerezzen, viszont nem ad neki időt arra, hogy élhessen is. Reánk szakadt a gépek uralma és annak hajszolt tempója nem engedi emberi módon élni az embert.

Az emberi lélek nemes vágya a szabadság; egyének és nemzetek egyaránt szabadok akarnak lenni. De a szabadság veszedelmet és pusztulást is jelenthet, ha valaki akkor jut hozzá, amikor még nincs ránevelve, és nem tud vele élni. És még mindig jobb, ha a szabadságra meg nem érett egyén vagy nép gyámkodás alatt áll, mintsem ha rázúdul a nagy szabadság . . .

b) Pedig velünk ez történt meg: *ránkzúdultak a gépek.* Az emberiségre hirtelen szakadt a technikai felfedezések tömege és az emberiség — nem lévén erre kellőképp előkészítve — nem tudta azokat helyesen és áldásosan állítani be életébe. Az ember a gépben csak egyet vett észre: a gyors meggazdagodás lehetőségét. A gazdagodás elkábult hajszolásában aztán végzetesen felcserélte a célokat és értékeket: elfelejtette, hogy a gép arra való volna, hogy

az emberiséget szolgálja; e helyett azonban az ember állott a gép szolgálatába.

B) Már most mi lett ennek a következménye? Az a fájdalmas és tragikus tény, hogy szédületes arányokban **kezdett fejlődni a civilizáció, de nem fejlődött vele a kultúránk.**

a) *Mert a kettő nem egy!* De még mennyire nem! Ha felfedezzük a repülőgépet, az civilizáció. De hogy a repülőgépet ne ölésre s gyujtogatásra használjuk, hanem magasztos emberi célokra, az emberek közelebbhozására, — ehhez már kultúra kell, az erkölcsi értékek elismerése. Minden új gép, minden új telefonhuzal, minden vasúthálózat, minden elektromos centrálé, minden gyárüzem — még csak civilizáció. De, hogy hogyan és mire használjuk fel ezeket; hogy nemes emberi eszményiség szolgálatába állítjuk-e vagy a rombolásába, ez már a kultúránktól függ. Ha azonban ilyen szemszögből vizsgáljuk korunkat, nem vesszük-e észre, hogy ma — a nagy civilizáció kellős közepén — milyen tátongó hiányok mutatkoznak az emberek közt a kultúrában!

Akik nem tudnak írni-olvasni, azokat analfabétáknak nevezzük. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy ezek száma ma már egyre csökken. De annál nagyobb fájdalommal látjuk, hogy veszedelmesen növekszik az erkölcsi analfabéták száma, vagyis embereké, akik tudnak ugyan írni-olvasni, talán nagyon is sok ismerettel tömték meg fejüket, de szívük tele van a fékezetlen indulatokkal és szabadjára hagyott romlott ösztönökkel . . . Hiányzik belőlük a lelki kultúra.

b) És miért hiányzik? Azért, mert a civilizáció a nyakunkra nőtt és durván, kegyetlenül levagdosta legértékesebb kulturális kincseinket! *Mert a civilizáció zsarnok, a kultúra édesanya.*

A görög mítosz szerint a régi Thessalia-ban élt egy különös ember. Szivesen látta vendégül az utasokat — csak köszönet nem volt a vendéglátásban. Mert ha a vándor hosszabb volt, mint az ágy, egyszerűen levágott az utas lábából; ha meg rövidebb volt, addig húzta s nyujtotta, amíg pontosan beleillett. Prokrustes volt a kegyetlen embernek a neve, ma azonban «civilizációnak» lehetne nevezni, mert az vagdossa le rólunk kulturális értékeinket, az töri össze szellemi lendülésünket, az zárja el szemünk elől végső célunkat. Az élet végső célja az örökké való élet!

De hány ember szemét vakítja el a civilizáció ívlámpája, hogy ne lássa meg többé az örök élet hívó, biztató fényét!

Hány mai embernek kellene megszívlelnie nagy írónknak, Gárdonyinak szavait: «Az életet többnyire azért hibázzák el az emberek, mert azt tartják, hogy ez a Föld a Világ».

Kukacgondolkodás. A kukac nem is gondolkodhatik máskép, mert az élete a bomlásra került hulladékokban, potyadékban folyik le s életének célja, hogy azt a rothadékony anyagot élőhússá változtassa.

De az ember nem kukac. Az ember csak annyit eszik, amennyit a teste fenntartása kíván. Nem több ez, mint amennyi olajat a gép fogyaszt. Azért van-e alkotva a gép, hogy olajat fogyasszon?

Az ember is láthatja, hogy életének feladata nem az evés, nem a test éltetése. Semmi munkája nincs az emberi testnek a természet anyagcseréjében, váltógazdaságában. Az ember magáért él és más emberekért. Az ember nem a testéért él, hanem a teste él az emberért. Tehát nem ő van a Földért, hanem a Föld őérette.

«De ha nem a Földért vagyunk a Földön, akkor ránknézve nem is lehet a Föld az egész Világ.» (Gárdonyi.)

Mennyire bölcs szavak! Te, kukacgondolkozású ember, lássad be végre, hogy nem lehet a gép az egész világ! Lássad be végre, hogy nem a gép minden, a gép nem kultúra, — a kultúra lelke a lélek kultúrája.

III. A kultúra lelke a lélek kultúrája.

A) Hogy ezt beláthassuk, ahhoz világosan kell ismernünk, mi is a **helyes keresztény felfogás az ember országáról, gazdaságról, iparról, kereskedelemről?**

a) Alapvető tételünk, hogy *amit az Isten teremtett, az mind jó.* A Szentírás legelső lapjai ismételten és nyomatékosan hirdetik ezt a tételt. (Móz. I. 1. 10. 12. 18. 21. 25.) Ott szemléletesen leírva találjuk, mint alakul Isten lelkének ereje által (Móz. I. 1, 2.) lépésről-lépésre a káoszból kozmosz, a rendezetlen zűrzavaros anyagból rendezett világ. A teremtő Isten előírta a fokozatos fejlődést, és a világba helyezte az ehhez szükséges energiákat. A világ tehát és anyag is Isten teremtménye lévén, rossz nem lehet. Ezt az Egyház mindig tanította.

Igaz, hogy mindjárt tanított a mellett még mást is.

Tanította, hogy az anyagi világ bár magábanvéve jó, de nem jó annyira, hogy az embernek végső célja legyen. Mert az ember nemcsak anyag, hanem lélek is, sőt éppen a lélek által lesz emberré. Amíg anyag és szellem közt megtartjuk a helyes sorrendet és értékelést, addig nincs baj. Ezt a sorrendet azonban okvetlenül meg kell tartanunk!

Már most hogy mutat ez a helyes sorrend?

Legfelől áll az Isten. Előtte meghódolva az emberek. És nekik meghódolva az anyagi világ.

Ha ezt a rendet föl nem forgatjuk, akkor bátran állhatunk bele a leglázasabb földi munkába is, ez csak beteljesedése lesz a reánk bízott isteni feladatnak. Az ember Isten képére teremtetett; és a mi nagy tevékenykedésünkkel is igazoljuk ezt.

b) «*Isten dicsőségét beszélik az egek*» (Zsolt. 18, 2.), — mondja a Zsoltáros. *De nemcsak az egek!* Épígy Isten dicsőségét hirdetik — kellene hirdetniök — a füstölgő gyárkémények, a fehéren izzó olvasztott acél, a rádióállomások égbeszökő antennái, a repülőgépek búgó motorjai. Minden technikai haladásunkhoz az isteni teremtés adta az alapot, a természet világát és törvényeit; és minden lázas kutató munkánkhoz az Isten adta a megbízást, mikor így szólt az emberhez: «Töltsétek be a földet, hajtsátok uralmatok alá». (Móz. I. 1, 28.)

Hogy azonban a technika ne maradjon csupán civilizáció, hanem kultúrává váljék, hogy áldást jelentsen, és ne átkot, ehhez okvetlenül szükség van az értékek helyes sorrendjének betartására. Szükség van arra, hogy a technikai kultúra el ne nyomja a lelki kultúrát, mert minden kultúrának lelke a lélek kultúrája.

B) Az Isten országának gondolata tehát **nincs ellene az ember országának, a földi munkának és terjeszkedésnek.** Nincs ellene, — csak meg akarja nemesíteni, magasabb szintre akarja emelni.

a) Azt akarja, hogy érjen véget az a szédülés, amibe a technikai haladás kergetett minket. Mikor a technikai haladás óriási lépésekben kezdett fejlődni, az ember megszédült és azt hitte, hogy ez minden, ez a jövő boldogulás útja, — vallásra nincs többé szükség. *Ámde vallás nélkül kultúra: fából vaskarika.* Ma már be kell látnunk, hogy ha a kultúrmunkából kikapcsoljuk a vallást, ezzel az igazi kultúra lényeges elemét öljük meg. Mert ha a vallásos világszemléletet elveszítjük, elveszítjük a kultúra összekötő

kapcsát is. Igy értjük meg azt a fájdalmas tényt, hogy mai kultúránk képes ugyan szebbé és könnyebbé tenni a földi életet, finomítani az életkörülményeket, de nem képes kielégíteni a lélek legmélyén szunnyadó legnemesebb igé-nyeket.

Jól értsük meg tehát, Testvéreim, miről van most szó. Nem arról, mintha az anyagot és a természet erőit leigázni akaró, nyugtalanul titkokat feszegető emberi alkotásvágyat akarná bárki is lekicsinyelni. Szó sincs róla! Az ember csak az isteni megbizatásnak felel meg, mikor szakadat-lanul tervezget, alkot, fölfedezéseket tesz. Csak fel ne cseréljük a helyes értékelési sorrendet!

b) Pedig, fájdalom, a mai ember fölcserélte!

Nagy különbség van a régi és a mai ember alkotómunkája között!

Azelőtt az emberi alkotó erő főként a szellemi kultúrát szolgálta. Igy jöttek létre az építészet és festészet olyan műremekei, olyan égbenyúló gótikus dómok, olyan várak és paloták, olyan templomi ruhák és szerelvények, olyan gobelinek és iparművészeti darabok, amiket soha többé utólérni nem leszünk képesek.

Miért nem tudjuk utolérni? Mert ma már nem úgy dolgozunk. Mire fordítja a mai ember minden percét, vércseppjét, idegszálát? Egyedül a gépekre, és egyre újabb gépekre. Ez a felfogás azonban máris megbosszulta magát. Máris úgy jártunk a gépekkel, mint a Zauberlehrling a szellemekkel: felidézni tudta, de nem tudott tőlük meg-szabadulni. Lássuk végre be, hogy a technika rekordjai csak akkor értékek, ha az erkölcsi kultúrának, a szellemnek, az erénynek, az igazi emberiességnek fejlesztését mozdít-ják elő.

Lássuk végre be, hogy az ember országát nem lehet felépíteni az Isten országa nélkül. Lássuk be, hogy tudás és technika még nem maga a kultúra, hanem annak csak egyik része. Pusztán maga a tudás és technika jóra épúgy felhasználható, mint rosszra, — ami az igazi kultúra útját meghatározza, az a szívben és lélekben lakik, nemes érzelmek-ben és legyőzött ösztönökben. *A világ leghatalmasabb ereje nem a gőz, hanem a hit! A világ legértékesebb energiája nem az elektromosság, hanem a szeretet! Az ember legméltóbb ideálja nem a boxbajnok, hanem a szent! Az ember legfel-ségesebb kincse nem a gép, hanem a lélek!*

*

Kedves Testvérek! «Az ember a teremtés koronája» — szoktuk mondani és ez egészen jellegzetes keresztény tétel. Tehát — bár a «Miatyánk»-ban az Isten országának eljövetéért imádkozunk — szabad az ember országának eljövetelén is dolgozni, de olyan emberi országért, amelynek alapjai az isteni ország talaján nyugszanak, amelynek pilléreit az Isten országának parancsai tartják egyenesen.

Itéljétek meg magatok, ki értette meg jobban ezt a fönséges tételt, hogy az ember a teremtés koronája: Assisi Szent Ferenc-e, amikor részvétteljesen emelt fel az útról egy gilisztát, hogy el ne tapossák, vagy az a biokémikus-e, aki mikroszkópja alá vagdossa szét a gilisztát és éjjel-nappal tanulmányozza, hogyan lehetne belőle zsírt előállítani?

Javunk-e vagy vesztünk a technika, áldás-e számunkra, vagy átok? — adtuk fel a kérdést a mai beszédben. De a kérdésre csak egy másik kérdés után felelhetünk: Szolgánk-e a gép vagy urunk? Mert amelyik pillanatban elveszítjük felette az uralkodást, abban a pillanatban az áldásnak indult gép végzetünkké válik. Jaj nekünk, ha elődeink fönséges jelszava: «ad maiorem Dei gloriam», «mindent Isten dicsőségére» így változik át ajkunkon: «Ad maiorem machinae gloriam», «mindent a gép dicsőségére!»

Dolgozzunk tehát teljes erőnkkel az ember országán, de dolgozzunk és imádkozzunk azért is, hogy az ember országa az Isten országára épüljön fel, és jöjjön el közénk az Isten országa. Tehát megsemmisítsük-e a gépeket? Nem! Maradjon meg a gép, de uralkodjék felette a lélek! *Mert minden kultúra lelke a lélek kultúrája.* Amen.

X.

Dolgozzál Isten országáért!

(Szentírás: Péter I. 2, 9.—12.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Mielőtt elkezdeném mai szentbeszédemet, úgy érzem, előbb üdvözölnöm kell kedves Hallgatóimat.

Meleg szeretettel üdvözöllek Titeket, kedves veszprémi Hívek, akiket százával meg százával látok itt magam előtt a zsúfolt Székesegyházban, de meleg szeretettel és köszöntéssel üdvözöllek Titeket is, kedves rádiós híveim, akiket nem látok ugyan magam előtt, de akik e pillanatban ezrével meg tízezrével ültök a rádiótok mellett, és várjátok szavamat, amint hosszú-hosszú évek óta szeretettel várni szoktátok.

Húsz éven át hirdettem az Isten igéjét Budapesten a Pázmány-egyetem templomában. És amikor most nyáron a pápa Őszentségének parancsa elszólított onnan és ide-rendelt a veszprémi egyházmegye 700.000 hívének szolgálatára és el kellett hagynom Budapestet, mint valami megriadt méhkas zúgása hangzott felém az egész országból és a határon túlról a kérdés: És mi lesz most velünk? Nem fog többé nekünk rádión beszélni? Csak nem hagy el bennünket végleg?

A nyáron kéthetes körútat tettem a Felvidéken. És ahol pár órára megállottam, már jöttek az árva magyarok. Jöttek Kassán és Bártfán, jöttek Rimaszombaton és Szepeshelyen, jöttek Poprádon és a Tátrában . . . És valamennyinek kérdése volt: Csak nem hagy el végkép bennünket?

Szeretnélek megnyugtatni titeket, messzi testvéreim: Nem. Nem hagylak el végkép titeket. Sajnos, annyiszor már nem fogtok hallani, mint eddig hallottatok; hiszen az új kötelességek tömege várakozik reám. De a magyar rádió-társulat lekötelező előzékenysége folytán mégis csak beszélek majd hozzátok; minden hónapban egyszer eljön a rádió ide, Veszprémbe, hogy elvigye szavamat kedves láthatatlan híveimhez szerte az országba és annak határain túlra is.

A mai beszédben tehát — mintha misem történt volna — egyszerűen felveszem két évvel ezelőtt megkezdett beszédsorozatomnak további fonalát. Az Úr imáját kezdtem magyarázni két évvel azelőtt a pesti Egyetemi templomban. A magyarázatban eljutottunk eddig a kérésig: «*Jöjjön el a te országod*». Sok dolgot elmondottam már erről a kérésről, de nem mindent. Amit még nem mondottam el, az lesz a most következő új beszédsorozat anyaga.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A nagy kanadai vasúton, a «Canadian Pacific» vonalán egy napon két érdekes utas került egymás mellé. Csak rájuk kellett nézni, már külsejük, arcuk, ruházatuk elárulta, hogy mint ég és föld különböznek egymástól. Az egyiknek napbarnított arcához, kemény, elszánt vonásaihoz stílszerűen illett ruházkodása: az övében revolver és éles kés; a másikon egyszerű fekete reverenda volt, övén szent olvasó függött.

A pap megszólítja ismeretlen útitársát:

— Kegyed hová utazik?

— Klondykebe megyek aranyat ásni. Azt mondják, ott tömérdek sok van.

— Nos, akkor ön hamarosan milliomos lesz.

— Szeretnék is! De ne higyje, hogy az olyan könnyen megy. Előbb 20 méternyire kell a földbe ásni, míg az aranytartalmú réteghez jutunk. De mindössze 3 hónapig lehet egy évben dolgozni. És milyen drága ott a megélhetés! És mennyi a tolvaj, meg a rabló! Szóval: nehéz kilátások! De mindegy : pénzre megy, aranyra!

A pap arcán mintha valami szomorú felhő szaladt volna át, de nem szólt semmit.

Megszólalt azonban a másik.

— És Ön hová utazik? És miféle üzletben?

— Én? . . . Gyöngyöket keresek — felelte a pap csendes mosollyal. Mikor pedig a másik fejcsóválva nézett rá, még hozzátette: — Én tudniillik misszionárius vagyok és a pogány eszkimókhoz megyek, hogy Isten országát hirdessem nekik és megmentsem a lelküket. Minden egyes lélek értékes gyöngy, örök élete van, — ezt megyek keresni . . .

Testvérek! Két ember szorosan egymás mellett — és mégis milyen ég és föld köztük a különbség! Az egyiket rabul ejtette a föld, a pénz, az arany, a másikat az ég, az Isten országa. Az egyik vért és verítéket áldoz az aranyért, a másik egészségét és életét adja a lelkekért. Mily sokan

vannak az előbbiek, mily kevesen az utóbbiak! Olyanok még csak vannak, akik elmondják a Miatyánk kérését: «. . . jöjjön el a te országod». De ez nem elég! Nem elég csak imádkozni, hogy eljöjjön közénk az Isten országa: azért dolgoznunk is kell! Mindnyájunknak kötelességünk kivenni részünket ebből az áldott munkából, mert *segítő munkánkra* I. *szüksége van az Isten országának is,* II. *szüksége van felebarátunknak is és* III. *szüksége van sajátmagunknak is.*

I. Munkánkra szüksége van Isten országának.

A) **Hogy ma nagyon messze vagyunk az Isten országától,** azt — sajnos — nem is kell bizonyítgatnom: fájdalmasan bizonyítják napról-napra a világ élete és eseményei.

a) Ellenben igenis föl kell vetnem a kérdést: *Mi lehet ennek az oka?* Hogyan juthatott idáig a mai emberiség? Az első pillanatban nem könnyű felelni erre a kérdésre.

Még ha ki lehetne mutatni, hogy a mai katolikusok rosszabbak, mint a régiek voltak, akkor még értenők a helyzetet. Akkor azt mondanók, hogy bekövetkezett az az állapot, amelyről az Úr Jézus beszélt egykor: Hogyha a só megromlik, nem lesz mivel sózni, nem lesz mivel megvédeni a rothadástól másokat. (Máté 5, 13.)

De erről szó sem lehet! A mai hívek vallási élete átlag nem marad mögötte a régiekének, sőt vannak pontok, amelyekben határozottan fölötte van. Majdnem 400 milliónyian vagyunk, mint amennyien még sohasem. Annyi nép között, annyi országban vagyunk elterjedve, mint amennyire még sohasem. Annyi a gyónó és áldozó hívünk, mint amennyi még sohasem. És ennek ellenére is: szinte évtizedről-évtizedre meg lehet állapítani egymásután, mint tűnnek el a társadalom arcáról a keresztény vonások.

Hol itt a hiba? Magában a kereszténységben? Kimerült talán ereje? A rádium ereje csak évszázadok alatt merül ki. A nap ereje évszázezredek alatt és a Szentlélekisten világot alakító ereje kimerült volna? Ezt már csak nem mondhatjuk!?

b) Nem a kereszténységben lesz tehát a hiba, hanem bennünk, mai keresztény emberekben. Bennünk, akik nem tudjuk kellőképen összeegyeztetni a látszólag ellentétes erőket, mint pl. a természet viszonya a természetfelettihez,

a földi élet viszonya az örök élethez, a szemlélődés viszonya a tetthez, vagyis egyszóval: a vallás viszonya az élethez.

A nehézség abban áll, hogy mindkét erőnek, mindkét irányzatnak úgy adjunk méltányos érvényesülést, hogy ne sértsük meg vele a másiknak époly méltányos igényeit. Fontosabb a természetfölöttiség, de nem hanyagolhatjuk el a természetet sem, mert hiszen a kegyelem feltételezi a természet munkáját. Fontosabb az örök élet, de nem hanyagolhatjuk el a földi életet sem, mert ennek lelkiismeretes átküzdésével érdemeljük ki amazt. Az örök élet nem sültgalamb, mely a tétlenek tátott szájába repül, hanem — Szent Pál kifejezése szerint — versenydíj, amelyért ugyancsak meg kell küzdeni. (Kor. I. 9, 24.)

c) Nos, be kell ismernünk, hogy ezeknek *a két irányba húzó törekvéseknek összeegyeztetésében vagyunk ügyetlenek.*

Vannak templomaink, vannak szószékeink és gyóntatószékeink — ez helyes. De arról már nem gondoskodunk eléggé, hogy amit a Szentlélekisten épít a templomban, a szószéken és gyóntatószékben, hogy mindazt le ne rontsa kint az utca, az ujság, a kirakat, a mozi, a színház, a korszellem, — és ez nem helyes.

Harcolunk a túlvilágért, — ez helyes. De elfelejtjük, hogy kötelességünk ennek a földi világnak az arcára is rányomni a mi meggyőződésünk vonásait, a mi világnézetünk elveit, — és ez nem helyes.

Az Isten örök országába szeretnénk jutni halálunk után, — ez helyes. De nem dolgozunk azon, hogy ezen a földön minél inkább elterjedjen Isten földi országa, — és ez nem helyes, nem lehet helyes, hiszen maga az Úr Jézus mondatja velünk az imádkozásban: «Jöjjön el a Te országod».

Elmélkedünk, imádkozunk, templomba járunk, a szentségeket használjuk, — mind helyes. De nem vagyunk eléggé cselekvőek, eléggé aktívak, eléggé mozgékonyak, eléggé harcosak a krisztusi gondolatok diadalra juttatásában, — és ez nem helyes. Vagyis egyszóval: igyekszünk vallásosak lenni, — ez helyes, de elmulasztjuk vallási meggyőződésünkből életet formáló erőt fakasztani, — és ez nem helyes.

Mert az emberiség történelmének szövőszékén az Isten eleven köntöse készül és rajtunk a felelősség, bele tudjuk-e rajzolni ebbe a szövetbe a mennyei Atyának áldott vonásait!

B) Ha van valaki, aki mindezt világosan látja és egész lelkében végigszenvedi, az a mi mostani Szentséges Atyánk, XI. Pius pápa. Ezért hívott életbe a katolikusok számára egy

új tevékenységi szervezetet, amit «Actio Catholica»-nak nevezett el és ami azóta is — saját szavai szerint — az «ő szemefénye maradt».

Erről ma sokat hallunk beszélni; illik, hogy tisztában legyünk vele, **mi is az az Actio Catholica.**

a) Az Actio Catholica a *hivő lelkek nagy mozgósítása Isten országa érdekében.* Teljes érvényrejuttatása Szent Péter gondolatának: «Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, szerzett nép vagytok, hogy hirdessétek annak erényeit, ki sötétségből hívott titeket az ő csodálatos világosságára.» (Péter I. 2, 9.) Tehát Szent Péter szavai szerint a keresztség és bérmálás minden hívőt Krisztus papjává tesz — nem ugyan az «áldozópap» értelmében, hiszen kezei nincsenek megkenve a papi rend szentségében —, de igenis fel van kenve a lelke az Isten országának szolgálatára. Mindenki ott, ahová az élet feladata állítja. Mindenki úgy, ahogy az élethivatása lehetővé teszi.

Tehát senkinek sem szabad hinnie, hogy elégséges, ha a saját lelke rendben van és ezzel már mindennek eleget tett. Nem! Mindnyájunknak kötelességünk — igaz, hogy nem egyforma mértékben —, de valamiférelékép mindnyájunknak kötelességünk Isten országának munkásai közé állani, Istent képviselni, Istent hirdetni, Isten országát előmozdítani az emberek között.

Hiszen csak nézzetek körül, mennyien dolgoznak az ördög országáért! Csak nézzétek, mennyi színház, mozi, mulatóhely, plakát, kirakat, könyv, képesujság, titkos egyesület dolgozik nem az Actio Catholica-ért, hanem az Actio Satanica-ért, nem az Isten országáért, hanem az ördög országáért.

Akiben elevenen él a vallásosság, lehetetlen, hogy ne fájjon neki, amit ma látnia kell: nagy tömegek messze szakadását az Istentől.

b) De a szomorkodásnál nem állhatunk meg; ez a fájdalmas tény új kötelességeket ír elő a hívek részére, és ez: *a világi hívek munkája az Isten országáért.* Felvetődik a kérdés: hogyan lehetne ezeken a szomorú állapotokon változtatni? Úgy látszik, hogy a templom és prédikáció magában erre nem képes, mert hiszen ezeket éppen azok kerülik el messze, félve, akik leginkább rászorulnának.

És itt hajt ki az Actio Catholica gondolata: az a világi hivő, aki komolyan veszi a vallásosságát, nem érheti be azzal, hogy a templomban elvégzi a maga vasárnapi ájtatosságát és ezzel vége. Dehogy vége! A templomi vallásosság-

nak befolyásolnia kell az egész templomon kívüli életet is. Vallást és életet nem lehet szétválasztani — mindkettőnek komoly vesztesége nélkül. Sajnos, a multban ezt tette az ember, mikor kikiáltotta a kereskedelem önállóságát és az erkölcstől való függetlenségét, a pénzvilág függetlenségét, a művészetek függetlenségét, a tanítás és nevelés függetlenségét.

Most tehát arról van szó, hogy ez ellen a végveszedelembe sodró felfogás ellen indítsunk harcot.

c) Mi tehát az Actio Catholica? *Egy új kereszteshadjárat az Isten országának a visszafoglalásáért.* De most nem a régi szaracénok ellen megy a harc, hanem az új pogányok ellen.

Ezt a harcot azonban a papság egyedül megvívni nem képes. Mert ez a harc a bankokban folyik és a nyomdatermekben, a gyárakban, műhelyekben, műtermekben, bányákban, nem lehet tehát eredménye, ha nem állanak be a munkába a világi hívek is ott kint a bankokban, műhelyekben, irodákban, iskolákban.

Soha világosabban még nem láttuk, hogy az Egyháznak a templom falain kívül is nagyszerű feladatai vannak, de azt sem, hogy ezeknek a feladatoknak elvégzésére okvetlenül rászorul híveinek közremunkáló segítségére is. Az Egyháznak — bár a túlvilágért van — éppen nem közömbös, hogy milyen élet folyik ezen a világon. Mert olyan emberiség közt, amelyik örökös forradalmak lázában vonaglik, olyan társadalomban, ahol nincs tisztességes munkabér, nincs munkaalkalom, nincs emberi megélhetés, az Egyház sem tudja terjeszteni az Isten országát, egyszerűen azért nem, mert nincs meg hozzá az alap. Az alap: az emberhez méltó földi élet. Ahol ez nincs, ott nem lehet kereszténység sem, mert hiszen a kereszténység az emberi életnek felemelése és megnemesítése.

Íme, mennyire szüksége van munkánkra Isten országának!

II. Munkánkra szüksége van felebarátunknak is.

De szüksége van példaadásunkra és segítő munkánkra felebarátunknak is.

A) Bele kell rendülnünk abba a gondolatba, hogy mennyien vannak kitéve az örök kárhozat veszedelmének és **az én jó példám, az én apostolkodásom, talán sokakat megmenthetne közülük.**

a) Valahol nagy munkás szerencsétlenség történt: beomlott egy gyárépület és maga alá temetett egész csomó munkást. Egy-kettőre nagy bámészkodó tömeg gyűlt össze és nézte a mentési munkát. Egy erős, izmos fiatalember is ott állt a tömegben . . . mikor egyszer valaki vállára teszi a kezét és csak ennyit mond neki: «*Te, a testvéred is ott van köztük*». Mintha villám csapott volna a fiatalemberbe. Csáklyát kapott és rohant a mentők közé.

Igen, ez a gondolat: a testvéred is köztük van! De hát nem kellene ezt nekem is megéreznem, amikor látom, mint zuhan a bűn kőtörmeléke ezernyi ezer emberre és temeti el őket? A testvérem is köztük van! Menteni hát, amit tudok!

b) *És csak ne sokalld az áldozatot, amibe ez a lélekmentés kerül!* Földi érdekekért mennyivel többet szoktak az emberek áldozni! Mikor egyszer a normannok Irországot megtámadták, a vezérük azzal is tüzelte embereit harcra, hogy aki legelőször érinti kezével az ír szigetet, azé lesz a legközelebb fekvő grófság. Az egyik harcos — O'Neil — megfogadta, hogy ez az első pedig ő lesz. És már egész közel is volt a parthoz, mikor a döntő pillanatban egy másik harcos társának csónakja zárkózott fel mellé és már-már elérte a partot. Mit csinált erre O'Neil? Ráfektette kezét az evezőpadra, baltájával levágta [kezét] és nagy ívben rádobta a partra. Igy mégis csak az ő keze érintette először a földet. És így lett belőle Ulster grófja.

Föláldozta kezét a földi címért és dicsőségért . . . És én? Hoztam-e már áldozatot Isten országának terjesztéséért? Pedig nem szeretem felebarátomat, mint önmagamat, ha nem törekszem megnyerni őt a jónak, ami után magam is vágyódom. Ugy-e, ha a kályhát befűtjük, nem tartja magában a meleget, hanem árasztja mindenkire, aki csak feléje közeledik. És akkor vannak emberek, akik azt hiszik, elég, ha maguk jók, elég nekik a lelkiismeretük. Pedig nem fűti azt a Krisztus szeretete, aki nem árasztja azt másokra is. Nem élő annak a hite, aki nem akar beszélni arról, amit hisz. A hithez tartozik az is, hogy higyjünk ebben a mondásban is: «Aki vallomást tesz rólam az emberek előtt, az Emberfia is megvallja azt az Isten angyalai előtt». (Luk. 12, 8.)

B) *De ugyan mit tehetnék én?* — mondod talán mentegetőzve. Én, gyönge gyermek? Én, fiatal leány? Én, szegény asszony? Én, egyszerű munkás? Mit tehetnék én? Mit

számítok én a világon? Vagyok vagy nem vagyok — ki veszi azt észre?

a) Nem szabad így beszélned! Mit tudod te, mégcsak sejteni sem tudod — *milyen óriási hatással vannak az emberek útjára a láthatatlan és lemérhetetlen befolyások*, amiket talán egész egyszerű embertársaik részéről nyertek! Ki volt Szent Monika? Egyszerű édesanya. És kit köszönhetünk imáinak? Isten országának egyik legfényesebb csillagát: Szent Ágostont. Ki volt Xavéri Szent Ferenc? Hős hithirdető. Indiában és Japánban tízezrével nyerte meg az Isten országának a pogányok lelkét. De ki tudja, nem nővérének érte küldött imái szerezték-e meg neki ezt a nagy sikert?

b) Nem a szám dönt, hanem a lélek! Az, hogy milyen erős a lelkünk! Hogy milyen erős azoknak a lelke, akik benne állanak a világi élet forgatagában, az élet különféle állásaiban és a hit erejét kell kisugároztatniok e fölé a fagyni induló, elsötétült világ fölé. Nekünk kell a hit erejét saját életünkből szétsugároztatnunk, nekünk teremteni keresztény közvéleményt, keresztény világfelfogást, keresztény társadalmat, keresztény államot.

Az Actio Catholica-ra is érvényes a skolasztikus bölcselet alapelve: «agere sequitur esse», előbb lennünk kell, hogy cselekedhessünk. Nem tudunk máskép cselekedni, csak aminők vagyunk, csak eleven, erős vallásos életet élő egyének csinálhatnak eredményesen Actio Catholica-t.

III. Munkánkra szüksége van saját magunknak is.

Lehet-e érdemszerzőbb foglalkozásunk Isten szemében, mint dolgozni az Ő országáért? Ha aranyat ástunk egész életünkben, értékének a sírral vége van; ha lelkünkkel törődtünk és mások lelkével, jutalmunk a sírnál kezdődik. Akik már jártak Rómában, és meglátogatták a Szent Péter-templomban az első pápa sírját, bizonyára megcsodálták azt a négy óriási szobrot is, amely körülveszi Szent Péter sírját: Szent András és Longinus, Szent Ilona és Veronika szobrát. Milyen mélyértelmű jelkép számunkra ez a négy szobor! Igen, így van ez helyén: férfiaknak és nőknek, világiaknak és egyháziaknak egyforma hűséggel kell őrt állaniok és őrködniök a Szent Péter sírjának sziklája emelkedő Isten

országa körül. Mert erre a munkára szüksége van Isten országának is és szüksége van felebarátunknak is, de szükségünk van sajátmagunknak is.

Engedd meg tehát Testvérem, hogy feladjam Neked a komoly kérdést: **tettél-e már valamit az Isten országáért?** Szoktad-e segíteni a szegényeket már úgy, ahogy telik tőled. Adakozol-e missziókra, templomépítésre, kórházra, apácák árvaházaira? Támogatod-e azt a sajtót, amelyik Isten országáért dolgozik? Vittél-e már valakit a gyóntatószékhez, lelkigyakorlatra? Visszaadtad-e már valakinek a hitét az Istenben? Vigyázz! Egyszer minderről is számot fogsz adni.

És ha ma kellene? és ha ma érne a felszólítás? Mint érte azt a nagyon gazdag, előkelő fiatalasszonyt, aki bálban volt a férjével, nagyszerűen mulattak . . . hajnalban mentek haza . . . az autó ablaka kissé nyitva maradt . . . megfázás . . . tüdőgyulladás . . . a bált követő héten már temették is a fiatalasszonyt. Sírkövére ráírták: Élt 30 évet.

Nem volt a rosszak közül való, csak olyan, mint ma annyi ezer és ezer más: élt, örült, élvezett, nem volt gondja semmire, sem a maga lelkére, sem a máséra.

És lelke most megérkezik az örök Bíró elé. És előveszik az «élet könyvét», amelybe minden jó cselekedetünk be van írva és minden rossz is.

És kezdődik a számadás.

Az első rovat kérdései: *Hogy használtad fel az idődet?* «Élt 30 évet» — ez van róla beírva. De nézzük csak a részletezést. A 30 évből 10 évet átaludt, maradt 20. Ebből ötöt töltött társaságban, egész könnyelmű társaságban, maradt 15. Ebből ötöt töltött regényolvasással és egészen léha színházi képeslapok olvasásával, marad 10. Ebből ötöt utazással, színházzal, sporttal, marad öt. Ebből az ötből egyet töltött a tükör előtt, marad négy. Végre! Legalább maradt 4 év! Ebben azonban benne van minden idő, amit imára, lelkigyakorlatra, lelki olvasmányra, misehallgatásra, templomra, háztartásra, gyermekei nevelésére, kötelességteljesítésre fordított. Mindössze 4 év a 30-ból. Bizony nem sok.

No de majd jobban üt ki a második kérdés: *Hogyan használtad fel a nyelvedet?*

Ah, igen: beszélni beszéltél eleget, — de mit? Nézd csak: fel van írva minden szavad, de a legtöbbje, mennyi léha üresség, mennyi magnélküli szalma, ha ugyan nem egyenesen mérges virág. Csupa üres csillogás, ostoba semmiség,

értéktelen időlopó frázisok, — ez a beszéded egyharmada. Megszólás, rágalom, pletyka, léhaság, sikamlós viccek tömege, — ez a beszéded másik harmada. Hát mi marad imára, gyónásra, gyermekeid oktatására, szomorúak vigasztalására, sötét úton tévelygők útbaigazítására?

És itt már szorongani kezd a szegény lélek. Látnia kell, hogy bizony ez a rovat is csupa «tartozik»-ot mutat fel.

De talán kisegíti a harmadik kérdés: *Hogy használtad fel pénzedet?*

Kiadtál az életben 30.000 P-t. De nézd csak, mire? 8.000 P-t ruhára, 2.000 P-t kalapra, 10.000 P-t utazásra, autóra, kutyára, színházra, 9.000 P-t úgynevezett apróságokra, — jótékony célra maradt 1.000 P.

— Ime, Uram, ezer pengő mégis a javamon áll — szól bele örömmel a szegény lélek.

— Igen, igen, — feleli az Úr. De nézd csak, itt van egy 300 pengős tétel: csak azért adtad, mert a kegyelmes asszony maga volt nálad gyüjteni és nem térhettél ki előle. Aztán itt van ez a 200 pengős adomány, a barátnőd 150 pengőt adott, hiúságod nem tudta elviselni, hogy rá ne licitálj, adtál tehát 200-at . . .

És így folyik a rovancsolás tovább, egyre tovább. És percről-percre világosabban döbben rá a szegény lélek, milyen önámításban, milyen elvakultságban élt a földön. Pedig nem volt a rosszak közül való, csak élt, örült és élvezett, nem dolgozott saját lelkéért, sem a mások lelkéért, és senkinek szeretetet nem adott!

Pedig mily rémes tudat meghalni úgy, hogy senkinek szeretetet nem adtunk! Milyen fájdalmas törött korsónak lenni a nélkül, hogy bárkit is felüdítettünk volna!

Testvéreim! Az egész földi élet olyan, mint egy óriási vasúti kocsi. Együtt utaznak benne emberek, akik szívük minden dobbanásával, lázban égő szemmel hajszolják az aranyat, az élvezetet, a tobzódást, — és emberek, akik úgy igyekeznek átmenni a földi dolgokon, hogy el ne veszítsék az örökkévalókat. A végállomáson mindketten megérkeznek az Isten elé, — de mennyire különböző lesz a fogadtatás, mely reájuk vár! Az egyik csak az ember országáért dolgozott, a másik az Isten országáért is. Az egyik csak az arany és élvezet palotáit építette és azok most mind halomra dőltek; a másik építette saját lelkében is és mások lelkében is az Isten országát és ez az épület megmarad mindörökké.

Ó, milyen áldott munka: dolgozni azon, hogy a mi

lelkünkben is, de minél több lélekben eljöjjön az Isten országa!

Tehetnénk-e szebb ígéretet az Úrnak, mint azt, hogy nemcsak imádkozni fogjuk: «. . . jöjjön el a te országod», hanem dolgozni is fogunk azon, hogy saját lelkünkben, családunkban, környezetünkben, hivatalunkban és munkahelyünkön csakugyan megerősödjék az Isten országa? Amen.

XI.

Hogyan dolgozzál Isten országáért?

(Szentírás: Máté 11, 2—6.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az Isten országának eljöveteléért nem elég imádkozni, — azért dolgozni is kell. Isten országának szüksége van a mi közreműködésünkre is. Ha hiányzik a mi apostolkodásunk, nem fog oly diadalmasan terjedni Isten országa, amint terjedhetne, és nem fogják annyian elnyerni örök üdvösségüket, amennyien elnyerhetnék.

Ezeket az elméleti igazságokat fontoltuk meg a legutóbbi beszédünkben; a maiban már átmegyünk a gyakorlat terére. Legutóbb arról volt szó, hogy Isten országáért dolgoznunk kell; ma azt fogjuk vizsgálni, hogyan kell dolgoznunk? A felelet rá rövid és világos. Hogyan kell dolgoznunk Isten országáért? Két módon: I. *Példás életünkkel* és II. *áldozatos hitvallásunkkal.*

I. Dolgozzunk példás életünkkel.

A) **Aki reánk néz, közelebb jusson az Istenhez.**

a) *Azt olvassuk Ker. Szent Jánosról,* hogy egy ízben messzi idegenből, fogságból követeket küldött Krisztushoz, hogy kérdezzék meg, vajjon Ő-e az eljövendő Messiás, vagy másvalakire várjanak? (Máté 11, 3.) Az Úr Jézus egész érdekesen felelt. «Nézzetek reám — mondotta —, ahogyan élek és ahogyan cselekszem, aztán menjetek és mondjátok el Jánosnak, amit láttatok». (Máté 11, 4.—6.)

Csak ennyit.

Ah, Testvérek! vajjon ki merné ugyanezt a feleletet adni önmagáról, valahányszor az atyai háztól elszakadtak, a másvallásúak, messzi idegenből, téves vélemények fogságából jönnek felénk és keresve-kutatva figyelnek, hogy vajjon csakugyan a mi vallásunk-e az igaz, hogy csakugyan

nálunk van=e Krisztus teljes igazsága; mikor szinte kér= dik: «Csakugyan ti vagytok=e Krisztus népe, vagy más= valakire várjunk, másfelé forduljunk, máshol keresgéljünk?» — vajjon ilyenkor elmondhatjuk=e nekik, amit az Úr mon= dott János követőinek?

Ó, Testvérek, érzitek=e az óriási felelősséget, amely raj= tunk nyugszik? Mi gyónunk, áldozunk, ők nem, — de job= bak vagyunk=e életünkben, mint ők? Nekünk Szűz Máriánk van, nekik nincs, — de tisztábbak vagyunk=e erkölcseinkben, mint ők? Nekünk feszületünk van s rajta állandóan előt= tünk a szenvedő Krisztus, nekik nincs, — de tudjuk=e a szen= vedéseket erősebb lélekkel tűrni, mint ők? Röviden: Vajjon jó reklámjai vagyunk=e Krisztus igaz országának? Világosodik=e életünk a sötétségben tapogatódzó testvéreknek? Krisztus fényessége világít=e életünk tükrében az út=keresőknek?

El ne felejtsétek: A Krisztust kereső világ sokkal job= ban hagyatkozik reánk, mintsem hinnők. Ha mi is gyen= gék, ingadozók vagyunk, ha mi is elesünk, ki tudja, hány útkereső téved el végleg a hitetlenség országútján.

b) Mikor pedig ilyen kérdéseket vetek fel magamnak, szomorú választ kell adnom: kérlek, ne ütközzetek meg rajta. *Tudjátok, kik a legnagyobb akadályai Isten országa eljövetelének?* Vajjon a pogányok=e? A hitetlenek=e? Nem. Hanem: a rossz keresztények. Azok, akiknek keresztény a nevük, de nem az az életük. Azok, akiken kívülről talán megvan a kereszténységnek külső látszata, — de a lelkük és életük távol van tőle.

Az egyik indus bölcselő (Sadhu Sundar Singh) olyan hasonlatot írt le egyik könyvében, amin hosszasan és komo= lyan el kellene gondolkodnia minden keresztény embernek. Ezt írja: «Egy nap a Himalájánál ültem egy folyó partján. Kivettem a vízből egy szép, kemény, kerek követ és szét= törtem. A belseje egész száraz volt. Ez a kő már régen feküdt a vízben, de a víz nem hatolt be a kőbe. Éppen így van az emberekkel Európában. Századok óta hullá= mozza őket körül a kereszténység, tökéletesen benne élnek a kereszténységben, de a kereszténység nem hatolt belé= jük és nem él bennük. A hiba nem a kereszténységben van, hanem a keresztény szívekben».

Megrendítő szavak egy távoli, nem keresztény bölcs ajkán. Nincs=e igazuk?

Mert hiszen, akinek csupa bűn és gonoszság az élete, annak hiába keresztény a neve!

Az ilyen nem megszenteli Isten nevét, hanem gúnyolja és gyalázza. Viszont aki Istenért küzd, az vigasztalja és megörvendezteti az Urat.

Mennyire megértette ezt a gondolatot az az egyszerű régi barátfráter, akiről a legenda feljegyezte, hogy egész életét arra szánta, hogy az embereket visszatartsa a bűntől. Ezért imádkozott, ezért böjtölt és ezért ostorozta magát.

Mikor meg valakit káromkodni hallott vagy valami más bűnt látott elkövetni, letérdelt a vétkes előtt és könnyek közt kérte, hogy hagyja abba bűnös életét.

Valahányszor pedig sikerült egy bűnt megakadályoznia vagy egy bűnöst megtérítenie, kimondhatatlan öröm fogta el lelkét; bement cellájába és felkapaszkodott a falon függő nagy feszülethez, letört az Úr véres koronájából egy tövist, papírszeletet dugott az Úr tátongó oldalsebébe és így imádkozott: «Látod, Uram, a koronádon már megint kevesebb a tövis, és a sebed már megint kisebb lett» . . .

Így szól ez a régi naiv legenda; — érzitek-e, mennyi báj, melegség, lelki finomság és tanuság rejlik a külső lepel alatt? Igen: ezzel a lelkülettel kell mindnyájunknak az Isten országának eljövetelén dolgoznunk!

B) **«Dehát csak nem állhatok ki a piac közepére prédikálni?»** — mondod talán szabadkozva és megijedve.

a) Persze hogy nem, de ki várja ezt tőled? *Ne prédikálj a szavaddal, hanem életeddel és példáddal!*

A Szentföld egyik falujába új káplán került, fiatal, lelkes pap; buzgón elkészült az első prédikációjára, telve is volt az szellemes gondolatokkal, idézetekkel. Úgy érezte, hogy nagyszerű beszédet mondott. És csakugyan: szentmise után jelentkezik egy előkelő arab és kéri, vegye fel az Egyházba. A fiatal pap odavan örömében. Meg nem állhatja, hogy meg ne kérdezze :

— Lenne olyan szíves és mondaná meg, hogy az istentiszteletnek vagy a beszédnek melyik része tetszett annyira, hogy ilyen gyors elhatározásra bírta.

Az effendi szemmelláthatólag zavarba jött.

— Hát . . . tulajdonképen . . . a prédikációból nem sokat hallottam . . . egész éjjel úton voltam és így az istentiszteletet jórészt átaludtam. Nem a prédikáció hoz engem az Egyházba, hanem a soffőröm. Ő keresztény. Kezdetben kinevettem őt e miatt. Most azonban azt kívánom magamnak, bár én is olyan lehetnék, mint ő.

Igen, Testvéreim, ne a szavunkkal prédikáljunk, hanem az életünkkel és néma példánkkal.

b) Nézzétek, mint szeretik egymást — mondották a pogányok csodálkozva, mikor az első keresztények buzgó életét látták. De vajjon a mai pogányságban sínylődő embertestvéreink nyernek-e tőlünk is hasonló biztató, fölemelő példákat?

A karitász nagy francia apostolát, Ozanamot párisi egyetemista éveiben nehéz hitbeli kételyek kínozták; de mindjárt elcsitultak problémái, mikor az egyik kis templom oszlopa mögött egy napon Ampère-t, a világhírű tudóst vette észre, amint ájtatosan imádkozta a rózsafüzért.

Na, Testvérem, ki sokszor gyónsz és áldozol, elmondhatja-e az édesapád, a férjed, akit az élet talán nagyon messzire szakított Krisztustól, vajjon elmondhatja-e: milyen fegyelmezetté, kedvessé, szorgalmassá lett a lányom, a feleségem, amióta gyakran gyónik és áldozik! Mégiscsak nagy erő van a mi hitünkben ... Talán nekem is újra meg kellene próbálnom ...

És elmondhatja-e az ismerősöd, a barátod: nézd, milyen erős lélekkel viseli a barátom a nagy csapást, ami reá szakadt! Nem hittem volna, hogy ennyi erőt adjon a vallásosság ... Nézd, mint mosolyog ennek a betegnek az arca, pedig szörnyű kínjai vannak, de most vette fel a betegek szentségét. Ennyi vigasztalás! Nem hittem volna! Nekem is meg kellene próbálni visszatérni az Istenhez ... Íme: nem kell kiállnunk a piac közepére prédikálni; ne annyira szavunkkal dolgozzunk Isten országának eljövetelén, hanem életünkkel és példánkkal.

C) Itt azonban végezzünk komoly lelkiismeretvizsgálást: Vajjon, **aki látja a mi életünket, jobb lesz-e, erősebb-e, Istenhez jobban vonzódik-e?**

a) Vajjon mi is elmernők-e mondani, amit Assisi Szent Ferenc mondott önmagáról? Egy napon így szólt az egyik fráterhez: «Menjünk prédikálni». Erre végigmentek az utcákon, az emberek közt, de sehol meg nem álltak és Ferenc nem szólt egy szót sem. Mikor aztán hazaértek, a testvér félénken kérdezte: «Atyám, elfelejtetted?» «Mit, fratello?» «Azt mondtad, prédikálni fogunk». «Prédikáltunk is», — volt a titokzatos válasz.

Valóban: Ferenc prédikált! Ahová az alázatos, Istenbemerült, szeretettől égő Ferenc a lábát tette, szó nélkül is prédikált. Az emberek csak ránéztek, és fellángolt bennük a

vágy, hogy ők is olyanok legyenek, olyan tiszták, olyan egyszerűek, olyan megelégedettek, mint Assisi szentje. «Ahol egy keresztény ember van, már prédikál is», — mondotta Tertullián, az őskereszténység egyik nagy tanítója. Prédikál példájával, cselekvései módjával, életével.

Testvérem! Értsd hát meg: akarva-nemakarva prédikálsz! Vagy az Isten országa mellett, vagy Isten országa ellen. Ha erkölcsös az életed, mást is megerősítesz a becsületes életben; ha könnyelmű az életed, mást is bűnre biztatsz és könnyelműségre. Aki látja rossz életedet, a rossznak magvát veted el az ő lelkében is; aki látja jóságodat, maga is jóra kap kedvet általa.

b) És itt megint Assisi Szent Ferencre hivatkozom, életének egy másik kedves jelenetére.

Egy nap találkozott vele egy földműves, és így szólt hozzá: «Te vagy az a híres szent? Jól vigyázz magadra és el ne romoljál, mert nagyon sokan bíznak benned».

Ó, ha mindnyájan éreznők magunkban ezt a felelősséget: vigyázz magadra, el ne romoljál, adj jó példát, mert *sokan bíznak benned.*

— Mit tettél életedben? Mi volt életed főműve? — kérdi majd számadáskor tőled az Úr.

Nézd, Uram, szavaim nyomán lekonyult lelkek emelkedtek ismét a magasba. Vigasztalásom és segítségem nyomán szenvedő emberek sötétté vált szemében gyúlt ki újra a remény sugara. Uram, munkám nyomán fényesebbé váltak a lelkek!

Testvérem! Adj tehát jó példát, mert sokan bíznak benned és sokan szorulnak a Te életed világító példájára.

II. Dolgozzunk áldozatos hitvallásunkkal.

De rászorulnak a te hitvalló szavaidra is.

A) Mindnyájan ismeritek az Úr Jézus komoly szavait: **«Mindenkit, aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom azt Atyám előtt, ki mennyekben vagyon; aki pedig megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom azt Atyám előtt».** (Máté 10, 32. 33.)

a) Nem különös dolog-e, hogy egyesek mindent, de mindent szóvátesznek beszédeikben, szemrebbenés nélkül tárgyalnak esetleg a legléhább és legsikamlósabb témákról, —

csak egyre nem bírhatók rá: *hogy Isten ügye mellett is szót emeljenek.* Még a legjobbakon is gyakran diadalmaskodik az álszeméremnek ez az emberi gyöngesége, és félve, némán, megzavarodva hallgatnak éppen olyankor, mikor Krisztus megtagadott igazsága és Egyháza leginkább rászorulna védő szavukra.

A kommunisták magyarországi rémuralma alatt 1919-ben Fáber Oszkár népbiztos egy leányiskolát látogatott meg és a leányokat a történelemből feleltette. Egy előkelő családból való 16 éves leány erre egy hazafisággal és vallásossággal telt előadást tartott. Fáber elsápadt a dühtől és rárivallt:

— Elvtársnő, nem tudod-e, hogy nekem jogom van téged ezért az előadásért felakasztatni?!

— Tudom, de nem félek! — felelte a leány. — És ha felakasztat engem, a másvilágon az Ön megtéréséért fogok imádkozni . . .

Mikor az ember ilyen esetekről hall, szinte Szent Pált látja maga előtt, amint leírja nagyszerű szavait: «Nem szégyenlem az evangéliumot». (Róm. 1, 16.)

b) *Nem szégyenlem az evangéliumot!*

Ezt ugyan elsősorban tartalmilag kell értenünk, de lehet szóról-szóra is. Tartalmilag annyiban, hogy nem szégyenlem az evangélium tanítását, parancsait, hittételeit, azokat elfogadom, élem, terjesztem és védelmezem. De lehet szó szerint is érteni: nem szégyenlem az evangéliumos könyvet megvenni, olvasni, könyveim között az első díszhelyen tartani.

Mondd, Testvér, csakugyan nem szégyenled-e?

Mert ha valaki — egy barátnőd, egy ismerősöd — meglep olvasás közben és kérdi tőled, mi az a szép bőrkötésű könyv a kezedben, minden pirulás nélkül mutatod meg a léha regényt, amit olvastál. De ha nem ilyet szoktál olvasni — hál' Istennek, hogy nem ilyet —, hanem egy feketekötéses komoly könyvet, vajjon a kérdezősködőnek nyugodtan, örömmel, hitvallóan mered-e felelni: igen, kedves, éppen az Úr Jézus evangéliumát olvastam; mindennap olvasok belőle egy fejezetet. Nem szégyenlem az evangéliumot . . .

De menjünk csak tovább. Ha barátnőid kérdik, hogy hová mégy, meg mered-e bátran, nyiltan mondani: igen, kedvesem, éppen gyónni megyek, áldozni megyek . . . szent gyakorlatra megyek. Nem szégyenlem az evangéliumot . . .

És mikor hiányosan öltözött nők mosolyogva teszik szóvá a bálban, hogy te milyen maradi módon vagy felöl-

tözködve, és mikor az egyik fülüktől a másikig kirúzsozott nők mosolyognak a te ki nem festett arcodon, meg mered-e mondani, miért vagy így öltözve?

És mikor könnyű fajsúlyú ismerősök invitálnak egy vér-korbácsoló mozidarabra, te ugyan el nem mégy — hál' Istennek, hogy legalább nem mégy el —, de meg mered-e nyiltan is mondani, miért maradsz távol? Vagy nem inkább félve és mentegetőzve mondod-e, hogy már máshová igyekeztél, meg különben is fáj a fejed? Igen, vizsgáljuk csak meg őszintén életünket, hányszor szégyeltük már az evangéliumot!

Jól tudom, hogy mindez sokszor nem előre megfontoltan történik; az ember könnyen zavarba jön, nem tud hirtelen helyes választ adni, túlságosan hat rá a körülötte lévő, de más felfogású tömeg, — mindez csökkentheti felelősségünket, de egészen el nem veszi.

B) El nem veheti felelősségünket, mely **bátor és áldozatos hitvallást követel Krisztus mellett.**

a) *A mi bátor hitvallásunkra talán félénkek és bátortalanok egész tömege vár.* Vannak lelkek, akik nem rosszak, csak gyöngék; magukra hagyatva elkallódnak, de ha találnának egy sudár fát, amelyben repkény módjára felfussanak, szívesen emelkednének a magasságok felé. Halljátok csak, mi történt az Andrássy-úton az idei eucharisztikus kongresszuson egy pappal.

Kora délután az Andrássy-úton ment. Egyszer csak az egyik kávéházból kiszalad egy kis borfiú és kéri: «Főtisztelendő úr, szíveskedjék engem meggyóntatni. Este lesz a férfiak Szentség-imádása, nem engedtek el. Tessék bejönni». A pap bement a kávéházba. A kisfiú gyorsan helyet készített az egyik sarokban és letérdelt a pap mellé. Amikor elkészült, már két pincér állt ott, azok is gyóntak. És kezdett népesedni a kávéház és egyre többen álltak oda a gyóntató paphoz a vendégek soraiból is. Egész éjfélig ott gyóntatott a kávéházban, kora délutántól kezdve.

Most tehát megkérdezlek: sudár tölgy-e a te hited és erkölcsiséged, amelyben a gyöngék és bátortalanok felfuthatnak?

Tudsz-e áldozatot hozni vallásos meggyőződésedért? Mikor néha oly kényelmetlen a vasárnapi szentmiséhez fölkelni, mert előtte való éjjel nagy farsangi mulatságban voltál, és most oly jól esnék még egy kicsit aludni . . . mikor az érzéki vágyak forró lávája szaladgál fiatal ereidben, és min-

den húzna a bűn felé, . . . mikor könnyű volna egy kis anyagi előnyhöz jutni, senki meg nem tudja, hogy elkezeltél pár száz pengőt . . . tudsz-e ilyenkor fegyelmezett, áldozatos lélekkel állani vallásos meggyőződésed mellé, Isten országa mellé?

b) De tovább is kérdelek. *Teszel-e áldozatos hitvallást Krisztus mellett?*

Tetőled talán soha nem fog oly óriási áldozatot követelni a hited, mint Moscardo spanyol ezredestől, — de felelj csendben, nyugodtan magadnak: meg tudnád-e te azt tenni? Csak a tizedrészét is megtenni? A rémes szabadság-harcban, amit a spanyol nemzetiek már harmadik éve vív-nak a kommunistákkal, a toledói Alcazar falai mögé szorult a nemzetiek kisded csapata, körülöttük pedig köröskörül a vörös ellenség. Az ostromzár első napjaiban még működött a vár telefonja. A várparancsnokot hívják a városból és közlik vele, hogy elfogták 18 éves fiát és ha fel nem adja a várat, azonnal kivégzik a fiát. Majd megszólal a telefonon maga a fiatal fogoly: «Apám, én vagyok. Mit parancsolsz, mit cse-lekedjem?» Moscardo ezredes sápadt arccal, de határozott hangon felelte a telefonba: «Megparancsolom neked Isten nevében, hogy ezt kiáltsad: éljen Spanyolország! Éljen Krisztus Király! És aztán halj meg hős gyanánt. Apád soha nem fogja magát megadni!» Még lehetett a telefonban hallani, amint a fiát közvetlen ezután agyonlőtték . . .

«Nem mondunk nagyokat, hanem cselekszünk», hirdette Tertullián az őskeresztény vértanukról, — elmondhatta volna az Alcazar hős védőjéről is.

C) **Nem mondunk nagyokat, hanem cselekszünk!**

a) *Milyen óriási a különbség az ilyen keresztény lélek és a régi pogányoknak akár legjobbjaik között is!* Ciceró levelei-ből pl. világosan látszik, hogy az ő korának nemesebbjei, bár lelkükben elítélték a gladiátor-játékokat, mégis elmentek azokra és egy szóval sem tiltakoztak ellenük. Viszont mikor megjelent a kereszténység, egy szerzetes hirtelen beugrott az aréna közepére és szétválasztotta a küzdő feleket, az egymást gyilkoló embertestvéreket. A nép ugyan megkövezte a szer-zetest, de a császár befödte arcát és elhagyta az arénát . . . és nemsokára betiltották a gladiátor-játékokat. Ime, az Isten-nel egyesült lélek bátor kiállása!

b) *Márpedig erre a bátor áldozatos hitvallásra napjainkban van olyan szükség, mint az őskereszténység idejében volt.* Hiszen sok ember úgy néz ránk, következetesen keresztény

életet élőkre, mint valami régi korból ittmaradt csodabogarakra: talán nem szid minket — mert jóneveltsége tiltja —, de csodálkozik rajtunk, vagy mosolyog és sajnálkozik, mint valami megkövült, ásatag lényeken.

Nos, ilyen korban egyetlen kereszténynek sem szabad félénken félreállania és meggyőződésével lapítania.

— Kérem, én nem akarok vallásosságommal mások előtt tüntetni. Nem akarok indiszkrét lenni.

De igenis: ma kötelességünk indiszkrétnek lenni. Kötelességünk nyiltan szint vallani! Mert a mi bátortalan félreállásunkkal a világ elkereszténytelenedése csak annál nagyobb lesz. Ha a só megromlik, mivel sóznak? (Máté 5, 13.) És ha a lámpást a véka alá rejtik, mi fog világítani? (Máté 5, 15.)

Jól tudom én, hogy a vallás a lélek legbensőbb, szent ügye, amely csak Istenre meg reám tartozik és senki másra! De mégis vannak korok, körülmények, társaságok, pillanatok, amikor aztán nyiltan, bátran, hitvallóan ki kell állni a Credónkkal.

Haydn József nemcsak nagy zeneszerző volt, hanem époly őszinte és bátor katolikus is. Egyszer megkérte egyik tehetséges tanítványa, hogy hallgassa végig új szerzeményét, misekompozicióját. Minden jól ment, amíg a Credóhoz nem értek. A fiatal szerző ugyanis «pianóban» játszotta a Credót, néha alig volt több, mint halk zümmögés. Haydn egyideig csak türtőztette magát, de végül is belekiáltott. De ember! Igy játszani a Credót? Hát maga nem akarja a hitét hangosan megvallani?

Valóban, Testvérek, a hit megvallásához nem a «piano» kell, hanem «forte», sőt napjainkban «fortissimo». Hogyan mondja a kis német versike:

Wir dürfen Christen uns nur nennen,
Wenn wir den Glauben frei bekennen.

Csak akkor nevezhetjük magunkat keresztényeknek, ha hitünket nyiltan meg is valljuk.

Kedves Testvéreim! Mikor egy angol történetíró I. Ferenc francia, és V. Károly spanyol király seregeinek összeütközéséről beszél, ezt mondja: «Még sohasem állott egymással szemben két elszántabb, elkeseredettebb tábor. Két ellenséges tábor katonái még sohasem indultak egymás ellen ekkora ellenszenvvel és haraggal».

Ez a történetíró még nem ismerhette azt a két tábort, amely ma áll szemben: az istenhívők és istentagadók táborát. Az istentagadók indulójában ez a mondat is bent van: «Ez a harc lesz a végső» — és ebben igazuk van. Rémes tragédia folyik ma a világ színpadán. Az egyik tábor fölött Krisztus zászlaja leng, a másik fölött Luciferé; és mi, akiknek meggyőződésünk, hogy Isten kezünkbe adta az élet kulcsát, nem lehetünk statisztái ennek a nagy színjátéknak: az elsők közt van a helyünk, a legfőbb szereplők közt.

«Jöjjön el a te országod!» Ó, mily tömérdek munka van még addig hátra, amíg minden lélekbe eljut az Isten országa, amíg minden emberi homlokon láthatatlan betűkkel felfénylik az Isten szent neve! Hány tévelygőnek kell addig még a szemét megnyitnunk, hány vergődőt a szakadásból és pocsolyából fölemelnünk, hány szenvedőt a nyomorból kimentenünk.

«Jöjjön el a te országod!» Ah, hány hidat kell még építenünk az emberek közé, a társadalmi osztályok közé, a népek közé, hány hidat a gazdagtól a szegényhez, az erőstől a gyöngéhez, a tanulttól a tudatlanhoz.

Álljunk be tehát mi is bátor és álhatatos lélekkel ebbe a munkába. Dolgozzunk annak a fönséges napnak felvirradásán, amikor majd minden ember megszenteli szavaival és életével egyaránt [megszenteli] — a mennyei Atyának áldott nevét.

Mert ez a nap lesz teljesedése annak a szent kérésnek, amely esengő imáinkban mindennap felhangzik ajkunkról: Jöjjön el közénk az Isten országa. Amen.

XII.

Hogyan dolgozzál mások lelkéért?

(Szentírás: Máté 25, 14—30.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Abban a példabeszédben, amelyet az imént felolvastam előttetek, az Úr Jézus különös nyomatékkal hangsúlyozza azt a kötelességet, ami az Isten országának terjesztésében reánk vár: lelkiismeretesen felhasználni és közreműködésünkkel kamatoztatni azokat az ajándékokat, amiket Istentől kaptunk!

Hogy ki mennyit kapott, az nem tőle függ, az a teremtő Istennek akarata. Az egyik öt talentumot kapott — mai pénzünkön kb. 35 ezer pengőt —, a másik kettőt, a harmadik egyet. És mikor az Úr visszajön messzi útjáról és számonkéri szolgáitól a reájuk bízott értékeket, az öt talentumos újabb ötöt tud felmutatni munkája eredménye gyanánt, a két talentumos újabb kettőt — és mindketten dícséretet nyernek. Aki azonban egy talentumot kapott, az, sajnos, nem használta fel azt produktív munkára, hanem óvatosan elásta és használatlanul adta vissza gazdájának. Jól jegyezzük meg: ez az utóbbi nem lopta el a reábízott kincset, nem is tékozolta el, csak egyszerűen nem használta, kamatozás nélkül hagyta és mégis kemény ítéletet kellett ezért hallania Urától.

Mert Isten — akit a példabeszéd ura jelképez — nem azért adta képességeinket, hogy elássuk azokat, hanem hogy felhasználjuk és az ő örök tervének megvalósítására munkába állítsuk.

Csak nézzünk át egy kissé a másik táborba, Isten országa ellenségeinek táborába: bezzeg nem pihennek ottan és nem tétlenkednek ottan! Micsoda tervszerűséggel dolgoznak Krisztus ellenségei, micsoda aktivitással, fegyelmezettséggel, áldozat- és munkakészséggel! Nézzük csak azoknak sajtóját, moziját, rádióját, színházát, nézzük csak azoknak csábító és lélekrontó szórakozóhelyeit, nézzük azoknak irányított áltudományát, — és állítsuk velük szembe az alvó

katolikusok nagy számát, a nyugodtan szendergő keresztények hatalmas tömegét.

Krisztus ma is vért izzad, mint valaha Nagycsütörtök éjjelén az Olajfák hegyén; ellenségei ma is oly fáradhatatlanul sürögnek-forognak, mint az áruló Júdás tette azon az éjszakán, — de a tanítványok is épúgy alszanak, mint a három apostol azon az éjszakán. Pedig csak ki kellene kissé nyitni fülüket és azonnal meghallanák az ellenségeitől körülvett Krisztus szemrehányó panaszát: Ti alusztok? Nem látjátok, mennyire nem alszik Júdás?

De igen, látjuk Uram! Látjuk és halljuk ellenségeid lankadatlan csatazaját és — mi is talpra akarunk állni! Talpra állani és beállani az apostotolkodók sorába. Azok sorába, akik nemcsak imádkoznak azért, hogy «jöjjön el a te országod», hanem akik jól használják fel a reájuk bízott talentumokat és példájukkal, szavukkal, tettükkel, imájukkal is elősegítik Isten országának eljövetelét és terjedését.

Ezzel már meg is neveztem a világi hívekre váró apostolkodás négy formáját, csak bővebben ki kell majd fejtenem a mai beszéd folyamán. Ez a négy forma: I. *a példa*, II. *a szó*, III. *a tett* és IV. *az imádság apostolkodása.*

I. Apostolkodni példánkkal.

A) Egy ízben Fülöp apostol azzal a kéréssel fordult az Úr Jézushoz: «Uram! mutasd meg nekünk az Atyát» (Ján. 14, 8.). Tudjátok, mit válaszolt az Úr. «Fülöp! aki engem látott, látta az Atyát is». (Ján. 14, 9.)

Nos hát Testvérek, ilyenformán kell nekünk is Istent sugároznunk életünkkel embertársainkra. Az Úr Jézus ugyan metafizikai értelemben mondotta, de mi mondjuk el erkölcsi értelemben embertársainknak: **Aki engem lát, látja az Atyát.** Aki engemet lát, az én vallási kötelességeim teljesítésén, az én béketűrésemen, irgalmasságomon, adakozásomon, fegyelmezettségemen, tiszta lelkemen, egyszóval: az én példámon megtanulja jobban szeretni az Atyát.

a) *Ó, milyen áldott erő árad a jó példából!* Milyen mágneses erővel hat a többiekre, ha saját életünkkel mutatjuk be, hogy kereszténynek lenni annyit jelent, mint egy magasabb, boldogabb, nyugodtabb, harmonikusabb életsíkon tölteni földi életünket. Nem is kell mondanom, milyen megbecsülhetetlen reklámja a kereszténységnek — már enged-

jetek meg ezért a közönséges szóért —, milyen toborzó reklámja a kereszténységnek egy ilyen teljesen hite szerint élő és hitében harmonikus életet találó tanár, orvos, mérnök, gyárigazgató, kereskedő, gazda, munkás, vállalkozó, aki nagyszerűen ért hivatalához s munkájához is, de e mellett ragaszkodó gyermeke keresztény vallásának is.

Mikor az ilyen ember áhítattal megy a szentáldozáshoz, magába mélyedve vesz részt a szentmisén, elnéző a mások gyöngéihez, szigorú saját hibáihoz, megbízható minden szava, tiszta erkölcsű minden társalgása, boldog és harmonikus a családi élete . . . ebből az életből csak úgy árad a felemelő példa és melengető sugárzás a megfagyással küzdő emberi társadalomra!

— Ah! Vannak még ilyen emberek? — kérded.

— Vannak!

— Sokan?

— Azt nem tudom! De eggyel többen lesznek, ha te is ilyen leszel. És ezerrel többen lesznek, ha a te példádon ezren épülni tudnak.

b) *Igen: a mi jó példánk! Mennyi lelket vezethetnénk ezzel vissza Istenhez!* A nélkül, hogy talán tudnánk is róla. Csak majd az utolsó ítélet napján fogjuk örömmel észrevenni érdemeink között, amík fel vannak írva számunkra az élet könyvében.

Kristóf bajor herceg sokat szeretett imádkozni a blutenburgi kápolnában. Egy nap, mikor épp a kápolnából jött ki, találkozik egyik derék öreg földművesével. Beszédbe elegyedik vele és megkérdi, van-e valami kívánsága?

— Nagyobbat, Uram, már úgysem tehetnél nekem, mint amit eddig tettél, — feleli a mi emberünk.

— Hogyan? Mit tettem? — kérdi a herceg.

— A fiam éveken át rossz utakon járt, hiába kértem, intettem, nem használt semmit. De egyszer észrevette, amint Te, Uram, bementél a kápolnába, csendben utánad lopakodott, és amint látta, hogy hogyan imádkozol, azóta egész más ember lett belőle.

Ime, aki engem látott, látta az Atyát is! Aki az én példámat látja, közelebb jut általa az Atyához!

B) A jó példaadás erejéről van a Szentírásnak egy rendkívül szemléltető hasonlata. **«Az igazak felvillannak és olyanok, mint a szikra, mely a nádasban tovaharapódzik».** (Bölcs. 3, 7.) — olvassuk a Bölcseség Könyvében.

a) Mint a szikra, mely a nádasban tovaharapódzik!

Valóban, aki ismeri az Egyház történetét, meglepődve veszi észre, hogy *hányszor és hányfélekép igazolódott be ennek a szent szövegnek igazsága :* a jó példa olyan, mint a nádasban tovaharapódzó szikra, egyik lángragyulladt nádról a másikra terjed a tűz, és egyre nagyobb területet gyujt lángra maga körül.

Itt van pl. Szent Ágoston megtérése. Kinek köszönhető az? Szent Ambrus jóságának és életszentségének. De a szikra terjed tovább: Szent Ágoston szentsége megnyeri Nagy Szent Gergelyt. A szikra megy tovább: Nagy Szent Gergely lelkesíti Nagy Szent Vazult.

Itt van Loyolai Szent Ignác élete. Hős katona. Megsebesül Pampelona ostrománál és kórházba kerül. A betegágyon olvasni kezdi a szentek életét. A szikra elindul: Ignác Istennek szenteli magát. Párisban találkozik egy ifjúval, és ebből lesz később Xavéri Szent Ferenc.

És Szent Klárát kinek köszönhetjük? Assisi Szent Ferenc példájának. És Alacoque Szent Margitot kinek? Colombière atya példájának . . .

És így tovább.

Ezek esetek, amikről tudunk. De mennyi lehet, amiről nem tudunk, amiről csak majd az utolsó ítélet napján fogunk értesülni végtelen örömünkre, amikor majd felemelik mellettünk védőszavukat azok, akiket a mi jó példánk segített Isten országába.

b) Ó, Testvérem, ha soha el nem felednéd, hogy *a te jó példád ott hat és akkor hat, amikor nem is gondoltad!*

Te is járhatsz úgy, mint az a kisleány, akit az egyik kórházban operálni akartak. Az operáció súlyos volt, el kellett altatni a kicsikét. A főorvos mielőtt elkezdték volna a narkotizálást, biztatta: «Most meg fogunk gyógyítani, kisleányom. De mielőtt meggyógyítanánk, el kell aludnod». «Úgy? — mondja a kisleány, — ha el kell aludnom, akkor előbb el kell mondanom az esti imát». És ott a műtőasztalon, orvosok és asszistensek között, hangosan elmondta esti imáját. Az orvosok szeme könnyes lett a megindultságtól és az egyik később bevallotta: «Harminc év óta én is most imádkoztam először».

Ime: aki engem lát, látja az Atyát! És: az igazak felvillannak, olyanok, mint a szikra, mely a nádasban tovaharapódzik.

II. Apostolkodni szavunkkal!

A példa apostolsága csak az első lépés, — bárcsak ezt is megtennék minél többen! Van azonban egy további, nemkevésbbé fontos lépés is: a szó apostolsága.

A) Az első értékes közreműködés, amit ezen a téren Krisztus hívei az Isten országának nyujthatnak: **az ő bátor hitvalló kiállásuk a krisztusi világnézet mellett.**

a) Nem is gondolnók, *mennyi alkalom nyílik erre mindennap és minden embernek, a legegyszerűbbnek is, a legkisebbnek is!* Aki itt vagy ott elejt egy-egy bátor szót valamelyik megtámadott hitigazságunk vagy erkölcsi tételünk mellett; aki szót emel a nyilvános életben egyre vakmerőbben elharapódzó öltözködési és viselkedési szabadosság ellen; akinek szava van a társaságokban uzsonnázás közben fölényesen lekritizált egyházi intézmények védelmére — a szó apostolkodását végzi. Minden világi hívő megteheti ezt, a legegyszerűbb, a legkisebb is; de ha minél előkelőbb állást betöltő cselekszi megilletődött, alázatos lélekkel, bátorsága annál vonzóbb, és fellépése annál határozottabb lesz.

Csak el kell gondolnunk, mennyi jónak vált forrásává, mennyi egyszerűbb lélekben készítette az Úr útját egy Tillynek, egy Prinz Eugénnek példával és szóval megvallott vallásossága, egy Pasteur-nek, egy Ampère-nek nyiltan vallásos élete.

b) *Néha egy egyszerű, de bátor, talpraesett felelet is csodákat visz végbe megrögzött hitetlenek lelkében.*

Collins, hirhedt angol szabadgondolkodó, templomba tartó munkással találkozott egy ízben.

— Nagy a te Istened vagy kicsiny? — kérdezte tőle gúnyosan.

— Olyan nagy, hogy a te fejed nem képes felfogni, de olyan kicsiny, hogy az én szívemben is képes lakni.

És Collins bevallotta, hogy minden tudós hitvédelmi érv együtt nem tett rá olyan hatást, mint ennek a munkásnak egyszerű, bátor szava.

B) Persze, a szavunkkal végezhető apostolkodás nem merül ki csupán hitünk megvédésében a támadásokkal szemben. Épp annyira értékes módja lehet ennek az apostolkodásnak **a lelkek erősítése is.** Óh, mennyire rászorulnak erre is napjainkban az emberek! Nézz csak szét magad körül: Mit tehetnél ezen a téren?

Vajjon ismerőseid közt, társaságodban, abban az óriási bérházban, amelynek te is lakója vagy — egy a száz között —, nincs-e senki, aki már-már összeroppanni készül az élet terhe alatt, a nagy nélkülözés alatt, a rosszul sikerült házasság keresztje alatt, és akit a te vigasztaló szavad meg tudna erősíteni?

Vajjon ismerőseid, barátaid között, munkahelyeden, hivatali szobádban nincs-e senki, akit valami nagy csapás, igazságtalanság, szerencsétlen erkölcsi bukás messzire sodort az Istentől, régen nem jár templomba, évek óta nem volt gyónni-áldozni — és a te okos szavad visszavihetné őt gyermekkorának elveszett vallásosságához?

Nem ismersz-e senkit, aki kétségbeesve keresi az élet zsákutcájából a kivezető utat? Mindenütt keres, csak ott nem, ahol megtalálná — Istennél. És te meg tudnád vele találtatni!

Nem ismersz-e senkit, aki szóról-szóra végigélte a «tékozló fiú» példabeszédét, de csak az első felét — a visszavezető utat az elhagyott atyai házhoz csak a te szavadra tudná megtalálni?

Nem ismersz-e anyákat, akik eltévedt gyermekeiket siratják — és jól esnék a te vigasztalásod?

Nem ismersz-e fiatalokat, fiúkat, leányokat, akik léha ismeretség sikamlós lejtőjén csúsznak már lefelé, de a te szerető, kérlelő, figyelmeztető szavad még megmenthetné őket?

Nem kell-e néha megfordulnod olyan könnyelmű társaságban, amelynek tagjai közt vannak jók is, tiszta erkölcsűek is, de félénkek és gyávák, és okvetlenül elsodorja őket a hangoskodó malacok röfögése, hacsak a te példás helytállásodba, nyílt állásfoglalásodba, hitvalló kiállásodba nem tudnak kapaszkodni, mint gyönge repkény az erős tölgybe!

Óh igen! Nem kell-e mindnyájunknak azt a felelősséget éreznünk, amit egyik költőnk oly szépen ad egy tanítónőnek ajkára:

Tanítónő vagyok. Csöpp drótszál kifeszítve
Az égtől a földig. Az Isten üzen rajtam,
Kihúzott antennán. Az igét hordom halkan
S hintem, hintem szét sok tüzes, aprócska szívbe.
Rajtam keresztül lesz a vén föld nemesebbé,
A bimbóból rajtam keresztül nyílik rózsa . . .
És sorsom átkozott lenne, ha elfeledné
Agyam rútul, hogy Istennek vagyok adósa.

Mert ez a küldetésem: lenni tanítónak.
Hogy hozzám simuljon a vézna, csöppnyi hajtás,
Ha vad szél fölötte hahotázva hajráz.
Azért lettem, hogy tiszta, szűzi búzát szórjak,
Hogy legyek ültetője gyöngyvirágnak, tölgynek,
S puhán, csendben felcsókoljam a hulló könnyet,
És hogy sírjak fájdalmas jajszóval, vadul,
Ha egy-egy acélos mag kősziklára hull.

(Ölbey Irén.)

Ime, a másik apostolkodási forma: apostolkodni szavunkkal!

III. Apostolkodni tetteinkkel!

A) **«A jót cselekedni ne lankadjunk el».** (Gal. 6, 9.) — mondja Szent Pál egy alkalommal. Máshol meg részletesen kifejti: «Bátorítsátok a félénk szívűeket, gyámolítsátok a gyengéket..., mindenkor szolgáljátok egymás és mindenki javát». (Tessz. I. 5, 14.)

Igen, *a tettekben nyilvánuló apostolkodás a mai kornak nagy követelménye.* Az emberek valamikép ma is hasonló helyzetben vannak, mint voltak a középkorban. Akkor a legtöbben nem tudtak olvasni, nem tudták olvasni a Szentírást sem. Az Egyház tehát templomfalakra és templomablakokra festette a hit legfőbb tételeit, hogy a képek tanítását a betűhöz nem értők is el tudják olvasni.

Ma valamikép hasonló sorba kerültünk. Az emberek megint nem tudják olvasni a Szentírást, vagyis nem hisznek a nyomtatott Szentírásnak. Egyetlen biblia, amelynek még hisznek: az életre váltott biblia, a megtestesült kereszténység, a saját tetteinkkel életünkben valóra váltott hit. Viszont ennek meg nem tudnak ellenállani.

Milyen nagyszerű dícséretet olvasunk az Egyház zsolozsmakönyvében Sienai Szent Katalinról: «Senki sem közeledett hozzá a nélkül, hogy jobbá ne vált volna». Ezt ambícionálni, erre törekedni — ez is a tett apostolsága.

B) Mondd csak, Testvér, mi a te foglalkozásod? Bármi is legyen, **Isten dicsőségére és embertársaid javára töltöd-e azt be?**

a) Ahol vagy, légy teljes lelkedből!

Egy hölgyet felszólítottak, hogy lépjen be valamiféle egyesületbe.

— Sajnos, nincs rá időm. Én már tagja vagyok egy

másik egyesületnek, amelynek elnöke a férjem, de a legtöbb tisztség rajtam van. És ez minden percemet lefoglalja.

— Úgy? És mivel foglalkozik az az egylet?

— Bizony, igen nagy a munkaköre: a keresztény élet előmozdítása, nevelési és élelmezési kérdések, egészségügy előmozdítása, műveltség terjesztése és így tovább.

— De, kérem, ilyen egyletről én még nem hallottam!

— Az lehet — mondja a hölgy —, mert ez az én — családom.

Igen. Pontosan betölteni élethivatásodat, ott, ahová a Gondviselés állított; megtenni mindazt, amit hivatalod, munkaköröd, élethivatásod megkíván, de épúgy mindazt, amit szent vallásod előír; jó édesanyja, szerető édesapja lenni családodnak; amennyire tehetségedben áll, kivenni részedet a közért, a szegényekért, Egyházad nagy ügyeiért folytatott munkából is . . .

b) Mily *boldog, megnyugtató tudat lesz halálos ágyunkon, ha körülállanak minket önzetlen jótetteink,* amiket Krisztus szegényeiért, a gyámoltalanokért, az árvákért, az elhagyottakért, szent Egyházunk ügyeiért önzetlenül végeztünk!

Én nem tudom, mi lesz velem,
Ha menni kell egy reggelen,

De érzem, hogy két világ vonz
Akkor az ég ablakához.

Egy: az Úr és mind a szentek,
Kiket Ő más által nyert meg,

És egy: az én kicsi kertem,
Mit az égbe én ültettem . . .

(Magyar Bálint.)

Mondd, Testvér, ültettél-e már ilyen kis kertet az égbe? Van-e sok *ilyen megmaradó, az örökkévalóságba átnyúló értéked olyan munkákért,* amiket nem magadért, nem saját érdekedben, nem saját kényelmedre, hanem másokért végeztél? Nézd, oly sokan tévelyegnek — vezesd haza Atyjukhoz! Oly sokan éheznek — adj nekik valamit! Oly sokan keseregnek — vigasztald őket! Oly sokan törtek össze — imádkozzál értük!

IV. Apostolkodni imádkozással.

És ezzel jutunk el az apostolkodásnak még egy újabb módjához: az imára kulcsolt kezek apostolkodásához.

A) Az ima a legerősebb hatalom a földön, tehát apostolkodásunkban **még fontosabb a példánál, szónál és tettnél is.**

Imádkozni sokat és kitartóan Isten országának terjedéséért és eljöveteléért — ez mindennél fontosabb és ezt mindenki megteheti. Lehetnek, akik nem képesek a példa apostolságára — alig járnak emberek közé. Lehetnek, akik nem képesek a szó apostolságára — nincs megnyerő fellépésük, ügyes beszélőképességük. Lehetnek, akik nem képesek a tett apostolságára — nincs hozzá erejük, módjuk, idejük, befolyásuk. De olyanok nem lehetnek, akik ne tudnának imádkozni és szívük mélyéből esengeni, hogy jöjjön el közénk az Isten országa.

Mennyi nagyszerű szándék van, amire naponként imádkozhatunk és ezáltal előmozdíthatjuk Isten országának eljövetelét! Imádkozni a tévelygők és máshitűek megtéréséért, a missziók sikeréért, papi hivatásokért és papjainkért, súlyos betegekért, megátalkodott bűnösökért. És főkép imádkozni, hogy az Úristen ne engedje a gonosznak győzni az ő szent országa felett! Ezt mindenki megteheti.

B) Ehhez csak egy kell: **meggyőződve lenni az imádság döntő szerepéről a világon.**

Közismert dolog, hogy néha egyes nemzetek között rádiópárbajok folynak le. Ha valamelyik ország rádiója olyan híreket közöl, amelyek sértenek egy másik országot, akkor ez a másik ország az előbbi ország rádiójának hullámhosszán zörejeket és recsegést ad le a nagyvilágba és így megzavarja az ellenség rágalmazó tervét és ártó szándékát.

Nos, Testvéreim, mi is beleszólhatunk ellenségeink terveibe! Bármily vakmerően rágalmazzák is ők Krisztus Egyházát, bármint törjék fejüket egyre újabb meg újabb terveken az Isten országa ellen: a mi erős rádiónkkal, buzgó imádságainkkal összekuszálhatjuk és megakadályozhatjuk sötét munkájukat.

Csak végig kell gondolnunk, hogy most is, éppen a mostani percben mi megy végbe a világon. E pillanatban hány lelket kerülget a bűn és kísértés — és én segíthetek rajtuk

imámmal. Hányan fekszenek a betegágyon vagy készülnek az Örök Bíró elé — és én segíthetek rajtuk imámmal. Hány keresztény társunk szenved most Krisztus ügyéért szerte a világon — és segíthetünk rajtuk imánkkal. Hány támadást eszelnek ki Isten országa ellen titkos gyűléseken, hány helyen élesítik a fegyvereket Krisztus ellen és mi mindebbe beleszólhatunk és pokoli terveiket összezavarhatjuk, meghiúsíthatjuk Isten ellenségeinek sikerét — azaz dolgozhatunk az Isten országának eljövetelén. Ime, egy apostolkodás, amelyet mindenki elvégezhet Isten országáért. Aki nem tudna apostolkodni példával, szóval, tettel, még az is apostolkodhatik állhatatos, buzgó imájával.

Egy ízben nagy tömeg hallgatta az Úr Jézust. Amint éppen befejezte beszédét, a tömeg közt utat tört egy asszony és nagy lelkesedéssel kiáltotta Krisztus felé: «Boldog a méh, mely téged hordozott!» (Luk. 11, 27.) Krisztus Urunk pedig így válaszolt: «Sőt inkább boldogok, akik az Isten igéjét hallgatják és megőrzik azt». (Luk. 11, 28.)

*

Testvérek! Mi is hallottuk ma az Isten igéjét. Hallottuk, milyen munkát vár tőlünk Isten országa, hogy az ellene támadó pokoli hatalmak gyűlölködése közt is győztesen terjedhessen a földön.

Hallottuk . . .

De most megismétlem Krisztus szavait: «Boldogok azok, akik nemcsak hallják azt, hanem megőrzik és meg is teszik».

Kívánom mindnyájatoknak azt a meleg örömet és édes boldogságot, mely elömlik lelkünkön, valahányszor példánkkal, szavunkkal, tettünkkel vagy imánkkal dolgoztunk a Miatyánk kérésének teljesedésén, hogy minél több ember lelkébe jöjjön el az Isten országa. Amen.

XIII.

Isten országának terjesztése: a missziók.

(Szentírás: Máté 28, 16—24.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az emberiség évezredes történelme óriási világbirodalmakat látott már keletkezni, de látta azokat elpusztulni is. Voltak országok, amelyekben a nap soha le nem ment — és elpusztultak azok is. Elpusztult Nagy Sándor birodalma, el a római császárok hatalma, el Napoleon uralma — valamennyi kardon épült és erőszakon, valamennyinek karddal és erőszakkal kellett elpusztulnia. Az ember által alkotott országok évszázadokig virágoznak, élnek, működnek, de aztán öregedni kezdenek, elgyengülnek, és végre is összeomlanak.

Az általános szabály alól van azonban egy kivétel, egyetlenegy: az Isten országa. Van egy intézmény, egy szervezet, amely közel kétezer éve működik a földön és nemcsak meg nem öregedett, el nem gyöngült, hanem ma is lüktető, ifjú erő feszül tagjaiban és évről-évre egyre nagyobb területeket és új népeket hódít meg — a maga számára? — nem: isteni Alapítója számára, az Isten országa számára.

Alapítója nem volt generális, nem voltak ágyúi és hadseregei, mindössze 12 halászembere volt és mégis kiadta nekik a hallatlan parancsot: «Elmenvén, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya, Fiú és Szentlélek nevében . . . És íme én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig». (Máté 28, 19—20.)

Szédületes perspektíva! Hihetetlen parancs! És ami még hihetetlenebb: ezek a szavak a legteljesebb mértékben valóra váltak, az a 12 halász egy óriási világbirodalomnak lett oszlopává és ez a birodalom e szavak elhangzása óta soha többé nem bírt nyugodt maradni, érezte, hogy neki meg *kell* nyernie a világ minden népét, mindenkihez el *kell* vinnie az Isten országát.

Igen, a világ népeinek megtérítése, a népek misszionálása szintén hozzátartozik a Miatyánk kérésének teljesítéséhez: «Jöjjön el a Te országod . . .» Ennek a kérésnek teljesülésén tehát azzal is dolgozunk, ha szívünkön viseljük a missziók ügyét és teszünk értük annyit, amennyit tehetünk. Sajnos, ez a téma idehaza, a magyar hívek előtt még a legbuzgóbbak előtt is eléggé ismeretlen. Szenteljük tehát mai beszédünket ennek a két kérdésnek megvizsgálására: I. *Miért kell törődnünk a missziókkal?* és II. *hogyan kell törődnünk a misszióikkal?*

I. Miért kell törődnünk a misszióikkal?

Törődnünk kell, mert ez az Úr Jézusnak szívügye, a kereszténységnek meg becsületbeli ügye.

A) **A népek megtérítése az Úr Jézusnak szívügye.** Tulajdonkép ez a kereszténység létcélja, ezért jött Krisztus Urunk a földre.

a) *Ezt hirdeti Krisztus egész élete.* Már az öreg Simeon szavai is, amikkel a kis Jézust fogadta a jeruzsálemi templomban, úgy hangzanak, mint a legelső missziós ének: «Most bocsátod el, Uram, szolgádat, a te igéd szerint békességben; mert látták szemeim a te megváltásodat, melyet készítettél minden népek színe előtt, világosságul a pogányok megvilágítására». (Luk. 2, 29—32.)

És valóban, alig érkezett meg Krisztus Urunk a földre, már megkezdi missziós munkáját: bölcsőjéhez vonja a pogányokat képviselő három napkeleti bölcset.

Amikor Ker. Szent János megpillantja az Urat, úgy üdvözli Őt, mint az Isten Bárányát, aki elveszi a világ bűneit; tehát az egész világét, a pogányokét is. És mily megindultan mondja később magáról az Úr: «Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is ide kell terelnem, és hallgatni fogják az én szómat, és egy akol lészen és egy pásztor». (Ján. 10, 16.)

És nem írja-e Krisztusról Szent János: «Ő engesztelés a mi bűneinkért, éspedig nemcsak a mienkért, hanem az egész világéiért is». (Ján. I. 2, 2.)

És nem azt mondja-e Szent Pál Krisztusról, hogy Ő «mindenkiért adta oda magát váltságul». (Tim. I. 2, 6.)

b) Az Úr Jézus szavai között, amiket életének utolsó perceiben, a keresztfán mondott, van egy, amelyikhez külö-

nösen hasznos gondolatokat fűzhetünk épp a missziókkal kapcsolatban.

«*Sitio*», kiáltott fel az Úr, «*szomjazom*». (Ján. 19, 28.) Égető testi szomjúság, szörnyű sebláz is gyötörhette, hiszen annyi kiontott vér és annyi lüktető seb gyöngítette és kínozta! De bizonyára még kínzóbb volt lelki szomjúsága, amint lelki szemei előtt elvonult a pogány bálványimádásba merült népek százmilliónyi serege.

«Szomjazom! Lelkekre szomjazom!» Ezt érzi ki Egyháza, de ezt érzi ki minden Krisztust szerető lélek is az Úr szavaiból, és ez az egyik legerősebb biztatója a missziós munkában. «Én pedig, ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok» (Ján. 12, 32.) — mondotta egy ízben az Úr. Nos, mostan felemeltetett, magasba, a kereszt fájára és szívének egyetlen vágyát segít teljesíteni az, aki segít feléje vonzani az embereket, aki segít terjeszteni Isten országát a földön.

c) Ezekután aztán már megértjük az Úr határozott missziós parancsát. Ezek az Ő legutolsó szavai, amiket földi tartózkodásának végső pillanataiban intézett apostolaihoz, amiket tehát jogosan tekinthetünk az Úr végrendeletének. Ezek a szavak a leghatározottabb és legvilágosabb missziós parancsot tartalmazzák: «Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön. Elmenvén tehát, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és a Fiú és Szentlélek nevében». (Máté 28, 18—19.) Vagy mint Márk írja: «Elmenvén az egész világra, *hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek*». (Márk 16, 15.)

Ez a parancs a katolikus világmissziók «Magna charta»-ja. Hiszen lehetne ennél világosabban rendelkezni? «Elmenvén, tanítsatok!» Tehát ne várjátok, míg az emberek hozzátok jönnek, hanem ti menjetek el hozzájuk és vigyétek közéjük tanításom és szentségeim kincseit. Menjetek ki az utcára és hívjatok meg mindenkit a mennyei lakodalomra.

A hitterjesztés műve valóban az Úr Jézus kedves szívevágya, s aki örömet akar szerezni Krisztusnak, maga is szívén viseli a missziók ügyét.

B) De kell törődnünk a missziókkal azért is, mert ez — hogy úgymondjam — **a kereszténységnek becsületbeli ügye is.**

a) Egyházunk nem volna Krisztus igaz egyháza, ha nem érezné magában azt *a szent nyugtalanságot, azt a hatalmas feszítő erőt, ami az igazság birtoklásának ismertető jele.*

Az Egyház lemondana a «katolikus», az «egyetemes» jelzőről, ha csendben, tétlenül beérné eddigi híveivel és nem sarkallaná valami szent nyugtalanság az egész emberiség meghódítására. Igen: Krisztus Egyházának nyugtalannak kell lennie mindaddig, amíg a 2000 millió ember közt egyetlenegy is lesz, aki nem tartozik «az egy akolba és az egy pásztorhoz».

De valaki erre azt mondhatná:

— Kérem, szétnézek magam körül; itt majd mindenki katolikus, vagy legalábbis keresztény. Hát miért oly fontos a missziók segítése?

Igen; majdnem mindenki keresztény — nálunk; de, fájdalom, nincs ez így a világon. Igaz: nincs még egy vallás a földön, amelynek ennyi követője volna, mint a katolikus vallásnak; közel 400 millió a katolikusok száma a világon. Ennek örülhetünk. De örömünkbe azonnal szomorúság vegyül, mihelyt eszünkbe jut, hogy az egész emberiség száma több mint 2000 millió és hogy ebből csak közel 400 millió a katolikus, vagyis 100 ember közül 81 a nem katolikus, sőt minden 100 közül 64 nem is keresztény.

100 közül még 81 nem katolikus! Kinek a lelke nem rendülne meg ennek az egyetlen egy adatnak hallatára? És ha te örülsz annak, hogy az Isten kifürkészhetetlen jóságából katolikus lehetsz, hogy neked van Krisztusod és Szűz Máriád, hogy te gyónhatsz és áldozhatsz, vajjon nem hajt-e a kötelesség szent tüze, hogy minél több ember-testvéredet hozzásegítsed az Üdvözítő Úr Jézus szent kincseihez, elsegítsed Krisztus szent világosságához?

b) «Fényt adni — életet menteni»; ez van felírva egy világítótoronyra a tenger partján. «*Krisztus fényét adni — lelkeket menteni*»; ez van beírva az Egyház szívébe, ezt érzi az Egyház. Érzi, hogy a reá bízott krisztusi tanok az abszolút vallást alkotják; legtisztább az isteneszméje, legtökéletesebb az erkölcstana. De ezért érzi azt az óriási kötelességet is, hogy neki «a népek vallásának», «az egész emberiség vallásának» kell lennie. A többi vallásoknak határt szab egy népfaj, egy földrajzi terület, egy embertípus, de a kereszténységnek jónak kell lennie, minden faj, minden terület, minden kultúra számára. A kereszténység fölötte áll minden nemzetnek és minden kornak, éppen azért akar magához ölelni minden embert, a teremtő Isten minden gyermekét és el akarja vezetni az idők fölött álló örök Krisztus szerető szívére.

c) *A kereszténység nem lehet csak egy népé, csak egy világrészé.* Tudjuk, hogy az ószövetségi kiválasztott nép mennyire büszke volt népi és faji tulajdonságaira és elhivatottságára. Az Úr Jézus azonban ezeket a prófétai szavakat mondotta a büszke zsidóknak: «*Mondom nektek, hogy sokan jönnek majd napkeletről és napnyugatról és letelepednek Ábrahámmal és Izsákkal és Jákobbal a mennyek országában*». (Máté 8, 11.)

A zsidók módfelett megbotránkoztak ezen, fajuk, elhivatottságuk megaláztatását látták a gondolatban — de az Úr nem vont vissza belőlük semmit: előtte tisztán állott az ő messiási küldetése, mely az *egész* emberiségnek szólott.

De akkor Egyházának küldetése is épígy az egész emberiséghez szól.

Hiszen nem mondotta-e Egyházáról az Úr, hogy annak picinyke kis mustármagjából olyan óriási fának kell kinőnie, amelynek ága alatt menedéket találjon és jól érezze magát a föld minden népe? (Máté 13, 31. s köv.)

És nem mondotta-e, hogy Egyházának olyan kovásznak kell lennie, amely megerjeszti és átgyúrja az egész emberiséget? (Máté 13, 33. s köv.)

Amit tehát Szent Pál érzett, azt érzi folyton az Egyház is: «Ha hirdetem az evangéliumot, ez nekem nem dicsekvésem, mert szükség kényszerít engem; ugyanis jaj nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot!» (Kor. I. 9, 16.), mert Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére eljusson». (Tim. I. 2, 4.)

Ime, mennyi indító ok, amelynek mind arra kellene bírnia minket, hogy többet törődjünk a missziókkal!

II. Hogyan kell törődnünk a missziókkal?

Törődjünk a missziókkal. De hogyan? Ez a második kérdés, amelyre feleletet keresünk a mai beszédben.

A) Ne csodálkozzatok, ha az első válaszom az lesz: **Törődjünk anyagi segítséggel is!**

a) *A hitterjesztés ügye nagy anyagi eszközöket is igényel,* legalább annyit, mint egy háború. Aminthogy ez csakugyan háború is: Isten országának, az Egyháznak, békés keresztes-háborúja Krisztus Király ügyéért.

A hithirdetőket kiképezni és fölszerelni, messzi földre történő utazásukat biztosítani, ott idegenben missziós állomásokat szervezni, templomot, kórházat, iskolát felállítani —

mindez tömérdek pénzbe kerül. És ezt a nagy összeget a világ katolikus hívei adják össze évről=évre; adják hálából Krisztus iránt, hogy ők már hozzátartoznak az ő bárányai=hoz; de adják szeretetből is Krisztus iránt, hogy az ő segítsé=gükkel is terjedjen Isten országa a földön és minél több ember vegye magára Krisztus igáját, mely édes, és az ő ter=hét, mely könnyű. (Máté 11, 30.)

b) Jól tudom, mit szoktunk mi, magyarok, erre felelni. «Mit érdekelnek minket ezek a messzi népek? Mintha nem volna itthon is épp elég tennivalónk?... *Hiszen idehaza is még olyan sok embert kellene megtéríteni!* . . .» Térítsük meg előbb idehaza a népet és csak azután adjunk pénzt a misszió=kra.

Gyakran hallott felfogás — de mennyire téves !

Tehát addig csakugyan ne menjünk Krisztus világos=ságával a pogányok közé, amíg itt Budapesten és a hazában minden férfit és nőt teljesen meg nem nyertünk Krisztus ügyének? Dehát a bolsevisták miért nem várnak a világ=forradalom lázas terjesztésével addig, amíg először odahaza nem sikerült minden oroszt bensőleg is meggyőződéses bolsevistává tenni? Egyszerűen azért nem, mert tudják, hogy ez sohasem fog bekövetkezni.

De épígy tudjuk azt is, hogy amíg ember az ember, vagyis szabadakarata van, addig mindig választhat a jó és rossz között, Krisztus és Béliál között, tehát mindig lesznek — nálunk is, és mindenütt, — akik Krisztus helyett Béliált választják. Ha csakugyan addig akarnánk várni, amíg min=den pesti vagy minden magyarországi ember teljesen Krisztushoz tér, akkor világvégéig sem lehetne elkezdeni a misszió=kat. És ha Szent Pál is várt volna, amíg minden honfitársa előbb otthon megtér Krisztushoz, akkor mi még manap is pogányok lennénk. És ha ezer év előtt a magyar nép hittérítői is így gondolkodtak volna, akkor mihozzánk sem jöttek volna el idegen országból a hithirdetők és a magyar még ma is pogány volna — vagyis a magyar nemzet azóta már nem is volna.

Aki ilyen könnyen intézi el a pogány misszió=k ügyét, vajjon mit szólna ahhoz, ha együtt mennék vele egy sötét éjjelen, ismeretlen tájakon; nálam van jó erős lámpás, nála meg nincs semmi világító eszköz. Utunk hirtelen széles, rohanó folyóhoz ér, amelyen keskeny palló visz keresztül. Jó lámpám fényénél sikerül átmennem a pallón és a másik partról átkiáltok: «Láttad, hogy kell átjönni» — és akkor

nyugodtan zsebredugva lámpámat, továbbállok. Hogy ez nagy szívtelenség, lelketlenség volna? Bizony az! De vajjon kisebb lelketlenség-e a pogányokat sötétségben hagyni, mikor nálunk van Krisztus lámpája?

Valóban: ki mennyit tud, adjon anyagi segítséget is a misszióknak.

B) Persze vannak sokan, akik maguk is egészen szegények; annyira szegények, hogy csakugyan nem tudják anyagilag támogatni a misszíókat. De még ezek is tudnak nagy támogatást adni a misszióknak, tudnak **imádkozni a missziókért!**

a) Különös kérés! — mondhatná valaki. Imádkozzunk a missziókért? *De hát nem fölösleges-e az*, hiszen azok sikere Istentől függ, és ha Isten akarja, a mi imánk nélkül is lesz sikerük.

Persze, hogy lesz! Ha Isten akarja. De Ő nem akarja a mi imánk nélkül! Krisztus Urunk a «Miatyánk»-ban világosan tanítja, hogy igenis imádkozzunk azért, hogy eljöjjön és elterjedjen a földön az Isten országa. A megtérés az isteni kegyelem műve, a kegyelem elnyerésének útja pedig az imádság. Régi keresztény tétel, hogy Isten, minket nélkülünk teremtett, de nem üdvözít nélkülünk. Ezért mondja az Úr: «Az aratni való ugyan sok, de a munkás kevés. Kérjétek azért az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat vetésébe». (Máté 9, 37—38.) Ime: kérjétek! És azért nem szűnik meg Szent Pál leveleiben ismét és ismét kérni a híveket, hogy imádkozzanak Isten országának terjesztéséért.

b) Legújabban XI. Pius pápa mutatott rá nyomatékosan a missziókért végzendő imák fontosságára, mikor (1926 február 26-i missziós körlevelében) ezt írta: «Ha mégannyit dolgoznak is a hithirdetők, hogy a pogányokat a katolikus hitre térítsék, ha mégúgy verítékeznek és életüket is odaadják . . ., semmit sem érnek el és minden hiába lesz, ha Isten nem érinti meg kegyelmével a hitetlenek szívét, nem teszi őket fogékonnyá és nem vonzza őket magához. Könnyű tehát belátni, hogy amint minden ember kivétel nélkül képes imádkozni, úgy valamennyi képes az ilyen missziós munkát és ezt az állandó erőnyujtást a missziókért elvégezni».

C) Van aztán egy harmadik eszköz is kezünkben, amellyel mindnyájan közreműködhetünk a missziók érdekében. És ez: **jó példát adni a világnak.**

a) Tudom, hogy az az ijesztő adat, amelyet az imént a pogányok nagy számáról mondtam, egyben nehéz kérdést is vet fel előttünk: ha Krisztus minden emberért meghalt

és ha Ő oly nyomatékosan sürgeti a pogányok misszionálását, hogy magyarázható, mi annak az oka, hogy még ma is — közel kétezer évvel Krisztus halála után — oly tömérdek pogány él a földön és *oly lassan és nehezen halad a hithirdetés munkája?*

Ez annyira nehéz kérdés, hogy erre a végső választ megadni nem is tudjuk. Az Isten titka, hogy miért van még ma is annyi pogány a földön. Erre is elmondhatjuk, amit az Isten mondott a prófétánál: «Nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és a ti utaitok nem az én utaim». (Iz. 55, 8.) És elmondhatjuk, amit Szent Pál mond Istenről: «Mennyire megfoghatatlanok az ő ítéletei és felkutathatatlanok az ő útjai!» (Róm. 11, 33.)

De ha ez mind igaz is, és ha az is igaz, hogy a hittérítés gyöngébb eredményeit sokban magyarázza a hittérítő munka sok óriási és emberfeletti akadálya is — mint pl. a klimatikus és földrajzi nehézségek, a pogány népek ösztönszerű idegenkedése stb. —, mondom, ha ez mind igaz is, mégis, ne tagadjuk, hogy rajtunk, kereszténveken is nagy felelősség nyugszik azért, hogy még ma is az emberiség nagyobb része messze van Krisztustól.

b) És most ne higyjétek, hogy arra gondolok, hogy nem támogatjuk eléggé a missziósokat anyagilag. Most egész más kérdést akarok feladni: *vajjon mi, akik ezer éve vagyunk keresztények, úgy élünk-e, úgy viselkedünk-e, hogy az vonzó legyen a pogányok előtt Krisztus felé?* Vajjon mi, keresztények, jó reklámjai vagyunk-e az Úr Jézusnak azok előtt, akik még nem keresztények?

Feladom a kérdést — és szomorú választ kell rá adnom. Hányszor indult meg szépen — legjobb reményekkel egy-egy pogány nép megtérítése, mikor a hithirdetők mellett egyszercsak megjelentek Európa söpredékéből a kizsákmányoló kalandorok, akik nemcsak magukat útáltatták meg, hanem az egész kereszténységet is. Csoda-e, ha az európai keresztények rossz példája, erkölcstelensége, lelketlensége, egymást gyilkoló háborúskodása nyomán felvetődik a pogányok közt a kérdés: hát *ezért* legyünk mi keresztényekké? Érdemes *ezért* kereszténnyé lenni.

Nem döbbenetes-e, hogy egy pogány törzsfőnök ezt vethette egyik hithirdetőnek szemébe: «Ha egy európai embernek a szeretet Istenéről beszélsz, mosolyogni fog ostobaságodon, de ha odaadsz neki egy pénzbankót, azonnal fölcsillan a szeme».

És nem döbbenetes-e az az ima, amit pár évvel ezelőtt karácsonyra írt egy tanult ázsiai pogány ember? «Nagy Krisztus! Születésed áldott napján fejet hajtunk előtted mi, akik nem vagyunk keresztények. Szeretünk és imádunk, mert Ázsiával vagy összekötve a vér kötelékével. Mi, egy nagy ország gyönge emberei, fel vagyunk feszítve a szolgaság keresztjére. Valahányszor kiújul kínunk, némán nézünk fel reád, fájdalmas sebektől borítottra. Az idegen uralkodó a mi töviskoronánk és kasztrendszerünk a szöges ágy, amelyen fekszünk. A világ megrettenve áll Európa földéhsége előtt. A mammont karjába ölelve táncol gonosz kurjongatással a hódításvágy. A három gonosz szellem: a harci kedv, hatalomvágy, nyereségvágy telelármázza Európa sivár lakóhelyeit és orgiákat ül. Nincs számodra hely ott Európában, hagyd el őket Krisztus és jöjj hozzánk. Lakj Ázsiában, Buddha, Kabir és Nanak földjén. Megszabadul gondterhelt szívünk a tehertől, ha látunk. Szeretet tanítója, jöjj a mi szívünkbe. Taníts, hogy érezzük mások szenvedéseit, hogy poklosokat és páriákat, mindent átölelő szeretettel vegyünk körül.»

Ezt írja egy ázsiai pogány ember karácsony napján... És mi, európaiak, régen keresztények, néma csendben lehajtjuk fejünket, mert ahány szó, annyi ostorcsapás, annyi megérdemelt szemrehányás nekünk, európaiaknak. Érezzük, mennyire igaz minden szava, mennyire messzi van még tőlünk az Isten országa.

*

Kedves Testvérek! «Jöjjön el a te országod», — imádkozzuk mindennap a Miatyánkban, boldog, aki nemcsak imádkozza, hanem ilyen értelemben dolgozik is! Boldog, aki talán a maga csekély tehetségével, de egész jóakaratával közreműködik azon, hogy minél hamarább és minél teljesebb mértékben valósuljon meg Izaiás próféta nagyszerű látomása, amellyel évezredekkel ezelőtt lefestette Isten országát a földön: «Népek jönnek majd világosságodhoz, és királyok a neked támadt fényességhez. Hordozd körül szemedet, és lásd: egybegyűlnek ők mindnyájan, tehozzád jönnek; jönnek fiaid a távolból... Szíved csodálkozik és kitágul, mivel majd hozzád tér a tenger özöne, és hozzád megy a nemzetek kincse». (Iz. 60, 3—5.)

Nem vihetünk másokat Krisztushoz a nélkül, hogy ezáltal mi is ne jutnánk Hozzá közelebb; tehát alig van

hatásosabb útja saját lelki üdvünk biztosításának is, mint mikor mások lelki üdvén dolgozunk.

Amerre csak nézünk a világon, mintha a pokol minden ördöge kiszabadult volna: olyan tajtékzó gyűlölettel folyik ma a harc az Isten országa ellen. A hitetlenség gigászi támadása a hit ellen . . .

Szabad-e ilyen rémes időkben nekünk, istenhívőknek tétlenül maradnunk? Szabadna-e beérnünk azzal, hogy naponként szépen elimádkozzuk: « . . . jöjjön el a te országod», — de csak imádkozzuk és a kisujjunkat sem mozdítjuk Isten országa érdekében?

A hithirdetés művét segíteni legyen örömünk, hálánk és kötelességünk. Aki tudja, anyagilag is. Aki nem tudja így, segítse imával és példás, vonzó keresztény életével. Hogy szerte a világon, Európában és Ázsiában, Afrikában és Ausztráliában, a világ minden sarkán visszhangozzék a Krisztushoz talált emberek lelkéből az ének: «Krisztus Jézus született: örvendezzünk, neki öröm-éneket zengedezzünk».

Mondjuk el szívből gyakran azt a szép imádságot, amelyet XI. Pius pápa szerkesztett és amellyel bezárjuk a mai beszédünket:

«Szeretetreméltó Úr Jézus, aki drága véreddel megváltottad a világot, tekints kegyesen a szegény emberiségre, amely még mindig olyan nagy számban sínylődik a tévely sötétségben és a halál árnyékában, és engedd, hogy az igazság fénye teljes ragyogásban ömöljék el fölötte. Sokasítsd meg, Uram, az evangélium hírnökeit, kegyelmeddel gyúlaszd föl buzgóságunkat, termékenyítsd és áldd meg munkájukat, hogy közreműködésükkel minden hitetlen megismerjen Téged és megtérjen Hozzád, Teremtőjéhez és Megváltójához. Hívd vissza a tévelygőket aklodba, az elszakadottakat a te egyetlen igaz Egyházad keblére. Siettesd, szeretetreméltó Megváltónk, országod boldogságot jelentő eljövetelét a földön, vonj minden embert szeretettől izzó szívedre, hogy mindnyájan részeseivé lehessenek megváltásod páratlan jótéteményeinek a te paradicsomod örök boldogságában. Ámen».

XIV.

A sajtó szerepe az Isten országában.

(Szentírás: Róm. 16, 17—20.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

1935 januárjában XI. Pius pápánál francia ujságírók jártak kihallgatáson. Szentatya többek közt így szólott hozzájuk: «Igen nagyra értékeljük a ti kedves és gyermeki látogatástokat. Eljöttetek üdvözölni egy öreg papot, egy öreg papot, akit a hívek mindnyájuk közös atyjának tekintenek. Ti, ujságírók, a világ legnagyobb hatalmát képviselitek. Gyakran mondják, hogy a legnagyobb hatalom a közvélemény. Tévedés. A sajtó gyártja a közvéleményt. Az ok pedig mindig hatalmasabb, mint az okozat. Ti vagytok «‚a szó nagyurai'». És nem tehetek jobbat, minthogy reátok alkalmazom a mi nagy Manzonink híres szavait: «‚A szó a világ ura. Soha az igazságot el ne áruljátok . . . Soha egy szót ki ne ejtsetek, amely biztatás lehet a tévedésre, vagy a rosszra . . .'»

És ilyen hangon folyt tovább a pápa beszéde . . . Mi pedig, mikor ezt halljuk, felkiáltunk: Hát csakugyan ilyen óriási hatalmat jelent a nyomtatott betű? És ha valóban azt jelent, vajjon megszívleli-e minden katolikus ember az ősz Szentatya szavait? Mert katona nincs fegyver nélkül, . . . tengerész nincs hajó nélkül . . ., mesterember nincs szerszám nélkül . . ., tudós nincs könyve nélkül . . . , de épígy az Isten országa sem lehet ma meg és nem terjedhet megfelelő eszközök nélkül. És ezek közt az eszközök közt nem utolsó helyen áll a sajtó és a kezében lévő óriási szellemi fegyvertár.

»Jöjjön el a te országod», imádkozzuk napról-napra a Miatyánkban. De akkor ébredjünk annak tudatára, hogy a nyomtatott betű, a könyv és az ujság milyen óriási hatalom az Isten országának terjedése mellett vagy ellen és ébredjünk annak a felelősségnek is tudatára, amivel a sajtóval szemben tartozunk. Éppen erre akar vezetni a mai szent-

beszédünk. I. Először is megmutatni, *milyen óriási és döntő hatalom a sajtó;* majd aztán II. rámutatni arra is, hogy *mit várhat tőlünk a sajtó?*

I. Milyen óriási hatalom a sajtó?

A) Hogy a nyomtatott betűkben milyen végzetes hatalom van — hatalom, mely éltet vagy öl, gyógyít vagy mérgez, épít vagy rombol, békét teremt vagy háborút készít —, hogy milyen döbbenetes hatalom az újság, **erről legkönnyebben meggyőzhet egy szemléltető példabeszéd.** (Közölte az egyik külföldi katolikus lap: «La Croix du Dimanche».)

Az ördög nagy tanácskozásra gyüjtötte össze munkatársait. A tanácskozás tárgya volt: hogy lehetne Isten országát végkép megsemmisíteni a földön?

Az egyik vérengző természetű ördög ezt ajánlotta:

— Nincs ennél egyszerűbb: *be kell záratni a templomokat és meg kell ölni a keresztényeket.*

— Ó, ez túlságosan egyszerű, — felelte gúnyosan a vezér. — Már régen megpróbáltuk mind a kettőt. Bezárni a templomokat? Ahol bezárták a templomokat, a keresztények lementek a föld alá a katakombákba és ott imádták tovább az Istent. És megölni a keresztényeket? Ezt is megpróbáltuk már Néróval, meg a többi egyházüldözővel, és mi lett a vége? Csak annál jobban szaporodtak, egy vértanu helyébe tizen jelentkeztek. Úgy, hogy a keresztények még egy büszke mondást is faragtak: «Sanguis martyrum semen christianorum», vagyis «a vértanuk vére a keresztények elvetett magva». Ez tehát nem sokat ér; okosabbat kérek.

Megszólalt erre a másik ördög:

— Én okosabbat mondanék. *Hintsünk konkolyt a búzába, ferdítsük el az Evangéliumot, terjesszünk el veszélyes eretnekségeket . . .*

— Na, na, na! — kiáltott bele megint a főnök. — Hát te sem tanultál semmit a multból? Ezt is már régen megpróbáltuk. De mindig csak megerősítették az Egyházat. Ha nincs Arius, aki Krisztus istenségét tagadja, akkor Athanázius nem készíti el iratait és a niceai zsinat nem írja össze a Credót. Ha nincs a XVI. század nagy egyházszakadása, akkor sem Szalézi Szent Ferenc, sem Canisius

Szent Péter, sem Nagy Szent Teréz fel nem lépnek és munkájuk nyomán ki nem fakad az a lángoló lelki újjászületés. Ha nincs Jansenius, aki megfagyasztotta a szíveket és elriasztotta az Oltáriszentségtől, akkor nincs Jézus Szíve tisztelet és nincs gyakori áldozás. Ez sem ér hát semmit. Jobbat kérek.

A harmadik csakugyan azt hitte, hogy jobbat tud. Tehát megszólalt:

— Én igenis tanultam a multból. Emlékszem, hogy a paradicsomban nekünk nagy sikerünk volt a Jó és gonosz tudás fájával; megint ezt kellene megpróbálni: *a tudást nekiszegezni a hitnek*, a tudomány országát fellázítani az Isten országa ellen. A pillanat kedvező: soha az ember ily vakon még nem lelkesedett a tudomány iránt. Ha tehát bele tudjuk beszélni a fejébe, hogy tanult ember nem lehet vallásos, mert tudás és a vallás összeegyeztethetetlen fogalmak, nyert ügyünk van . . .

— Ha bele tudjuk beszélni! — szakította félbe a főnök. — Ha tudjuk... De nem tudjuk! Értsd meg: nem tudjuk! Már éppen száz évvel ezelőtt kezdtünk bebeszélni! És mi az eredmény? Az, hogy ép a legnagyobb tudósok nem akarják elhinni. Jön egy Ampère, — és rózsafüzért imádkozik. Jön egy Pasteur, — és azt mondja, hogy mert sokat tanult, ép azért van olyan erős hite, mint egy breton földmívesnek, és ha még többet tanult volna, olyan hite lenne, mint egy breton földmívesasszonynak. Jön egy Marconi, jönnek a legnagyobb tudósok és leborulnak Isten előtt. Ezzel sem megyünk semmire. Jobbat kérek!

A jobbat a negyedik vélte megtalálni. Ő a szabadsággal jött elő.

— Én úgy látom, *hogy az embereket a szabadsággal lehet leginkább megmámorosítani*. Szabadok vagytok! Ezt kell nekik hirdetnünk. Szabadon hisztek, szabadon gondolkoztok, szabadon beszéltek, szabadon tesztek, amit akartok!

— Nem ér semmit — felelte újra a főördög. — Te sem tudsz semmit a történelemből. Hát nem látod, hogy nincs század, amelyik annyi alázatos és engedelmesen meghódoló szerzetest nevelt volna, mint éppen a «szabadgondolkodás százada»? És hogy soha a pápák nagyobb tekintéllyel és határozottsággal még nem hirdették az Evangéliumot, mint akkor? Mi már lefolytattuk a nagy offenzívát a szabadgondolkodás nevében is, és a vége mi lett? A pápai csalatkozhatatlanság dogmatikus kimondása. Jobbat kérek!

Az ötödik azt hitte, hogy ő találta meg a siker kulcsát. Ez így szólt:

— Én amondó vagyok, hogy *bűnbe kell rántani az egész emberiséget. Mindenkit!* Elrontani fiatalokat, öregeket, fiúkat, leányokat. Százszor és ezerszer annyi mulatóhelyet és mozit és mulatságokat és orfeumot és kabarét!

— De naiv vagy — torkolta le a szólót megint az elnök. — Mintha már ezt is nem próbáltuk volna. És mi lett a vége? Mária megjelent Lourdesban s a barlang szájából a világba kiáltott három szót — három szót, de meghallotta az egész világ: Bűnbánat! Bűnbánat! Bűnbánat! És soha annyian a gyóntatószékek körül még nem tolongtak, mint ma. Fiatalok, húsz, huszonkétéves fiúk, leányok! És soha annyian még nem áldoztak, mint ma, öregek, fiatalok egyformán.

— Szóval, látom, hogy ostobák vagytok és nem tudtok semmit. No majd én megmondom, mit kell csinálni. Megmutatom, mi a feltétlenül biztos eszköz az Isten országának megsemmisítésére. Tudjátok mi? *Lapot fogunk alapítani! Igen. Újságot adunk ki! Ez a biztos győzelem!* Az emberek elzavarták a királyokat, mert «ők most már szabadok». Dehogyis szabadok! Egy dologban mindenki kötve van, mindenki vezethető, mindenki szótfogad: a sajtó. Amilyen lapot olvas valaki, olyan lesz a gondolkodása, olyan a felfogása, olyan az ítélete, olyan az élete, olyan a világnézete. És itt nem használ, hogy valaki tanult vagy tanulatlan-e, tudós vagy egyszerű-e; legfeljebb időbeli a különbség. De előbb-utóbb a mienk! Akármilyen elővigyázatos, akármilyen bölcs. Aki malomba megy, vigyázhat az akárhogy: előbb-utóbb mégis lisztes lesz! Aki a kéményt sepri, vigyázhat akárhogy: előbb-utóbb kormos lesz! És aki a mi újságjainkat olvassa, annak a lelke előbb-utóbb lisztes lesz és kormos lesz és előbb-utóbb a mienk lesz! Tehát itt fogjuk meg a harcot. Igenis, lapot alapítunk! Persze nem lesz rajta a mi cégünk — annak kissé rossz hangzása van az emberek előtt. — De beülünk a leghangzatosabb című és a legártatlanabbul hangzó megmozdulások szerkesztőségeibe is — és minél több újság szolgál nekünk, annál jobban befellegzett az Isten országának a földön! Nem öljük meg a papokat, csak elvesszük a becsületüket! Nem záratjuk be a templomokat, csak úgy vezetjük olvasóinkat, hogy a nyitott templomokba se tegyék be lábukat.

B) Eddig szól a példabeszéd. Kissé különösen hangzik, kissé túlzásnak is látszik; de mindjárt igazat adunk tanúságá-

nak, mihelyt megfontoljuk azt a beláthatatlan kárt, amit a rossz újságok Isten országának okozhatnak; azzal is, amit megírnak és azzal is, amit meg nem írnak.

a) Azzal, amit megírnak. Hol itt, hol ott jelenik meg ezekben az újságokban egy hír, egyházi intézményről vagy személyekről szóló vakmerő támadás. Akárhányszor egy betű sem igaz a hírből, máskor erősen elferdítve van benne a tényállás, de mit tudja ezt az olvasóközönség? És ha még igaz is! Fájdalom, botrányok mindenütt vannak, ahol emberi kézbe kerülnek akár a legszentebb dolgok is. Az Úr tizenkét apostola közt is volt egy Júdás! De a többi tizenegy hű maradt! Hű a halálig! Hát ezekről miért nem ír soha az az újság?

Máskor meg megjelennek cikkek, tudományos mezbe öltöztetett nagyképű elmefuttatások, amelyek fölényesen lekicsinylik, lemosolyogják, egy oldalvágással elintézik valamelyik hitbeli vagy erkölcsi tételünket. Hogy több példát ne mondjak, mennyi fejetetején álló okoskodás és mennyi cinikus megjegyzés jelent meg a lapokban a házasság szentségéről és annak kérdéseiről. Hogy hogyan kellene «megreformálni» a házasságot. Persze értve ezen azt, hogy minél könnyebbé kellene tenni a válást. És ha valaki napról-napra, évről-évre ilyen szellemi táplálékon él, hát csoda-e, ha lassan, észrevétlenül, akarata ellenére is kezd lisztes lenni és kormos lenni, kezd ezekhez áthasonulni és kezd a legszentebb kérdésekben olyan léhán gondolkodni, mint kedvenc újságjának meg sem keresztelt cikkírója?

b) De ne is vegyük a nyilt támadást. Ma már ezek egyre ritkábbakká válnak, mert az olvasóközönség mégis csak van már annyira öntudatos, hogy ezeket nem tűrné. De nemcsak hangos támadással lehet ártani Isten országának; épp annyit lehet *néma csenddel, agyonhallgatással is.* A világegyházban nagyszerű élet lüktet, a pápák hatalmas körlevelekben figyelmeztetik az emberiséget a kor legégetőbb problémáira, világhírű keresztény tudósok és gondolkodók térnek vissza az őseiktől elhagyott katolikus Egyházba és így tovább ... és a mi emberünk minderről nem tud semmit, mert kedvelt újságja egyszerűen agyonhallgatja ezeket, vagy a hírek zűrzavara közt eldugva, öt petit-betűs sorban emlékezik meg róla.

Vajjon csoda-e, ha az ilyen olvasóban, aki soha a mi szellemi kincseinkről nem értesül, aki mindig azokat hallja magasztalni, akik többé-kevésbbé ellentétben állanak Egyhá-

zunkkal, vajjon csoda-e, ha az ilyen emberben a katolicizmuson érzett öröm, öntudat és diadal helyett valami félénkség, valami bujkáló lelkület alakul ki? Marad ugyan katolikusnak, de úgy érzi, hogy egy kissé már ezt szégyellenie kell, mert a keresztény Credo inkább a csekélyebb értékűeknek, az elmaradottaknak való?

Talán túlnyers szavak, amiket Louis Veuillot, a nagy francia újságíró mondott egyszer, de nagyon igazak: «A legélesebb tőr, a legerősebb és legtartósabb méreg: a toll piszkos kezekben. El lehet vele rontani egy népet és egész évszázadot. Ma írnak dolgokat, amikről egyszer bebizonyosodik, hogy gonosztett elvetett magjai voltak».

c) Íme milyen jól látott az elnök azon a pokoli tanácskozáson: amit nem bír elérni nyilt üldözés és Egyházszakadás, eléri az újság csendes romboló munkája! **Ezért óriási az írók felelőssége.** Ezt a felelősséget mindenkinek éreznie kellene, aki betűvel dolgozik és tollhoz nyúl.

Nem hiszem — talán nem lesz túlzás —, ha a hivatását komolyan vevő és lelkiismeretes katolikus újságíró munkáját némikép hasonlónak mondjuk a hivatását komolyan vevő és lelkiismeretes pap munkájához. Mindkettőnek tevékenysége révén nem a nemesnek, jónak, szépnek, erkölcsnek áldása és harmóniát hirdető uralma erősödik-e?

Népek nevelője a pap, de az az újságíró is. Igazságot, igazságosságot, felebaráti szeretetet, lelkiismeretességet, kötelességteljesítést hirdet a pap, de azt hirdeti — azt kellene hirdetnie — az újságnak is. Isten országának eljövetelén dolgozik a pap, azon kellene dolgoznia az újságnak is: a pap hirdeti Isten országát elsősorban az élőszóval, az újságnak ugyanezt kellene terjesztenie a nyomtatott betűvel.

Szédületes felelősség! A papnak lelkére mint óriási hegytömb nyomása nehezedik ennek a felelősségnek állandó tudata; de vajjon érzik-e ezt a felelősséget mindazok is, akik tollal és nyomtatott betűvel irányítják a népek sorsát és tevékeny részeseivé válnak népük irányzásának, [vagy] balsorsának, emelkedésének vagy hanyatlásának?

Ó, ha ezt mindig érezné mindenki, aki tollat vesz kezébe! Ha érezné a szentágostoni gondolat hármas célkitűzését: «Lex veritas, regina caritas, finis aeternitas», «törvényünk az igazság, királynénk a szeretet, célunk az örökkévalóság!»

II. Mit várhat tőlünk a sajtó?

Persze hallgatóink közül erre a legtöbben ezzel felelhetnek: Ez mind igaz, az íróknak nagy a felelősségük. De mit érdekel ez minket? Mi nem vagyunk írók, mi csak olvasók vagyunk, akik karácsonykor, névnapra vagy bérmálásra megveszünk egypár ajándékkönyvet és negyedévenként pontosan beküldjük rég megszokott napilapunknak az előfizetést. Mit érdekel minket az, amit eddig az írók felelősségéről hallottunk?

A) Az igaz! Amit eddig hallottunk a beszéd első felében az írók felelősségéről, az csak az írókat illeti; de amit most fogok mondani a beszéd második felében, **az olvasók felelősségéről,** az már mindnyájunkat illet. Mert igenis minden kereszténynek tudnia kellene, hogy Isten országának életbevágó érdekeit mozdítja elő, vagy sérti az ő helyes vagy helytelen viselkedésével, amelyet a sajtókérdésben tanúsít.

a) És itt megint egy példabeszéd jut az eszembe. Amikor látjuk azt a tökéletes elvtelenséget és tervtelenséget, ahogyan karácsony előtt a könyvajándékokat az emberek csak úgy találomra, a szép kötés vagy hangos reklám alapján halomba vásárolják; amikor látjuk a keresztény közéletben hangoskodó szereplők kabátzsebéből kikandikálni a színtelen, vagy éppen keresztényellenes lapok példányait, nem tehetünk róla, ha eszünkbe jut a *régi keleti példabeszéd a síró és jajgató erdőről.*

Egy napon favágók jelentek meg az erdőben és nagy kíméletlenséggel kezdték vágni a fákat. No hiszen lett erre nagy jajgatás és sopánkodás a fák között. Apraja-nagyja kétségbeesett tehetetlenséggel siránkozott: végünk van! Jön a fejsze! Kivágnak! Elpusztulunk! A nagy jajgatásban azonban megszólalt bölcsen és higgadtan a legvénebb tölgy: «Mit sopánkodtok és jajgattok, hogy jön a fejsze és kivág minket? Ugyan ki tudna-e vágni, volna-e bármi ereje is, ha nem mi magunk adtuk volna neki a nyelet? . . .»

Igen, Testvéreim, ennek a bölcs tölgyfának válasza jut eszembe, valahányszor szomorúan kell tapasztalnom keresztények, sőt buzgó hívek járatlanságát és tapasztalatlanságát a sajtókérdésben.

b) Hiszen hányan vannak, akik előtt újdonság gyanánt

hallatszik, amit most mondok: a helyesen értelmezett vallásosság megköveteli, hogy *a sajtó terén is mindenki színt valljon és határozottan a keresztény sajtó pártjára álljon.* Amikor az isteni Gondviselés olyan súlyos megpróbáltatást enged Egyházára, mint napjainkban, akkor árulást követ el a legszentebb üggyel szemben, aki az ellenséges sajtót bármi módon erősíti és támogatja és ezzel nyelet ad a fejszének, amellyel az Isten országát akarják szétrombolni a földön.

Azt hallottad az előbb, Testvérem, hogy a sajtó korunk legfélelmetesebb propagandaeszköze; — de a te lapod, amit odahaza napról-napra oly mohón olvasol, vajjon az Isten gondolatait propagálja-e, az Isten országának eljövetelén dolgozik-e? Eljársz a templomba és minden vasárnap meghallgatod a prédikációt. Jól teszed. De a pap csak egyszer prédikál egy héten. Az ujságod ellenben hatszor egy héten. A papot csak azt hallgathatja meg, aki templomba megy, vagy kinyitja rádióját. Bezzeg az újságot hallgatja, olvassa és falja mindenki: otthon és kávéházban, villamoson és utcán, reggel, délben, este — sehol sem hagy nyugtot.

Most sem értenéd meg tehát, milyen életbevágóan szükséges az Isten országának terjedéséhez, hogy legyen úttörője, előharcosa, munkatársa a katolikus sajtóban? Ez legyen fáklyahordozója a hazugság sötét éjében. Ez legyen páncélos lovagja az elfogult támadások rengetegében. Ez legyen megafónja a krisztusi igazságok világgá kiáltásában. Ez legyen soha el nem fáradó harcosa a sötétség hatalmával szemben.

B) Tegyük fel tehát a nagy kérdést: azoknak, akiknek szívükön fekszik az Isten országának terjedése a földön, ezeknek a komoly kereszténveknek **mik a kötelességeik a sajtókérdésben?** A válasz rövid és világos. Kötelességünk kettős: nem olvasni a rossz sajtót és támogatni a jó sajtót.

a) Nem olvasni a rossz sajtót!

Sajnos, még ma is sokan vannak közöttünk, akik nincsenek tisztában azzal a döbbenetes erővel, amit a nyomtatott szó hatalma képvisel — vagy Isten országának terjesztésében, vagy annak rombolásában. Mert ha tisztában volnának, nem mernék magukat oly vakmerően kitenni a lelki infekció veszélyének. Ha tisztában volnának, nem mondanák oly naív elbizakodottsággal: «Kérem, engemet ne tessék félteni! Hogy én idexre tett könyveket olvasok? Hogy én könnyű erkölcsű regényeket falok? Hogy én nem keresztény ujsá-

gokat járatok? Ah, kérem, nekem sokkal erősebb a hitem, nekem sokkal emelkedettebb az erkölcsi felfogásom, semhogy az ilyesmi fogjon rajtam és meggyőzhessen. Ne tessék engem félteni . . .»

Úgy? Ne féltselek? Szóval, te erősebb és ellenállóbb vagy, mint volt a rómaiak világot legyőző hadvezére, Cézár, aki maga is hatalmas szónok volt?

Egy napon azzal az elhatározással lépett a Szenátusba, hogy el fogja ítélni a vádlottat.

Cicero, a védő elkezdi beszédét — Cézár mosolyog: nekem ugyan beszélhetsz, rajtam nem fog az ilyesmi!

Cicero tovább beszél — Cézár hallgatja. Tanuskodik. Harcol. Ellenál — amíg tud. De Cicero csak beszél rendületlenül. Egyre új érvek, egyre hatalmasabb logikai kalapácsütések . . . Cézár feje lehanyatlik és kimondja a *felmentő ítéletet*. Pedig úgy ment oda, hogy el fogja ítélni a vádlottat.

És ez mégcsak az elrepülő, élő szó ereje. Az élőszóé, amely elhangzik és elvész! De milyen akkor a nyomtatott szónak ereje, amely el nem tűnik, hanem tízszer és százszor újraéled?

Mennyire igaza van a nagy francia katolikus írónak, Paul Bourget-nek, mikor ezt mondja: «Senki sincs, akinek őszinte lelkiismeretvizsgálat után nem kellene bevallania, hogy ma más ember volna, ha rossz lapokat és könyveket nem olvasott volna».

És mennyire igaza van Ketteler püspöknek: «Egy mázsa nyomtatott papirossal nagyobbat lehet robbantani, mint egy mázsa dinamittal!»

Tehát: nem olvasni a rossz sajtót!

b) De ez még csak a negatívum. Mi a pozitív kötelességünk? *Támogatni a jó sajtót!*

Beszéljünk egész világosan! Akarod, Testvérem, hogy az Isten országa csakugyan eljöjjön? Akkor ennek egyik módja az is, *hogy katolikus lapra fizetsz elő, azt olvasod és hirdetéseidet abban adod közzé.*

Nem látjuk-e, milyen lázas tevékenységet fejtenek ki a legkülönfélébb világnézetek, csakhogy megnyerjék maguknak az embereket? Mennyien dolgoznak az Isten országa ellen, de mily kevesen mellette? Hát ilyen körülmények között, ilyen döntő harc kellős közepén, nevezheti-e magát katolikusnak az, aki képes előfizetésével támogatni az ő vallásos meggyőződését bántó és támadó lapot? Nevezheti-e magát katolikusnak az, aki jár ugyan templomba, ott hallgat szentmisét és szentbeszédet, aztán hazamegy és előveszi

lapját, amely lekicsinyli és lemosolyogja mindazt, amivel lelke az imént a templomban megtöltekezett? Nevezheti-e magát katolikusnak, aki tud kezébe venni olyan képes-ujságokat, amiknek illusztrációi és cikkei, hírei és szellemességei nyilt arculcsapása minden keresztény erkölcsiségnek?

A kryptokatolikusok ideje lejárt. Azoknak ideje, akik lélekben ugyan katolikusoknak mondják magukat, de nem merik ezt megvallani, megmondani, megmutatni. Megmutatni azzal is, hogy milyen ujság jár a családjukba.

Volt az osztrák katolikusoknak Bécsben egy hatalmas napilapjuk, a «Reichspost». Ma már — fájdalom — hatalmi szóval megszüntették. Szerkesztőségének lépcsőházában egy kb. 3 m magas óriási, tiroli feszület fogadta a látogatókat. Erre a feszületre esett mindenkinek első pillantása, és szinte eszébe jutott a görög bölcsnek szava: «Adj egyetlen pontot, ahol megvethessem lábamat és kimozdítom sarkából a világot».

Nos, ez az egyetlen pont: Krisztus keresztje! Mi ad erőt, gerincet, lendületet és elvhűséget a katolikus lapnak? Semmi más, csak a rendíthetetlen meggyőződés, Krisztus keresztjének győzelmi erejéről. De mi ad erőt, lendületet és győzelmet azoknak, akik Krisztus keresztjéért és az Isten országának eljöveteléért dolgoznak? A Krisztus keresztjéből táplálkozó katolikus sajtó.

*

Testvéreim! Talán lesznek hallgatóim közül, akik a mai beszéd témájára kissé aggódva figyeltek fel és szinte mondani szeretnék: kérem, ez nem egészen szentbeszéd volt. Ez egy világi ügynek a templomba beerőltetése. Talán nem is egészen való a szószékre . . .

Nem tudom, csakugyan lesznek-e, akik különösnek találják a mai beszéd tárgyát. De ha csakugyan lesznek, akkor csak még világosabbá válik előttem, hogy ez a téma csakugyan idevaló volt és csakugyan kellett erről beszélni a szószékről is, mert íme, még hallgatóim közt is vannak, akiket sikerült elfogultakká tenni az ellenségnek és bebeszélni nekik, hogy ez merőben világi ügy.

De még mennyire nem az.

Annyira nem, hogy nyiltan ki kell mondanom: nem teljesíti lelkiismeretbeli kötelességét az a keresztény, aki nem veszi komolyan azt a felelősséget, ami a sajtókérdésben is reá hárul.

A sajtó is egyik eszköze az apostolkodásnak. A sajtó is lehet egyik előmozdítója a Miatyánk kérése teljesedésének: «Jöjjön el a Te országod», de lehet annak legnagyobb akadálya és legveszedelmesebb sírásója is. És én nem tudom, hogy bírja lelkiismeretével összeegyeztetni egy vallásos keresztény ember azt, hogy előfizetésével egy nem keresztény újságot támogat és ezzel a nyelet adja a baltának, mely az Isten országának ültetvényeit irtja ki!

Ha tehát csakugyan volna hallgatóm, aki a mai beszéd alatt kényelmetlenül és erősen találva érezte magát, az engedje meg, hogy most a beszédem végén ugyanazt mondjam neki is, amit Szent Remig, reimsi püspök mondott Clodvig frank királynak, amikor megkeresztelte. «Égesd el, amit eddig imádtál és imádd, amit eddig elégettél.» Dobd el, amire eddig előfizettél és olvastál és szerettél és olvasd és szeresd ezután azt, amit eddig nem szerettél: olvasd és támogasd az Isten országáért dolgozó katolikus sajtót. Amen.

XV.

Ha nem az Isten országa jön el? (I.)

(Szentírás: Jer. 2, 13. 17—19.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az Egyesült Államok fővárosát, New-Yorkot egy óriási híd köti össze külvárosával, Brooklynnal. Nappal olyan nagy itt a forgalom, hogy az autók és emberek alig tudnak mozdulni egymástól. De most, a korahajnali órákban, mindössze egy rendőr sétál unatkozva és ásítozva a hídon, közel s távolban egyetlen élőlény sincs . . . Azaz mégis . . . A túlsó partról egy jól öltözött férfi jön a hídon; különös, tétovázó járásáról a rendőr gyakorlott szeme mindjárt észreveszi, hogy nem jóban sántikálhat, elbújik hát az egyik pillér mögé.

És csakugyan, amikor az ember a pillérhez ér, tétován körülnéz, nem látja-e senki, aztán felkapaszkodik a korlát szélére és éppen bele akarja magát vetni a zúgó habokba . . . De akkor hirtelen előugrik a hatalmas termetű rendőr és visszarántja.

A szegény öngyilkosjelölt minden ízében reszket és rimánkodóra fogja :

— Kérem, biztos úr, eresszen el, nem ér az élet semmit, pontot akarok reá tenni. Engedjen el . . .

— Dehogy engedem, mondja a jószívű rendőr. Szépen meghallgatom, hogy mi baj van és majd segítünk.

— Mi baj van? Kereskedő vagyok, minden tönkrement. Mindent megpróbáltam, nem bírom tovább. Nincs célja az életnek. Engedjen, hadd ugorjak be.

— Nem lehet! Ön itt marad! Majd segítek Önön. Hiszen nézze, olyan szép az élet. Még minden rendbejöhet. Csak bizalom, kedves barátom, bizalom.

És a rendőr beszélni kezd, ahogy csak szívéből tud, a másik meg kézzel-lábbal kapálódzik és el akar szabadulni. Mikor azonban látja, hogy nem tud menekülni az erős markokból, ő is kezd beszélni a rendőrnek.

— Céltalan az egész élet és reménytelen. Fejetetején áll minden. Hiába itt a további próbálkozás . . .

Beszél és beszél — a rendőr pedig némán hallgatja. Az öngyilkosjelöltnek erre még jobban megjön a szava, a rendőr meg egyre merevebb, gondolkodóbb szemekkel nézi. És mikor az ember kibeszélte magát, kiöntötte minden elkeseredett érvét és okoskodását, ismét a korlátra mászik, hogy leugorjék. A rendőr azonban reákiált:

— Várj, testvér, vigy engem is magaddal. És ott a korai hajnali órában a két ember megfogja egymás kezét, valami különös tekintettel hosszan egymás szemébe néznek — és levetik magukat a tátongó mélységbe . . .

Így beszélték ezt a történetet Amerikában, mikor pár évvel ezelőtt a nagy gazdasági krízis járt felettük.

Lehet, hogy nem is történt meg, lehet, hogy csak szimbolikus kép az egész; de hogy ijesztően szemléltető jelkép a merőben anyagi kultúrának, «az ember országának» elégtelenségére, az tagadhatatlan. Mind a két ember a Brooklyn-hídon áll, tehát a legragyogóbb technikai kultúrát érzi lába alatt; az egyik ugyan anyagilag tönkrement, de a másiknak megélhetése van — és mégis mindketten egyformán céltalannak látják az életet. Aminthogy az is, ha pusztán erre a földre korlátozzuk azt! Aminthogy az is, ha az ember földi országát meg nem nemesíti az Isten országa! Aminthogy az is, ha az emberek elhagyják Istent, «az élő vízforrást» és helyette ásnak maguknak «megrepedt vízvermeket», melyek nem tarthatják meg a vizet». (Jer. 2, 13.)

«Jöjjön el a te országod», imádkozzuk mindennap és mi lesz akkor, ha nem jön el az Isten országa? Mi vár reánk emberekre, ha nem az Isten országa jön közénk? Beteljesedik, amit Jeremiás prófétának maga az Úr mond: «Tudd meg, és lásd: rossz és mily keserves dolog, hogy elhagytad az Urat, a te Istenedet». (Jer. 2, 19.) Nézzük csak a mai beszédünkben, vajjon csakugyan így van-e? Vajjon I. *mit tanít erről a mult*, és II. *mit tanít erről a jelen?*

I. Mit tanít erről a mult?

A) A történelemről azt szoktuk mondani: «Historia est magistra vitae», «a történelem az élet mestere». Vagyis az emberi nem multjából szabályokat és megállapításokat kell levonnunk jelenére és jövőjére.

Nos hát a történelem harsogva hirdeti, hogy erkölcsi süllyedés és gazdasági hanyatlás fenyegeti azt a földi országot, amelyik elszakítja gyökereit az Isten országától. **Hirdeti, hogy a pusztulás szélére jut az a nép, amelyik «az élő víz forrása» helyett «megrepedt vízvermeket» ás magának.**

a) *Nézzük csak a Krisztus előtti népek, a perzsák, babilóniak, egyiptomiak történetét:* voltak vízvermeik, nem volt élő vizük. Minden külső fény és siker ellenére is mennyi elfojtott sóhajtás és vágy élt bennük az igazi erkölcsi nagyság és erkölcsi erő után! A saját elégtelenségét érző emberi természetnek mily öntudatlan vágyakozása a megváltás után! Vérrel itatott, könnyel öntözött, milliók átkától elátkozott lapjai ezek a történelemnek, telve erkölcstelenséggel és gyilkolással, a zsarnoki kényuralom féktelen tobzódásával.

b) *Vagy nézzük a görögök és rómaiak klasszikus népét:* mily bőséges vízvermek, de megint élő víz nélkül! A görögök művészetben, költészetben, bölcseletben, államvezetésben nagyszerű dolgokat alkottak, de felettük is az elmúlás sötét felhői borongtak. Mi volt a lejtő, mely lefelé rántotta őket? A nép vallási felfogásának elsekélyesedése, majd pusztulása. Jönnek a rómaiak. Jogászi és államszervező erejük szinte felülmúlhatatlan. De mint szomjazott volna itt is a lélek az élő víz után, hiszen mennyi romlás volt itt is, mennyi erkölcstelenség, mennyi esztelen fényűzés és mennyi zsarnoki önkényuralom!

B) Aki végigtanulmányozza ezeknek a vezető nagy népeknek történetét, lehetetlen, hogy meg ne lássa a próféta tanításának nagy igazságát, és meg ne értse az Egyház alapvető tanítását, mely szerint a magára hagyatott ember menthetetlenül zuhan halálos szakadékokba, és ezért emberfeletti erők segítésére van szükségünk, amit krisztusi megváltásnak nevezünk — vagyis egyszóval: **szükségünk van az Isten országára.**

a) Az embernek az a természete, hogy valakit akar tudni maga felett. Ahol hárman vannak együtt, ott már az egyiknek vezetnie kell. Hát még ahol milliók?

De ki vezessen minket? Kit ismerünk el fejünknek? Ha nem Istent, akkor az ördögöt. Ha nem az Isten országa jön el, eljön az ördög országa — a felszabadult romboló erők országa, a kollektív szenvedélyek barbár birodalma, a gazdasági és erkölcsi anarchia zsarnoki uralma. Ha nem

kell Krisztus, jön az antikrisztus. Nem békülhetnek ki a népek egymással, ha előbb ki nem békülnek az Istennel.

Hollandia és Anglia között egy ízben nagy háború dúlt mindkét ország mérhetetlen kárára. Mikor aztán végre sikerült békét kötniök, figyelmeztető emlékül érdekes érmet verettek. Az érem egyik oldalán egy pár igás ökör látható, amint közös megértéssel, szép békésen munkálják a földet, a másikon pedig két cserépedény, amint a tenger hulláma egymáshoz csapja azokat s darabokra töri. Az első oldalon ez a felírás olvasható: «Juncti valemus». «Együttesen erősek vagyunk», a másikon: «Collidentes frangimur», «egymással veszekedve mindketten összetörünk». Ime: egymással erősek, egymás ellen cserepek. De hát nem így vagyunk-e mi is emberek? «Istennel erősek, Isten nélkül cserepek!»

És valahányszor Isten nélkül akartunk élni, nem vált-e be rajtunk is az Úr szava: «Két gonoszságot művelt az én népem: elhagytak engem, az élő víz forrását, és vízvermeket ástak maguknak, megrepedt vízvermeket, melyek nem tarthatják meg a vizet! . . . Tudd meg és lásd: mily rossz és keserves dolog, hogy elhagytad az Urat, a te Istenedet». (Jer. 2, 13, 19.)

b) Sajnos, hogy sokan nem akarják ezt a történelemből megtanulni. Sajnos, hogy vannak korszakok, amikor szinte úgylátszik, mintha az emberiség Isten nélkül akarna boldogulni. *És akkor még csodálkozik, hogy nem boldogul!* Még csodálkozik, hogy úgy jár, mint az egyszeri menyasszony!

Hogy is járt az egyszeri menyasszony?

Élt valahol egy öreg leány, akinek az volt a rögeszméje, hogy menyasszony és másnap lesz az esküvője. Amint reggel felébredt, fehér ruhát öltött magára, fejére menyegzői koszorút tett és boldog mosollyal suttogta: ma fog eljönni értem!

Egész nap várt — nem jött senki. Este aztán fájdalmasan, elszomorodva vetette le a menyasszonyi ruhát és szekrénybe zárta.

De másnap hajnalban megint felgyulladt benne a remény. Újra felvette a menyasszonyi fehér ruháját és újra mondta: ma egész biztosan eljön! De ma sem jött senki . . . És ebben a reggeli reménykedésben, nappali várakozásban és esti csalódásban telt el egész élete: minden este letette a fehér ruhát, csak azért, hogy másnap újra felvegye . . .

Testvéreim! Nem az emberiséget jelképezi-e ez a rögeszmés öreg leány? Az emberiséget, amely évezredek óta foly-

ton csalóka lázálmok után szaladgál, folyton a másik napra vár, hogy majd az hozza el az ideált, akkor kell jönnie! Minden emberi generáció századonként, tízévenként, évenként új meg új jelszavak után rohan, újból meg újból felölti a menyegzős ruhát és várja a titokzatos, boldogító vőlegényt . . . és folyton csalódik; csalódik, mert ott várja és ott keresi, ahol az nincs, és nem látja, nem akarja meglátni Azt, aki már eljött: meglátni Krisztust és az ő boldogító országát. Mindenfelé kapkodunk, tanácstalanok vagyunk, egyre új meg új vezéreket keresünk magunknak, csak éppen Keresztelő Szent János szavát nem akarjuk meghallani, amit már majdnem 2000 évvel ezelőtt mondott a népnek Krisztus Urunkról: «Köztetek áll az, kit ti nem ismertek». (Ján. 1, 26.)

Igen, ez volt Szent János szava, de ez a mult nagy tanusága is, minden emberi nyomorúságunkról és küzdelmeinkről: köztetek áll Krisztus és az általa hozott Isten-országa; ti ezt nem ismeritek el: de akkor ne csodálkozzatok, hogy addig nem is lesz nyugalom és emberies élet a földön!

Ezt tanítja a mult.

És mit tanít a jelen?

II. Mit tanít erről a jelen?

A) Az antik görög kornak egyik jellegzetes oltára volt a Pergamon-oltár, melynek faragásai az istenek és titánok harcát örökítették meg. Valamikép erre a döntő harcra kell gondolnunk, amikor **a jelen kor szakadatlan kríziseinek mélyebb rúgói után kutatunk.**

a) Mert aki korunk állandó válságait pusztán gazdasági vagy politikai okokkal magyarázná, okvetlenül téves és elégtelen magyarázathoz jutna. Egészen bizonyos ugyanis, hogy a felületen jelentkező válságjelek — még a gazdasági, szociális és politikai kérdésekben is — csak a mélyben történő szellemi erjedés, bomlás és rothadás fölszínre szálló gázbuborékjai.

Olyasvalami történik ma körülöttünk, mint mikor egy pompásan megépített és nagyszerűen felszerelt, hatalmas gyárüzemben egyszerre csak pislogni kezdenek a lámpák, akadozni a motorok, leállani a gépek — pedig jók a lámpák, jók a motorok, jók a gépek, csak . . . csak a villanycentrálében van valami zavar.

Az emberiséget tápláló villanycentrálé «az élő vizek

forrása»: az Isten. Ha egyszer az emberiség az élő vizek helyett fertőzött ciszternákból kapja a vizet . . . Nos, mi lesz ennek a következménye? Ugyanaz, ami egy város lakosságára következik, ha friss éltető, tiszta víz helyett fertőzött, állott, bacillusos vizet kell innia: egészsége meggyengül, ellenálló ereje alábbhanyatlik és mindenféle betegségek, amiket eddig le tudott gyűrni, most úrrá lesznek felette.

b) Szóról-szóra ez történt meg a mai emberiséggel is: addig itatták vele évszázadokon keresztül a fertőzött vizeket, míg végre is megtört lelki ellenálló ereje és *elhatalmasodott rajta a gonoszság betegsége.*

A gonoszság harca a jó ellen nem most kezdődött; az egyidős az emberiséggel. Hanem ez a harc maradhat földalatti, elfojtott küzdelem is, mert az Isten élő vizeivel táplálkozó emberiségnek sikerülhet a kitörni készülő tömérdek gonoszságot úgy kemény fegyelembe szorítani, amint a föld lángoló lávatengerét is acélos földréteg és kemény sziklafalak szorítják nyugalomra évezredek óta. Van azonban olyan hely a föld kérgén, ahol kisebb az ellenálló erő, és jönnek korszakok, amelyekben aztán a lávatömeg ezeken a helyeken kitör, kénköves esőt szór az égre, és halálpusztítást szór a földre. Épígy a gonoszság démonjai is találnak maguknak történeti korszakokat, amikor már nem maradnak földalatti rejtekeikben, hanem kénköves átkot szórva minden isteni és emberi ellen, nyilt harcba kezdenek a föld színén.

Ki nem látná, Testvéreim, hogy ma olyan korszakba kerültünk? Korszakba, amelyben az istentelen gonoszság nyiltan leveti magáról az eddigi álarcot, mert nem fél többé a leveretéstől? Hiszen hallottunk a multban is sok elvetemültségről; de az Isten országának oly céltudatos aláásását, mint napjainkban, soha még nem tapasztaltuk. Józan ésszel azt már nem lehet megérteni, hogy lebontsanak egy gyönyörű keresztény templomot azért, hogy helyére Lenin szobrát állítsák fel. Az Osservatore Romano 1936 április 14-i száma közli ezt a döbbenetes hírt. Az orosz szovjet elhatározta, hogy olyasvalami építményt fog létrehozni, amilyen nincs még egy az egész világon.

1925-ben vetődött föl ez a terv, 1930-ban már helyet is készítettek számára: ezért rombolták le a legnagyobb moszkvai templomot, a Megváltó-székesegyházat. Csak azt nem tudták eldönteni, hogy mi is legyen ez az óriási építmény. A tervek közt a legérdekesebbnek azt találták, amely egy szörnyű nagy kockát akart építeni s a kocka

tetején egy száz méter magas Lenin-szobor állana. 100 méter magas szobor! Tudjátok, mit jelent ez? Azt, hogy a szobornak csak a feje olyan nagy lesz, hogy 5000 ember tarthat benne gyűlést, bent, a szobor fejében!

Lenin-szobor a Megváltó temploma helyén!

Ma még csak terv, talán nem is valósul meg. De hogy emberi agyvelőben ilyen terv csak fel is merülhet — ez a megrázóan fájdalmas! És ez vet ijesztő fényt a mai emberiség lelki hasadására, tragikus meghasonulására.

B) Mert ki nem venné **észre korunk arcán a tragikus meghasonlást?**

a) Minden gondolkodó embernek azonnal szemébe tűnik a *Krisztustól elfordult ember arcának fájdalmas kettőssége.* Azt mondják talán: hiszen amióta kereszténység van, állandóan harcban kellett állania. Ez igen. De jobbára mindig csak egyik-másik tételét támadták, nem úgy mint ma: alapjait rázzák, minden vallás fundamentumát támadják vad elkeseredéssel. Ez a vakmerő lázadás egyik vonás ezen az arcon.

De észre kell vennünk azt is, hogy az Istennel szembeszálló, az Isten éltető napjától elfordult arc mennyire nem egészséges színű, mennyire sápadt, halvány, vérszegény arc, és mennyire nyugtalan, bizonytalan, kapkodó az egész emberiség. Csillagtalan éjszaka sötétjében ténferegve keresi a nyugalmat, keresi a békét, a szabadságot, az emberi méltóságot.

Mi hiányzik neki?

Hiányzik az Isten országának éltető napsütése, fénye, magaslati levegője. Hiányzik az a központi összetartó erő, amit a Krisztus-hiten, azaz Istenbe vetett hiten kívül semmi meg nem adhat neki.

Nürnberg egyik templomában híres síremlék található, Szent Sebaldus síremléke; előállításán a faragó művész és öt fia 13 évig dolgoztak. Az Ó- és Újszövetség tömérdek szereplő alakját találjuk itt művészi formában megjelenítve; azt is észrevesszük, hogy minden egyes személy különálló darab; csak arra nem lehet rájönni, hogy mi tartja mégis harmonikus egységben össze ezt a sok-sok különféle darabot. Az egésznek nyitja az a Krisztus-szobor, amely a síremlék tetején emelkedik és egy csavarral van az emlékhez erősítve. Mihelyt a Krisztus-szobrot lecsavarjuk, valamennyi érc-figura összevissza dől . . .

Nem csavartuk-e le mi is botor fejjel Krisztus szobrát

az emberi társadalmi élet csúcsáról? «Nincs rá szükségünk, egész fölösleges, megvagyunk mi az Isten országa nélkül is» . . . ezt hallottuk az utolsó évszázadokban. Lecsavartuk a Krisztus-szobrot, és összedőlt az egész építmény és most még kétségbeesve ijedten kérdezzük, vajjon miért nem lehet harmóniát hozni az emberi életbe? Hát ezért nem lehet!

b) Azért, mert a materialista hitetlenség botor vakmerőséggel elvágta a szálat, mely az embert Istenhez fűzte — mint mondotta — «felszabadította az embert az Istentől», *de ugyanabban a pillanatban másnak tette rabszolgájává: az anyagnak és az ösztönöknek.* Az az ember, aki elismeri maga fölött a mennyei Atyát, igyekszik az ő akarata szerint fékezni ösztönös vágyait is; aki azonban Istent nem ismer maga fölött, annak legfőbb parancsolója és irányítója fékezetlen ösztöneinek követelése. Vezethet-e ez másra, mint csalásra, rablásra, az egyesek között surlódásra, veszekedésre a családok között, gyilkos háborúra a nemzetek között?

Tehát legyünk tisztában azzal, hogy az istenhit, a vallásos élet, nem csupán szép ciráda, diszítés, ornamentika az emberi élet óriási épületén, hanem annak nélkülözhetetlen alapja és oszlopa. Minél finomabb az ember lelke, minél gondozottabb, minél bensőségesebb, annál finomabb és bensőségesebb az a kultúra is, amelyet ez az ember teremteni fog. Mert a kultúrához az út az emberi lelken visz keresztül. A keresztény ember ebben az anyagi világban csak árnyékát látja a másvilágnak, mint valaha mondották: «az Isten ruháját». Ha ezt valljuk, akkor meg tudjuk valósítani Szent Ágoston óhaját: «Frui, non uti Deo: uti, non frui bonis terrestris», amit talán így fordíthatnánk le: «Az Istent élvezni kell, a világ javaival csak élni». Ez a meggyőződés megtanít a különféle értékek és javak helyes sorrendjére és ezzel a boldogító kultúrára. Míg viszont, hogy napjainkban olyan rémes megrázkódtatásoknak vagyunk kitéve, annak oka világosan az, hogy elfordítottuk szemünket az értékeket szabályozó túlvilág hitétől, és föladtuk azt a meggyőződést, hogy ez a földi élet, amely előttünk áll, nem befejezés, csak kezdet, nem végső cél, csak út a cél felé.

C) «És itt felvetődik a nagy kérdés, a sorsdöntő fontos kérdés: **vajjon képes lesz-e a mai emberiség meghallani a történelem harsogó tanítását?** Ettől függ további fennmaradása.

a) Fájdalommal kell megállapítanunk, sok mai ember

eljárásában, hogy bántó tudatlanságuk fölényes vakmerőséggel *rombol és bomlaszt olyan alapzatokat, amiken az egész mai kultúra nyugszik.* Hányan vannak, akik szintén megérdemelnék azt a leckét, amit egy hitetlen angol gróf kapott egy bennszülött törzsfőnöktől! A gróf a Fidsi-szigeteken járván, egy törzsfőnökkel találkozott, aki éppen a Szentírást olvasta. A gróf fölényesen mosolyogni kezdett a dolgon, de a bennszülött ezt mondta: Látja Ön ott azt a követ? Azon vágtuk le régebben az idegeneket. És látja ott azt a tornyot? Ott sütöttük meg őket. És Önből is jó ünnepi sültet készítettünk volna, ha a misszionáriusok meg nem ismertetik velünk ezt a régi könyvet és nem váltunk volna az élő Isten gyermekeivé. Köszönje meg ezt az Istennek!

Alapos lecke volt a hitetlennek; de alapos lecke mindenkinek, aki még most sem látja be, a pusztulás előtti utolsó percekben sem, hogy mit köszönhet az emberiség az istenhitnek, és hogy mily nélkülözhetetlen kincset dobott el botor fejjel magától az emberiség, amikor lerázta magáról az Isten országának törvényeit. Technikánkkal úgy tudjuk munkába fogni a nagy természetet, mint még soha azelőtt, csak önmagunkkal nem bírunk többé és nem bírunk azokkal a pokoli erőkkel, amik az emberi szív pincéjének tágranyitott ajtaján kitolonganak a napfényre, hogy mint tüzes lávakitörés pusztítsák el minden reménységünket. Már pedig ha a saját emberi természetünk ösztönös démonjainak nem tudunk parancsolni, akkor a természet technikai lefogása csak sokszorozni fogja kínjainkat és szenvedéseinket.

b) *Vajjon rá fogunk-e arra jönni, hogy egyedül az Isten országában a menekvés?* Vajjon rájövünk-e, hogy Krisztus keresztje az az oszlop, amelybe kapaszkodva egyedül vagyunk biztosak arról, hogy életünk útja fölfelé tart? Rájövünk-e arra, hogy az Isten országának befogadása nem a papok ügye, nem a pápa kedvenc álma, nem a katolikus vallás életkérdése, — hanem az élet vagy halál kérdése, a civilizáció fennmaradásának kérdése, az emberiség létkérdése.

Az embert először Isten teremtette, amikor a porból életbe hívta; másodszor az Úr Jézus teremtette újjá, amikor nekik «hatalmat ada, hogy Isten gyermekeivé legyenek» (Ján. 1, 12.), vagyis amikor a megváltás kegyelmével hatalmat adott nekik a romlott természet ösztönei fölött; olyan hatalmat, amely nélkül emberhez méltó élet nem lehetséges, mert nélküle az ember a technikai haladást csak arra fogja használni, hogy minél vérengzőbb állat legyen belőle. «Én

vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők» (Ján. 15, 5.) — mondotta magáról és rólunk az Úr. Fájdalom — ezt a krisztusi figyelmeztetést felejtettük el. Elfelejtettük, honnan táplálkozik minden emberi biztonság, jog, erkölcs és civilizáció. Nem magunkból, nem saját szívünkből, nem jóságunkból — ah, mi van ebből az emberben? —, hanem egyedül Krisztusból, az Isten országából. Ime, az egész mai szentbeszéd tanusága összefoglalva a Szentírás szavaival, amiket egyszer maga az Úristen intézett az ő hűtlen népéhez: «Tudd meg és lásd: mily rossz és keserves dolog, hogy elhagytad az Urat, a te Istenedet». (Jer. 2, 19.)

*

Testvéreim! Babylon történetéből megrázó részletet örökített meg Dániel könyvének 5. fejezete.

Balthazár király óriási lakomát adott, melyre országából ezer vendéget hívott meg. Mikor a hangulat már tetőfokra hágott, előhozatta azokat az arany- és ezüstedényeket, amiket a jeruzsálemi templomból raboltak el és most már ezekből a szent edényekből ittak a király vendégei. Ittak szakadatlanul és dícsérték isteneiket, az aranyból és ezüstből, ércből, fából, kőből faragott bálványokat . . . mikor egyszerre csak elsápad a király, térde összeverődik a félelemtől, mert vele szemben a falon, valami író kéz lesz láthatóvá, egy ember keze, amint ír . . . ír a falra.

A király nagyot kiált és bölcseit hívja, hogy fejtsék meg, mi van a falra írva — a bölcsek nem tudnak választ adni.

Akkor a király előhozatja a fogságba került Dánielt és bíborruhát, aranyláncot igér neki, és hogy országában harmadiknak teszi meg, ha megfejti az írást.

«Ajándékaid maradjanak a tieid — feleli Dániel —, . . . az írást azonban elolvasom neked». (Dán. 5, 17.) Nem tanultál apádnak, Nabukodonozornak sorsából, akit előbb az Istennek mélyen meg kellett aláznia, míg elismerte, hogy hatalma az ember felett van. Te is fellázadtál Isten ellen, megszentségtelenítetted templomának edényeit, faragott bálványokat imádtál, s nem az igaz Istent. Ime, most ezt írja neked az Isten: «Máne», azaz Isten megszámolta országodat és véget vet neki, «Tekel», azaz megmérettél és könnyűnek találtattál, «Fáresz», az országod részekre bomlik és a médek és a perzsák birtokába jut.

Igy szólt Dániel. És a Szentírás egész természetes egyszerűséggel még ennyit tesz hozzá: «Ugyanazon éjjelen

megölték Balthazár káldeus királyt, és a méd Dárius foglalta el az országot». (Dán. 5, 30—31.)

Testvérek! Balthazár története igen régi, de megismétlődött már sokszor és meg fog ismétlődni a világ végéig még sokszor. Mindig voltak és ma is vannak országok, amelyek ujjat húznak az Isten törvényeivel, fellázadnak az Isten országa ellen és nem akarják megtanulni a történelemből, hogy időt álló kultúrértékeket nem lehet máskép kitermelni, csak ha kultúránk tengelyét az idő fölött álló örök Isten hitébe akasztjuk. És nagyon igaza volt a világhírű fizikusnak, Ampère-nek, mikor egy ízben ezt írta: «Elmúlik ennek a világnak arca, és ha annak hiúságaival táplálkoztál, te is vele együtt múlsz el. Isten igazsága azonban örök, és ha azzal táplálod magadat, te is megmaradsz, mint az».

Mikor a viharzó tengeren bajba kerül a hajó és süllyedni kezd, a megrémült emberek kétségbeesve rohannak a mentőcsónakok felé. De oda nem lehet nehéz poggyászokat magukkal vinni, mindenki csak az utolsó, végső, egyetlen legnagyobb értékét viheti magával. A többi aztán mind elsüllyed a süllyedő hajóval.

Ma is süllyed köröttünk a régi világ. Minden veszni indult. Mit mentsünk meg? Mi legyen az egyetlen, amit átviszünk az új világba? Az Isten országa, és benne Krisztus keresztje!

Ezért imádkozunk, ezt kérjük, ezért dolgozunk, hogy jöjjön el közénk bajban, buslakodó, békétlen emberek közé, a béke és nyugalmat hozó Isten országa. Mert: forrás víz nélkül, test lélek nélkül, nyáj pásztor nélkül, virág illat nélkül, tavasz napsugár nélkül, éjtszaka csillag nélkül — ez az ember Isten nélkül! Amen.

XVI.

Ha nem az Isten országa jön el... (II.)

(Szentírás: Ján. 15, 4—7.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Még mindnyájan nehéz lélekkel emlékezünk vissza az elmúlt év szeptemberére és októberére, azokra az aggodalommal teli napokra és hetekre, amelyekben annyi vészterhes villámfelhő gomolygott a világ feje fölött. Szinte kikerülhetetlennek látszott egy rettenetes világháború kitörése és annál nagyobb volt az örömünk, mikor felszakadtak a felhők és nem tört ki a vérzivatar.

A megkönnyebbülés e napjaiban svájci államférfiak, képviselők, katonák és írók a svájci néphez egy kiáltványt tettek közzé és ebben többek közt ezeket írják.

«Hála egyes államférfiak hallatlan erőfeszítéseinek és népeik áldozatkészségének, a világ egy kis pihenőhöz és reményhez jutott. Mikor baj van, sokan fordulnak Istenhez; mihelyt elmúlik a veszedelem, megint elfeledkeznek róla. A mostani krízisből nekünk egyéneknek és népeknek meg kell tanulnunk azt, amit a világháborúból nem tanultunk meg. Csak így tudunk megmenekülni egy végső, soha jóvá nem tehető katasztrófának szörnyű tanúságától.»

Nos, mi az, amit meg kell tanulnia mindenkinek, hogy a világ megmeneküljön a végső pusztulástól?

«A nép ereje elveinek életképességétől függ — mondja tovább a svájci kiáltvány. A pártok, osztályok, nemzetek és ideológiák közt felszínen dúló összeütközések, amelyek a mai világot szétszakítják, mélyebb gyökérre mennek vissza; és ez: a népek életének erkölcsi hanyatlása. Ez szakította őket bensőleg ketté és ennek eredménye a fegyverben álló világ. Ha a világban meg akarjuk nyerni a jogos rendért folytatott harcot, azt előbb az egyének szívében kell kiharcolni, ahol megvalósulnak a becsületesség, önzetlenség, hit és szeretet alapelvei, csak ott van meg az alap, amelyre egy új világot lehet építeni . . .

A jelen órának parancsa tehát az erkölcsi és szellemi felfegyverkezés . . . Ez olyan feladat, amelyen dolgozni és közreműködni hivatva vannak minden országnak és pártnak férfiai és női. Ha azokat az eszközöket és erőket, amiket a honvédelemre vagyunk kénytelenek fordítani, mindnyájan erre a célra mozgósítanók, a világ békéje biztosítva lenne. Az erkölcsi felfegyverkezés gyökeres belső átalakulással kezdődik . . . Ott megy végbe, ahol az emberek felhagynak másoknak és az ő rendszereiknek jogtalan és szeretetlen elítélésével, ahol belátják saját hibájukat és elszánják magukat, hogy Isten vezetése alatt éljenek.»

Ilyen magasztos megállapítások olvashatók ebben a kiáltványban. Az ember szinte azt hinné, mintha templomi prédikációt hallana; pedig csupa világi férfiak, Svájc vezető emberei adták azt közre, de az igazság igazság marad, nemcsak a szószéken, a templom csendjében, hanem kint, a világi élet forgatagában is.

De hát valóban igaza van-e ennek a svájci kiáltványnak? Valóban annyira rászorul-e az emberiség az erkölcsi újjászületésre, felemelkedésre és az Isten felé való orientálódásra? Valóban igaz-e a karácsonyi angyalok éneke, hogy «dicsőség az Istennek — békesség az embernek» szervesen összetartozik?

Ó igen, teljesen így igaz, mint ezt a mai beszédben szeretném be is bizonyítani. Szeretném megmutatni, hogy ha nem teljesedik be a Miatyánk kérése és el nem jön közénk az Isten országa, akkor I. *nincs béke és boldogság*, mert II. *nincs erkölcs sem a földön*. Nincs békéje és boldogsága az egyénnek, de nincsen népeknek sem.

I. Nincs béke és boldogság.

A) **Isten nélkül nincs békéje az egyénnek.**

a) Nincs pedig azért, mert *aki Istenét elveszíti, elveszíti önmagát*. Hogy ez mennyire így van, arra nézve talán elég egyes dúsgazdag emberek legújabb hóbortjára hivatkoznunk, az «islandmania»-ra, amint azt az angolok nevezik. Mi ez a csodabogár? Külföldön újságokban hirdetések olvashatók, amelyekben dúsgazdag emberek a világ végén fekvő elhagyott kis szigeteket keresnek megvételre. Minél magányosabb, minél elzártabb, annál jobb. Ide menekülnek azok, akik fenékig hörpintették a földi élvezetek poharát, de lelkük nyugalmát sehol meg nem találták.

Milyen sajátságos: az ember először elmenekül az Istentől, utána aztán menekül sajátmaga elől! Pedig tulajdonképen nem különös a dolog, sőt a kettő összefügg szervesen, logikusan. Aki elveszíti Istenét, elveszíti sajátmagát, saját személyi méltóságát. Ezért nevezték a régi görögök az istentagadó embert egyszerűen *θηρίωδης*-nek, állatinak; nem láttak többé embert benne.

Milyen éles szemmel vette észre ezt az igazságot Bismarck, mikor ezt írta menyasszonyának: «Frankfurt, 1851 júl. 3. Nem értem, hogy egy ember, aki önmaga fölött elgondolkodik és mégis Istenről semmit sem tud vagy nem akar tudni, hogyan tudja elviselni az életet az önmegvetésben és életúntságban . . . Nem tudom, hogy tartottam ki ezt én is régebben; ha most is úgy kellene élnem, mint azelőtt, Isten nélkül, . . . valóban nem tudnám, miért nem vetem el ezt az életet, mint egy bepiszkolt inget».

Mintha ilyen szavakat már valahol régen hallottunk volna . . . Ó, igen, Szent Ágoston mondotta. Íme a régi ágostoni szó: «Magadnak teremtettél minket Uram, és nyugtalan a mi lelkünk, míg Benned meg nem nyugszik».

b) Valóban nyugtalan a lelkünk az Isten nélkül! Isten nélkül az emberiség élete és viselkedése egészen olyanná vált, mint az óra nyugtalan ingája. Egyszer az egyik végletnek hódol, arra esküszik, azért él, hal; akkor jön az ellenhatás, átcsap a teljesen ellenkező oldalra és azért lelkesedik. Hol a baloldali véglet, hol a jobboldali, — csak a helyes középutat nem tudja eltalálni. És miért nem? Azért, mert élete ingáját kiakasztotta arról az egyetlen szilárd pontról, amelyen egyedül függhetne biztosan és mutathatná az utat. Melyik ez a szilárd pont? A világegyetem központja: az Isten. Addig tehát nem lesz békéje és boldogsága a mai embernek, amíg meg nem tanulja és magáévá nem teszi azt az imát, amelyet évszázadokkal ezelőtt imádkozott a világ egyik legelső festőművésze, Albrecht *Dürer:* «Légy áldott Jézus keresztje. Aki nem hisz benned, nem talál nyugalmat. Kérlek, állj mindig mellettem a harcban, a világ, a test és az ördög ellen, segíts utolsó harcomban s akkor nem lesz keserű a halál», «Hilf mir in der letzten Not, so scheidet mich der bitter Tod». Igen: Isten nélkül nincs békéje az egyénnek.

B) **De Isten nélkül nincs békéjük a népeknek sem.**

a) Érdemes kissé elgondolkodnunk azon, miért nincs béke, *miért nem lehetséges a béke olyan emberiség közt, ame-*

lyik elszakadt Istentől és nem hisz az ember túlvilági rendeltetésében.

Azért, mert e nélkül a hit nélkül örökös puskaporos toronynak marad közöttünk a földi javak, a földi előnyök, a földi érvényesülés hajhászása. Amíg nem sikerül lecsökkenteni ennek a földnek óriási vonzóerejét, — amíg nem sikerül lecsökkenteni egy más világnak ellensúlyával, — amíg ítéletünkben az anyagi és szellemi javak közt nem sikerül helyreállítani a helyes rendfokozatot, addig — fájdalom — béke nem lesz más a földön, mint háborúra előkészítő fegyverszünet. Miért nincs ma béke és rend a világon? Azért, mert nincs béke és rend az egyes emberben sem, akikből pedig a világ áll. Dehát nem megmondotta azt már régen a Szentírás?

«Hogyha az Úr nem építi a házat,
Hasztalan fárad, ki építi azt,
Hogyha az Úr nem őrzi a várost,
Aki azt őrzi, hasztalan virraszt.» (Zsolt. 126, 1.)

b) Az eszkimók egyik hittérítője Ducharms Hudson Bai-i apostoli vikárius egyszer magával vitt egy megkeresztelkedett eszkimót Churchill városba, az egész vikariátus egyetlen civilizált helyére. Az eszkimó némán bámulta a szeme elé került sok új csodát, a tarka kirakatokat, a finoman öltözött járókelőket, a vonatot és felhőkarcolókat, a végén aztán így szólt: «Ezek a fehérek ügyes emberek. Olyan nagy házat tudnak építeni, hogy az ember szédül, mire tetejükre ér. Más házakat, amik nem magasak, de nagyon hosszúak, síneken szaladgáltatnak. Vannak olyan kanalaik is, amikkel kiemelik a földet, sőt a tengert is. Olyan tüzet csinálnak, amit nem lehet látni, hanem drótban lehet vezetni akárhová, sőt még kis palackokba is bezárják és akkor világít. De sehol sem lehet látni őket imádkozni. Mi Iglulik-ban nem tudunk annyit, mint a fehérek; de többet imádkozunk és boldogabbak vagyunk».

Milyen elgondolásra késztető megállapítás egy egyszerű eszkimó ajkán! «Mi nem tudunk annyit, de többet imádkozunk és boldogabbak vagyunk!» Ti pedig rohantok, egymást tapossátok, idegbontó lárma zűrzavarával akarjátok elnémítani a lélek vágyát Isten után, — hát hiszen sikerül is elnémítanotok, nemcsak a vágyat, hanem egész boldogságtokat is.

c) Valóban: aki kutató lélekkel vizsgálja az emberiség

multját és átszenvedi jelenét, lázas vergődését, élet=halál= harcát, lehetetlen, hogy észre ne vegye **a történelem óriási figyelmeztető tábláját.** A táblán pedig ez van felírva: A nyugati kultúrának végső alapja mindig a kereszténység volt és az általa teremtett világnézeti egység. Éppen ezért sorsdöntő kérdés a jövőre nézve, visszatalál=e az emberiség ehhez a hűtlenül elhagyott alaphoz, az Isten országához.

C) De értsük meg jól: nem az Isten országára sorsdöntő, nem az Egyházra, hanem reánk, az egész emberiségre!

a) Van u. i. az Úr Jézusnak egy igen komoly figyelmez= tetése, a szőlőtőről és szőlővesszőről. «Maradjatok énbennem és én tibennetek, mondja Krisztus Urunk, miként a szőlő= vessző nem tud gyümölcsöt hozni önmagától, ha nem marad a szőlőtőn: úgy ti sem, ha énbennem nem maradtok. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővessző. Aki énbennem marad és én őbenne, az bő termést hoz; mert nálam nélkül semmit sem tehettek. Ha valaki énbennem nem marad, kivetik azt, mint a szőlővesszőt, és elszárad; és összeszedik és tűzre vetik, és elég.» (Ján. 15, 4—6.)

Valóban az a kultúra, amely gyökerét kiszakítja az evan= gélium talajából, összeomlik. Ezt az emberiség hosszú ideig nem akarta elhinni. Nem akarta elhinni, amit az orosz író, *Dosztojevszkij* mond egy helyen: «Nyugat elveszítette Krisz= tust és ezen tönkre kell mennie». Igen: tönkre kell mennie! És össze kell dőlnie! Mint összedőlt a Rákóczi=úton az a nagy emeletes ház.

b) Emlékeztek még rá, micsoda riadalom volt az. *1936 júliusában a Rákóczi=úton beomlott egy nagy emeletes ház.* Pedig kívülről látszatra egészen jól mutatott az épület. Irodák és boltok dolgoztak a földszinti helyiségekben, szép portálés üzletek kirakatai kínálták az árukat, . . . csak azt nem vették észre az emberek, hogy a szép kirakatok kedvéért, hol itt, hol ott folyton faragtak a házat tartó pilléreken. Mikor aztán már nagyon karcsura faragták a pilléreket, összeomlott a ház.

Az egész emberi kultúra és az egész emberies élet egyet= len szilárd pilléren nyugszik: az Istenbe vetett hiten. Ezen is botor fejjel faragtak a vallástámadó irányzatok, filozófiák, léha jelszavak. Évszázadokon át robbantgatta az ember ezt a pillért — és akkor még csodálkozunk és jajveszékelünk, hogy most fejünkre szakadt az egész épület? Jajveszékelünk, hogy mindenütt lázadás és forradalom fenyeget és az emberek nem szeretik egymást. De hogy szeressék egymást, mikor az Istent nem szeretik?

Krisztus Urunk azt mondotta, hogy nemcsak kenyérrel él az ember, hanem az Isten igéjével is. Az ember ezt meg akarta cáfolni. «Isten igéjére nincs semmi szükség, anélkül egész jól megvagyunk — mondották —, csak kenyér legyen!» Nem hitték el Krisztusnak, hogy a kenyér mellé lélek is kell, hogy a kenyér lélek nélkül száraz és kemény. Most aztán nincs se kenyér, se lélek. És ahol nincs kenyér, ott nincs béke! És ahol nincs lélek, ott nincs boldogság.

II. Isten nélkül nincs erkölcs.

De most szálljunk a tételnek egészen a mélyére és vessük fel a kérdést: Miért nincs Isten nélkül béke és boldogság?

Azért, mert Isten nélkül nincs erkölcs sem.

A) **Békés emberi élet és erkölcsös élet egymástól elválaszthatatlan fogalmak.**

a) Mert *mi kell ahhoz, hogy nyugodt, békés emberi életet tudjunk élni*? Kell, hogy aki valamit ígér, azt betartsa. Kell, hogy amit valaki állít, az igaz legyen. Kell, hogy ami valakinek kötelessége, azt megtegye. Kell, hogy aki valamivel tartozik, azt kiegyenlítse. Ez mind kell.

És még ezentúl is kell valami?

Ó, még most jön a fontosabb!

Kell, hogy ha senki sem lát, akkor is tiszta kezű maradj. Kell, hogy ami soha nem fog napfényre jönni, abban is becsületes maradj. Kell, hogy ami lemondással, önfegyelmezéssel, önmegtagadással jár is, abban is lelkiismeretes maradj.

De kérdem: Ki adja meg ezt az erőt a gyönge embernek? Ki képes megadni. Csak az Isten kegyelme és semmi más!

b) Az az ember, *aki felszabadítja magát az Isten uralma alól, okvetlenül az ösztön szolgaságába kerül*, és aki azt hiszi, hogy nem szorul az Istenre, menthetetlenül zsákmányává válik az ördögnek.

Nem tudom, van-e a ma élő írók között cinikusabb, mint az angol Bernard *Shaw*. Műveiben lemosolygott már minden eszményt. És mégis egyik újabb drámájában egyik hitetlen szereplője, egy apa, ezt mondja fiának: «Fiam, menj és csak romolj el a te romlottságodban; sem apád, de senki más sem tud neked józan okot mondani, hogy miért kellene neked Gentleman-nek lenned».

Nagyon így van, ez logikus beszéd. Vallásos alap nélkül

nincs olyan erkölcsi törvény, amely minden körülmény között kötelezne. Isten országa nélkül nincs erkölcs országa sem!

B) Ma az egész világ fél a bolsevizmustól; de legyünk azzal tisztában, hogy kétféle bolsevizmus van: gazdasági és erkölcsi, és hogy **az erkölcsi bolsevizmus egy cseppet sem ártatlanabb és veszélytelenebb, mint a gazdasági.**

a) Már pedig fájdalommal kell látnunk, hogy vannak akik lelkesen és minden erejükből harcolnak ez utóbbi ellen, de *éppen nem félnek az előbbitől, sőt maguk is terjesztik azt, és hódolnak neki.* Pedig azok az emberek, akik meggyőződésből és intézményesen harcolnak a mai civilizáció ellen, korántsem volnának annyira veszélyesek, ha nem lelnének váratlan segítségre éppen az ellentáborban is, azoknak szabados és könnyelmű erkölcsi életében. Ma lépten-nyomon hangoztatják körülöttünk «a vér tisztaságát», hogy ettől függ a népek jövője. Nagyon helyes; de «a vér tisztaságának» legelső biztosítéka «az erkölcsök tisztasága»!

Hogy csak egy példát mondjak:

Közismert az a döbbenetes lelki rombolás, amely erkölcstelen képekkel teletömött színházi ujságok és képes magazinok nyomán, léha regények és bűnrecsábító filmek nyomán terjed a mai társadalomban és terjeszti az erkölcsi bolsevizmust. Dehát honnan van ezeknek a kiadóknak és vállalatoknak pénzük? Kik az előfizetői és vásárlói ezeknek a lapoknak? Talán a kommunisták? Nem! Kik a látogatói a rosszhírű orfeumoknak és kabaréknak, bároknak és mulatóhelyeknek? Talán a kommunisták? Nem! Hanem azok a polgárok, keresztények, katolikusok, akik megrezzennek a kommunizmusnak még a nevére is, de életükkel és szabados erkölcsi viselkedésükkel annak mégis öntudatlan segítőtársai. Mert az Isten országát rontják.

b) Már pedig *aki az Isten országát rontja, az az ördög országát építi!*

Talán túl erős ez a kifejezés, — de nem tudok szelidebbet találni azok számára, akik reggel öt percig imádkoznak ugyan, de utána egész nyugodtan falják öt órán át a leggyanúsabb regényeket; és akik vasárnap reggel félóra hosszat végigülik a szentmisét, de ugyanaznap este órák hosszat tudnak ülni a leghirhedtebb mulatóhelyeken. Ezekről mondhatná el újra Szent Pál: «Mi társulása a világosságnak a sötétséggel? Vagy mi egyessége Krisztusnak Beliállal? Vagy minő része a hívőnek a hitetlennel? És mikép

egyezik meg az Isten temploma a bálványokkal?» (Kol. II. 6, 14—16.)

Japánban az egyik fiatal jegyespárnak az a meghibbant gondolata támadt, hogy az esküvői ünnepséget egy kialudt vulkán kráterjében tartsa meg. Hondo szigetén áll a Shikota-hegy; a fiatalok ennek kráterjében egy kis házat építettek, ahova a lakodalmas népségnek kötélen kellett leereszkednie és a tánc után kötélen húzták fel őket a szabadba . . .

Maguk a nem keresztény japán lapok is ízléstelennek nevezték az egész eljárást, de mi egyenesen Istent kísértő káromkodást látunk benne. Táncolni a vulkán fölött. Mi már ez, mint vakmerő kihívása Annak, aki kezében tartja az egész világot és aki parancsolni tud a vulkán lefojtott tüzének is!

Dehát kérdem: nem vulkán fölött táncol-e az egész mai önfeledt emberiség? A mi egész életmódunk, gondolkodásmódunk, társadalmunk millió bűne és szörnyűsége nem örökös provokálása-e a világ Teremtőjének?

C) Az emberi életet gyakran szokták háborgó tengerhez hasonlítani. Valóban igen jó szemléltető képe ez földi utazásunk hányadtatásainak.

A hajós azonban, mikor háborgó tengeren utazik, nem bízza magát a hullámokra, mert azok jönnek-mennek, állhatatlanok és megbízhatatlanok, lesznek és elmúlnak. Hanem fölnéz a magasságokba, a csillagok fölé és azok fölé igazodik, mert azok tiszták, erősek és megbízhatók, évezredekkel ezelőtt is ott voltak, és olyanok voltak, mint ma.

Az élet hányatott tengerén sem szabad utunkat emberi jelszavak múló hullámai után venni, hanem **föl kell néznünk szent hitünk soha nem változó csillagja felé.**

a) És ha nem ezt tesszük? Ha pusztán az emberi belátásra és munkára akarunk építeni Isten nélkül? mi lesz akkor? Akkor *kihúzzuk a talajt a tisztesség, az erkölcs, a becsület alól* és az emberek legfőbb törekvése az lesz, hogyan csapják be egymást. Hiszen nem történik-e meg nálunk is lépten-nyomon, amit egy oroszról és tatárról olvastam valahol. Az orosznak volt egy sánta lova, el akarta adni a tatárnak. Hosszú alkudozás után meg is vette a tatár 50 rubelért. Egy muzsik végighallgatta az alkudozást, és a vétel után megmondta a vevőnek:

— Téged ugyan jól becsaptak; sánta a ló!

— Tudom, hogy sánta, feleli a tatár ravaszul, hunyorgatva, én szúrtam egy tövist a lábába, hogy olcsóbban adja a gazdája.

A muzsik szalad az eladóhoz és elmondja, mit csinált a tatár.

— Hát azt hiszed, hogy nem vettem észre, mikor beleszúrta a tövist? De örültem neki, mert csakugyan sánta a ló születése óta.

Szalad vissza a muzsik a tatárhoz és elmondja az orosz ravaszságát. Az éktelenül mérges lesz:

— Hogy tűrhet meg a föld a hátán ilyen csalókat? És én már majdnem szemrehányást tettem magamnak, hogy hamis pénzzel fizettem ki a lovat! . . .

Eddig szól ez a kevésbbé épületes történet, de nem harsogja-e hangosan a fülünkbe, mivé válik körülöttünk az élet, ha megfeledkezünk az Isten országáról és csak az ember országát akarjuk építeni? Nézzétek, mennyire igaza van a svájci kiáltványnak, hogy erkölcsi felfegyverkezésre volna mindennél égetőbben szükségünk. Nézzétek, mi lesz velünk, ha nem jön el az Isten országa.

b) Viszont ha eljön? Békére és boldogságra jutunk általa. Ahol az emberek az Isten országát befogadják, ott béke és megértés honol; ahol az emberek az Isten országától magukat elzárják, ott nyugtalanság és szeretetlenség ver fészket. Az istenhit boldoggá tesz, az istentelenség boldogtalanná. Az istenhit testvérekké tesz, az istentelenség ellenségekké. Az istenhitből fakad jog és erkölcs, az istentelenségből zsarnokság és erkölcstelenség. Az istenhit erőssé tesz kis nemzeteket, az istentelenség kiírt erős hadseregeket.

De ezt szóról-szóra vegyétek: az istentelenség kiírt egész hadseregeket! Nem ezt látjuk-e napjainkban saját szemünkkel Oroszországban végbemenni? Istentagadó zsarnokok ülnek az orosz nép nyakán. Nyugodtak? Bátrak? Ah, dehogy! minden sarokban ellenségüket vélik felfedezni és százával meg ezrével küldik vérpadra, tízezrével internálótáborokba a hadsereg katonáit, tisztjeit, tábornokait, mert istentelen lelkük reszkető aggódásán teljesül a Szentírás szava: «Nincs békéjük az istenteleneknek». (Iz. 48, 22.)

Ne feledjük hát el a mai beszéd végső tanuságát: Az Isten országa megerősödése a halállal vívódó nagybeteg világnak. Isten országa hazatérése a tékozló fiúnak. Isten országa tövisből kiemelése az eltévedt báránynak. Isten országa meggyógyulása a sínylődő Lázárnak. Isten országát elfogadni annyi, mint visszatérni a lét ősokához, és hozzá tapadni és belőle élni és nála maradni.

*

Testvéreim! Az Úr Jézus élettörténetében minden legkisebb epizód tanuságos, de vannak részletek, amelyeknek figyelmeztetése és tanusága egyes korokban különösen időszerűvé válik.

Ilyen kiáltó figyelmeztetéssel szolgál a mai ember számára az a jelenet, amikor Pilátus választás elé állítja a zsidó népet, valljanak nyiltan színt, kit kérnek, kit akarnak: Krisztust-e vagy Barabást? Krisztust, az emberiség Megváltóját, vagy Barabást, a többszörös gyilkost?

Rettentő csak a gondolat is! Ki ne érezné közülünk, amit a nemes frank király, Clovis érzett, ki ne kiáltana fel, amint ő fölkiáltott: «Ah! Miért hogy én nem voltam akkor közöttük!» . . .

Komolyan mondjuk ezt, Testvérek? Komolyan hisszük, hogy ha akkor mi is a nép közt vagyunk, mi másképp választottunk volna?

Mert hiszen az életünkben hányszor voltunk már hasonló helyzetben! Hányszor kellett már választanunk Krisztus és Barabás közt, Isten és Béliál közt, — és vajjon Isten országát választottuk-e?

Hát válasszunk!

Isten országa az igazság országa. Isten országa a szeretet országa. Isten országa az igazságosság országa. Isten országa a megbocsátás országa. Isten országa az erkölcsi tisztaság országa. Isten országa a kötelességteljesítés és becsület országa. Isten országa a béke és nyugalom országa.

Béliál országa a csalás és rablás országa. Béliál országa a hazugság és gyűlölet országa. Béliál országa a féktelen erkölcstelenség országa. Béliál országa a nyugtalan forradalom és lázadás országa.

Testvérek! Válasszunk!

Mert választanunk kell! Nekem és neked és mindnyájunknak.

Én hiszem, hogy mi már mindnyájan választottunk. Választottunk és megrendült szívvel imádkozzuk, de úgy is élünk, ahogy imádkozunk: «Jöjjön el a te országod!» Igen, Atyánk, a *te* országod jöjjön el! Amen.

VÁZLATOK

...„LEGYEN MEG A TE AKARATOD"...

XVII.

Tedd meg az Isten akaratát.

(Szentírás: Luk. 1, 38.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az Úr imádságának az a kérése, amelynek tárgyalását most kezdjük el, sok mai emberre talán a legnehezebb feladatot rója. Mert az eddigi kérések tartalmát nem nehéz bárkinek is magáévá tennie. Hogy «szenteltessék meg az Isten neve» és hogy «jöjjön el az Isten országa», ezt könnyen megérti mindenki. Nem úgy azonban az újabb kérését: «Legyen meg a te akaratod». Ez nem ízlik már sok embernek, ez nem megy a fejébe a tudására és technikájára büszke mai embernek: hogy a más akarata történjék s ne az övé.

Pedig a Miatyánkban éppen ezt követeli tőlünk Krisztus: akaratunk teljes odaadását az Istennek. Nem az adja az élet értékét, hogy nagy tetteket vittünk-e benne véghez, hanem hogy Isten akaratát teljesítettük-e [alatta].

Nem is gondoljuk, milyen alázatos hitvallás rejlik ebben a pár sorban! Pedig aki lelke mélyéről tudja mondani Istenhez: «Legyen meg a te akaratod», az mintha azt mondaná: Uram! Te végtelenül jó vagy, ezért nyugodtan hagyatkozom reád. Te végtelenül hatalmas vagy, ezért bízhatom benned. Te Atyám vagy, ezért nyugodtan tehetem kezedbe sorsomat, jövőmet, egészségemet, földi és örök életemet. Legyen meg a te akaratod.

Ime, az alapvető keresztény erény: akaratunkat hozzáalakítani Isten akaratához!

Könnyebb ezt elgondolni, mint megtenni tudni. Mennyi harcba, áldozatba, lemondásba kerül, míg erre a magaslatra tudunk jutni, hogy teljesen és tökéletesen Isten uralkodjék bennünk. Azt akarom, amit Ő akar. Azt teszem, amit Ő parancsol. Azt kerülöm, amit Ő tilt.

«Legyen meg a te akaratod.» Mennyi mély gondolat és fontos tanítás rejlik ebben a rövidke mondatban. Hosszú-hosszú beszédekben fogunk vele foglalkozni, hogy tanítá-

sait minél inkább megértsük és minél inkább magunkévá tegyük. A mai beszéd csak bevezetés lesz ehhez a kéréshez, amennyiben két alapvető kérdésre akarok benne megfelelni. Erre a két kérdésre:

I. Valóban ez-e az élet célja: *Isten akaratát megtenni?* És ha ez, II. *hogyan ismerjük, mi az Isten akarata?*

Mert csak ha világos feleletet adtunk erre a két kérdésre, csak azután vizsgálhatjuk majd részletesen, hogyan kell megtennünk és hogyan kell elszenvednünk Isten akaratát.

I. Megtenni Isten akaratát!

A keresztény világszemléletnek alapelve: azért vagy, hogy megtedd az Isten akaratát.

A) *Ezt megtenni kötelességünk* és B) *ezt megtenni boldogságunk.*

A) **Isten akaratát megtenni kötelességünk.**

a) Isten akaratának teljesítése — ezért van ég és föld, élő és élettelen teremtmény, *ezért van az egész teremtett világ.*

Azért van az egész világ, hogy Isten szent akaratát teljesítse. Isten akarata uralkodik az egész világon. Neki van alávetve a szédületes világegyetem és benne a picinyke föld, és ezen a picinyke földön minden: ásvány, növény, állat, ember. A szellemi lélekkel nem bíró világ is teljesíti Isten akaratát, csak nem tud róla. A szellemi lélekkel bíró embernek is teljesíteni kell Isten akaratát, de tudatosan, önként, saját elhatározásából. Éppen ebben áll Istentől nyert nagyszerű fölényünk az egész természettel szemben, hogy mi nem a természet vastörvényei által kényszerítve követjük és teljesítjük Isten akaratát, hanem önként hajtjuk meg fejünket és saját elhatározásunkból mondunk «igen»-t az isteni akaratnak.

Ha egyetlenegy fogalomban akarnók kifejezni mindazt a tervet, amelyhez az egész teremtett világ igazodik, mindazt az erőt, ami a világot mozgatja, akkor ez a fogalom lenne a «voluntas Dei», az Isten akarata. Égnek és földnek ez a végső alapja, ez mindennek alfája és omegája, ez a kezdet és a vég: az Isten akarata.

Isten akaratának teljesednie kell égben — ebben nincs is hiány —, de teljesednie kell a földön is, és éppen ezért imádkozzuk a Miatyánk harmadik kérésében: «Legyen meg

a te akaratod, miképen a mennyben, azonképen itt a föl=dön is».

Kicsoda, mint az Isten? «Ki volt az ő tanácsadója?» (Róm. 11, 34.) Hát akkor ki húzhatna ujjat Vele, ki lázad=hatna fel akarata ellen? Az ő akarata előbb=utóbb úgyis érvényesül, akár együtt dolgozunk vele, akár nem. Tehát az emberi élet legmagasztosabb, mondhatjuk egyetlen fel=adata: teljesíteni Isten akaratát.

«Legyen meg a te akaratod» tehát azt jelenti, hogy Isten legyen a mértéke, parancsolója, irányítója, középpontja az egész földi életnek, annak vallási, erkölcsi, szociális és poli=tikai megnyilvánulásában. Még csak elgondolni is magasztos és fölemelő, milyen boldog világ virradna reánk, ha meg=valósulna ez a kérésünk!

Igy most már kezdjük érteni ennek a kérésnek értelmét. «Legyen meg a te akaratod», vagyis kötelességünk Isten akaratát, mint életfeladatunkat felfogni; kutatni az élet min=den adott helyzetében, hogy mit akar tőlünk most, a mai adott körülmények között az Isten. Uram, csak világosítsd meg előttem, mi a te akaratod, mert azt aztán követni fogom rendületlenül.

Megtenni az Isten akaratát minden körülmények közt! Aki eljut erre a magaslatra, az a lelki életben már sokra vitte. Aki el tudja mondani a Zsoltárossal: «Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus». (Zsolt. 84, 9.) Aki ennyire vitte, az a szentség útján jár. Aki el tudja mondani: Inkább feláldozni mindent, pénzt, állást, élvezetet, kényelmet, vért és életet, mintsem hogy Isten akaratát egyszer is tudatosan és szándékkal megsérteni.

Isten akaratával eltöltekezni, Isten akaratát teljesen föl=venni magunkba, ez a földi élet célja. Ezt mondja Krisztus Urunk: «Ez az Isten akarata: a ti megszentelődéstek». (1. Tessz. 4, 3.)

b) Az Úr Jézus igen szigorú mértéket állított elénk, mikor azt imádkoztatja velünk, hogy *a földön is úgy teljesedjék Isten akarata, mint a mennyben!* Hogy úgy tartsuk meg valamennyi parancsát, amilyen szent Isten parancsa az égben! De hát ki képes erre, melyik földi halandó?

Szóról=szóra nem képes, de Isten előtt értékben igen. Az csakugyan igaz, hogy az angyalok és dicsőült szentek engedelmessége, amellyel Isten akaratát a mennyben telje=sítik, pontosságban és hűségben mindig fölül fogja múlni

a mienket, mert hiszen ők a jóban már megszilárdultak: aki Istent látja, az többé nem is tehet semmit, ami ellenkeznék Isten akaratával.

De bezzeg tehetünk mi, «földi élet vándorai és morzsái!» Ha tehát a mi szolgálatunk nem is volna annyira hű, annyira állandó, annyira pontos itt a földön, mint a mennyben, de értékben felérheti a mennyeiekét, mert örökös fegyelmezettségünkbe és harcunkba kerül.

De még milyen harcba és milyen önfegyelmezésbe! Ugyan kell-e erről bőven beszélnem? Beszéljek-e pl. a mi akaratgyöngeségünkről és szeszélyes állhatatlanságunkról? Amikor a kegyelem hirtelen megvilágításánál egy szent elhatározással ezt vagy azt felajánljuk az Istennek, de másnap, mikor a kivitelre kerülne a sor, már nyoma sincs a tegnapi lelkesültségnek, már alkudozunk, már visszavonjuk a felét! Tegnap még hősök voltunk gondolatban, élő szentek voltunk — gondolatban minden olyan könnyűnek látszott — gondolatban; ma kerülne a tettre a sor, de — ah! — ez már nem akar menni, mert nyoma sincs többé bennünk a tegnapi enthuziazmusnak.

Mondjátok, Testvérek! nem éreztétek ti még az emberi akaratnak ezt a fájdalmas gyöngeségét? Nem pirultatok még magatok előtt az emberi szív ilyen szeszélyessége miatt? Hiszen milyen jó is volna, mily boldogság is volna, ha az ember egyszer kimondhatná: Mától fogva szent leszek (mert ezt jelenti Isten akaratának teljesítése), ha az ember kimondhatná egyszer — és attól kezdve csakugyan az is lenne. Megszilárdulna örökre a jóban és mást nem is tehetne. Mily nyugodt boldogság volna ez!

Nyugalom és harmónia — ez igaz; de értéke Isten előtt nem túl nagy. Hanem úgy, ahogy most vagyunk! Úgy, hogy minden reggel újra kell kimondani és minden áldott nap újra kell kezdeni a nehéz harcot. Isten akaratának teljesítéséért és a napnak reánk váró megpróbáltatásaiban és kísértéseiben, kedvetlenségében és rossz példát adó környezetében mindig és mindenben igyekezni megtenni Isten akaratát — ez az érték, ez az érdem!

B) A mennyben az angyalok és a dicsőült szentek a legtökéletesebben teljesítik Isten akaratát — és ebben áll boldogságuk. De itt a földön is **annyira vagyunk boldogok, amennyire életünk összhangban áll a mennyei Atya akaratával.** Ha az Úr Jézus azt mondotta magáról, hogy neki öröme, vágya a mennyei Atya akara-

tát teljesíteni (Ján. 4, 34.), ezzel csak nekünk akart példát mutatni az alázatos istenszolgálatra.

a) Persze, mindenekelőtt is világosan kell látnunk, hogy ebben nincs semmi megalázó, ellenkezőleg fölemelő ránk nézve. Mert ha így tökéletesen alárendeljük akaratunkat Isten akaratának, azáltal nem szolgák leszünk, hanem szabadok, mert Istennek szolgálni annyi, mint uralkodni. Mert mihelyt Istennek rendeljük alá akaratunkat, azonnal fölébe kerekedünk minden bennünk lakó rendetlen vágynak és a romlott ösztönök uralmának, már pedig nem a rablánc és a börtön teszi fogollyá az embert, hanem féktelenre engedett ösztönös vágyainak zsarnoki uralma.

A szabadság tehát nagy kincse az embernek, s aki becsüli az igazi szabadságot, már csak azért is alárendeli magát Isten akaratának, hogy ezáltal eljusson az igazi szabadság áldásához. «Legyen meg a te akaratod», odaadjuk, odaajándékozzuk Neked akaratunkat, hogy megnemesítve s értékben felfokozva kapjuk azt vissza.

Ó, nem szégyen reánk s nem megalázó, ha akaratunkat Isten akaratához igazítjuk.

Nem elég, ha a lelkiismeretem szóval követem? Nem ez az alapja és normája az erkölcsi, becsületes életnek? Persze, hogy az! Lelkiismeretedet föltétlenül és minden körülmények között követned kell, de emellett aztán arról is gondoskodnod, hogy lelkiismereted szavában valóban az Isten szólaljon meg, hogy lelkiismereted egyezzék az Isten akaratával.

Talán egy egyszerű kis hasonlat jobban megvilágítja a kérdést. Minden embernek van zsebórája és ügyeinek végzésében, teendőiben, fölkelésében, lefekvésében, utazásában stb. nyugodtan ahhoz igazodik. Igazodhatik is, de csak akkor, ha az órája jól jár és teljesen egybeesik a pontos időt mutató csillagászati órával. Ezért kell bizonyos időnként a zsebóráját mindenkinek hozzáigazítani a pontos időhöz. A zsebóra az én lelkiismeretem, a pontos idő az Isten akarata. És amint hallatlan fejetlenség és zűrzavar támadna a mindennapi életben, ha az óráját mindenki a maga feje szerint állítaná be — a vonatok egymásba szaladnának, mindenki elkésnék mindenünnen — épígy katasztrófális következményei lennének az erkölcsi és társadalmi élet terén, ha mindenkinek szabad volna a saját feje szerint megítélni, mi jó, mi rossz, mi bűn, mi erény, mi van megengedve, mi tiltva, s ha nem állna fölöttünk objektív,

érinthetetlen, mindenkire kötelező erkölcsi világrend gyanánt az Isten akarata.

b) *Ezt a föltétlen odaadást és gyermeki bizalmat Isten iránt* Egyházunk annyira fontosnak tartja, hogy léptennyomon találkozunk liturgiánkban ezzel a gondolattal. Minden szentmisében, a lépcsőimában, a betegek áldoztatásánál, az utolsó kenetnél, esküvőnél és minden áldás elején felcsendül a 123. zsoltárból vett idézet: «Adjutorium nostrum in nomine Domini» (Zsolt. 123, 8.), «a mi segítségünk az Úr nevében van».

Egyházunk nagyon jól tudja, mennyi lelki erőt nyer az, aki ezt a gondolatot teljesen magáévá teszi és életét tudja teljesen Isten akaratára bízni. Az magára alkalmazhatja a Zsoltárosnak másik biztatását is: «Isten nekünk erős oltalom: megment minden szorongatásokon. Azért nem félünk, bár remeg a föld, s tenger szívébe hullnak a hegyek». (Zsolt. 45, 2. s köv.)

«Ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem alakuljatok át értelmeteknek megújításával, hogy felismerjétek, mi az Isten akarata, mi a jó, a kedves és a tökéletes». (Róm. 12, 2.)

Fölismerni, mi az Isten akarata! Milyen fönséges példát adott erre Krisztus! Mindig és mindenben az Atya akaratát kereste és követte. Ezért mondotta el magáról teljes joggal: «Én mindenkor azt cselekszem, ami neki kedves». (Ján. 8, 29.) És ezért mondhatta: «Az én eledelem az, hogy annak akaratát cselekedjem, ki engem küldött». (Ján. 4, 34.)

A mi utunk sem lehet más, a mi tökéletességünk is csak ebben állhat: Legyen meg a te akaratod. Micsoda lelki fölszabadulás, fellélekzés, ha erre a magaslatra eljutunk és mindenben felismerjük s elismerjük Isten akaratát! Ő küldi azt, Ő engedi meg, Ő rendeli így, Ő látja így jónak!

c) «Legyen meg a te akaratod.» Ah, csak elgondolni is fölemelő, *milyen paradicsomi világ járna annak nyomán*, ha az emberek komolyan megvalósítanák a Miatyánknak ezt a mondatát és csakugyan mindenben igyekeznének az Úr akaratát teljesíteni ezen a földön!

Mert akkor . . ., elhinni is alig tudjuk . . ., akkor nem volna többé gyűlölet és ellenségeskedés a földön, nem volna rablás, gyilkosság, háború, mert mindez — nem az Isten akarata!

Megalázkodni Isten előtt! Ember, nem te vagy a világ

közepe, sem ura, sem teremtője! Ah, ezt nem szívesen hallják egyesek! Azok, akik ma is úgy beszélnek, mint a fáraó beszélt Mózeshez, mikor ez az Isten nevében követelte a zsidók szabadonbocsátását: «Ki az az Úr, hogy hallgassak szavára és elengedjem Izraelt. Én nem ismerem az Urat». (Exod. 5, 2.)

«Isten akarja» — hangzott el a középkorban és erre egész seregek indultak el a keresztesháborúkra. Ma már nem halljuk sehol azt, hogy «Isten akarja». Isten akarja, hogy béke legyen az országok között... Isten akarja, hogy egymást a népek ne bántsák... Isten akarja, hogy senki el ne rabolja a másikét... hol hallunk ilyeneket ma?

Ma nem Isten akaratát keresi az ember. Keresi a saját szeszélyeit, ösztöneit, vágyait — meg is látszik áldatlan életén! Elvetette a theokratiát, de nyert helyette satanokratiát, ha nem kell Isten uralma, jön az ördög országa.

II. Hogyan ismerjük meg Isten akaratát?

Dehát hol fogom én megtalálni Isten akaratát?

A) Megtaláljuk mindenekelőtt is a lelkiismeret szavában. Mindnyájan ismerjük annak szemrehányó vagy dícsérő, nyugtalanító vagy megnyugtató hangját: ez az Isten szava bennünk!

A helyes imádkozás formája nem a monológ, hanem a dialóg. Vagyis nem úgy van, hogy csupán én beszélek, én mondom el bajaimat Istennek, hanem Isten is beszél hozzám, felel nekem, útmutatást ad, megillet, felvillanyoz, megerősít. Figyelek-e arra, mit szól hozzám az Isten?

Isten akarata föltétlenül érvényesül mennyben és földön, — de nagy különbség van azokban, akik teljesítik azt. Isten akarata érvényesül az egész nagy természet vaskövetkezetességű törvényeiben, de itt szabad akaratról nem lévén szó, nem lehet Isten tiszteletéről sem. Egészen más ez az embernél. Ha az ember megteszi Isten akaratát, ezzel megtiszteli Istent, mert ez a tette akaratának önkéntes meghajlását jelenti. A többi teremtmény nem mondott Istennek mást, csak «igen»-t; az ember azonban mondhat «nem»-et is. Ezt a szabadságunkat, felsőbb származásunknak e nemesi oklevelét maga az Isten is tiszteletben tartja. «Ime, az ajtó előtt állok és kopogtatok; ha valaki meghallja szavamat és megnyitja nekem az ajtót, bemegyek hozzá...»

(Jel. 3, 20.) mondja magáról a Szentírásban. Tehát csak kopog, csak bebocsátást kér lelkünkbe, de tőlünk függ, hogy beengedjük=e.

Mi vagyok, milyen állást töltök be ebben az életben, nem az számít Isten előtt. Hanem az számít, hogy ami vagyok, odaadom=e magamat teljesen, odaszentelem=e teljesen Isten szent akaratának. Úgy=e, az a kis kenyérdarabka, az a vékony ostya, amit a szentmiséhez használunk, az is milyen igénytelen, jelentéktelen érték önmagában véve, — de Krisztus testévé magasztosul a mise konszekrációja, megszentelése által! Az én jelentéktelen kis életem is örök értékké válhatik, ha egészen odaadom, megszentelem Isten akarata által.

Így aztán megérthető, hogy ugyanabból a családból az egyik gyermek eljut az Isten örök országába, a másik nem, az egyik házastárs eljut, a másik nem. Pedig az életük külső körülményei egyformák voltak! De nem volt egyforma a belsejük: az egyik odaszentelte magát Isten akaratának, a másik nem, az egyik «igen»=t mondott Istennek, a másik «nem»=et. «Ketten pihennek egy ágyon: az egyik fölvétetik, a másik elhagyatik. Két asszony fog együtt őrölni: egyik fölvétetik, a másik elhagyatik; . . .» (Luk. 17, 34.)

B) Hol találjuk még meg az Isten akaratát? **Megtaláljuk a tízparancsolatban.** «Ha az életbe be akarsz menni, tartsd meg a parancsokat.» (Máté 19, 17.) «Aki megtartja parancsaimat, az szeret engem.» (Ján. 14, 21.)

Mindennap imádkozzuk: «Legyen meg a te akaratod», de akkor ne felejtsük el, hogy minden parancs Isten akarata, mind a tíz parancs mögött Isten szava és tekintélye áll.

Azt mondod, hogyne tenném meg az Isten akaratát, ha tudnám! Dehát honnan tudhatom én, mi az Isten akarata?

Pedig mennyire világos, mennyire egyszerű! Mi az Isten akarata? Az, hogy tartsd meg a tízparancsolatot, tartsd magad távol a bűntől és tedd meg kötelességeidet. Ennyi az egész! Tehát ne keress valami rendkívüli isteni szózatot, mert az Isten akarata az ő parancsaiban, Egyháza törvényeiben és hivatásbeli, állapotbeli kötelességeidben nyilvánul meg. Boldog ember, aki ezt megteszi, mert ezzel megteszi Isten akaratát, és elmondhatja magáról, amit a Zsoltáros mond: «Szemeim mindig az Úron nyugszanak, ő vonja ki a tőrből lábamat . . .» (Zsolt. 24, 15.)

Fájdalom, vannak emberek, akik naponként imádkozzák a Miatyánkban: «Legyen meg a te akaratod», lelkük mélyén

azonban ezt óhajtják: «Legyen meg az én akaratom». Amíg Isten akarata párhuzamosan halad az övékével, nincs baj; de mindjárt vége lesz jámborságuknak, mihelyt Isten akarata keresztezi az övékét.

Isten akarata legyen a mi akaratunk is mindig, akkor nem történhet soha semmi, ami földhöz verne engem, mert ha én is azt akarom, amit az Úr akar, akkor minden jól van. A kereszt csak akkor súlyos, ha az akaratunk nem egyezik Isten akaratával. Erről eszembe jutott egy történet, amit gyermekkoromban hallottam egy szegény emberről, aki rengeteget szenvedett. Azt kérdezték tőle, hogy bírja ezt a sok keresztet. Azt felelte, hogy neki nincs keresztje, mert az ő akarata párhuzamosan halad Istenével, csak akkor lenne keresztje, ha az övé valóban keresztezné Isten akaratát.

C) Végül *Isten akaratát megtaláljuk állásunk és hivatásunk mindennapi* **kötelességeiben.** Hogy milyen ez az állás — előkelő=e vagy egyszerű, vagy milyen ez a hivatás — világ=hírű=e vagy ismeretlen, ez nem számít Isten előtt. Hanem az számít, hogyan töltjük azt be: legjobb tehetségünkhöz képest=e, becsületesen, szorgalmasan.

Igen: a kötelességteljesítés is Isten akaratának teljesítése, mert Ő osztotta ki szerepünket az élet nagy színjátékában és Őt tisztelem meg, ha engedelmesen és jól elvégzem a nekem juttatott szerepet.

Connecticut államban egyszer hirtelen napfogyatkozás támadt és egy hivatalban a hivatalnokok ijedten kezdtek kapkodni s azt híresztelték, hogy itt a világ vége. Az egyik azonban nem vesztette el lélekjelenlétét. Nyugodtan lámpát gyujtott és ezt mondotta: Én tovább dolgozom; mert ha itt a világ vége, azt akarom, hogy kötelességem teljesítésé=nél találjon.

Olyan őszinte szívből mondja a Zsoltáros az Úrnak, — és bárcsak mi is minél többször elmondanók vele együtt: «Taníts meg, Uram, facere voluntatem tuam». (Zsolt. 142, 10.)

És az nem baj és nem lehet akadálya az én meghódolá=somnak, ha sokszor érthetetlen előttem, miért akarta az Isten ezt és ezt. Gondoljuk csak el, hogyan készül egy óriási nagy épület. A tervet elkészíti a mérnök, aztán munkások százai esnek neki a munkának, egy ilyen nagy ház felépítése 20—30=féle mesterséget is foglalkoztat. Már most nem szükséges, hogy minden kőműves tisztán lássa a terv minden részletét, sőt nem is volna jó, hogy bele=

szóljon azokba. Csak az a szükséges, hogy azt a téglát, amit neki kell az épületben elhelyeznie, azt helyezze el becsületesen és pontosan, mással aztán ne legyen baja: akkor az épület nagyszerűen fog sikerülni.

Nos, Testvérek! Szent Pál kifejezése szerint mi «az Isten épülete» (Kor. I. 3, 9.) vagyunk, de csak munkások az épületen és nem tervezők! Életünk épületét Isten tervezte ki, de megvalósítani, kivitelezni a mi segítségünkkel s közreműködésünkkel akarja. Hagyjuk tehát, hogy Ő írja elő számunkra az utat, mi csak tegyük meg napról-napra a kiszabott munkát.

*

Kedves Testvérek! «Ime az Úrnak szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint.» (Luk. 1, 38.) Szent Egyházunk naponként háromszor is elismételteti az Urangyala imádkozása közben a Boldogságos Szűz alázatos szavát, és méltán! Mert az isteni akaratnak az a tökéletes elfogadása, az a teljes meghajlás, az a fenntartásnélküli engedelmesség, ami e szavakból kicsendül, örök példaképe marad minden embernek.

A Boldogságos Szűznek isteni Fia még csak később fogja megtanítani az embereket a Miatyánkra és benne a mély értelmű szavakra: «Legyen meg a te akaratod», de szent szülője megelőzi Szent Fiát és már a Miatyánk elhangzása előtt a legteljesebb odaadással fejezi ki hódolatát és meghajlását az isteni akarat előtt.

Isten akarata az a pulzus, amely a világegyetem vérkeringésében lüktet és életben tartja azt. Ezt a szent akaratot lángoló szeretettel és engedelmes készséggel hajtják végre a menny lakói.

És most arra tanít Krisztus a Miatyánkban, hogy ezzel az örömteljes engedelmességgel teljesítsük mi is, a föld lakói, Isten akaratát. Hogy mi is elmondhassuk az Atyának, amit Krisztus mondott: «Sacrificium et oblationem noluisti: corpus autem aptasti mihi: holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio: . . . ut faciam . . . voluntatem tuam». (Zsid. 10, 5—6.) És hogy nekünk is kenyerünk legyen az Isten akaratának teljesítése, amint Krisztus Urunknak az volt, hiszen azt mondotta magáról: «Descendi, ut faciam voluntatem Patris qui misit me». (Ján. 6, 38.) ⟨Amen.⟩

XVIII.

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.» (I.)

(Szentírás: Tessz. I. 4, 3.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Körülbelül két héttel karácsony után igen érdekes és tanulságos beszélgetés folyt le az egyik családban az apa meg kis fia között.

— Fiacskám, holnap leszedjük a karácsonyfát — mondta az apa fiának —, éppen itt az ideje.

— Jaj, milyen kár, apukám! Úgy szeretném, ha mindig megmaradna!

— Dehát nem látod, mennyire hullatja már tűleveleit? Ágai egyre kopaszabbak, sivárabbak; meddig várjunk még?

— Az igaz! De mitől hullatja el a tűt?

— Mitől? A melegtől. A szobánk melegétől.

— A melegtől? Dehát egész nyáron sokkal nagyobb melegben áll a fenyő kint a napon és attól mégsem hullatja el leveleit, sőt attól zöldül, hajt, nő és erősödik . . .

Ez bizony elég különös kérdés volt. Még szerencse, hogy az apa helyesen tudott felelni erre is.

— Teljesen igazad van, fiam. A különbség csak az, hogy az erdőben nem árt neki a nap melege, sőt élteti, növeszti, mert ott a fenyő összeköttetésben áll a talajjal, az éltető anyaföldddel; amíg a fenyő a földbe mélyeszti gyökerét, addig a nap és a meleg éltető áldásává lesz, de mihelyt kiszakad talajából, ugyanaz a meleg vesztére válik: levelei lehullanak, ágai elszáradnak, tűzre kell vetni őt.

Eddig tartott a kis beszélgetés; de mennyi tanuság rejlik benne számunkra is! Amíg az ember lelke összeköttetésben marad az Istennel, a lélek tápláló, éltető anyaföldjével, addig nem árt neki az élet perzselő napja, pusztító viharja, addig kiállja az orkánokat is; de mindjárt hervadni kezdenek levelei, száradni ágai, gyöngévé erőtlenné válik, mihelyt elszakította gyökereit az Istentől.

Amelyik fának gyökere jól összenő az anyaföldde, az a fa erős, viruló és termékeny lesz; amelyik lélek egybeforr az Istennel, az erős, szent lélek lesz. Ez a lélek teljesíti Isten akaratát, mert «az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek». (Tessz. I. 4, 3.)

«Legyen meg a te akaratod», imádkozzuk mindennap a Miatyánkban. De nem elég csak imádkozni. Vajjon megteszünk-e mi is mindent, hogy beteljesedjék az Isten akarata? Nos, az Isten akarata, hogy szentekké legyünk, — kiáltja felénk az Apostol az imént felolvasott szentírási szövegben. Vessük fel tehát a két kérdést a mai szentbeszédben: I. *Milyen kötelességeket ró ránk Istennek ez az akarata*, és II. *csakugyan megtesszük-e a magunkét, hogy ez az akarat teljesedjék?*

I. Milyen kötelességeket ró ránk Isten akarata?

A) Isten országának első alapvető törvénye: Törődj a lelkeddel! Mentsd meg lelkedet!

a) *Az ember hallatlanul sokat tud dolgozni ezért a földért, ezért az életért — de mily keveset a mennyországért!* Néha egész jelentéktelennek látszó események is világosan mutatják ezt.

Egy időben minden este mutogatta magát Berlinben egy olasz artista, akinek sikerült egymásután nyolc labdát dobni fel a levegőbe, úgyhogy egy pillanatig mind a nyolc egyszerre volt a levegőben, aztán pedig sorjában elkapta azokat. Az ujságok tele voltak a hírrel. Hiszen igaz is: látunk néha kisleányokat két labdával csinálni ilyen kunsztokat, aki hárommal vagy néggyel meg tudná csinálni, már kész művész lenne. De nyolccal egyszerre? Nyolc-labdát egyszerre a levegőbe? Ezt eddig csak ez az olasz tudta, neki sem sikerült mindig.

De tudott még nehezebb dolgokat is: az egyik kezével három labdát dobált egyszerre, a másodikkal tányért forgatott egy bot végén, ugyanakkor a homlokán egy pálcát tartott egyensúlyban rajta egy gummilabdával . . . Hihetetlen ügyesség! De hihetetlen munka, szorgalom, gyakorlatozás árán jutott el idáig. Pl. csak az egyik mutatványát két álló esztendeig próbálta szakadatlan munkával, míg végre föllépheteti vele . . .

És mikor az ember ezeket olvassa, eszébe jut a saját élete: vajjon tudunk-e mi hasonló állhatatossággal, hasonló fáradhatatlan kitartással dolgozni — nem a közönség tapsaiért, nem a kenyérért, hanem a mennyországért, az el nem múló örök életért! Ezért a mulandó, gyorsan tovaillanó életért milyen sokat dolgozik az ember — de miért, miért? A cirkuszi taps, mely az artista produkcióit jutalmazta, mily hamar elhangzik! És ezért volt annyi fáradozás? «Egész éjjel dolgoztunk és semmit sem fogtunk» (Luk. 5, 5.), mondták elszomorodva az apostolok egy hajnalon az Úrnak. De mi lesz velünk, ha az örök élet fölkelő napjának fényében majd nekünk is ijedten kell észrevennünk, hogy üres a hálónk? Mert dolgoztunk ugyan az egész földi életben, de elfelejtettünk időt álló tartalmat adni munkánknak.

b) Igen, Testvérek! ez nagy szó: *időt álló tartalmat adni minden legkisebb, közönségesnek látszó munkánknak*!

— Ugyan, hogy tudnám én ezt elérni? — panaszkodhatnék sok-sok ember. Az én jelentéktelen munkámmal mit kezdhetnék? Félnapig főzöm az ebédet és félóra alatt elpusztítjuk, ez az én munkám. Meg takarítani. Meg cipőt tisztítani. Meg a gyermekekkel törődni. Meg aktákat gyártani. Meg a gépeket beigazítani . . . Mindegy, Testvérek! Bármily közönséges munkának látszik, mindezt meg lehet tölteni örök értékkel, ha az Isten nevében végezzük, az Isten akaratát óhajtjuk ezzel teljesíteni. Mint ahogy Szent Péter felelte az Úrnak: «A te szavadra azonban kivetem a hálót». (Luk. 5, 5.) Igen, ez az: az Úr szavára dolgozom, ezért élek, küzdök s általa győzök. Megtenni az Úr akaratát, ez a keresztény tökéletesség és ez a mennyország egyetlen útja. Mert maga Krisztus Urunk mondta: «Nem mindenki, aki mondja nekem: Uram, Uram! megyen be mennyek országába; hanem aki Atyám akaratát cselekszi, ki mennyekben vagyon, az megyen be mennyek országába». (Máté 7, 21.)

B) És nehogy tévesen gondolkozzunk az Isten akaratáról! Nehogy azt gondoljuk, hogy magunkat megszentelni, vagy más szóval: szentté lenni, hogy ez csak néhány kiválasztott embernek feladata. Nem! Krisztus Urunk nem így tanítja. Ő azt tanítja, **hogy ez kötelessége mindenkinek, akinek emberi arca van.** Legfeljebb azzal a különbséggel, hogy egyesek bátrabban és nagyobb lendülettel járnak a szentség útján.

a) Kötelességünk, hogy *érjen bennünk az Isten, hiszen az Ő gabonája vagyunk.* Ez teljesen ősrégi keresztény kifejezés. Mikor Szent Ignác püspököt vitték Rómába, hogy vadállatok elé vessék, akkor írta: Krisztus gabonája vagyok . . . Láttátok-e már, hogy érik a gabona? Amint magva elindult a fejlődés útjára, lassanként halványulni kezd levele. Leveti minden pompáját, elszárasztja leveleit, csak semmi táplálóerőt ezek el ne vonjanak a magtól. Mert most csak ez a fő: hogy a mag érjen. A világ el ne vonja tőlem, lelkemtől az erőt: érjen bennem Krisztus.

V. Károly spanyol király híres udvari orvosának, Vesalius Andrásnak könyvében, «De corporis humani fabrica»-ban, érdekes anatómiai illusztrációkkal találkozunk. Az egyik metszet egy zörgő emberi csontvázat ábrázol, amint tünődve elmélkedik a gondolkodás szerszámának kihűlt burkolata, egy üres szemű koponya fölött, s a kép alatt ez a fölírás: «Vivitur ingenio, cetera mortis erunt», csak a szellem él és éltet, minden más elpusztul; de ha elpusztulnak és elhervadnak is az arc rózsái, örökké hervadatlanul él az örök életre teremtett lélek.

Addig élünk harmonikus egyensúlyban, míg egész kicsiny földi életünket, annak minden vágyát és eseményét beágyazzuk a mérhetetlen nagy örökkévalóságba. És sok embernek ott kezdődött tragédiája, mikor a nagy örökkévalóságot életének apró kis részecskéjévé fokozta le, amelynek szava — pláne döntő szava — ugyan alig van az élet irányításában. Hitetlenek ezek? Nem! Csak nem élnek hitük szerint, mert hitük sápadt, vérszegény virág.

b) Az Isten országának kialakításán dolgozunk, *valahányszor saját emberi természetünk vadhajtását* nyesegetjük. Az ember szereti saját magát föltolni az első helyre, szereti a legjobb falatokat magának venni ki, szereti saját panaszaival terhelni a másikat, de a másik bajával alig törődni — ez mind nem az Isten országa. De ha lecsitítjuk feltörni készülő haragunkat, ha örömmel segítünk másnak a baján, vagy ha tettel segíteni nem is tudnánk, legalább résztvevő lélekkel hallgatjuk végig panaszait — igen, ez az Isten országának anyanyelve, stílusa, gesztusa. Mennyiünket megszégyeníthetnek ebben néha nem keresztény embertársaink is! Egy európai ember vendégségbe volt híva egy japán ismerőséhez. A japán a legnagyobb vidámsággal fogadta, az egész idő alatt érdekesnél-érdekesebb dolgokat beszélt neki, közben folyton érdeklődött vendégének ügyei és véle-

ménye iránt. Csak mikor elváltak, mondta csendben a japán: «Ma áldozott le életem napja, meghalt az egyetlen fiam» . . . Mennyi önfegyelmezés, mennyi tekintet a másikra, milyen erős lélek!

Jöjjön el a te országod, Uram, *mindenekelőtt is a saját lelkembe!* A te édes és erős törvényed s a te éltető és föl-egyenesítő szavad jó talajra találjon a lelkemben. Legyek mindig a te figyelmes és engedelmes tanítványod, aki nyitott szemmel hallgatja hívásodat és kész lélekkel teljesíti parancsodat. Naponként küldöd nekem kegyelmedet és én egyet se utasítsak azokból vissza, hanem együtt dolgozzam velük. Amit teszek, amit beszélek, ahogyan élek, mindennel Tégedet dicsőítelek meg. Égjen bennem a szeretet Irántad, legyen bennem erős az áldozatkészség Irántad, éjjelem és nappalom legyen egyetlen örvendetes szolgálat és lelkendezés Irántad . . . Ezt kérem, Uram, mikor mondom: Jöjjön el a te országod.

De ez még nem minden, ez csak az első lépés. Persze, ez a legfőbb, de ha ezt megtettem, már nem udok megállani. Mert akiben ég az istenszeretet lángja, ez a láng terjeszkedni akar. A tűz mindig újabb és újabb területet akar meghódítani; a tűz sohasem mondja: elég.

Tehát jöjjön el a te országod, Uram, az én *embertestvéreim lelkébe is.* Örömöm, ha hallok az Isten országának terjedéséről, szomorúságom, ha hallok üldöztetéséről. Imádkozom, hogy terjedjen az egész földön, de ezzel be nem érem: dolgozom is ezen. Ez az ambíció fűtötte az apostolokat, ez a vágy éltette a hithirdetőket, ez a láng lobogott a szentek lelkében, ezért adták vérüket a vértanuk, áldozták életüket a hitvallók — az egyetlen, szent vágyért: terjeszteni Isten országát a földön.

II. Megtesszük-e a magunkét Isten akaratának teljesedéséért?

Itt aztán tartsunk komoly önvizsgálatot. Keressük a választ a kettős kérdésre: *A)* Diadalra juttatjuk-e magunkban az Isten akaratát és *B)* igyekszünk-e azt másokban is diadalra juttatni?

A) **Diadalra juttatjuk-e magunkban az Isten akaratát?**

a) *Dolgozunk-e eleget azon, hozunk-e érte elegendő áldo-*

zatot, hogy kialakuljon lelkünkön az Isten képe? Harcot? Küzdelmet? Önfegyelmezést? Önmegtagadást? Erőfeszítést? — Igen. Maga az Úr Jézus mondotta: «Az Isten országa erőszakot szenved és az erőszakosak ragadják el azt». (Máté 11, 12.) Ma, a nagy sporterőfeszítések és tréningek korszakában, talán így mondaná az Úr: «Az Isten országáért versenyezni kell és csak állandó tréningben levők nyerik azt el».

Kissé különösen hangzik, pedig ugyanezt mondotta az Úr.

Mi mindent tesznek meg az emberek egy-egy olimpiai rekord érdekében — és mennyire nem hajlandók a felét megtenni az Isten országa és saját örök életük érdekében!

Mibe kerül az, míg valakinek sikerül annyit elérnie, hogy 100 métert nem 59 másodperc alatt úszik, hanem 58 alatt, és 100 métert nem 12 másodperc alatt fut, hanem 11 alatt! Tudjátok, mibe kerül ez az egy másodperc? Hónapok és esztendők szigorúan fegyelmezett és lemondásokkal, önmegtagadásokkal kísért életmódjába. Menthetetlenül alá kell magát vetnie a pontos napirendnek, mely óráról-órára szabályozza életét — ennek az egy másodpercnek érdekében. Szívesen menne társaságba, de esténként fennmaradnia nem szabad, hanem korán kell lefeküdnie — és megteszi: ezért az egy másodpercért. Reggelenként szeretne néha a párnák közt nyujtózkodni, de nem szabad, mert ez elpuhít — és lemond róla: ezért az egy másodpercért. Egy pohárka bor jól esnék néha vagy egy cigaretta, de nem szabad még ezzel sem gyöngíteni a szív erejét, hát lemond róla: ezért az egy másodpercért. Nagyon szereti a gyúrt tésztát, meg az édességet, de ez hízlal, és félkilogrammal több lesz a súlya . . . a világért sem, inkább teljesen lemond róla: ezért az egy másodpercért. Kissé fáradt, ma nem jól érzi magát, mindegy, ha a napi gyakorlat elmarad, már kijön a formából, inkább erőlteti, verítékezik, fárad, izzad: ezért az egy másodpercért . . .

Testvérek! Elszégyellem magamat, mikor ezeknek a modern sportolóknak hallatlan áldozatkészsége mellé állítom annyi kereszténynek lagymatagságát, vonakodását. Amit azok szívesen megtesznek egy másodpercért, mi nem akarjuk megtenni az örök életért. Amit azok megtesznek egy hervatag koszorúért, mi nem tesszük meg az örök Isten országáért. Pedig azok tudják, hogy sokan fognak úszni, sokan futni és csak egy nyeri el a babért; mi ellen-

ben tudjuk, hogy harcunkért mindnyájunkat megkoszorúz az örök Isten.

Hát, Testvérek! el ne felejtsünk *trenírozni az örök életért, az Isten országáért*. Mikor vigyázol a szemedre, nyelvedre, füledre, hogy semmi olyat ne nézz, beszélj, hallgass, ami által sértenéd lelked tisztaságát — trenírozol nem egy másodpercért: az örök életért. Mikor szeretnél vasárnap az ágyban lustálkodni, de misére hív a harang szava, mikor szeretnél bőven jóllakni, de eljött a nagyböjt ideje és megtagadod magad — trenírozol nem egy másodpercért: az örök életért. Mikor örökösen résen kell lenned a bűnre húzó testi vágyak ellen és minden erőfeszítésre szükséged van, hogy meg tudj maradni az isteni parancsok útján — trenírozol nem egy másodpercért: az örök életért.

b) Pedig el ne felejtsük az Úr Jézus szavát: «Az Isten országa bennetek van». (Luk. 17, 21.) Az Isten országa bennetek van! Ez a gondolat fájdalmasan elhomályosul igen sok emberben. Olyanokban is, akik vallásosaknak tartják magukat, de vallásosságuk nem ér messzebbre, mint a templomi tömjénfüst illata: ahogy kilépnek a templomból, többé semmi nyoma a hitüknek. Nem látszik meg terveiken és tetteiken, nem látszik meg családi életükön és szórakozásaikon, nem látszik meg, hogy milyen újságot járatnak és milyen képviselőre szavaznak — a templomon kívül sehol sem látszik meg. Pedig milyen komoly figyelmeztetést adhatna az ilyeneknek a mohammedánok közmondása: «Allah éjtszaka is meglátja a fekete kövön a fekete hangyát». Nem érzitek ki, mit akar hangsúlyozni ez a megállapítás? Nem! Nincs kettős könyvvitel: egy a templomban, egy az életben! Ha vallásos vagy, annak mindenütt meg kell nyilvánulnia, annak mindenhová el kell téged kísérnie, mert így fog eljönni az Isten országa közénk.

«Boldogok, akik éhezik és szomjúhozzák az igazságot, mert ők kielégítést nyernek» (Máté 5, 6.), halljuk az Úr Jézus szavait. De mily nehéz életet varázsolni a szép szavakból! Mily nehéz csakugyan igazságosnak lenni, mikor asztalnál, ötórai teán, zsúrokon szóba jön ez is, meg az is, milyen nehéz mindenben megtartani a felebaráti szeretet parancsát. Pedig csak így fog eljönni az Isten országa, csak így teljesedik az Isten akarata.

B) **És így tudnók Isten akaratát diadalra juttatni másokban is.**

a) Mi, európaiak, nagyon büszkék vagyunk önmagunkra, multunkra, kultúránkra. Nem árt azonban utánanézni, vajjon a *többi emberek, a többi kontinens népei, hogyan gondolkodnak felőlünk.* Egy buenos-airesi katolikus hetilapban, az «Il Criterio»-ban, «Europa Escandolosa» («A botránkoztató Európa») címmel nemrégiben igen komoly figyelmeztetést olvashattunk (ld. «Schönere Zukunft» 1936. júl. 12-i sz. 1104. l.). A cikk pl. ilyesmiket ír: «Európa ma botránykövévé vált az egész földkerekségnek; hogy ez az a világrész, amelyen a civilizáció legerősebben előrehaladt, ezáltal ez a látvány csak annál fájdalmasabb és vigasztalanabb. Mióta megvan az emberiség, hol és mikor volt ennyire magasan fejlett tudománya, mint azon a kontinensen? De egyszersmind hol és mikor volt valamennyi egészségtelen ösztönnek, az alig rejtett gyűlölködés minden szenvedélyének és általános irígykedésnek olyan kavarodása, amit már csak farízeuskodással lehet elrejteni! És e mellé bizalmatlanság és intrikálás és mindenféle gonosztett. Úgy tűnik föl a mai Európa, mintha egy általános ördög-ország lett volna belőle; úgyszólván valamennyi népe forradalmi fészek: a keresztény világ több mint ezer éve nem látott ilyen képet... Minél magasabbra tornyosodik az írott törvények száma, annál inkább csökken azok értéke: csak papír az egész. A legünnepélyesebb megegyezéseknek csak annyi az értékük, amennyi fegyveres erő áll mögöttük. Úgy látszik, hogy az államok közti érintkezésben márcsak a gyűlölet és bizalmatlanság az egyetlen elismert törvény. Sőt már annyira jutott a dolog, hogy ha a szomszéd országot természeti csapások sujtják, mint pl. hogy tönkremegy a termés, ezt kárörömmel fogadják, mintegy Isten áldásának veszik a saját népük számára. Ez az Európa ugyan azt mondja magáról, hogy többségben keresztény, legalább is ezt a látszatot igyekszik kelteni a világ szemében. Ez az Európa, amely kitermelte magából az istentelenséget, jogot formál magának ahhoz, hogy az evangélium fényét elvigye a pogány földekre, — és világosan ezek közé számítja Délamerikát is! De ez az Európa templomokat gyujt föl és üldözi a kereszténeket; ennek az Európának kormányai az orosz nép félrevezetőivel, a kereszténység ősellenségeivel szerződéseket kötnek! Európa jelenlegi viselkedése számunkra megbotránkoztatás».

Szóról-szóra ez áll abban a délamerikai lapban, és minnél inkább igaza van, annál kevésbbé tehetünk mást,

mint hogy szégyeljük magunkat, hogy a világ botrány-köveivé váltunk.

Csak nemrégiben írta Tomakai japán város helybeli lapja: A vörös Valenciában a kommunisták az egyik templomból kávéházat csináltak; viszont itt Tomakaiban, az egyik épületet, amely eddig mulatóhelynek szolgált, templommá alakították és egy kávéházat a misszionáriusok gyermekotthonává. (Kölner Kirchenzeitung 1938. 5. sz.) Nem érezzük a pírt arcunkon, mikor ilyenekről kell értesülnünk? Mikor látnunk kell a nagy különbséget a nem-keresztény Japán és a keresztény Európa között?

b) *A keresztény híveket két csoportba oszthatjuk.* Az egyikbe azok tartoznak, akik alázatos hittel fogadják be magukba Krisztus Urunk tanításait, megtartják parancsait is, de a vallásosságukban van valami múzeumi merevség, félénkség, bátortalanság. Hét lakat alatt üvegszekrényben őrzik hitüket, ha valaki el akarná rabolni, bezzeg nem engednék, de egyébként nem is tesznek semmit annak érdekében.

Nem így a másik csoport. Ezek hitüket nem holt kincs gyanánt hordják magukban, hanem mint eleven élet forrását. Ők nemcsak elhiszik, amit vallásuk tanít — amint elhiszi az első csoport is — hanem levonják annak minden következményét is. Bennük a hit isteni titkai az egész emberi életre kiható alakító erőt fejtenek ki.

Ki nem látná, hogy a Miatyánk nagy kérdésének teljesedését — «Jöjjön el a te országod» ezek szolgálják eredményesebben. Olyan emberekre van szükségünk, akikben a hit örök fölemelő igazságai megragadják az egész lelket és — nem hagynak nekik nyugtot.

Ne csodálkozzatok azon, amit most mondottam. Mert aki végigelmélkedte hitünk alapigazságait és azokkal megtöltötte lelkét, az nem ismerhet többé nyugalmat. Ezt emésztő tűz égeti, hogy minél több emberrel megismertesse azokat. Nem mondotta-e Krisztus is: «Tüzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy már felgyulladjon?» (Luk. 12, 49.)

Testvérek! Itt jön a roppant nehéz lelkiismeretvizsgálat. Vagyunk mi annyira egészségesek, hogy a betegek meggyógyuljanak tőlünk? Vagyunk mi annyira erősek, hogy a gyöngék lábrakapjanak tőlünk? Vagyunk mi annyira fényesek, hogy a sötétben vakoskodók útmutatást kapjanak

tőlünk? Mit kerülgessem tovább? Vagyunk-e annyira szentek, hogy egy bűnös világ megjavuljon tőlünk?

Szörnyű világban élünk, de nem esünk kétségbe. Nem enged kétségbeesni sem az Úr Jézus ígérete, sem a mult történelmi szemlélete. Hiszen a süllyedés minden hullámvölgye után megjött az emelkedés hullámhegye. A népvándorlás mélysége után Szent Benedek magassága, a Hohenstauf-uralom bukásának mélysége után Szent Ferenc magassága, a reneszánsz erkölcsi rothadásának mélysége után az újjászülető egyházi élet magassága. Hogy mi zajlik a mai mélységekben és mikor vesz már minket egy újabb hullámhegy a hátára, azt nem tudjuk, nem is a mi dolgunk tudni. A mi dolgunk dolgozni ezen és virrasztani. Virrasztani, mint a bethlehemi pásztorok, hogy ha jön az Úr angyala, ébren találjon minket; és nézni fürkészve az eget, nem ragyog-e még a bethlehemi csillag; és énekelni: Harmatozzatok, égi magasok . . . és mindezek mellett dolgozni, dolgozni saját lelkemben és dolgozni magam körül, hogy jöjjön el az Isten országa és legyen meg az ő szent akarata.

Doré Gusztáv, jónevű festőművész, aki különösen a biblia jeleneteihez készített szép képeket, egyízben külföldi útján érdekes kalandon ment keresztül. Egy kis városban a rendőr igazolásra szólította fel, de a művésznél nem volt útlevél, így tehát a városházára vitték.

— Ön kicsoda? — kérdezte a polgármester.

— Doré Gusztáv festőművész Párizsból.

— Tudja igazolni?

— Sajnos, semmiféle igazoló írás nincs nálam. De . . . kérek egy pár pillanatnyi türelmet.

Ezzel odalépett az ablakhoz, ahonnan látni lehetett a városka piacát és szép templomát. Pár percig rajzolt, aztán megmutatta a polgármesternek. Ez pedig elámult a szép képen, meghajtotta magát és szólott:

— Uram, semmi kétség többé az ön személye iránt.

— Mi vagy te? — kérdi tőlem is az Úr Jézus.

— Katolikus.

— Tudod igazolni?

— Nézd, Uram, a lelkemet, milyen fényesre rajzoltam arra a te szent arcod képét. Nézd szavaimat, tetteimet, egész életemet — ezek tesznek bizonyságot mellettem.

Milyen boldog az, aki ezt elmondhatja! ⟨Amen.⟩

XIX.

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.» (II.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Griesheim német hadnagy 1915 nov. 30-án felderítő őrjáraton volt Bieeshben. A kozákok kilőtték alóla a lovat és a hóval-jéggel borított réteken át menekülő hadnagyot egy magányos házba szorították. Teljesen egyedül állt a kozákokkal szemben és mégis fölvette velük a reménytelen harcot. Mikor már két halálos sebből vérzett, a kozákok betörtek a házba és a kozáktiszt részvevő hangon kérdezte a haldoklótól: Miért nem adtad meg magad, mikor láttad, hogy túlerővel vagyunk?

A haldokló a mellét díszítő kitüntetésre mutatott és halkan mondta: Aki ezt a jelvényt hordja, az nem adhatja meg magát!

A hadnagy mellén a német vaskereszt volt . . .

Aki a vaskeresztet megkapta, az fölveszi a harcot a túlerővel is, az nem adhatja meg magát az ellenségnek. És aki Krisztus keresztjét kapta? Mikor bennünket megkereszteltek és ezzel Isten országainak polgáraivá váltunk, a mi homlokunk is kitüntetést kapott, nem a vaskeresztet, — Krisztus keresztjét. Ez a kereszt kötelez! Kötelez arra, hogy Isten országát építsük fel saját lelkünkben és vegyük fel a harcot azok ellen a kozákok ellen, akik Isten országát veszélyeztetik saját lelkünkben.

Csakugyan minden kereszténynek kötelessége dolgozni a saját lelkén, hogy abban minél inkább eljöjjön az Isten országa, — erről fogok ma hozzátok szólani; ennek a harcnak eszközeit, hogy hogyan kell dolgozni lelkünkben az Isten országának eljöveteléért, ezt majd a legközelebbi beszédben fogjuk megvizsgálni.

I. «Ez az Isten akarata.»

A) Szent Pál ezt írja a tesszalonikaiaknak: «Ez az Isten akarata: a ti megszentelődéstek». (Tessz. I. 4, 3.)

a) Lehet-e pár szóban kifejezőbben, világosabban összefoglalni az emberi élet célját? Milyen határtalan fejlődést és munkalehetőséget foglal magában ez a célkitűzés! Nincs emberi lángész, amelynek ez a keret túlkicsiny lenne. Nincs valóban nemes gondolat, vágy, terv és tett, amelyet akadályozna. Nem tilt semmit, ami igazán jó, szép és nemes.

Bárcsak mindig minden tettünkben szemünk előtt lebegne ez a rövidke mondat: Ez az Isten akarata, a ti megszentelődéstek!

Az Északi-tengerben Föhr szigetén van egy kis falu: Nieblum. Temploma még a XI. sz.-ból való. Egyik oszlopán egy öl-mérték függ. Ez volt valaha az egész környék hivatalos mértéke, és aki pontosan akarta tudni az öl hosszúságát, hozzá kellett mérnie a templom falán függő hivatalos ölhöz. Érzitek, milyen mély jelképes jelentősége van annak, hogy az öl a templom falán függött? Az Isten szava a döntő, az Isten akarata a döntő mindenben!

b) Jól ismeritek, mit felelt az Úr Jézus a farizeusnak, aki azt kérdezte Tőle, hogy melyik *a* legfőbb parancs? «Szeresd a te Uradat teljes szívedből, teljes elmédből és teljes erődből!» (Márk. 12, 30.) Igen: Isten teljesen birtokába akar venni minket; ez az egyetlen «totalitás» — hogy ezt a nagyon fölkapott új gondolatot használjam, — ez az egyetlen «totalitás», amely jogos: a kereszténység totalitása. Az a kereszténység, amely nem igényelné magának az ember teljes gondolatvilágát s nem akarná befolyásolni az ember teljes cselekedeti körét, csak beteg és haldokló vallás lehetne.

Tehát érni lélekben az Isten akarata szerint, egyre szebbé alakítani lelkünkön az Isten szent arcát, — ezt jelenti: egyre közelebb jutni az Istenhez.

Dehát hogy lehetséges ezt a gondolatot összeegyeztetni Szent Pál szavaival, amely szerint mi Istenben élünk, mozgunk és vagyunk? (Ap. Csel. 17, 28.) Hiszen akkor Isten mindig közel van hozzánk!

Valóban így van: Isten mindig közel van hozzánk, csak — fájdalom — mi nem vagyunk mindig közel Hozzá, azaz nem vagyunk mindig olyanok, hogy Isten kegyesen tekinthessen reánk.

Tehát nem a test közelségéről van itt szó, hanem a léleké-

ről. Ó, mennyire nem! Testileg egész közel voltak az Úr Jézushoz a hóhérok, akik ütötték, verték, kezükkel érintették, — de milyen szörnyű messze volt a lelkük! És érintette Őt Mária Magdolna, meg Tamás is, — de ezek lelkileg is közel voltak. A Kálvárián Krisztus keresztje mellett két másik kereszt is állott, minkettő egyforma távolságban, és mégis — az egyik lator lelkileg is közelébe jutott az Úrnak, a másik szörnyű messzeségben maradt.

c) *Törődjél a lelkeddel!*

Ezt világgá kiáltani annál szükségesebb, minél inkább látjuk, hogy a mai ember elfelejtette ezt és a testén kívül semmivel sem törődik.

A testével aztán annál többet! Jól főz neki és jól ruházza, fürdeti és pihenteti, kúrálja és ápolja, nyaraltatja és weekendezteti, festi és ondolálja, tornáztatja és sportoltatja, nem sokall érte sem időt, sem pénzt, sem kötelességmulasztást, sem becsületfeladást . . . ennyit törődik a külső burokkal, a lepellel, a sátorlappal. És aki a sátorban bent lakik? A gazdával? Az úrnővel? A tulajdonossal? A lélekkel, amely örökké él s nem pár évtizedig, mint az agyongondozott test? Ó, azzal már nem törődik semmit, arra már nem jut ideje semmi! Hát nem fejetetején álló gondolkodás ez?

«Ez az Isten akarata: a ti megszentelődéstek.» (I. Tessz. 4, 3.)

B) De van Szent Pálnak egy még hihetetlenebbül hangzó parancsa az efezusi hívekhez: «Kövessétek tehát, mint kedvelt gyermek, az Isten példáját». (Ef. 5, 1.)

a) Hogyan? Jól hallottuk ezt? *Kövessétek az Isten példáját?* Hiszen még a nagy embereket sem merjük utánozni — és mernők az Istent? Egészen furcsa is volna, és bizony mosolyt keltene ajkunkon, ha mindennapi emberek utánozni próbálnák a legnagyobbakat. Csak egész szánalmas külsőségek majmolása jönne ki belőle. Ha látunk ilyen nagy-ember-majmolókat, csak mosolygunk rajtuk.

És most Szent Pál azt a hihetetlen parancsot adja, hogy egyenesen az Istent utánozzuk! Nem hihetetlenül hangzik ez?

Annyira nem, hogy inkább felújítja bennünk a Szentírás legelső oldaláról ismert — de, sajnos, elfeledett — igazságot, hogy Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette.

Ó, ha sokszor gondolnánk erre a nagyszerű igazságra: Az ember Isten képmása . . .

Isten képmása? Ez, ez a pénzére büszke, autójára felfuvalkodott, rúzzsal és lakkal kikent-kifent ember — ez az Isten képmása?

Ez, ez a hirtelen fölfortyanó, mindjárt pulykavörös, szitokba kifakadó ember — ez az Isten képmása?

Ez, ez az érzékiség hálójában vergődő, elpuhult, napokig fertőben csuszkáló — ez az Isten képmása?

Ez, ez az uzsorás, szívtelen, másokat kizsákmányoló — ez az Isten képmása?

Ugye, micsoda hallatlan elfajulás! Micsoda figyelmeztetés! Micsoda önnevelési feladat!

b) *De hát nem túlzás-e azt mondani, hogy erre a szoros istenkapcsolatra törekedni egyenesen Isten által előírt kötelességünk?* Akik ismerik a Szentírást, tudják, mennyire nem túlzás. Olvassuk csak már az Ószövetségben is, mit mond az Úr: «Meg ne szentségtelenítsd Istened nevét; én vagyok az Úr». (Móz. III. 19, 12.) «Légy tökéletesen és fogyatkozás nélkül az Úrral, a te Isteneddel». (Móz. V. 18, 13.)

De mit mond az Úr Jézus? «Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes». (Máté. 5, 48.)

És mit mond ismételten is az apostol? . . . «Legyetek tökéletesek, buzdítsátok egymást . . .» (Kor. II. 13, 11.) . . . «Úgy éljetek, hogy előhaladástok mind nagyobb legyen». (I. Tessz. 4, 1.)

Mit jelentenek e szavak? Világosan hirdetik, hogy mindnyájunknak kötelességünk Isten országát kialakítani saját lelkünkben.

Igen: ez olyan kötelesség, amely alól ki nem bújhat egyetlen keresztény sem! Halljátok csak, mit mond Aranyszájú Szent János a IV. században: «A keresztény nem érheti be azzal a szent jelleggel, amit a keresztségben kapott. Hanem sokkal inkább kereszténynek kell magát mutatnia egész magaviseletével, szavaival, szokásaival és erkölcseivel. Mert különben azok közé tartoznék, akik ajkukkal ugyan elismerik Istent, de megtagadják tetteikkel . . . Sem hitnek, sem csodatetteknek nincs igazi értékük, ha hiányzik mellőlük a helyes élet».

És halljátok, mit mond ugyanebből a századból egy másik szentatya, Nyssai Szent Gergely. «Ti mindnyájan, akik örültök az újjászületés kegyelmének, életetek javításával és erkölcseitek tisztaságával mutassátok meg, mennyire tudjátok becsülni a boldogságot, amelynek részeseivé lettetek.»

c) Föltűnt az orvosoknak a legutolsó világháború tapasztalatai között, hogy amint kitört a háború, egész csomó idegbajos ember egyszerre meggyógyult. Addig telve voltak panasszal, kesergéssel, *de akkor mintha hirtelen elvágták volna mindezt.*

Ime, megint egy fénysugár arra a kérdésre: mi az emberi szenvedés legmélyebb forrása? Nem a testi betegség, nem a pénzhiány, nem az élvezetek hiánya, — a legnagyobb baja az embernek az, ha nem lebeg élete előtt egy végső, biztosan vallott, magasztos cél, amely egészen le tudná őt fogni és minden szunnyadó erejét munkába állítani. Ó, mily boldog, aki előtt világosan sugárzik ez a biztató cél: az Isten! Ember, a te végső célod az Isten! «Ez az Isten akarata: Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.» (Máté 5, 48.) «Kövessétek tehát, mint kedvelt gyermekek, az Isten példáját» (Ef. 5, 1.).

II. Be kell töltenünk Isten akaratát!

A) Ezek után világosan látjuk földi életünk célját: **Érni! Érni, egyre jobban elmélyedni Isten szeretetében, egyre jobban odasimulni Isten atyai Szívéhez.**

a) *A híres zeneszerző, Gounod, mondotta egyszer egyik fiatal kollégájának:* Amikor én olyan fiatal voltam mint Ön, akkor csak így beszéltem: Én! Huszonötéves koromban már azt mondtam: Én meg Mozart. Negyvenéves koromban: Mozart meg én. Ma már csak ezt mondom: Mozart!

Aki pusztán emberi, földi életet él, annak mindene csak sajátmaga. Akit már megfogott a vallásos élet, és elkezdi első tapogató lépéseit, az már ezt mondja: A lelkem és az Isten. Ha már jobban előrehaladt a vallásos élet útjain, akkor érzi, hogy így kell mondania: Isten és a lelkem. A tökéletesség csúcsain aztán magából már nem érez semmit, magának nem tart meg semmit — csak ennyit mond: Isten!

Igen, ez kötelességem! Mert helyesen mondja Eckehart, a nagy misztikus író: «Vajmi kevés volna, hogy Isten Igéje Krisztusban — rajtam kívül — testet vett magára, ha egyben bennem is nem venne alakot magára, hogy én legyek Isten fia, és ha fia, örököse is».

Mit ér neked, ha Krisztus itt járt a földön, de éppen te nem fogadod be? Mit ér neked, ha Krisztus hét forrást nyitott a kegyelemre szomjas lelkek számára, ha éppen te

nem használod a szentségek kegyelmi forrását? Mit ér neked, hogy Krisztus meghalt a Kálvárián, ha te magad is nem járod győztesen ezt a keresztutat, győztesen s le nem győzetve vonulva el a farizeusok, Pilátusok, Heródesek és az általuk félrevezetett világ minden gúnyja, csábítása és lekicsinylő mosolya ellenére?

És mit ér neked, hogy Krisztus fölment a mennybe, ha nem úgy élsz, hogy egyszer a te részed is dicsőséges feltámadás és mennybemenetel lehessen?

b) Ez a harc — küzdeni, hogy Isten közelébe jussunk — *minden földi emberi életnek legelső rendeltetése.* Ez alól tehát ki nem bújhat senki sem. Harcolni, hogy Isten közelébe jussunk! Ha eljutottunk, elértük célunkat. Ha nem jutottunk el, hiábavaló volt az élet! Hiszen nem mondja-e világosan az Úr: «Az Isten országa erőszakot szenved és az erőszakosok ragadják el azt.» (Máté 11, 12.)

És ez a harc végigkíséri az élet valamennyi megnyilvánulását, minden korszakát, minden foglalkozását. Tehát tévedés volna azt hinni, hogy ezt a lelki érést, ezt az istenkeresést, ezt az Isten országának eljöveteléért végzendő munkát csak a papoknak és apácáknak kell elvégezniök s a világi híveknek nem, csak a nőknek kell elvégezniök s a férfiaknak nem, csak a sír előtt álló öregeknek kell elvégezniök s az élet előtt álló fiataloknak nem.

Kell! Kell és nemcsak szabad szentekké lennünk, mert «ez az Atyátok akarata: a ti megszentelődéstek» (I. Tessz. 4, 3.), és mert a szenttéválás és elkárhozás közt csak mély szakadék van, de híd nincsen. Vagy ide — vagy oda! Vagy katolikusok vagyunk, vagy nem, — de nem lehetünk csak névleges katolikusok!

B) Ó, milyen fájó sebre tapintottam ezzel a kifejezéssel: **A névleges katolikusok!**

a) *Kik a névleges katolikusok?* Akik meg vannak ugyan keresztelve, de ennyi az egész. Életükön semmiben nem látszik meg, hogy bármiben is más volna, mint másoké, a nem katolikusoké, a nem keresztényeké. A családjukban épúgy nincs gyermek, mint máshol. Épp olyan könnyű erkölcsű szórakozóhelyekre járnak, mint mások. Épp olyan léha képeslapokra fizetnek elő, mint mások. A bálban és strandon époly kihívóan viselkednek, mint mások. Üzleti elveik, gazdagodási eszközeik épp olyan gyanúsak, mint a másokéi ... De azért ők katolikusok! Sőt — mint előszeretettel hirdetik magukról — «jó katolikusok». Mondjuk meg

nyiltan: az ilyenek többet ártanak a kereszténységnek, mint a legvéresebb üldözések; mert ezek el akarják ugyan taposni Isten országát, amazok azonban egyenesen diszkreditálják, hitelétől megfosztják.

b) *Milyen kiábrándulás, milyen megszégyenülés várna sok-sok katolikusra*, ha Krisztus elé kellene állnia és mellé állanának megszemélyesítve a különféle bűnök és megszólalnának!...

Megszólalna a Hazugság és mondaná: Jézus Krisztus! Ez kereszténynek mondja magát, pedig nem a te gyermeked, hanem az enyém, — olyan könnyen hazudik, mint a vízfolyás, egész élete egyetlen hazugság.

És megszólalna az Élvezetvágy és mondaná: Jézus Krisztus! Ez az ember nem a te gyermeked, hanem az enyém. Testét-lelkét eladta az érzéki élvezeteknek s nyakig fekszik a fertőben.

Megszólalna a Gőg és mondaná: Jézus Krisztus! Ez az ember nem tied, hanem az enyém. Nincs ember, aki felett gőgösen el nem nézne. Nincs törvénye Egyházadnak, amit fölényesen meg nem kritizálna.

Megszólalna az Emberfélelem és mondaná: Jézus Krisztus! Ez az ember nem a tied, az enyém. Mint restelli keresztény voltát, mint rejtegeti vallásos meggyőződését, mint üvölt együtt a farkasokkal!

— Szereted az Istent?

— Ugyan, hogy is kérdezhetsz ilyet?

— Hát csak azért, mert az Isten azt kívánja, hogy «teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből és teljes erődből» (Márk 12, 30). Istenről azt is írja a Szentírás, hogy Ő féltékeny (Móz. II. 20, 5), és nem tűr idegen isteneket maga mellett (Móz. II. 20, 3). És mikor az ószövetségi frigyszekrényt beállították a pogány Dagon templomába, a pogány isten szobra lezuhant trónjáról és darabokra törve feküdt a földön (Kir. I. 5, 2, s köv.), — mert az Isten nem tűrhet meg semmiféle bálványt: sem kőből faragott bálványt, sem az önszeretet, a pénzszeretet, érzékiség, gőg, szeretetlenség bálványait. Tehát az Isten országának eljövetelén dolgozol, ha lelkedet tisztogatod ezektől a bálványoktól. Akkor szereted csakugyan az Istent, ha mellette mindezek a bálványok darabokra törve, porba hullva fekszenek lelkedben.

c) Egy hindu bölcs (Sudhu Sundar Singh) ült egyszer egy patak partján s a vízből kivett egy követ. A kő egész vizes volt. Széttöri a követ, és íme, belül egész száraz! És

akkor megszólalt a hindu: «Épp ilyenek az európai emberek is. Századok óta folyja őket körül a kereszténység, teljesen körülveszi őket annak áldása, benne élnek a kereszténységben, de az nem hatolt beléjük, nem él bennük. A hiba nem a kereszténységben van, hanem a kemény szívekben... De így aztán nem csodálkozom, hogy erre mifelénk sok ember nem képes megérteni, mit jelent Krisztus».

Milyen komoly figyelmeztetés mindnyájunk számára egy nem keresztény ajkáról! Valóban, a kereszténység sok ember számára nem csupán külső dísz=e, cím, léleknélküli örökség, ami körülveszi őket, de lelkükbe be nem engedik!

Kedves Testvérek! A középkori lovagrendek közt különösen szép célt tűzött ki magának a «Szentlélek=lovagrend»; tagjai csak olyan kipróbált férfiak lehettek, akik hőstettel mozdították elő a Szentlélek dicsőségét. A fölavatási szertartásban ezt mondották az új lovagnak: «Légy bátor! Jobb lovagnak lenni, mint szolgának». Ezt szeretném én is a mai beszéd végén lelkére kötni minden kedves hallgatómnak: Testvérem! Légy bátor és harcold végig győztesen az Isten fiainak nem könnyű életét. Jobb Isten fiának lenni, mint a bűn szolgájának. Jobb...

Az ember lelke az Istentől jött — nem csoda tehát, ha visszavágyik Hozzá, élete forrásához, nem csoda, ha ki nem bírjuk az életet Isten nélkül. Szépen foglalja össze egész mai beszédünk anyagát a Pünkösd utáni VIII. vasárnap miséjének imádsága: Largire nobis, quaesumus Domine, semper spiritum cogitandi quae recta sunt, propitius et agendi: ut qui sine te esse non possumus, secundum te vivere valeamus. ⟨Amen⟩.

XX.

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.» (III.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

«Jöjjön el a te országod» — így imádkozzuk mindennap az Úr imájában. Ha Istennek országa van, akkor annak az országnak polgárai is vannak. Kik az Isten országának polgárai itt a földön? Azok vagyunk mi, emberek. Milyen föltételek vannak kikötve, hogy jó polgárai lehessünk ennek az országnak? Megmondja Szent Pál a rómaiakhoz írt levelében: «... Amint ugyanis átadtátok tagjaitokat ... a gonoszság szolgálatába ..., úgy adjátok most az igazság szolgálatába a megszentelődés végett ...» (Róm. 6, 15—23.) Ezt követeli Szent Pál az Isten országának polgáraitól. Röviden összefoglalva azt, hogy igyekeznünk kell szentekké lennünk. Ne ijedjünk meg, nem azt mondja az apostol, hogy csak azok az Isten országának polgárai, akik már kész szentek; hanem igyekeznünk kell azokká lennünk. Ez a végső célunk, ez a földi élet nagy hivatása.

Csodálatos, hogy a mai ember mennyire fázik ettől a szótól: szent! Valami kellemetlen, fázós borzongás szalad végig rajta, ha hallja. Önkénytelenül is egy sarokban ülő, vézna, beteges, mosolyogni nem tudó, világtól irtózó ember jut eszébe. És akkor ezt mondja magában: «Nem! Ez nem nekem való! Nekem jól kisportolt izmaim vannak, szeretek dalolni és nagyokat tervezgetni, hegyet mászni és síelni — lehet így szentté lenni?» Pedig ha tudná, hogy lehet! Sőt: kell!

És a másik azt mondja: «Én háziasszony vagyok és édesanya. Reám vár négy gyermekem nevelése és négy szoba rendbentartása, főzés, mosás, társasági kötelességek — lehet így szentté lenni?» Pedig ha tudná, hogy lehet! Kell!

Milyen kár, hogy a «szentség» fogalmát egészen kiforgatták mivoltából! Mintha az Istennel eltöltött élet összeegyeztethetetlen volna az erős, napsugaras, tevékeny földi élettel! Mintha a lélek küzdelme a lefelé húzó erők ellen, min-

dennapi harcunk a lelki emelkedésért képtelenné tenne a földi kötelességek betöltésére akár a konyhában, akár az irodában, gyárban, katedrán, gépnél, bárhol.

Pedig egészen a fordítottja áll. Áll az, és igaz az, hogy csak az Isten felé fordult ember képes a földi életet a maga egészében felfogni és minden részében átlátni, egységbe összefogni. Csak ő viszi annyira, hogy a munka, a napi gond, a fáradság, az élvezet, az öröm, a családás, szóval az élet apró összetevői nem valami kaotikus zűrzavarban keringenek előtte, hanem az apró részletek felett imponáló, megnyugtató biztonsággal lebeg és egybefoglalja és megszenteli azokat az élet végső célja. Mindenben — apró és nagy dolgokban, családásban és örömben — építőköveket vesz észre az Isten országának épületéhez.

Isten országát kell építenünk a saját lelkünkben. I. *Mik ennek a föltételei?* II. *Mik az eszközei?* III. *Mik az eredményei?* — ez a hármas kérdés foglalkoztat minket a mai szentbeszédben.

I. Mik a föltételei?

Hogy az Isten országán dolgozni tudjunk a saját lelkünkben, ahhoz két föltételt kell teljesítenünk: *A)* Nem fordulni el Tőle, *B)* Odafordulni Hozzá.

A) Nem fordulni el Istentől! Nem helyezkedni Vele szembe! Vagy egyszerűbb nyelven szólva: kerülni a bűnt! A bűn, ha kisebb, lazítja, ha súlyos, megszakítja a lélek összeköttetését Istennel.

Hogy ezt a gondolatot megértsük, röviden végig kell gondolnunk az egész teremtett világ létcélját. Istentől — Istenért — Istenhez! — ez a lét végső célja.

Istentől! Tőle jött az egész világ, Tőle az ember is. Nincs semmi a világon, ami nem az Isten kezéből jött volna.

Istenért! A teremtett világnak tehát Isten örök terveit kell megvalósítania. Az ember alatt százezernyi faja nyüzsög az élőlényeknek és mind a mi életünknek szolgálnak. Az egész teremtett világ szolgál az embernek. És az ember? Szolgál az Istennek.

Istenhez! Ha hűségesen szolgáltunk, eljutunk az Isten örök boldogságába.

Ime, milyen fönséges életcél! Tehát nem azért élünk, hogy «kiéljük» magunkat? Nem azért, hogy végigtáncoljuk és dáridózzuk a földi életet? Nem azért, hogy hivatásbeli

automaták módjára végigrobotoljuk minden magasabb gondolat nélkül?

B) De ha mégis legyőzött volna az emberi természet gyöngesége és utólért a legnagyobb baj, ami érhet: a bűn, legalább meg nem maradni ezen a téves úton, legalább *azonnal visszafordulni az elhagyott Istenhez!*

A földön van nappal és van éjjel; a kettő között csak az teszi a különbséget — még pedig óriási különbséget —, hogy a nap sugara éri-e a földnek azt az oldalát vagy nem. Ahová nem süt a napsugár, ott éjjel van. De épp így van a lelki életben is: ha nem fordulunk Isten felé, ha Isten jóságos arca nincs felénk fordulva, ha az ő kegyelmének sugarai nem sütnek reánk, a lelki halál dermesztő éjtszakája borul reánk.

Igen: mindenekelőtt is saját lelki életünkre alkalmazzuk Izaiás figyelmeztető szavait: «Parate viam Domini! Omnis vallis implebitur: et omnis mons et collis humiliabitur: . . .» (Luk. 3, 4—5).

Mit jelentenek ezek a szavak saját lelki életünkre? Jelentik az útépítés nehéz munkáját. Hogy az Isten országa eljöhessen a saját lelkünkbe, ahhoz be kell tölteni a mulasztással elkövetett bűnök völgyeit, le kell hordani a gőg és büszkeség hegyeit, a hazugság, hamisság, kétszínűség, ravaszkodás halmait, be kell tömni az érzékenykedés, szeretetlenség, gorombaság gödreit, le kell csapolni a féktelen érzékiség hínáros mocsarait. Micsoda nehéz munka! Pedig még csak a fele a teendőknek! Ez csak a romok eltakarítása. Hátra van még a díszítő munka. Nem üres lelket vár az Isten országa, hanem fegyelemmel, áldozattal, hűséggel, tisztasággal, türelemmel, szeretettel feldíszített lelket.

Ime, ezek a föltételei a lelkem érésének, Isten országa eljövetelének.

És mik az eszközei?

II. Mik az eszközei?

Isten országának építő eszközei bennünk — a szentségek, Krisztus Urunk hét szentsége. Ezek nélkül nincs keresztény élet.

A) Hogy miért alapította Krisztus a szentségeket, arra mindenekelőtt is lehetne egy egyszerűbb, egész könnyen érthető választ is adni. És ez a *válasz az emberi test és lélek viszonya.* Lelkünk nem úgy lakik testünkben, mint az ember lakik a szobájában. Mert az ember és a szoba marad két

külön valami, de a test és a lélek egy új valakivé, emberré válik.

Ez az új lény, az ember, az értékek által szerzi ismereteit, az anyagi világból kölcsönvett képekkel jut el az anyagon és érzékelhető dolgokon fölülálló, érzékfölötti, szellemi világ felfogására.

A testnek és a léleknek ezt a szoros viszonyát fölhasználja munkájában minden nevelő, minden tanító, minden törvényhozó, — csak természetes, hogy fölhasználta az az Úr Jézus is, aki bennünket teremtett, aki tehát legjobban ismerte természetünk törvényeit. Ezért is adta tehát a szentségek külső jeleit, hogy azok velünk, érzéki benyomásokhoz kötött emberekkel, érzékeltessék a szentségek nyomán bennünk végbemenő érzékfölötti történéseket: a keresztvíz érzékeltesse lelkünk lemondását, a bérmálás olaja lelkünk megerősítését, az Oltáriszentség kenyere lelkünk táplálását... és így tovább.

Ez volna tehát az első felelet arra a kérdésre, hogy miért alapította Krisztus a szentségeket. De mint mondottam, ez csak a felületesebb válasz. Mert van ennek egy sokkal mélyebb oka is.

A mélyebb oka ennek az a hármas cél, amit Krisztus Urunk a szentségek által elérni akart. És ez: szorosan egyesíteni minket Istennel, Önmagával és egymással.

B) *A szentségek tehát mindenekelőtt is szorosan egyesítenek minket Istennel.*

Az ember hol túl sokat bízik önmagában, hol túl keveset — mindkettő eltereli útját Istentől. Vannak perceink, amikor mindenre, minden szépre, jóra képeseknek érezzük magunkat, s azt hisszük, hogy senkire nem szorulunk. De vannak levert pillanataink, amikor meg szárnyaszegett reménytelenséggel ülünk és tétlenül összefont karral bámulunk magunk elé.

Nos, itt vannak Krisztus szentségei és hirdetik nekünk e két káros véglet gyógyító ellenszerét : az alázatosságot és a bizakodást. Légy alázatos — mert íme, reászorulsz a szentségek kegyelmére s magadtól nem mégy semmire. De légy bizakodó is — mert ha használod a szentségeket, valóban eljutsz Isten közelébe. Hogy el ne bízzad magad, azért adtam az élet minden fontosabb megnyilvánulásához egy-egy szentséget, hogy érezzed, mennyire rászorulsz az Isten kegyelmére. De hogy a lelki élet nehézségeinek és küzdelmeinek közepette el ne csüggedj, hogy az előtted álló feladat nagy-

sága el ne vegye kedvedet, azért is adtam a szentségeket, hogy erőt és bizalmat meríts belőlük.

Ime, a szentségek egyik célja: hogy túlságosan ne bízzunk magunkban, de annál jobban bízzunk Istenben!

C) De a szentségek nemcsak Istenhez fűznek minket szorosabban, *hanem Krisztushoz is.*

Hiszen a szentségek állandóan Krisztusról beszélnek nekünk, Krisztusról, mint Megváltónkról, mint áldozatos Barátunkról, mint Pásztorunkról, aki szentségeiben napról-napra megismétli a biztató szavakat, amiket valaha földi életében mondott: «Én vagyok az út, az élet. Senki sem jut az Atyához másképp, mint én általam». (Ján. 14, 6.) «Én vagyok az igazi szőlőtő, és Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, mely . . . . . » (Ján. 15, 1—6.)

Valóban: mennyire hozzáfűznek a szentségek Krisztushoz! Az újszülöttet Neki mutatjuk be, és Ő magának foglalja le a keresztségben adott természetfölötti élet által. De jön az élet sok kísértése és beporozza, besározza a keresztségben nyert fehér ruhát — Krisztus mossa tisztára a bűnbánat szentségében. Jönnek a fiatalkor különösen erős harcai — Krisztus adja a Szentlélek erősítését a bérmálásban, Ő éltet az Oltáriszentséggel. Jön a családalapítás nehéz feladata, jön az életből távozás súlyos perce, — megint Krisztus áll mellettünk szentségeivel. És hogy mindig és mindenütt legyenek szolgái, akik szentségeit közvetítik, erről is külön szentséggel gondoskodott: az egyházrend szentségével.

Mérlegeljük jól ezt a két szót: mindig és mindenütt! Akik Krisztus idejében éltek, még ha ugyanabban az országban is, ha ugyanabban a városban is, közülük mily kevés találkozott Krisztussal, mily kevés hallotta szavát! És ma? Közel 2000 évvel Krisztus földi élete után nincs pontja a földnek, ahol — ha akarjuk — Krisztus megbocsátó irgalma és erősítő kegyelme reánk ne áradna, ahol ne jönne Krisztus azonnal ahhoz, aki hívja őt.

Ime, csak végig kell gondolnom, és már érzem lelkemben a hálát éledni Krisztus iránt. Valóban, a szentségeket azért is alapította Krisztus, hogy szorosabbra fűzzenek minket Őhozzá.

D) Végül pedig még egy célból: *hogy szorosabbra fűzzenek minket, kereszténytyeket egymáshoz.*

Közismert dolog, hogy a hasonló foglalkozású, hasonló életpályán dolgozó emberek szívesen tömörülnek társasá-

gokba, egyesületekbe, és ezeknek külön szabályokat, szertartásokat, összejöveteleket, ünnepeket írnak elő. Vannak ünnepeik, zászlaik stb. Vajjon mire valók ezek a külsőségek? Arra, hogy ezekkel a külső jelekkel is még szorosabbra fűzzék a közösséget és elősegítsék az egybetartozás tudatát.

Már most ha pusztán profán jelek és szimbolumok is alkalmasak az egység érzetének kifejezésére és erősítésére, vajjon mit kell mondanunk a szentségek megszentelt jeleiről és szertartásairól? Aki keresztény, meg van keresztelve. De viszont a keresztség által mindnyájan tagjaivá leszünk Krisztus titokzatos testének. Ha pedig egy testnek tagjai, akkor egymás közt testvérek! És mindnyájan ugyanazt a szentlelket nyerjük a bérmálásban. És mindnyájan ugyanazzal a Krisztussal táplálkozunk az Oltáriszentségben. És mindnyájunknak ugyanaz a Krisztus bocsátja meg bűneit a penitenciatartás szentségében . . . Közös hit, közös remény, közös szeretet, közös szentségek . . . íme, a keresztény testvériség ki nem apadó forrásai!

Aki pedig mindezt végigelmélkedi, az előtt — hiszem — nem kell tovább bizonyítani, hogy a szentségek használatára igenis rászorulunk és hogy nem építheti magában az Isten országát az, aki nem venné igénybe állandóan a szentségek által közvetített kegyelmek segítségét.

Mondjuk ki nyiltan: szentségek nélkül nincs keresztény élet! Akik nem használják a szentségeket, nem gyónnak, nem áldoznak, nem veszik fel a bérmálást, utolsó kenetet — nem keresztények. Lehetnek «keresztelt katolikusok». Nem elég Krisztussal csak szimpatizálni — le kell vonni a végső következményeket is. A végső következmény: én vagyok a szőlővessző, Krisztus a szőlőtő. «Hacsak a szőlővessző nem marad a szőlőtőn, nem tud gyümölcsöt hozni önmagától: úgy ti sem, ha énbennem nem maradtok». (Ján. 15, 4.)

III. Mik az eredmények?

Mi lesz az eredménye ennek a nagyszerű lelki építő munkának? Isten országának kialakulása a saját lelkünkben.

A) Eredménye lesz, hogy *meleg, benső viszonyba tudunk lépni az Úr Jézussal.*

Amikor Szent Pál még Saul volt és Damaszkuszba készült a keresztények üldözésére, az országúton nagy fényesség közepette megjelent neki Krisztus. Saul földre esett és

megrettenve kérdezte: «Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem». (Ap. Csel. 9, 6.)

Ezt a tanulékonyságot, ezt a készséget fogjuk mi is mutatni. Ha mindennap megkérdezzük Krisztustól: «Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?», ezáltal meleg, benső viszonyba lépünk Vele.

Van-e valaki, aki jobban ismerné, mire van szükségünk? És van-e valaki, aki örömestebb adná meg, amire szükségünk van?

Krisztus legjobban ismeri, mire van szükségünk. Hiszen Ő is végigélte a mi földi életünket és végigszenvedte ennek küzdelmeit.

De aztán leginkább kész is segíteni rajtunk. Hiszen Róla mondotta Szent Pál: «Szeretett engem és önmagát adta értem». (Gal. 2, 20.) Legyen valaki a föld legszegényebb, legbetegebb, legelhagyatottabb embere, az is elmondhatja: Lehetetlen, hogy Krisztus is elhagyjon, hiszen sokba kerültem neki, — a halálába kerültem!

Ó, milyen nagyszerű, áldott ez a lélek mélyén folyó csendes munka, ez a mindennap végzett léleknevelés, Isten képének egyre szebbé alakítása a lelkünkben! Talán nem is látja ezt senki. Talán nem is tudja senki, mennyi harcba, legyőzésbe, önfegyelmezésbe kerül ez! Minderről nem tud senki, csak a mindenható Isten, — de ez elég nekem. Hogyne volna elég, mikor a pogány Phidiasnak is elég volt! Ezt a világhírű görög szobrászt azzal bízták meg egyszer, készítse el az athéni Akropolis számára Diana istennő szobrát. A művész páratlan pontossággal és aprólékossággal végezte feladatát, még a haját is finoman kidolgozta hátul a fején is. Valaki megjegyezte: Mit dolgozod ki ennyi pontossággal? Hiszen száz láb magasban fog állni a szobor háttal egy márványfalnak, ki fogja a haját hátul látni? És mit felelt Phidias! «Látni fogják az istenek».

B) Aki pedig ilyen teljes harmóniába hozza életét Istennel annak szelíd béke öröme ömlik el lelkén és *már a földön megízleli az Isten országának előízét.* Az is azt felelheti a kérdezősködőknek, amit egy irgalmas nővér felelt. Fiatal életét a legnehezebb betegek önfeláldozó ápolásában töltötte el. Valaki ezt mondotta neki: De, nővér, ha nincs mennyország, mennyire be lesz maga csapva! És mit felelt az apáca?

— Ha nincs mennyország? Én már most érzem magamban a mennyországot!

Az orvosok már régebben megfigyelték azt a sajátságos

esetet, hogy vannak betegségek, amelyek más betegségeket gyógyítanak. Így pl. többször tapasztalták epileptikusoknál, akik már évtizedek óta hiába próbálkoztak bajuk ellen mindenféle gyógyszerrel, hogy tüdőgyulladás, skarlát, vagy hirtelen jött erős láz után éveken át elmaradt náluk az epileptikus roham. De egész sor olyan betegség van még, amit egy másik betegség kigyógyít, valósággal fölfal. Külön neve is van ennek a jelenségnek: «a betegségek interferenciája». De némi hasonlatosságot találhatunk a lelki élet terén is és beszélhetünk a «gondok interferenciájáról». Vannak emberek, akiknek életét valósággal elkeserítik a lelkükben tanyázó apró-cseprő gondok, aggályok, bizonytalanságok és hiába igyekeznek előlük menekülni, nem tudnak tőlük szabadulni mindaddig, amíg egy magasztos, nemes, nagy érzés, nagy cél, nagy törekvés nem veszi lelküket hatalmába. Akkor aztán vége minden kicsinyeskedésnek: kisüt a nap és elolvad a hó.

Nos, ilyen központi jelentőségű gondolatnak kellene lennie mindnyájunk számára az Isten országa térfoglalásának saját lelkében. Akit rabul ejt ez a fönséges cél, az nem érzi többé a köveket az úton, nem érzi a szúnyogok csipkedését, nem érzi a kis gondokat, mert kígyógyította «a gondok interferenciája», megfogta lelkét az Isten országának nagyszerű gondja.

Azt pedig nem is kell mondanom, hogy az így leélt élet lesz emberhez igazán méltó élet.

Kedves Testvérek! Az egyik római császárnak udvari embere, Similis, végre is megelégelte az udvari szolgálat örökös izgalmait és otthagyván a császárt, visszavonult birtokára és 7 évig, haláláig a maga kényelmére élt ott. Sírkövére ezt iratta: «Itt nyugszik Similis. Öreg volt ugyan, de csak hét évet élt».

Hány embernek kellene ezt írnia sírjára! Hogy még hét évet sem élt! Mert nem él az, aki nem tudja az élet célját, nem tudja, mit keres itt a földön. Nem él az, aki csak a mulandó földi érdekeknek élt. Csak azok az évek, azok a napok, azok a percek kísérnek át minket az örökkévalóságba, amiket a földön túliéletért éltünk.

Hát ne mással törődjünk, — magunkkal! Hogy másokat megtudsz-e javítani, nem biztos; de egész biztosan van egy ember, akit megjavíthatsz: saját magad. ⟨Amen.⟩

XXI.

Szenvedd el az Isten akaratát.

(Szentírás: Máté 26, 39.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

«Legyen meg a Te akaratod», — hangzik az Úr imájának egyik kérése. És ez a kérés kettős gondolatot foglal magában. Az egyik, hogy tegyük meg az Isten akaratát, a másik, hogy szenvedjük el az Isten akaratát.

Az első gondolatról volt szó a legutóbbi négy beszédben. «Legyen meg a Te akaratod». De csak úgy lesz meg, ha megtesszük az ő akaratát. Márpedig «Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek». (I. Tessz. 4, 3.)

Van azonban ennek a kérdésnek egy másik jelentése is, amiről eddig még nem volt szó. Isten akaratát megtenni talán nem is olyan nehéz, de sokkal nehezebb az *Úr akaratát elszenvedni*. Nemcsak beletörődni, megnyugodni, hanem örömmel fogadni! — ezt is tanítja az Úr Jézus a Miatyánknak ebben a kérésében.

Tagadhatatlan, hogy ennek a kérésének ilyen értelmezése hallásra bizonyos nehézséget rejt magában, amit a következőkép lehetne megfogalmazni: Isten mindenható. Ő tehát mennyben és földön egyaránt keresztülviszi akaratát. Nem különös-e, hogy most azért imádkozunk, hogy legyen meg az ő akarata, hogy mi, emberek, elszenvedjük az ő akaratát, mikor pedig az másképp nem is lehet, akarva-nemakarva, úgyis el kell viselnünk mindazt, amit az Isten reánk küld.

Igen ám, Testvéreim! de épen itt van a nagy különbség! Abban ⟨van⟩ a különbség, hogy milyen lélekkel szenvedjük el az Isten akaratát. Azt ugyanis — mint erről a mai beszédben szó lesz — el lehet szenvedni háromféle lélekkel. Lehet I. *összetört lélekkel*, lehet II. *engedelmes megnyugvással* és lehet III. *örömmel;* és mi nem akarjuk az első módon viselni, kötelességünk legalább a második módon, ha már a harmadiknak magaslatára felemelkedni nem is tudunk.

Fejtsük ki most sorba mind a három gondolatot.

I. Akik összetört lélekkel szenvedik el Isten akaratát.

Tőlünk, egyes teremtményektől szabad akaratunk meghódolása által s nem kényszerűségből várja Isten az ő akaratának teljesítését.

De az ember részéről több foka van ennek a meghódolásnak.

Kezdjük az elsővel, a legalacsonyabb értékűvel: Nagy csapás ér minket, nagy veszteség, szerencsétlenség. Az első pillanatban fájdalmas sikoly szakad ki belőlünk, emberi természetünk talán lázadozni is akar, de látjuk, hogy úgysem tehetünk ellene semmit sem, hát **összetört lélekkel belenyugszunk a változhatatlanba:** Legyen! Legyen meg a Te akaratod ... Ez azonban még nem kereszténység, ez pogány fatalizmus.

a) Márpedig az Isten akaratának elszenvedésében mutatkozik meg a *lényeges különbség a keresztény ember türelme és egy keleti ember vak fatalizmusa között.* A keresztény ember a szenvedés idején nem összeszorított ökölllel, nem tehetetlen rezignációval ül, s nem néma keserűséggel hajtja meg fejét valami kikerülhetetlen végzet előtt, — ó, nem! A mi szenvedés-vállalásunk átérzett, lelkes, határozott «igen»-mondás az isteni akarat iránt, a Krisztuskövetéshez lényegileg hozzátartozó kereszthordozásnak nagylelkű vállalása, makacskodó, kicsinyes, önfejű emberi akaratunknak hozzáhangolása a szuverén isteni akarathoz.

Mert ne felejtsük el, hogy számunkra az élet súlypontja nem egyszerűen maga az élet, hanem az Isten felé törő, az Isten akaratát kereső és beteljesítő élet. Vagyis az az élet, amelyet a lélek formál és igazít.

Mily igazán írja Szent Ágoston: Ne zúgolódjunk a megpróbáltatásokban és el ne veszítsük azt a vidámságot, melyről mondatott: «Legyetek örvendezők a reménységben». (Róm. 12, 12.), amire mindjárt következik: «Béketűrők a nyomorúságban». Ha keresztények vagyunk, el kell készülve lennünk a világban szorongatásokra ... Tekintsünk Krisztusra: a boldogság országából jött, de itt lent Ő maga sem talált boldogságot. Kinevették, gyalázták, megfogták, megostorozták, keresztre feszítették, és vége volt — az Úr vége — a halál. Hát, te, a szolga, mit keresel boldogságot olyan országban, amelyet maga az Úr halállal hagyott el? (Ep. 55, 26.)

b) *Isten akaratán megnyugszom, még ha nem is látom rendeléseinek okát.*

Az egyik nagy elberfeldi szövőgyárban igen értékes találmányt vettek alkalmazásba: az új szövőgép rövidebb idő alatt és kevesebb költséggel jobb anyagot állított elő, mint a régi gép. Érdeklődve nézte egy látogató az új gép munkáját; látta, amint zűrzavaros összevisszaságban szaladnak a szálak, forognak az orsók, ide-odagurul a szövőhajócska, — de a találmány titkára mégsem tudott rájönni. Végül is észrevette, hogy valamennyi szál egy szekrény-félében fut össze és kérte a vezetőt, hogy azt nyissák fel előtte.

— Azt nem lehet! — hangzott a válasz. A szekrényben őrizzük a gyártási titkunkat. Egyetlen kulcs nyitja a szekrényt, az a főnök kezében van, és soha idegennek meg nem mutatja.

Hányszor futnak az emberi életet alkotó szálak is látszólag össze-vissza, céltalan zűrzavarban! Pedig ha idősebb korban jobban átnézzük elmúlt életünk folyását, észrevesszük, hogy valamennyi szál egyetlen szekrényben fut össze, a szekrényen ez a felírás: «Isten akarata», kulcsát az Isten őrzi, ma még nem mutatja meg, mert még «idegenek» vagyunk, de ha majd eljutunk az ő örök országának polgárai közé, meglátjuk mennyire a mi javunkat akarta minden intézkedése!

II. Akik engedelmes megnyugvással szenvedik el Isten akaratát.

Lépjünk tehát egy fokkal magasabbra. Oda, ahová minden kereszténynek föl kellene emelkednie; ahol engedelmes megnyugvással szenvedjük el Isten akaratát.

A) Hogy ide fölemelkedhessünk, mindenekelőtt is két dologgal jöjjönk tisztába.

a) A fájdalmat, a szenvedést, a betegséget és halált nem Isten akarta, — mi akartuk. Isten a világot nem azért teremtette, hogy ilyen siralomvölgye legyen az, mint amilyen a valóságban. Ami szenvedés van a világon, az a mi művünk, a mi bűneink eredménye. Abban a pillanatban, amikor bebocsátották a világra a bűnt, olyan eltolódott és félrecsuszamlott helyzetbe került életünk, amelyben lépten-nyomon reánk szakadt a szenvedés. Ez érvényes nemcsak az áteredő bűnre, hanem a személyes bűnökre is. Hiszen éppen korunk egyik legújabb tudományága, az átörökléstan hirdeti, hogy

ha őseink vétkeztek, mi isszuk meg annak levét és ha mi vétkezünk, késő utódaink foga vásik el tőle.

b) Ó, igen, mindnyájan jól tudjuk és nagyon is érezzük, hogy Isten akaratát mindig és mindenben követni igen nagy feladat. *De Krisztus Urunk ebben is példát adott nekünk.* «Engedelmes volt mindhalálig.» (Fil. 2, 8.)

Valóban, ahová a mennyei Atya akarata mutatott, engedelmes megnyugvással odament az Úr, mint iránytű a mágnes után. Majd Egyiptomba, majd Kánába, majd az Olajfák hegyére, majd a Kálváriára.

Ez a mi életünk feladata is: engedelmesen követni Isten akaratát, mert «az engedelmesség» többet ér, mint az áldozat. (Kir. I. 15, 22.)

Milyen nehéz ezt sok embernek megértenie! Főleg olyankor, amikor az Isten akarata keresztezi az ő elgondolásukat és terveiket. Mennyit okosodnak és zsémbeskednek ilyenkor! Pedig nekik is azt felelhetné az Úristen, amit Wellington herceg felelt az egyik műszaki tisztjének. A herceg valami rendelkezést adott neki, ő azonban magyarázni kezdte, mennyi minden akadálya van a dolog keresztülvitelének. Erre Wellington ezt mondja a tisztjének: «Én Öntől nem tanácsot kértem, hanem parancsot adtam».

Az Úristen sem kér tőlünk tanácsot.

B) **Miben nyilvánuljon meg ez az engedelmes megnyugvásunk?**

a) Sokféle munkát végez az emberiség ezen a földön. Ó, mennyit dolgozik, fárad, verítékezik némelyik ember! De tudjátok-e, ki végzi Isten előtt a legértékesebb munkát? Akire az Isten keresztet rakott és mégsem törik össze: *aki keresztet hordva dolgozik.*

Rachmanova, az ismert orosz írónő, érdekesen írja le naplójában, hogy tért meg egy hitetlen orosz fiatal diák. Aratás idején több diáktársával együtt segített a munkában egy földbirtokos asszonynál. Az öreg hölgy igen jól bánt munkásaival, de mielőtt elkezdték volna a munkát, valamennyinek meg kellett mutatnia, van-e kis keresztje. A mi diákunknak persze nem volt.

— Mit? Nincs kereszted?... Inkább éhenhalok, de akinek nincs keresztje, az nálam nem dolgozhatik! Így szólt az asszony, és elbocsátotta a diákot.

És ez az eset volt az első lépés az ő megtérése felé.

«Akinek nincs keresztje, az nem dolgozhatik!» Menynyire igaz a saját lelki aratásunkról is: Aki a keresztjét

hordva dolgozik, az végzi Isten előtt a legértékesebb munkát.

Ó, ha a szenvedések őrlő fogai alatt mi is el tudnók mondani, amit Szent Ignác vértanu, az antiochiai egyház aggastyán püspöke mondott, mikor a római cirkusz fenevadjai elé készült: «Krisztus gabonája vagyok, megőrölnek a vadállatok fogai, hogy tiszta kenyér legyen belőlem».

Igen, be kell látnom, hogy ez az élet törvénye: elrothadt magból nő a búzakalász, munka után édes a nyugalom, küzdés nélkül nincs győzelem, tövis nélkül nincs rózsa.

Ohne Schweiß — kein Preis!
Ohne Krieg — kein Sieg!
Ohne Regen — kein Segen!
Ohne Dörner — keine Körner!

b) *De már nem bírod tovább! Mindent megkíséreltél, de minden út zárva maradt előtted! Ennyi szenvedést nem lehet elviselni . . .*

Ó, hányszor hall az ember ilyen fájdalmas kifakadásokat! Ki ne érezne velük, a szegény szenvedőkkel? Ki ne igyekeznék megszánni szörnyű helyzetükben? Csak egyet ne mondj, szenvedő testvérem! Csak azt ne mondd, hogy nem bírod tovább. Hiszen nézd, milyen emberfeletti dolgokat el tudnak viselni az emberek! Nézd azt az édesanyát, akiről egy orvos emlékezik meg írásaiban.

Egy éjjel — írja az orvos — a hegyekbe hívtak egy szegény asszonyhoz, aki hirtelen súlyosan rosszul lett. Láttam, hogy csak azonnali operáció mentheti meg az életnek. De vajjon sikerül-e az operáció, sikerül-e hat gyermekének megmenteni az anyát? Sajnos, nem volt módom érzékteleníteni sem, úgy kellett elvégeznem a fájdalmas műtétet. A beteg egész idő alatt meg sem moccant, egyetlen sóhajtást sem hallatott. Csak mikor a műtét végén megdícsértem bátor magatartását, ujját ajkára téve szólt reám: «Kérem, doktor úr, ne beszéljen olyan hangosan, még fölkelti a gyermekeimet!»

Egy anya így tudott szenvedni gyermekeiért, — és te nem tudtál az Isten akaratának teljesedéséért!

Az Északi-tenger partján, Westerland-Sylt fürdőhelyen, van egy szomorú temető: a hullámok által partrasodort holttestek töltik meg. A temető kőkeresztjén ez az írás:

Das Vaterhaus ist immer nah,
Wie wechselnd auch die Loose.
Es ist das Kreuz von Golgotha
Heimat für Heimatlose.

Bármilyen változó legyen is az ember sorsa, az atyai ház mindig közel van. A Golgota keresztje a hontalan otthona.

c) Dehát mikor lesz már vége? Amint csak az Isten tudja, hogy kit mennyi szenvedés ér, épúgy csak Ő tudja azt is, ki mikor szabadul meg tőle. Szabad kérni imánkban, mint az Úr Jézus kérte, hogy «ha lehetséges, múljék el tőlünk ez a kehely», de nem szabad türelmetlenkednünk és zúgolódnunk. Hagyjuk az Istenre.

Murillo, a Szűz Mária-képek utólérhetetlen festője, életének utolsó napjaiban órákon át elüldögélt szülővárosának, Sevillának egyik templomában és néma csendben nézte a híres brüsszeli mesternek, Peter von Kempennek, nagy képét: a keresztlevételt. És mikor megkérdezték, mi fogta meg annyira ezen a képen, ezt a sajátságos választ adta: Várom, míg ezek a jámbor emberek leveszik Krisztust a keresztről. Pár nappal később — 1682 április 3-án, a föltámadt Üdvözítő ő róla vette le az élet keresztjét.

Ez az élet, Testvérek! várjuk be nyugodt bizalommal, Isten akaratán való szent megnyugvással, míg Istennek tetszik, hogy leengedjen a keresztről.

Az Isten akaratán való megnyugvás termeli ki az erős lelkeket; ezeken pedig úgy törik meg a legnagyobb csapás is, amint a zivatar ereje megtörik a magasba szökellő óriás hegycsúcsokon.

Egy földbirtokos kikocsizott 7 éves kis fiával az uradalomba szétnézni. Szép, csöndes délután volt. A kis fiú nagyon szeretett volna maga hajtani. Addig kérte a gyeplőt az apjától, míg az odaadta neki. Volt nagy öröm és büszkeség! A lovak szépen mentek a síma úton. De egyszer csak meredek vízmosás partjára kanyarodott az út és a fiú azonnal atyjához fordult: Apám, most te tartsd a gyeplőt.

Hányszor történik meg velünk is az életben hasonló eset! Hányszor fut velünk is az élet útja meredek partokon, csillagtalan éjben, tomboló orkánban! Milyen jó, ha ilyenkor letérdelhetünk a szentségi Krisztus előtt és elmondhatjuk: Úr Jézus, most Te tartsd a gyeplőt, különben — érzem — fölfordul a kocsim!

Aki így, Krisztus szemével tudja nézni az élet megpróbáltatásait, az Krisztus szavaival tudja kérdezni is: «Vajjon ne igyam-e ki a kelyhet, melyet nekem Atyám adott». (Ján. 18, 11.)

És akkor eljutunk a harmadik fokra, a legfönségesebbre, a legcsodálatosabbra, amikor nem hogy összetört lélekkel

szenvednők el Isten akaratát, de még csak nem is engedelmes megnyugvással, hanem egyenesen szent örömmel.

III. Akik szent örömmel szenvedik el Isten akaratát.

Lépjünk tehát egy fokkal feljebb: a legmagasabbra. Az eszünk nem érti ugyan meg, miért jött reánk ez a csapás, de igyekszünk nemcsak megnyugodni és hitünk igyekszik nemcsak alávetni magát Isten akaratának, hanem megcsókoljuk Isten sujtó kezét, — de csókunk nem hideg és nem érzéstelen: **szent örömmel szenvedjük el Isten akaratát.** Erre a magaslatra azok jutnak, akik a lesujtottság perceiben is hálás, meleg, ragaszkodó szeretettel néznek Istenre és összetörten is, megalázva is, porba sujtva is egész lélekből imádkozzák: Legyen meg a Te akaratod.

A) De, *kérem, ez már hősiesség! Ez rendkívüli kivétel! Erre csak a szentek képesek!*

a) Igen, ez a szentek stílusa, de nemcsak a kanonizált szenteké! Ezt megtette Magyarországi Szent Erzsébet, mikor mindenéből kitaszítva télvíz idején gyermekeivel földönfutóvá lett és a barátok templomában megjelenve csak egyet kért tőlük: mondjanak «Te Deum»-ot, hálaadó éneket az Úrnak. De nemcsak a szentek tették meg. Ma is megteszik sokan, a szó nélkül mosolyogva szenvedők, a mindennapi élet terhét hősies lélekkel viselők, akik ugyanazt mondhatják el magukról, amit az Úr Jézus elmondott önmagáról: «Az én eledelem az, hogy annak akaratát cselekedjem, ki engem küldött, hogy elvégezzem az ő művét». (Ján. 4, 34.)

Itt, az Oltáriszentség előtt térdelő szenvedőkön valósul meg aztán legjobban, amit az Úr Jézus mondott: «Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak». (Máté 5, 5.)

A szenvedés, ha Isten akarata szerint viseljük, egy-egy lépcsőfok a mennyország felé. A lépcsőfok rendesen kemény kőből van, de mégis fölfelé visz! Mennyire igaza van Kempis Tamásnak, hogy ha számunkra az örök élet felé jobb és biztosabb út is volna, mint a szenvedés, akkor az Úr Jézus szóval és példával ezt tanította volna. De nem ezt tanította, hanem a kereszt királyi útját.

Kedves apróságot jegyeztek fel a XVII. század egyik buzgó papjáról, Friedrich von Spee jezsuita atyáról. Imába mélyedve térdelt és így szólt az Úrhoz: «Uram, szeretnék

az élet hányatott tengerén eljutni az örök béke honába. Mi lesz hozzá a hajóm?» És felelte az Úr: A kereszt. Újra kérdezte az ember: «Uram, szeretnék feljutni az égbe. Mi lesz hozzá a létra?» És felelte az Úr: A kereszt. És harmadszor is: «Uram, szeretnék a paradicsomba jutni. Mi lesz hozzá a kulcs?» És harmadszor is felelte az Úr: A kereszt.

b) Tehát nemcsak beletörődni és nehezen megnyugodni az Isten akaratán, *hanem azt kész lélekkel fogadni és örömmel teljesíteni, — ez a keresztény élet.* De így már megértem, hogy kereszténynek lenni nem könnyű hivatás. Mert kereszténynek lenni nem annyi, mint kiakasztani a bolt elé egy cégtáblát — a keresztlevelet, bent a boltban pedig — lélek mélyén — épp olyannak lenni, a nemkereszténynek. Aki ezt mondja magáról: «Én keresztény vagyok», az ezt is mondja: «Máskép ítélem meg az egész világot. Mást tartok az élet útjáról, annak élvezeteiről, kincseiről, értékeiről. Mindent ahhoz szabok, vajjon ez az Isten akarata-e?

A «Linzer Volksblatt» 1935. évfolyamában «Aus dem Tagebuch eines Arztes» címmel igen érdekes apróságokat közöl egy orvos naplójából. Az orvos megemlékezik egy 12 éves szegény beteg leányról. Anyja meghalt, apja favágó, a legöregebb leány látja el a háziasszonyi teendőket. Még egy csomó gyermek a házban, és tisztaság mindenütt, meg csendes megelégedés és nagy szegénység! Boldog keresztény családi életet élnek, de oly természetesen, mintha nem is tudnák. És köztük a 12 éves beteg leány: súlyos tüdőbajos, többször operálták, hosszú ideje ágyban, lázas.

Jön ismét az orvos. Szelíd mosollyal köszönti a beteg: «Nem félek, ha meg kell halnom».

— De hová gondolsz, gyermekem. Meg fogsz gyógyulni!

— Ennek örülnék. Szép volna. De ha meg kell halnom, akkor is nyugodt leszek.

Közben az orvos megnézi a lázat: megint 40 fok.

— No, édes gyermekem, mindjárt küldök néhány aszpirint, hogy ne legyen ilyen meleged.

— Nem, doktor úr, ne küldjön aszpirint. Okosabb itt leszenvedni. Ha meghalok és a tisztítóhelyen lenne 40 fokos lázam: ki adna ott nekem aszpirint?

Mennyi a keresztény életbölcseség ebben a naiv leányban!

Az ilyenekre gondolhatott a hitehagyott Renan, amikor egy ízben ezt mondotta: «Nem óhajtom az életüket, de a halálukat — azt írígylem».

Aki fel tud emelkedni erre a magaslatra, annak egyszeriben könnyű lesz a gyászfátyol és egyszeriben fölszárad szeméből a könny.

Testvéreim! Nézzük a szenvedő emberiséget és három csoportot veszünk észre köztük. Vannak, akik húzzák az élet igáját, és eltorzult arccal, káromkodva sziszegik: muszáj szenvednem. Vannak, akik Isten akaratába csendesen megnyugodva mondják: kell szenvednem. És végül vannak — kevesen, a szentek —, akik mondják: szabad szenvednem.

Mindenki szenved, de annyiféleképen tudnak az emberek szenvedni! Az egyiknek szívét kemény kővé kalapálja a sok csapás, a másiknak ajkáról tehetetlen káromkodásokat csal ki, a harmadik fűnek-fának, jajgatja síránkozó panaszait, . . . ezek mind nem merítettek az Oltáriszentségből. Tudjátok, hogy szenved az, aki a szentségi Krisztustól tanul? Csendben, némán, szótlanul hurcolja magában bánatát, nem stoikus érzéketlenséggel, nem keseregve, nem káromkodva, hanem a Krisztustól megerősített lélek öntudatával kinccsé dolgozza fel magában a szenvedést. Az emberek mindebből nem is látnak semmit, de ő hallja magában Krisztus szavát: «Ismerem szorongásodat és szegénységedet, — noha gazdag vagy». (Jel. 2, 9.)

A Kálvária három keresztje mutatja, hogy háromféleképen lehet szenvedni; lehet szenvedni úgy, mint a megátalkodott bal lator: a szenvedés még rosszabbá tette; lehet úgy, mint a jobb lator: a szenvedés által megmentette magát; de lehet úgyis, mint Krisztus Urunk szenvedett: a szenvedés által megmentett másokat. ⟨Amen.⟩

XXII.

Hogyan szenvedjük el Isten akaratát?

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A Szentírás egyik könyve, a Királyok I. könyvének 3. fejezete megrázó sorokban írja le a zsidók elöregedett főpapjának, Hélinek és a templom szolgálatára rendelt Sámuelnek egyik párbeszédét.

A főpap fiai méltatlanul viselkedtek az istentisztelet körül és minthogy apjuk nem volt kellőkép szigorú velük szemben, az Úr kemény büntetést szabott ki a főpap egész házára. Sámuellel az Úr egy éjjeli látomásban közli a nagy csapást, mely Hélit és családját érni fogja.

Héli másnap faggatja Sámuelt, mit mondott neki az Úr. Ez persze nem igen szerette volna elmondani. De a nagy unszolásra végre mégis elmondotta. És akkor az öreg pap, mikor végighallgatta a reá váró nagy megaláztatásokat és csapásokat, alázatos szívvel csak ennyit mondott: «Ő az Úr, tegye azt, amit jónak lát szeme». (Kir. I. 3, 18.)

Igy szólt az öreg főpap. Mennyi bölcseség és Istentisztelet rejlik szavában! «Ő az Úr, tegye azt, amit jónak lát szeme.» És ha azt látja jónak, hogy csapás érjen, szenvedés, nyomorúság? Akkor is. «Legyen meg a Te akaratod.»

Már a legutóbbi beszédben is ezzel a kérdéssel foglalkoztunk, hogy az Isten akaratát nem elég megtennünk, azt el is kell szenvednünk. De a szenvedés problémája, amit a Miatyánknak ez a kérése fölvet előttünk, annyira kínzó és fájdalmas kérdése az emberiségnek, hogy soha arról eleget nem beszéltünk. Még három újabb beszédet fogok ennek szánni, hogy legalább nagyjában megfelelhessek a fölmerülő kínzó kérdésekre. Ma ebbe a kettős gondolatba merüljünk el: I. *Az Isten akaratát el kell szenvedni*, és II. *hogyan kell elszenvedni*.

I. Az Isten akaratát el kell szenvedni.

A) Nézzünk szét az életben: **mindenki keresztet hordoz,** mindenkinek kell keresztet hordoznia, és Krisztussal minden keresztet el lehet viselni.

a) *Mindenki keresztet hordoz.* Itt van először is az anyagi nyomorúság nagy keresztje. A munkanélküliség, az állástalanság, a kenyértelenség, a nélkülözés. A sok éhes gyermek és apjuknak nincs keresete. A sok lyukas cipő és szakadt ruha, és nincs miből újat venni . . .

Itt van a sok betegség keresztje.

Itt van a sok családi békétlenség, szeretetlenség, féltékenység keresztje.

b) Mindenkinek kell keresztet hordoznia, minden keresztet el lehet viselni, *ha fölemeljük szemünket az első nagy kereszthordozóra: Krisztusra.*

A kínai nőknek mindnek mesterségesen elnyomorított lábuk van. Állítólag azért csúfítják így el lábukat, mert volt egyszer egy császárnőjük, akinek nyomorék volt a lába és azóta minden kínai nő elnyomorítja a lábát — részvétből — a császárnő kedvéért. És akkor én nem tudnék a szenvedések közt Krisztusra, a keresztfán elnyomorított Krisztusra gondolni és erős lenni a szenvedésben Krisztus kedvéért?

Mikor a II. században a pogányok a legszörnyűbb vádakkal illették a keresztényeket, az egyik egyházi író, Athanagoras külön védelmi iratot szerkesztett Marcus Aurelius császárhoz, amelyben hangoztatja, hogy a keresztények hite szerint Isten mindig látja őket, éjjel és nappal, ismeri minden gondolatukat és aszerint fogja őket megítélni. «Itéld meg magad, ó, császár — írja szórul-szóra Athanagoras —, mily tisztáknak kell lenniök azoknak az embereknek az ellenük felhozott gonosztettek alól és mennyire a legnemesebb érzelmekkel kell eltelve lenniök.»

De nem kell-e ugyanezt éreznünk a megpróbáltatásokban is? Isten szeme mindig lát minket, a szenvedés legsötétebb napjaiban is: szabadna-e kislelkűnek lennünk és kétségbeesnünk?

B) Mindjárt könnyebbé válik a kereszthordozás, ha **kutatjuk, mi volt vele az Isten szándéka.** Mert igaza van a költőnek, hogy az örök szeretet csak azért, hogy sírjunk, még senkire nem küldött csapásokat.

a) Vegyük tehát észre a szenvedésben Isten *figyelmeztető szeretetét.*

Sokszor azért jön reánk egy csapás, azért leszünk betegek és kell ágybafeküdnünk, hogy végre egy kis időnk legyen lelkünkre is gondolni, hogy végre az Isten is tudjon egyszer hozzánk szólni! Mert különben olyan lármás tülekedésben, olyan őrült tempóban rohan velünk az élet, hogy meg nem halljuk az Isten szavát! Emberek 40—50 évet leéltek már az életből, de még nem volt öt percük, hogy arra is gondoljanak, mi lesz velük az élet után. És akkor jön egy kemény kéz, egy jótékony kéz, egy áldott kéz, amely homlokon üti és ágyba fekteti őket, hogy egyszer már csend is vegye körül őket, a betegszoba csendje és meghallják Isten szavát a szenvedés felhőjéből. Mikor az Úr Jézus a Táborhegyén volt és az apostolok előtt mennyei fényben mutatkozott be, azokat elragadta a boldogság és ugyancsak nem a kedvük szerint volt, hogy egyszer csak abban a nagy örömben felhő jelent meg és beárnyékozta őket. De a felhőből hang hallatszott: az Isten szava!

Bárcsak mi is meg tudnók hallani Isten szavát a minket beárnyékozó fekete felhőkből is!

Tisztító szenvedés! Van ilyen is? Ó, igen! Akik kohóján már keresztülmentek, tanúságot tehetnek áldott erejéről. És akik megfordultak már nagy acélgyárakban, olyan könnyen meg is értik munkáját! Az elektromos daruknak erős karma megragad egy fehéren izzó óriási vastömböt és a mázsás kalapács alá állítja. Egy gombnyomás,— és mérhetetlen erővel zuhan a kalapács az alatta álló tömbre. Ezernyi ezer szikra sziporkázik szerteszét, mintha szétrobbant volna az egész vastömb. Pedig nem: ami lepattant róla, mind csupa értéktelen salak. Az ütések egymást érik, de minden szörnyű ütés után tisztább, acélosabb, alakításra alkalmasabb lett a vastömb.

Ne felejtsük el a tanúságot arra az időre, amikor az isteni akarat kalapácsa alatt vonaglik majd a mi életünk is: csak salaktól akar tisztítani, csak szebbé, engedelmesebbé, acélosabbá ⟨akar⟩ tenni.

b) És mennyire okos és keresztény dolog a szenvedésbe bekapcsolni *a vezeklés gondolatát is.*

Tehát, ha baj ért, ne állapítsuk meg olyan könnyen magunkról: Miért épen én? Mikor nekem nincs semmi bűnöm!

Lehet, hogy most nincs. Most már nincs! Adná Isten, hogy így legyen! De nem is volt-e soha? Te soha senkit meg nem bántottál? Istent sem? Te soha senkihez igazság-

talan nem voltál? Istenhez sem? Miattad soha senki még nem sírt? Senkinek vagyonában, lelkében, erkölcsében kárt még nem tettél? Soha lelkeden az Isten arcát gondolatoddal, szavaddal, tetteddel el nem homályosítottad?

— Mered ezt mondani?

— Nem merem.

De ha nem mered, íme, itt az alkalom a vezeklésre, a jóvátételre, az adósság törlesztésére. Uram, elfogadom a szenvedést, a megaláztatást, a nélkülözést, legyen meg a te akaratod legalább most, hiszen egykor annyira nem tartottam én azt meg!

Nem minden kereszt egyforma! Vannak keresztek, amiket magunk ácsoltunk saját bűneinkkel, — s ezek alatt össze is roskadunk, mert ezekhez nem kérhetjük Isten segítő erejét. De vannak keresztek, amiket Krisztus rak vállunkra, de segít is ezeket kegyelmével elviselni.

De milyen jó is, hogy a saját magunk ácsolta keresztek alatt előbb-utóbb összeroskadunk! Ha nem roskadnánk össze, egyre messzebb mennénk a téves úton. Így azonban kényszerítve vagyunk visszatérni a főútra, arra a pontra, ahol eltértünk az Úr útjáról és saját fejünk, saját bolond szívünk és forró érzelmeink után indultunk.

Afrika belsejében a kutatók egy benszülött törzsnél igen érdekes szokást figyeltek meg. A törzs által lakott földterületet egy rendkívül gyors folyó szeli át, nem mély, de annál gyorsabb. Már most ha a benszülöttek át akarnak gázolni a túlsó partra, fejükre súlyos terhet raknak, hogy az árban eléggé szilárdan tudjanak állni és el ne sodorja őket a rohanó víz.

Nem jut-e eszünkbe, mikor ezt halljuk, hogy néha vajjon az Úristen is nem azért rakja-e lelkünkre a szenvedés súlyos terhét, hogy lelkünknek elég erős legyen a tartása és el ne sodorják az életnek reánk záduló vétkes örömei s könnyelműségei?

És hogy ez a hasonlat korántsem erőltetett, mutatja annak a tömérdek embernek példája, akiket a jólét, öröm és gondtalan élet messze sodort Istentől és menthetetlenül el is vitte volna, ha közbe nem jő egy áldott szenvedés, egy szent megpróbáltatás.

— Nem értem, hogy volna az lehetséges, hogy Isten épen a szenvedés borús éjszakái által akarna engem magához közelebb vonni.

Pedig mennyire így van, mennyire érthető! Menj csak

kis fiaddal kirándulni mosolygós nyári reggelen a virágos rétre. És próbáld a gyermeket magad mellett tartani. Nem megy! Fiad szaladgál és ugrál, meglátja a tarka csalfa pillangókat, utánuk veti magát, . . . hiába kiabálsz utána, hiába figyelmezteted, hogy baja lesz, fel fog bukni, összetöri magát, — nem ér semmit a hívó s figyelmeztető apai szó. De menj csak vele sötét, csillagtalan éjjel egy elhagyott erdőben, bezzeg nem kell most hívnod, bezzeg nem kell tartóztatnod, — úgy fogja remegő keze a te erős apai kezedet, úgy simul hozzád, mint riadt kis őzike! Látod, ezt akarja neked is a szenvedés éjjelén mennyei Atyád, hogy te, akit napsütésben elcsaltak a világ bűnös örömének csalfa pillangói, legalább most térj vissza és simulj Hozzá.

Lássuk meg, amit az «Aranyveder» költőnője meglátott bántalmazóiban: «Ők voltak az ostor, mely kergetett, a hullám, amely elébed vetett. A forgószél, amely elragadott, az eső, amely arcomba csapott. Ők voltak a tükör, amelyben magamat láttam, magamat miattuk megútáltam. Ők voltak a kövek, melyekben megbotlottam, amikor futottam, futottam . . . Ők voltak az éj, melyben eltévedtem, amikor az utat kerestem. Rajtuk keresztül, bűneiken által, hála Uram, hogy végre reád találtam».

II. Hogyan kell elszenvedni Isten akaratát?

A) Az első fok **nyugodt lélekkel elfogadni a szenvedést** és alázatosan mondani: Legyen meg a te akaratod. Tehát nem morogni, nem lázadozni Isten ellen.

a) De jól értsük meg: *az még nem lázadozás, ha igyekszünk menekülni a betegségből*, jobbra fordítani sorsunkat és ha emberileg minden lehetőt megkísérlünk, hogy kisüssön a nap fölöttünk. Szabad imádkoznunk ezért és kérnünk, amit Krisztus is kért: «Atyám, ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár; mindazonáltal, ne úgy legyen amint én akarom, hanem amint te». (Máté 26, 39.)

Igen: ezt mind szabad!

De ha ennèk ellenére is rajtunk marad a szenvedés — amint bizony mindig marad elég, — akkor aztán megnyugodni, elfogadni a keresztet és elmondani XI. Kelemen pápa imájából ezt a szép mondatot: «Uram, akarom, amit Te akarsz, ahogyan Te akarod, mert Te akarod és amíg Te akarod».

Fájdalom, lehet a szenvedés nemcsak létra, mely fölfelé visz, Isten felé, hanem lejtő is, mely a kárhozatba visz. Ez attól függ, hogy megadással, meghajlással, «corde magno et animo volenti» fogadjuk-e a szenvedést, vagy lázongva, ökölbe szorított kézzel, elkeseredett káromkodással. Ugyanaz a szenvedés az egyiknek üdvére van, a másiknak kárhozatára. Amint ugyanaz a kulcs, ha jobbra fordítjuk, megnyitja előttünk a kincseskamrát, ha balra elzárja.

b) A szenvedést szabad enyhíteni, a beteg szenvedését szabad minden megengedett eszközzel csökkenteni, — *egyet nem szabad: a szenvedő beteget megölni.* Márpedig az «Euthanasia» — a közvéleménybe bevetett új jelszó — tulajdonkép ezt hirdeti.

Igen: szabad a fájdalmat enyhíteni, de nem szabad magunkat akár egyszerre, akár lassan megöletni. Olyan szívetmegindítóan tudnak érvelni emellett: Ha valakiről az orvosok már végleg lemondottak és rémesen szenved már hetek óta, hát nem szívtelenség nézni ezt és nem segíteni a halálhoz?

Nem, nem! Az érvek csak látszólagosak. Élet s halál ura nem te vagy! De egyébként is.

c) Biztos az orvos? — — —

odahaza, háborúba való elmenetele előtt felesége akasztott reá és helyezzük el azt a vele szemközti falra, hogy ő azt a műtét közben folyton láthassa. Ha ezt megtesszük, ígéri, hogy a műtét alatt egyetlen jajszó se hagyja el ajakát. Így is történt és a kis kereszt — elaltatta a test pokoli fájdalmait . . .»

B) Van azonban az isteni akarat elszenvedésének egy magasabb foka is:

Együtt dolgozni a szenvedéssel. Igen, ez a helyes és hozzánk egyedül méltó eljárás, bármilyen megpróbáltatás ér, a legelső kérdésem ne az legyen: Miért épp engem sujt az Isten, mikor én azt nem érdemeltem meg? Ah, ne az! Hanem az első szavam ez legyen: Igen, Uram, figyelek! Mutasd meg, mit akarsz! Mert tudom, hogy Atyám vagy és soha nem engedsz szenvedni csak azért, hogy sírni láss engem.

Trifft dich ein Schmerz, so halte still
Und fange, was er von dir will.
Die ewige Liebe schickt dir keinen
Nur deshalb, daß du solltest weinen.

a) Minden attól függ, *hogyan dolgozom fel magamban a szenvedést.*

Volt egy szőlősgazda, nagyszerűen ápolta szőlőskertjét, sok pénzt fektetett bele . . . Egy nap óriási jégeső zuhogott alá és tönkretett mindent. De a mi emberünk mélyen vallásos lelkét meg nem ingatta, ép olyan áhítatosan imádkozott aznap este is, mint azelőtt. Másnap korán kimegy a szőlőbe, hogy újra kezdje előlről a tönkrement munkát. Mit lát ott? A jég még nem olvadt el, még mindig ott fekszik a földön. Fölemeli: csupa gyöngy, csupa gyémánt. Mi esett itt? Jégeső vagy gyöngyeső? Mind a kettő. Ha letörtél a csapás alatt, ha káromkodtál, ha szídtad az Isten akaratát, akkor — csak jégeső; de ha feldolgoztad magadban a csapást, ha el tudtad mondani: «Legyen meg a te akaratod», — akkor gyöngyeső hullott reád, csupa gyémánteső.

b) Így aztán megértjük azt is, amit most akarok mondani és amit sokan talán elhinni sem fognak: A szenvedés elől nemcsak hogy elmenekülni nem lehet, hanem még ha lehetne is, *kár volna minden szenvedés elől elfutni.* Az igazat megvallva, én sajnálom azt az embert, aki az életében még egy nagy csapáson sem ment keresztül. Mert az még nem kész ember, nem találta még meg az igazi Én-jét, még hiányzik lelki szobrán a szenvedés vésőjének végső simítása.

Vannak virágok, amelyek tarka színekben pompáznak,

mikor rájuk süt a nap, de illatuk nincs. Ám ha eljő az éjtszaka sötétje, a csendes éjben finom illatot árasztanak. Hány ilyen lélek is van: amíg a jólét süt reájuk, pompáznak, mulatnak, csak értéke nincs életüknek; de ha jön a megpróbáltatás éje, akkor termelik ki az Istenben megnyugvás illatát!

c) És itt jutunk el az isteni akarat elszenvedésének legmagasabb fokára: amikor **valaki örülni tud a szenvedésnek.** Ezt csak megemlítem, mert erre igazán nem vagyunk kötelezve, sőt a legtöbb ember nem is képes rá, ez már a szentek kiváltsága. Ez az, amikor valaki nemcsak megnyugszik a szenvedésben, nemcsak együtt dolgozik vele, hanem szereti a szenvedést és örül neki.

A szentek életében találunk rá többször példát. Ezt másképp meg nem magyarázhatjuk, mint a lélek legfönségesebb győzelmével a test fölött. Erre nem képes más, csak a szenvedő Krisztussal teljesen egybeforrott szenvedő ember.

Mindnyájan tapasztalhattátok már, hogy a szenvedés elől elmenekülni nem lehet: ha az ember elfut az egyiktől, egész biztosan belefut a másiknak karjaiba. Még az is kilátástalan vállalkozás, ha valaki a szenvedést ép annyi élvezettel akarná elcsitítani. Ép olyan ez, mintha valaki a kórházban a narkotizáló éter szagát kölni vizzel akarná eltüntetni. Locsolhatja vederrel a kölni vízet, az éter szaga mégis elő fog ütni! Az életnek éterszaga, amit el nem tüntethetünk semmivel: a szenvedés.

Egy valaki el tudott volna futni a szenvedés elől, Ő meg nem akart, Krisztus! «Vajjon a kelyhet ne igyam-e ki, melyet nekem Atyám adott?» (János 18, 11.) «... Nem kérhetem Atyámat és rögtön adna nekem többet tizenkét ezred angyalnál?» (Máté 26. 53.) De nem kérem a 12 légió angyalt, mert ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogyan Atyám akarja!

Igen: ezért a szóért, ezért a példaadásért sem akart menekülni Krisztus a szenvedéstől, pedig tudott volna, hogy példát adjon nekünk, akik nem tudunk. Amint Atyám akarja! Legyen meg a te akaratod.

Herr, dein Wille geschehe,
Und wenn ich' es auch nicht verstehe!
Herr, dein Wille geschehe,
Und tut's mir auch noch so wehe!
Herr, dein Wille geschehe:
Dann geh' es, wie es gehe!

*

Kedves Testvérek! Az Úr Jézus szenvedéstörténetének egyik legmegrázóbb jelenete Krisztus vérrel verítékezése az Olajfák hegyén. Amikor az Úr közvetlenül elfogatása előtt állott, és isteni mindentudásában elvonult lelke előtt a közeli órák minden embertelen megkínoztatása, de még inkább mikor elvonult előtte a világ minden emberének minden bűne, amit most ezekben a percekben magára kell vállalnia, ez a mérhetetlen fájdalom földre sujtotta és kisajtolta ajkáról a megrázó imát: «Atyám, ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár; mindazonáltal, ne úgy legyen amint én akarom, hanem amint te». (Máté 26, 39.) A mennyei Atya minden imát meghallgat, hogyne hallgatta volna meg az ő egyszülött Fiáét! Meghallgatta, de nem úgy, ahogy mi gondoltuk volna. A szenvedést, a kelyhet nem vette el Fiától, de angyalt küldött az ő erősítésére.

Testvérek! A tanítvány nem nagyobb mesterénél, sem a szolga uránál. A szenvedések gyötrő perceiben mi is felkiálthatunk mennyei Atyánkhoz és kérhetjük, hogy vegye el tőlünk a kelyhet, de ha az ő végtelen bölcsesége máskép látná jónak — amint saját Fiával is tette —, akkor sem zúgolódunk, hanem hozzátesszük: Legyen meg a te akaratod! Milyen jó, hogy Krisztus Urunk ezt nemcsak tanította a Miatyánkban, hanem példájával is megmutatta az Olajfák hegyén! ⟨Amen.⟩

XXIII.

A szenvedés problémája.

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Sokan törik a fejüket és nem akarják megérteni, és kérdezik az Istent, miért nem teremtett olyan világot, amelyikben nincs a szenvedés és baj sötétsége, csak az öröm és boldogság napsugara. Azt azonban nem kérdik, hogy a festő miért nem használ csak aranyos színeket s miért mártja ecsetjét sötét színekbe is. A legjobb festő sem tud meglenni sötét színek nélkül: a sötét mellett ragyog annál szebben a világos.

Rossz-e ez a világ vagy jó? Kiknek van igazuk: a pesszimistáknak-e vagy az optimistáknak?

Mert vannak emberek, akik rózsaszínű szemüveggel járják az életet és vannak, akik feketével. Akik rózsaszínű szemüveget hordanak, azokra derűsen mosolyog minden, még a sziklás szakadék és a villámló felhő is. Akik meg fekete szemüveget tesznek fel, azok számára borongós és sötét minden, a nyíló rózsa is, a tündöklő napsugár is.

És melyik pártnak van igaza?

A kereszténység azt tanítja, hogy egyiknek sem. Nincs igazuk az optimistáknak, mert — sajnos — van sok gonoszság és bűn és baj a világon. De nincs a pesszimistáknak sem, mert van jóság, erény és mosoly is a földön.

Ugyanígy ítél a kereszténység a szenvedésről is. Nem akarja sem letagadni rózsaszínű szemüveggel, sem kétségbeesésbe kergetni a feketével. Azt mondja ugyan az embernek, amit a Lamentációkban Jeremiás próféta mond: «Nagy, mint a tenger a te romlásod, ki gyógyíthatna meg téged» (Jerem. Sir. 2, 13), de azt is tanítja, hogy az Isten akaratán való megnyugvással érdemtelivé tehetjük ezt a küzdelmes életet.

A Miatyánknak az a kérése, amelynek magyarázatával most foglalkozunk — «legyen meg a te akaratod» — a maga egész terjedelmében veti fel előttünk az emberiség

nagy kínzó kérdését: a szenvedés problémáját. Az Isten akaratát nemcsak meg kell tennünk, hanem el is kell szenvednünk. És ez a nagy kínzó kérdésünk. *A gonoszak, a bűnösök szenvedését mégcsak megértjük,* — bár nem lesz haszonnélküli ezzel is foglalkozni a mai beszéd első felében. *De mi van az ártatlanokkal? Azokkal, akik jók és nemesek? Ki érti ezek szenvedését?* Ez a rejtély fojtogatja annyiszor lelkünket, erre keressünk hát választ a beszéd második részében.

«Legyen meg a te akaratod» — milyen egyszerű kimondani ezeket a szavakat, mikor minden rendben van, mikor baj nélkül folyik az élet! De mindjárt nehéz lesz ezt kimondani, milyen rettentően nehéz, mihelyt baj, szenvedés, megpróbáltatás ér minket!

Pedig ilyenkor kimondani: ez az értékes!

Ki tudja ezt megtenni? Az, aki a szenvedés mögött meglátja az Isten akaratát is; aki észreveszi, *mit akart az Isten, mikor ettől a szenvedéstől nem kímélte meg.*

Hát mit akart az Isten? Mit akarhat a szenvedéssel?

I. A bűnösök szenvedése.

A) Mindjárt könnyebb volna világosan látni a kérdésben, ha nem felejtenők el, hogy *igen sok csapásnak, nélkülözésnek, betegségnek nem az Isten az oka, hanem az ember.* Mindjárt könnyebb ráakadni a megnyugtató feleletre, csak ne fogjunk mindent a jó Istenre! A világ a legfönségesebb, de egyben legpontosabban működő törvényeken épült és áll fenn. Ezeket a törvényeket ismerjük és vagy tekintetbe vesszük vagy nem, — ennyi tőlünk függ. De már nem függ tőlünk, hogy ha tekintetbe nem vettük azokat, akkor azok ne is érvényesüljenek. Bizony azok érvényesülni fognak, — és kész a szörnyű katasztrófa. Rettenetes csapás, — de ne fogjuk az Istenre! A gázt nyitva felejtik a szobában. Ebből egész biztosan az következik, hogy megfullad az egész család. De az Isten az oka? A soffőr elbóbiskol a kormány mellett, s az utassal teli autóbusz belerohan az árokba. Az Isten az oka? Eszeveszett gonosztevő bombát helyez a gyorsvonat alá s a bomba felrobban. Isten az oka?

Valóban, hány embernek kellene a szenvedésekben ugyanazt elmondania, amit Pascal, a nagy matematikus mondott: «Ó, Istenem, egészséget adtál nekem, hogy Neked

szolgáljak, de én azt hívságos célokra fordítottam. Most aztán betegséget küldesz rám, hogy megjavíts . . . Bárcsak mindenható kegyelmed üdvösségessé tenné számomra büntetéseidet».

B) A szenvedés *akárhányszor a végső eszköz Isten kezében a bűnben megátalkodott ember megmentésére.*

Vajjon Napoleon, a hatalma tetőpontján, a pápát tettleg bántalmazó Napoleon, valaha is megtért volna-e, rendes misehallgatóvá vált volna-e, az utolsó kenetet fölvette volna-e, Istennel kibékülve halt volna-e meg, ha halálos betegsége hajlongó hízelgőktől körülvéve, harci sikereinek közepén éri utól, és nem mindenkitől elhagyatva, a világtól messze száműzetve, Szent Ilona-szigeti fogságában?

Nagy veszteség ért, nagy csapás, betegség, megaláztatás, — mit akar vele az Isten? Ez legyen az első kérdésünk. Nem azt akarja-e, amit a tékozló fiú szenvedéseivel akart? Amíg volt pénze, volt jómódja, minden sikerült neki, addig nem is jutott eszébe, hogy visszatérjen elhagyott atyjához. Csak mikor rászakadt a nélkülözés és nyomor, akkor jutott a gondolatra, hogy visszatér az atyai házhoz. Nincs-e telve ma is a világ ilyen tékozló fiúkkal, akiket az Isten szeretne megmenteni, de nem tud. Nem tud másként, mintha végtelen atyai szeretete súlyos szenvedést küld reájuk! Nyakig merültek a világba és annak bűnös élvezeteibe, vakok és süketek a lelkiismeret minden szavára.

Nem kellene-e ilyen sok csapásban és szenvedésben a Szentírás szavait elmondanunk: «Te igaz vagy, Uram, és igazságos minden ítéleted . . . Nem engedelmeskedtünk parancsaidnak, azért jutottunk fosztogatásra, fogságba, halálba . . . Valóban súlyosak a te ítéleteid, Uram, mert nem éltünk törvényeid szerint és nem jártunk hűségesen előtted». (Tób. 3, 2—5.)

Csak aztán el ne feledkezzünk egészséges korunkban arról a sok jó feltételről, amit a betegágyon fogadtunk.

Azt mondják Zsigmond császárról, hogy egy ízben megkérdezte Theodorik kölni érseket, hogy érheti el az ember ezen a földön a boldogságot. Az érsek ezt felelte: Ezen a világon ne nagyon reménykedjél ilyesmiben.

— És hogy érheti el az ember a mennyei boldogságot?

— Mindig egyenes úton kell járnia, hangzott a válasz.

De a császár nem volt megelégedve ezzel, és még mindig tovább kérdezte:

— Egyenes úton járni? Dehát mit jelentsen ez?

— Ez azt jelenti, felelte az érsek, hogy mindig úgy éljen, mint ahogy Zsigmond császár megígéri, hogy élni fog, valahányszor köszvény vagy más baj kínozza.

A csapás lehet az Isten szeretetének is jele, aggódó gondoskodásának. Mikor a nyájból egy önfejű bárány elcsavarog, a pásztor először szóval=csalogatással igyekszik visszahívni. De ha a makacs állat nem hallgat a jó szóra, bizony utána ugrasztja csaholó kuvasz kutyáját, hogy addig ugassa=marja, amíg vissza nem tér. Nem ezt a szerepet szánja=e az Úr is a szenvedésnek a mi életünkben?

II. Az ártatlanok szenvedése.

Persze, sokkal nehezebb kérdés az ártatlanok szenvedése. Miért szenvednek a jók, az igazak is, a vallásosak is, az ártatlanok is?

Bizony akárhány esetben azt kell erre felelnünk: Nem tudjuk! Az Isten tudja. Ez az Isten titka. Hiszen nem kérdezte=e már a Szűz Anya is a templomban elmaradó 12 éves Jézustól: «Fiam, miért cselekedtél így velünk». (Luk. 2, 48.) És bizony ő sem értette meg a miért=et. És az apostolok is, akik pedig már csak jól ismerték az Úr terveit és szándékait, nem így mondották=e egyszer: «Nem értjük, mit beszél». (Ján. 16, 18.)

Mi, emberek is, sokszor nem értjük, mit akar az Isten azzal, hogy szenvedni enged. De legalább mondjuk el ilyenkor, amit az emberek gyakran szoktak mondani: Ki tudja, mire jó!

Igen: mert valóban sok mindenre lehet jó a meg nem érdemelt szenvedés, a jók és igazak szenvedése is.

A) Mindenekelőtt is lehet munkára serkenteni. Mikor a tengeri kagyló héja mögé kis kavics kerül, az éveken át bántja, izgatja, szúrja a csigát és a szegény csiga a szakadatlan fájdalom kínjai között értékes drágagyöngyöt izzad ki magából és ezzel veszi körül a kavicsot. Ilyen kavics a mi életünkben a szenvedés is; felszólítás az Isten részéről, hogy erőt fejtsünk ki, vegyük körül a fájdalom kavicsát az Isten akaratán való megnyugvás drágagyöngyével.

Persze az emberek nem egykönnyen hajlandók a *szenvedés értékéről* beszélni. Azt hiszik, hogy abban csak rossz van és keserűség, pedig mind anyagi, mind szellemi téren komoly erőfeszítésnek és nagy haladásnak forrása az.

Anyagi téren is, — mert hiszen az emberiség találmányainak, gépeinek, technikájának legnagyobb része úgy állott elő, hogy az ember könnyíteni akart a terheken és segíteni a bajokon. De szellemi téren is, — mert a megaláztatás, igazságtalan elnyomatás ellen fokozott munkával és kötelesség teljesítéssel lehet védekezni.

Ezt az igazságot ismerte már a görög világ is, és ennek szemléltetője a Herkules-Junó monda. Herkules, mikor még földi harcos volt, roppant sokat szenvedett Junó istennő irígykedése és ármánykodása miatt: ahol csak lehetett, mindig bajt csinált neki Junó. Mikor aztán Herkules, mint hős, bekerült az Olympusra a halhatatlanok közé, legelőször is valamennyi isten között Junót üdvözölte mély hódolattal. Az egész Olympus csodálkozott rajta, Junó legjobban.

— Hát hogy lehet az, — kérdezték tőle a többiek — hogy így üdvözlöd éppen az ellenségedet?

— Igen — felelte Herkules —, mert az ő ármánykodásai sarkaltak és késztettek engem, hogy minél nagyobb tetteket vigyek végbe; tehát neki köszönhetem, hogy idekerültem.

Ez ugyan csak görög mythosz. De nem mythosz, hanem igazság, amit Szent Pál mond: «A szorongatás türelmet eredményez, a türelem kipróbáltságot, a kipróbáltság meg reményt, a reménység pedig nem engedi, hogy megszégyenüljünk». (Róm. 5, 3—4.)

B) **Lehet a szenvedés hűségünk próbatétele is.**

A Szentírás gyakran és előszeretettel utal az arany és ezüst kipróbálására, hogy amint ezek értékét az emberek tűzben vizsgálják meg, úgy Isten is az igazak értékét a szenvedés kohójában ⟨vizsgálja meg.⟩ (Jób 23, 10; Péd. 17, 3; Bölcs. 3, 6.) De különösen szemléltető erre nézve az Úr Jézus hasonlata a szőlőtőről, amely hoz ugyan gyümölcsöt, de a vincellér éles kése ugyancsak tisztogatja, hogy még többet hozzon. (Ján. 15, 2.)

A szenvedés lehet tehát próbáratétel is.

Egy 18 éves fiatal leány korcsolyázás közben elesett és eltörte az egyik bordáját. Nem olyan túlságos nagy baleset, legalább is nem életveszélyes!

Igen ám, de egyik hét ment a másik után, és a törés csak nem akart begyógyulni. Majd egyik hónap ment a másik után s a leány már kezdett a betegágyon szomorú lenni és kétségbeesni. Mily szerencse, hogy végre is megnyílott lelke az Isten kegyelmének és amint mentek az évek a betegségben,

ajka és szíve egyre több bensőséggel tudta mondani az imát: «Köszönöm Neked, Uram, hogy meglátogattál a fájdalommal s nem kíméltél. A te szent akaratod betöltése az én egyetlen vigasztalásom». Tudjátok meddig imádkozott így ez a beteg leány? 38 évig! Addig feküdt a betegágyon. Aztán meghalt, és eltemették, és ma Szent Lichovina néven tisztelik. Szentté lett a szenvedésben! Ki tudja, lett volna-e azzá anélkül?

Igen, igen — mondja erre talán valaki —, olvasunk régi krónikákban vagy szentek legendáiban ilyen eseteket, hogy valaki megbékélve és örömmel vitte a nehéz szenvedések keresztjét. De ki tudja, igaz-e? Régen volt . . .

Dehogy volt régen! Igen: régen is volt, meg ma is van! Kórházakban és magánlakások betegágyain most is vannak ilyen hősök, sokan, sokkal többen, mintsem a világ gondolná.

Talán elég lesz, ha csak egy példát hozok fel, az egyik előkelő tudományos pozícióban élő magyar férfiú példáját, aki nem régen halt meg. Egy folyóiratunkban ő maga írta le esetét. Már a cikk címe is annyira megkapó: «Aki nem gyógyult meg Lourdes-ban». (Vigilia. 1936. évf. III. k. 41—42. l.) A hirtelen reátört súlyos betegségben Lourdesba megy gyógyulást keresni, — és nem gyógyult meg! Vajjon mit érez most ez a megpróbált lélek? Összetört? Hitét veszítette? Hallgassátok csak meg ezt a pár sort a cikkéből:

E sorok írójának Svájc kiváló és tudós püspöke, Besson adott ösztönzést e széljegyzetek megírására, amikor egyik munkája dedikációjában ezt írta nékem többek közt: Ön, tanár úr, eddig az egyetem katedrájáról teljesített missziós munkálkodást, most pedig a kereszt az ön katedrája; folytassa innen is apostolkodását, a felfeszített Krisztus példájaként. *A kereszt katedrája!* Ebben a pár szóban benne van az érzelmek, gondolatok, a misztika és az elmélkedés egész skálája. Hisz a kereszt katedrájára juthatni a legnehezebb habilitáció. De boldog a habilitált, mert lelkébe a sok testi szenvedés, a sok lelki gyötrődés, igaztalan szégyenvallás után teljes lelki megbékéltség, edzettség, a kereszt hirdetésének öröme és dicsősége költözött. Az a lourdesi kis molnárgyermek, *Szent Bernadette* fejezte ki minden ékesszólásnál ékesebben a keresztnek, mint a gyötrő szenvedés szimbolumának fenséges misztikus voltát, mikor azt mondta: a *kereszt mindenért kárpótolhatja az embert, de a keresztet nem pótolhatja semmi sem.* Én, a meg nem gyógyult beteg, hittel tér-

tem haza, *betegen és bizakodva és megbékülten*. Sokan voltak ottlétemkor, akik meggyógyultak. E természetfeletti gyógyulásokat ma már nem tagadhatja senki, hisz a lourdesi betegségmegállapító hivatal főorvosa minden orvost, akár hivő, akár hitetlen, arra kér csupán, hogy jöjjön és győződjék meg személyesen a valóságról. S akkor ott majd meggyőződhetik arról is, hogy mily sokat kapnak azok Lourdesban, akik testi egészségüket nem kapják ott ugyan vissza, de habilitált példák lesznek, hirdetve az élet két fókuszaként a felelősségérzet és az isteni kegyelem fontosságát s e két fókuszra támaszkodva átélik a kegyelem misztikus fenségét, ha nem is gyógyultak meg Lourdesban.

Az ilyenek mondhatják el, amit Pascal elmondott: «Engedd, Uram, hogyha beteg is vagyok, dicsőítselek Téged szenvedéseimben. Nélkülük nem tudok eljutni a dicsőségbe, és Te magad is, Uram, csak ezek által akartál odajutni. Szenvedésed nyomairól ismertek reád tanítványaid, és a szenvedésekről akarod Te is megismerni, kik a te tanítványaid».

A régiek tisztelettel és megilletődöttséggel néztek arra a helyre, ahová egyszer becsapott a villám, — ugyanígy kell néznünk arra a lélekre, amely győztesen állott már ki valamely nagy csapást vagy fájdalmat.

C) **De lehet a lélekérlelés áldott eszköze is.** Amikor a kagylót nagyon kínozza a belékerült homokszem, akkor izzadja ki magából az igazgyöngyöt. Amikor a szőlőfürtöt nagyon nyomorgatja a prés, akkor adja ki magából a nemes mustot. A szenvedés is — nem mindegyik, csak az Isten akaratán megnyugvó szenvedés — csodás finomságot tud lehelni a lélekre, sőt akárhányszor még a testre is. Csak nézzétek meg ezeknek az Istennel szenvedőknek tekintetét: mennyi béke, mennyi átszellemülés, mennyi nyugalom sugárzik arról! És mennyi igazi emberi részvét a mások baja iránt. Igazán vigasztalni, igazán részvétet érezni nem is tud más, csak aki maga is nagy szenvedéseken ment már keresztül.

Igen, így van. Mindenben igaza van a nagy spanyol bölcselőnek, Donoso Cortés-nak, amikor 1899-ben ezt írja Montalembertnek: «Azokról, akiknek megvolt az a szerencséjük vagy szerencsétlenségük, hogy békés és nyugodt időkben éltek, nyugodtan állíthatjuk, hogy átmentek az életen és eljutottak a halálhoz anélkül, hogy gyermekkorukból kiléptek volna. A «toga virilis»-sel befödni magukat és magu-

kat férfiaknak nevezni csak azoknak van joguk, akik — mint mi — viharos időkbe állíttattunk».

De ez igaz nemcsak politikai s társadalmi vonatkozásban, hanem a lelkiekben is.

a) *Alkalmat akar adni, hogy fokozzad érdemeidet.* Aki Isten akaratán megnyugodva viseli az élet csapásait, az áldozatot hoz az Úrnak. Annak is fáj ugyan a szenvedés tüze, de olyan tűz, amelyből jóillatú tömjén égő füstje száll az Úr felé és fokozza érdemeinket az örök életre. Ne mondd tehát, szenvedő testvérem, hogy nem szeret téged az Isten! Nem látjuk-e lépten-nyomon a szentek életében, hogy akiket az Úr nagy lelki magaslatra akart emelni, a szenvedés rögös és tövises útján vezette végig? Hiszen mit mond a Jelenések Könyve az üdvözültek nagy seregéről? «Ezek azok, akik a nagy szorongatásból jöttek». (Jel. 7, 14.) Valóban róluk lehet elmondani a Zsoltáros szavait: «Akik könnyezve sírnak, mikor vetnek, aratáskor majd örvendeznek. Aggódva, sírva jár a gazda, amikor veti a magot. Ujjongva jő kövér kepéivel, mikor learatott». (Zsolt. 125, 6.) Igen: most megvigasztalódnak, mert valaha szomorkodtak. Most pihennek, mert valaha dolgoztak. Most veszik el jutalmukat, mert valaha hívek voltak. Most győznek, mert valaha küzdöttek.

b) *A szenvedés, mint kegyelemforrás* — erre a magaslatra senki és semmi más nem emelkedett, csak a kereszténység. De nem is emelkedhetett, csak a Kálvária csúcsáról, ahol a legnagyobb Szenvedőnek keresztje áll.

Minden nagy kegyelmet, a lelki életben előhaladást valamiféle szenvedéssel, áldozattal, önfegyelmezéssel kell kérnünk.

Tehát, akit csapások érnek, az nem az Isten haragjának jele? Mert valaha ezt hitték. És sokan ma is ezt tartják. «Engem is elhagyott az Isten» — mondják keservükben.

Tehát ha sokat szenvedek, ez nem okvetlenül annak a jele, hogy messzire jutottam az Istentől? Sőt fordítva. Ha valakinek bekötöm a szemét és a szobában körülvezetem, az megérzi: most melegebb van, közelebb jutottam a kályhához; most még melegebb, még közelebb vagyok. A Kálvárián áll Krisztus keresztje, onnan sugárzik a világ legnagyobb szenvedése, éreznem kell: minél többet szenvedek, annál közelebb jutottam Krisztus keresztjéhez.

D) És ha még oly hihetetlenül hangzik is, ne hagyjuk említés nélkül a szenvedés hősi fokát: **a másokért viselt szenvedés.**

A keresztény hősiesség túlnő az egyén saját érdekein és belekapcsolja mások javát és az Egyház nagy lelki érdekeit. Örök példánk ebben az Úr Jézus, aki csak másokért szenvedett, csak a mi üdvünkért szenvedett. Mégpedig szenvedett túláradóan, sokkal-sokkal többet, mint kellett volna. Ezt a többletet nevezi a teológia «az Egyház kincstárának». Ezt a kincstárat állandóan gyarapítják a szentek és ártatlanul szenvedők érdemei, és ebből engedélyezi Egyházunk a búcsúkat.

De mi magunk is felajánlhatjuk szenvedéseinket különböző jó célokra és végezhetjük ezzel az irgalmasság legszebb cselekedeteit. Valóban csak meghatott lélekkel lehet hallanunk, mikor egyik vagy másik súlyos betegről megtudjuk, hogy fájdalmait felajánlja ennek vagy annak a bűnösnek megtéréséért, a missziók sikeréért, a hazáért, az ifjúságért stb. Valóban szóról-szóra betöltik ezek Szent Pál figyelmeztetését: «Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi». (Gal. 6, 2.)

Csak ezzel a gondolkodással értjük meg, hogy voltak és vannak ma is, akik örömmel szenvednek, mert ezzel áldozatot hoznak mások lellkéért.

Micsoda hallatlan erő sugárzik egy ilyen erős lélek példájából! 1913-ban Pünkösd előestéjén meghalt Viterbo-ban egy ciszterci apáca: Frey Mária Bernadette. Temetésén 50.000 ember vett részt. 50.000 ember egy ismeretlen apáca temetésén? Igen, mert ez az apáca 52 évig volt ágyban fekvő beteg, — de milyen beteg! A feje állandóan sínben volt és ez a kötés szíjakkal a falhoz és a mennyezethez erősítve. Elgondolni is rossz ezt a helyzetet. És kitartani 52 évig? Nem kérdezi-e valaki: Ez már mégis sok? Mit akart ezzel az Isten?

Tudjátok, mit akart? Tömegestől jöttek hozzá az emberek, szomorú, szenvedő emberek, de mikor látták, hogy ennek a nagy szenvedőnek arca állandóan mosolygós, és olyan kedvesen, megbékélten beszél velük, ők is megenyhülten, megbékélten tértek haza.

És ha már minden erőnket összeszedtük, ha minden magyarázatot megkísértünk, és ennek ellenére is a megfejtetlenség titka borong a szenvedés problémája fölött, mi lesz akkor, mit tegyünk akkor?

Utolsó magyarázatnak marad az Úr Jézus félelmetesen komoly szava: «Aki utánam akar jönni, vegye fel keresztjét, és kövessen engem». (Máté 16, 24.) Ah, igen, ez a végső

magyarázat! Aki Krisztus tanítványa akar lenni, annak homlokán kell viselnie Krisztus jegyét. Mi a Krisztus ismertető jegye? A kereszt. Ó, milyen könnyű napról-napra imádkozni: «Legyen meg a te akaratod», de milyen nehéz ezt az akaratot elfogadni, mikor az valóban jelentkezik a kereszt képében.

Tudjátok, ki áll kétségbeesve, értetlenül, összetörve a szenvedés előtt? Aki Isten nélkül akarja megfejteni! A régi görög és római ember a kultúrának magas fokán állott; fínoman fejlett művészi lelke fölemelkedett a szép magas régióba, csak a fájdalommal nem tudott mit kezdeni, arra nem talált választ a vallásában. Pedig szenvedett ő is eleget, az ő keblében is ugyanaz a fájó, panaszkodó, érzékeny emberi szív dobogott, mint a miénkben.

Körülbelül egy emberöltővel Krisztus születése előtt készülhetett a világhírű Laokoon-szoborcsoport, amelynek szemléletére a maga teljességében döbbenünk rá, mennyire nem lehet a szenvedés problémáját a kereszténység nélkül megoldani. Laokoon, a görög pap és két fia, éppen áldozatot mutat be a pogány isteneknek, mikor hirtelen két óriáskígyó rohan reájuk és halálos szorítással csavarodik apára és fiaira. Micsoda emberfeletti erőlködéssel, pattanásig feszült izmokkal és feljajduló fájdalommal igyekeznek a rémes szorításból szabadulni — de hiába. A szemük fölfelé tekint, az istenek felé — hiába, nem jön segítségükre egyik sem. El kell pusztulniok tehetetlenségükben!

A fájdalom kígyójának harapása elől csakugyan nincs is más mentség, mint Krisztus. Az a Krisztus, akire nem hiába emeli szemét a szenvedő ember, aki odaáll a szenvedők elé és mondja: «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket». (Máté 11, 28.) «Én vagyok az út, az igazság és az élet». (Ján. 14, 6.) Krisztus az út a szenvedésben is, mert ő maga végigment előttünk a szenvedés keresztútján. Krisztus az igazság a szenvedésben is, mert Ő tanított meg minket az erősítő igazságra, hogy a földi élet rövid szenvedése árán a másik élet örök boldogságát érdemelhetjük ki. És Krisztus az élet a szenvedésben is, mert legyőzte a legnagyobb szenvedést: a halált.

〈Amen.〉

XXIV.

Igen Atyám!

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Mielőtt XVI. Lajos nővérét, a 30 éves Erzsébetet 1794 május 10-én kivégezték volna, hosszú ideig szenvedett a fogházban halálos bizonytalanságban. Napi imája így hangzott: «Mi történik ma velem! Istenem, nem tudom. De azt tudom, hogy semmi más nem történhetik, csak amit Te örök-től fogva előre tudtál és elhatároztál, és ez elég nekem. Imádom kifürkészhetetlen végzéseidet és teljes lélekkel alávetem magam azoknak. Mindazt akarom, amit Te akarsz; kezedből mindent elfogadok, mindent feláldozok Neked és hozom ezt az áldozatot közösségben az én Urammal és Megváltómmal, Jézus Krisztussal. Az ő nevében és az ő végtelen érdemeiért könyörgök Hozzád, Istenem, adj türelmet szenvedésemben és azt a teljes megnyugvást, ami megillet Téged mindenben, amit felőlem határoztál».

Micsoda fönséges lelki magaslat abban a piszkos, dohos börtöncellában! Csak ha tudjuk, mit imádkozott a börtönben, csak akkor értjük meg emberfeletti erejét: hogy a vérpadon előbb 32 más halálra ítéltet végeztek ki előtte, és ő mindegyiket vigasztalta, és 32 fő repült le előtte, míg végre ő is felléphetett a vérpadra.

I. *Miért kell «igen»-t mondanunk az Istennek*, és II. *hogyan kell «igen»-t mondanunk az Istennek?*

I. Miért kell «igen»-t mondanunk?

A) Hogy az Istennek csakugyan mindig, minden körülmények között igen-t kell mondanunk, arra rájövünk a Szentírás egyik csodálatosan szép mondatának megfontolásából. Azt mondja Isten azon a helyen: «Vajjon megfeledkezik-e ékszeréről a szűz, vagy övéről a menyasszony? Az én népem azonban megfeledkezett rólam ... mégis térj vissza hozzám ... s én visszafogadlak téged. (Jer. 2, 32. 3, 1.)

Csodálatosan meleg, szívünket megkapó szavak! Csak mernők ezeket szóról-szóra venni! Csak mernők — ne ütközzetek meg a furcsa kifejezésen — csak mernők Istent szavánál fogni!

Ugye, az emberek nagy megtiszteltetést látnak abban, ha föltétlen bizalommal vagyunk hozzájuk és ha minden szavukat komolyan vesszük, mint szoktuk mondani: készpénz gyanánt fogadjuk el. Ein Mann — ein Wort!

De hát akkor mit mondjunk az Isten szaváról és ígéretéről? Arról az Istenről, akiről írva van: «Hűséges az Isten, és nem fogja megengedni, hogy erőtökön felül szenvedjetek kísértést, hanem a kísértéssel együtt a kimenekülést is megadja» (Kor. I. 10, 13.) és akiről a Zsoltáros azt mondja: «Mert igaz az Úr igéje, és minden tette hűséggel van tele». (Zsolt. 32, 4.) Nem kell-e ennek az Istennek minden szavára föltétlenül számítanunk? Nem lehet-e arra építenünk? Nem kell-e azt készpénz gyanánt fogadnunk? Ez az egyik legszebb istentisztelet: becsukott szemmel mindenre igent mondani az Istennek. Igen, Atyám, legyen meg a te szent akaratod: nekem nincs más akaratom, csak a tied.

Mennyi alázatosság és Isten akaratán való szent megnyugvás rejlik abban, ha el tudjuk mondani Istennek az élet minden helyzetében és megpróbáltatásában: Igen, Atyám!

Milyen igaz lélekkel mondotta ezt a Boldogságos Szűz! Amikor megjelenik nála az angyal az égi üzenettel és ő a nagy titoktól megrendült lélekkel mondja: Ecce ancilla Domini! Ime, az Úrnak szolgáló leánya! Igen, Atyám, legyen, ahogy Te akarod.

B) Ki tud igent mondani? Ki tud ilyen föltétlen, fönntartás nélkül meghajolni Isten akarata előtt? **Csak az, aki rendíthetetlenül hisz az istení Gondviselésben.**

Aki hiszi, hogy nem vak sors, nem kegyetlen fátum és végzet irányítja emberi életünket, hanem a mennyei Atyának szerető szíve.

Igen, hinni ezt, még ha nem is látjuk! Hinni ezt, még ha emberi szemünk gyönge is ahhoz, hogy áttörjön a földi dolgok leplén és meglássa a földöntúliakat. Hinni és föltétlen ragaszkodással együtt menni az Istennel, még ha Ő nem is mutatja meg nekünk az ő útitervét, és még ha az az út mélységeken és szakadásokon, töviseken és sziklákon vezetne is keresztül.

A hívő mohammedán életének alaptónusa ez a két szó: «Allah kerihm», «jó az Isten».

De mi, keresztények, nem hisszük-e ugyanezt? Hisszük — elméletben, de vajjon gyakorlatban is? Mert meg kell mondanom, igen messze szakadt Istentől annak élete, aki mindjárt hadakozni kezd a Gondviselés rendeléseivel, ha azok nem olyanok, aminőknek ő kigondolta. Mily fájdalmas ellentét: minden nap imádkozzák: «legyen meg a te akaratod» s egész életük nem más, mint örökös lázongás az Isten akarata ellen!

Ha így fogom fel az életet, mindjárt látom, mily ostobán járnak el, *akik igen helyett nem-et mondanak az Istennek.* Néha egész apróságot kér tőlük az Isten, és ők nem teljesítik. Nem teljesítik, mert nem tudják, hogy a legkisebb önmegtagadási alkalommal együtt rögtön kegyelmet is kínál az Isten, márpedig a kegyelem egy darabka a mennyországból. Szűz Mária és a szentek azért jutottak oly magasra az Isten országában, mert nem mondtak nem-et az Istennek. Ahányszor igen-t mondasz az Istennek, annyi lépcsőfokkal jutottál Hozzá közelebb.

A csalántól minden ember fél, mert az csíp, éget és fájdalmat okoz. Pedig azt mondják, csak azt csípi meg, aki fél tőle; aki hirtelen bátor lendülettel kap feléje és erősen átszorítja, annak nem árt.

Épígy fél az ember a szenvedések keresztjétől is. Pedig az is csak azt sujtja földre, aki tehetetlen félelemmel jajgat láttára. Aki azonban bátor lélekkel nyúl a kereszt felé — a kereszt felé, amit tulajdonkép egyetlen ember sem tud kikerülni —, aki a kereszt mögött is meglátja az Isten szent akaratát, azt a kereszt nem lesujtani fogja, hanem fölemelni. És az az Isten szándéka, mikor keresztet enged reánk. Amint a kottában is odatesszük a keresztet, ahol az éneket egy félhanggal emelni akarjuk.

De, íme, ezzel már eljutottunk a másik gondolatunkhoz.

II. Hogyan kell «igen»-t mondanunk?

A) **Hagyjuk az Úristenre, az ő szent akaratára, hogy milyen keresztet rak a vállunkra!** Egész biztosan nem nagyobbat, mint amit hordani képesek vagyunk.

Volt egy ember, aki folyton panaszkodott sok szenvedése miatt. Azt én tudom — mondotta az Istennek panaszos imájában —, hogy élet nincs szenvedés nélkül. De éppen azt a keresztet adtad, Uram, amelyik a legsúlyosabb!...

Az ember nemsokára különöset álmodott. Roppant nagy teremben volt, ahol köröskörül a világ minden szenvedése össze volt gyüjtve keresztek formájában.

— Válasszad, amelyiket akarod — hangzott feléje egy szó — és azt fogod hordani egész életedben.

No hiszen, megörült a mi emberünk, és elkezdett válogatni. Méregette és vizsgálgatta a tömérdek sok keresztet, de nem akadt megfelelőre. Az egyik, mikor megpróbálta, nagyon nehéz volt, pedig olyan könnyűnek látszott; a másik meg erősen vágta a vállát . . . és így tovább. Próbálta és próbálta . . . végre ráakadt egyre. Ez egész helyes kis kereszt volt, nem túl nehéz, nem túl nagy, a vállát se vágta.

— Ez jó lesz, ezt tartom meg! — mondotta. Fölveszi örömmel, megnézi közelebbről: hát éppen az a kereszt, amit az Isten eddig is reáküldött s ami ellen eddig annyit panaszkodott!

Hagyjuk csak az Istenre, az ő szent akaratára, hogy hogyan legyen és mi történjék velünk! Az ember maga úgyis nehezen tudja, mi válik javára. Ezért van, hogy mindig másképp volna jó, mint ahogy van. Hány ember elmondhatná ugyanazt, amit az egyik hegymászó mondott: «Mikor lent voltam a völgyben és láttam a lemenő nap utolsó sugarában fölfényleni a hegy jeges csúcsát, vad vágy fogott el: Neked ott fönt kellene lenned! És mikor másnap elértem a csúcsot és csakugyan fönt ültem a napsütésben, akkor az előttem föltáruló mérhetetlen körképben tekintetem házacskámra esett lent a völgyben és elfogott egy lángoló vágyakozás: Ott lent kellene lenned az emberi lakás meghittségében.

Valóban így van: ha a mi akaratunk teljesedik, soha sincs biztonságunk, hogy valóban javunkra és megelégedésünkre szolgál-e.

Meghatóan szép történetet őriztek meg egy spanyol keresztény fogolyról a török időkből. Hosszú éveken volt rövid láncon oszlophoz kötve egy földalatti börtönben, ahová be nem tudott jutni egyetlen egy napsugár sem. Halála után az oszlopra bevésve egy felfeszített Krisztus-képet találtak, amit a fogoly karcolt a kőbe évek fárasztó munkájával és a kép alá ezt a három szót írta: «Io trovano paradeiso», «megtaláltam a Paradicsomot». Itt, az embertelen börtön sötét éjének elhagyatottságában, mert megtalálta Krisztust.

Lehetne-e közülünk bárkinek is forróbb kívánsága, minthogy talán fájdalmas, talán nélkülözéssel teli, de az Isten akarata szerint eltöltött élet végén, mi is elmondhassuk

«Io trovano paradeiso», «megtaláltam a Paradicsomot! És ilyenkor igazolódik be Léon Bloy szellemes megállapítása: «Souffrir passe; avoir souffert ne passe jamais», a szenvedés órája elmúlik, de hogy szenvedtünk, annak emléke áldóan megmarad mindvégig.

Egy II. századbeli katakombafelírás: «Itt nyugszik Agapé, a mi leányunk, mert Krisztus így akarta».

E szörnyű világban Te vagy a mi várunk.
Reményt, bizodalmat mi Tetőled várunk.
Hozzád menekülünk, mikor a bűn éget,
Reád támaszkodunk, ha terhes az élet,
Te könnyíted meg a földi szenvedésünk,
S utolsó óránkban Te adsz vigaszt nékünk.
Szálljon fel az égbe ajkunkról a himnusz:
Dícsértessék mindörökké
Az Úr Jézus Krisztus! *(Hodossy Gida.)*

B) Jaj, Kedves Testvérek, legyünk egy kissé szerényebbek! Hát jelentkezzék itt közületek, aki száz évvel ezelőtt már élt. Nincs egy sem? **És akkor mi akarnánk tanácsot adni az Isennek,** aki örökön öröktől fogva volt és van! Jelentkezzék, aki csak annyit is tud, hogy mit fog reá hozni a holnapi nap. Nincs egy sem! És akkor mi akarjuk előírni az Istennek, a mindentudó Istennek, hogy mit tegyen és mikor tegyen?

Mikor két ember sakkozik vagy kártyázik, sokan állják körül őket és osztják a jobbnál-jobbnak tartott tanácsokat: kibicelnek. Emberek közt mégcsak megértjük, de Testvérek, ne akarjátok az Úristent ellátni tanácsokkal!

A nürnbergi városháza tornyát egy ősrégi óra díszíti, nagy kerekekből, nehéz ingából és súlyos nehezékekből áll az óra és valahányszor ütni kezd, nagy zajgás és mozgás kezdődik a belsejében, a kalapács óriás erővel vágódik a harangra, de viszont a harang oly erőteljes és tisztán csengő hangot ad erre, hogy szava végigömlik az egész város felett. Az egész óraművön pedig ez a felirat olvasható: «Aus Druck und Drang kommt heller Klang», «ütésből és szorongásból csendül meg a tiszta hang».

Ez áll nemcsak az élettelen harangra, hanem az élő emberi lélekre is.

Valakitől azt kérdezték, hogy lehet az, hogy az élet annyi baja közt is ilyen derűs kedélyű tud maradni. Így felelt:

— Minden reggel, mielőtt dolgomra és az emberek közé mennék, három dologra vetek pillantást. Először is az ég

felé tekintek s akkor arra gondolok, hogy fő=főüzletem és életem végcélja odafönt van. Második pillantásomat a földre vetem és megfontolom, milyen kevésre lesz abból szükségem, hogy egykor sírom legyen. Harmadszor magam köré pillantok és megnézem azoknak a nagy tömegét, akiknek még rosszabbul megy a soruk, mint nekem. Ilyenformán megvigasztalódom minden baj és szenvedés fölött és élek a világgal és az emberekkel megbékélve Istenben.

C) De ezért ne csak elméletben lelkesedjünk, — **próbáljuk is ki!** Próbáljuk ki egy egész nap minden eseményére ezt mondani: Igen, Atyám!

Jön a reggel. Még álmos vagyok. De hív a munka, a kötelesség: föl kell kelnem. Tehát elmondom: Igen, Atyám.

Jön a kötelesség. Olyan nehéz, annyira nincs a kedvemre. De kötelességem dolgozni. Tehát: Igen, Atyám.

Jön egy ember. Ki nem állhatom. Annyira ellenszenves! De felebarátom, közös a mennyei Atyánk. Le kell győznöm ellenszenvemet. Igen, Atyám.

Jön a napnak sok kísértése: léha hivatali környezet malackodó beszéde, sikamlós képeslap, erkölcstelen film — te, vigyázz a lelkedre, az Isten fia vagy! Igen, Atyám!

De talán egy csapás is jön ma reád, betegség, veszteség, megaláztatás, félreértés . . . Ilyenkor is elmondani, elmondani szerető, alázatos lélekkel: Igen, Atyám.

Én is úgy imádkozom, ahogy Jeremiás imádkozott: «Közöttünk vagy te, Uram, mi a te nevedet viseljük; ne hagyj hát el minket!» (Jer. 14, 9.) Úgy imádkozom, mint a Zsoltáros imádkozott: «Járjak bár a halál árnyékában, nem félek semmi bajtól sem, mert te velem vagy». (Zsolt. 22, 4.)

Hozzám is szól az Isten: «Én, az Úr, hívtalak meg téged igazságban, fogtam meg kezedet és őriztelek meg». (Iz. 42, 6.)

Én is elmondom Istenről, amit az Úr Jézus mondott róla: «Nem hagyott engem magamra, mert én mindenkor azt cselekszem, ami előtte kedves». (János 8, 29.)

Kedves Testvérek! A beszéd végére értünk. Vajjon mi lesz ma a végső gondolatom? Mi lehetne más, mint elmondani most, és ezután elmondani minél többször, az élet minden kötelességében, megpróbáltatásában és lemondásában örvendező szívvel, készséges lélekkel elmondani: Igen, Atyám! Itt a kezem, vezess engem! Bármit követeljen tőlem a ma, bármit hozzon a holnap, bármilyen ismeretlen megpróbáltatásokat, csapásokat, szenvedéseket tartogasson számomra a jövő, már most kimondom rájuk: Igen, Atyám!

Már most aláírom láthatatlanba a fehér ívet, amelyre Te írod majd sorsomat, mert jobban bízom Benned, mint magamban.

Tudom, a föld minden pontjáról el lehet jutni Hozzád, mert minden út Hozzád vezet. Millió út vezet Feléd, de az én számomra csak egy utat jelöltél ki — azt, amelyik nekem a legmegfelelőbb — ezen akarok járni, ezen akarok megérni az örök élet számára. «Érettnek lenni: ez minden» — mondja Shakespeare a «Lear király»-ban.

Nem, mi nem lázadunk Isten ellen és nem mondjuk a hűtlen angyalokkal: «Non serviam». (Jer. 2, 20.) Ellenben mondjuk: Mennyei Atyánk, alázattal ismerjük el magunk fölött atyai uralmadat és gyermeki készséggel mondjuk: Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen itt a földön is.

A te akaratod legyen, ne a miénk!

A te akaratod, mely egy pillanat alatt létbe szólította a mérhetetlen nagy teremtett világot.

A te akaratod, amely azóta is törvénye és egybetartója a viágnak.

A te akaratod, amely kezdete és vége az egész világnak.

A te akaratod, amelynek gondja van a háztetőn csiripelő kis verébre és amely megolvasta hajunk szálait.

A te szent akaratod, amely Megváltónkat küldötte nekünk örök üdvünkre, a mi Urunkat, Jézus Krisztust.

Ó, Atyánk, milyen erősekké leszünk, mihelyt ki tudjuk egész lelkünkből mondani: Legyen meg a te akaratod! Magamban gyönge vagyok, semmi vagyok, de «mindenre képes vagyok abban, aki nekem erőt ad». (Fil. 4, 13.)

Testvérek! Most vége a beszédnek és hazamegyünk. Ott künn, a templomon kívül vár reánk a mindennapi lapos élet. Talán a nélkülözés és szegénység vár; talán az elhagyatottság és megaláztatás vár; talán a szenvedés és betegség vár. Vár az a sok földi nyomorúság, amit egy órával ezelőtt otthon hagytunk, mikor idejöttünk a templomba. Most hazamegyünk; de már nem azzal a letört, kétségbeesett, vergődő lélekkel, hanem az Isten akaratát elismerő, Isten kegyelmétől megerősödött, harcra újra kész lélekkel, mely a földi élet minden küzdelme között is áldozatos szeretettel fogja elmondani: «Igen, Atyám! Legyen meg a te akaratod». Mi küzdő és harcoló, bízó és reménykedő lélekkel fogjuk járni a földi élet rögös útját mindaddig, amíg életünk végén jutalmul meg nem halljuk Krisztus Urunk hívó szavait: «Jöjje-

tek, Atyámnak áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot». (Máté 25, 34.)

S tudom, ha rámborul az este
És gyarló lelkem elvégezte
A küldetésem, hazatérek.
Tudom, hogy sokszor hűtlen voltam,
El-eltévedtem, megbotlottam.
De jó Atyámtól mégsem félek.
Hisz gyermeked, Te, úgy-e, érted,
S tudod, hogy mindig Benned, Érted
Küzdöttem, jártam, igyekeztem,
Most megérkeztem.
Te vársz reám, karod kitárva
És engem a szívedre zárva
Ó, milyen édes itthon lenni,
A földi gondot mind letenni.
Én fejemet kebledre hajtom
És itthon vagyok végre, végre —
Mindörökre. — Nálad, otthon.

(Kreisel Mathild.)

〈Amen.〉

XXV.

Minden az Isten kezében nyugszik.

(Szentírás: Pét. I. 5, 7.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Afrikában utazott egy kutató tudós. Útközben karaván-ját a rablók támadták meg és teljesen kifosztották. Magát a tudóst súlyos sebekkel borítva ott hagyták a pusztában. Már-már úrrá lett lelkén a reménytelen kétségbeesés, mikor tekintete egy gyönyörű kis mohára esett, ami észrevétlenül húzódott meg a nagy pusztaságban. — Ha az Isten ennyi gondot fordít ebben a nagy elhagyatottságban erre a pompázó kis növényre is, pedig talán soha senki nem fogja észrevenni; ha óvja-védi perzselő napban és éjjeli fagyban, márcsak engem sem hagyhat itt nyomorultul elveszni! Ez a gondolat visszaadta önbizalmát, visszatért ereje . . . továbbvonszolta magát egész addig, míg emberekre talált — és megmenekült.

Hányszor szorulnánk mi is életünk folyamán hasonló biztató gondolatra! Hányszor szakad mireánk is az elhagya-tottság és sikertelenség fojtogató gondolata, amikor végkép beborulni látszik fölöttünk az ég, amikor zsákutcába szalad minden utunk! Milyen jó volna, ha ezekben az elkeseredett és reménytelen pillanatokban megcsendülne fülünkbe a Szent Péter vigasztalása, amit az előbb olvastam fel a Szent-írásból: «. . . Minden aggodalmatokat őreá bízván, mert neki gondja van rátok». (Pét. I. 5, 7.)

Valóban ez a nagy keresztény életbölcseség: Istenre bízni minden gondunkat, meggyőződve lenni, hogy hiszen min-den az Isten kezében nyugszik, és ha az ő tenyerén vagyunk, márcsak a legjobb helyen vagyunk.

Minden az Isten kezében nyugszik — milyen áldott, vigasztaló, nyugtató, biztató gondolat! I. Dehát csakugyan így van-e? — adom fel a kérdést a mai beszédem első felé-ben. *Csakugyan az Isten kezében nyugszik-e minden?* II. *És ha igen, mi következik ebből a mi viselkedésünkre nézve?*

I. Minden az Isten kezében nyugszik.

A) *Valahogy a régi emberiségben, a mi elődeinkben, mintha elevenebben élt volna ez a hit, ez a bizakodás Isten atyai jóságában.* Legalább ezt tanusítja az a tömérdek közmondás, ami a különféle népek ajkán beszél erről a gondolatról, mint megannyi beszűrődése s emléke régi századok Istenre hagyatkozásának, Isten akarata elismerésének.

Ha Isten akarja a kapanyél is elsül — mondja a magyar közmondás. Ha Isten akarja, sáson is hajózhatsz — mondja a görög. Annak van jó ura, aki Istennek szolgál — mondja az olasz. És egy másik olasz mondás még hozzáteszi: Kétségbeesett bárkának Isten nyit kikötőt. A kalendáriumot emberek készítik, esőt Isten ad hozzá — ezt a németek tartják. Betegnek Isten igazítja meg ágyaszalmáját — ezt meg a magyarok. Aki Istennel kikezd, azzal Isten végez — ez egy tót közmondás; és ugyancsak a tótok mondják: Isten hosszú időre ad kölcsönt, de el nem felejti. Ha Isten megáztat, meg is szárít — mondják ugyancsak a tótok. Amit az olaszok meg így fejeznek ki: Ha Isten ablakot csuk, kaput nyit.

S hány közmondás beszél a reménységről! A magyar szállóigét: Ha Isten nyulat teremtett, majd juttat neki bokrot is; a német így mondja: Gibt Gott Kinder, gibt er auch Rinder, ha Isten ad gyermeket, táplálékról is gondoskodik. Mikor Isten ásót teremtett, nyeléről is gondoskodott, mondja az olasz. Minél több a gyermek, legyen annál több a Miatyánk és annál több lesz a kenyér, mondja a tót.

És így tovább.

Mire való volt ennyi idézetet felhozni? Arra, hogy lássuk, mennyire közmeggyőződése minden hívő népnek, hogy mindenek Isten kezében nyugosznak.

B) Persze kínoz a tömérdek kérdés, amire nem találunk feleletet. Mi nem, de talál az Isten. **Miért nem találunk mi? Mert rövid életűek vagyunk?**

a) Hiszen nem történik-e meg még így is velünk, hogy idősebb korunkból visszanézve fiatalabb éveink eseményeire, veszteségeire, megpróbáltatásaira megértjük, mi volt velük az Isten célja? Pedig akkor mennyire nem értettük, sőt talán mennyire méltatlankodtunk miattuk!

Hát ha még sokkal tovább élnénk! Mi sietünk, mert rövid az életünk. De nem siet az Isten. Mi sietünk, mert az időben élünk, de Isten az örökkévalóságban él. «... Egy nap az Úrnál annyi, mint ezer év, és ezer év, mint egy nap». (Pét.

II. 3, 8.) Ugyan csoda=e, ha az ő örökkévalósághoz mért terveit meg nem értjük? Az ő terveinek végső célja mindig túl van az időn, túl e világon.

b) «*Akiket az Isten szeret, megpróbálja.*» (Zsid. 12, 6.) Az ember hajlandó rögtön ítélkezni a szavak fölött és ki=mondani: Hát ezt nem értem!

Pedig milyen könnyű megértenie annak, aki hallott már a régi híres Amzti=hegedűkről és azok készítési módjáról. Ugyan mi volt a titka, hogy ezek a hegedűk olyan mennyei fínomságú hangot adtak? A fájuk! A készítő mester kiment a hegyekbe és azokat a fenyőket kereste ki, amelyek télen és nyáron egyformán kaptak esőt és fényt, amelyek északi lejtőn rossz talajban álltak, mert itt lassabban nő a fa és ezáltal sűrűbbé és keményebbé válik. Jól tudta a mester, hogy az a fa, amelyik kedvezőtlen körülmények közt nőtt naggyá, ellenállóbb, értékesebb, szebb hangot fog adni. Csak mi ne tudnók tehát, hogy az Úristen a mi lelkünkből is mennyei hegedűt akar készíteni, miközben a megpróbál=tatások tüzében éget és acéloz?

Mennyivel okosabb így fogadni el a keserű megpróbál=tatásokat és nagylelkű odaadással mondani Istennek: «Legyen meg a te akaratod». Vannak, akik keseregnek, lázadoznak, méltatlankodnak és a szenvedés csak nem megy el tőlük — legfeljebb még keserűbbé válik. Úgy járnak ezek, mint az a beteg, akinek az orvos keserű pirulát rendelt és ahelyett, hogy bátor elhatározással egyszerre lenyelné, a szájában forgatja, tanakodik: lenyelje ne nyelje, az orvos=ság pedig egyre keserűbbé válik.

Ha azonban ez így van, akkor ebből nagy figyelmezte=tést kell levonnunk a saját viselkedésünkre nézve.

II. Mi következik ebből a mi viselkedésünkre nézve.

A) Mindenekelőtt is világossá válik, mennyire *felületes azoknak a gondolkodása, akik a legelső csapásra vagy szeren=csétlenségre mindjárt kifakadnak:* Hogy engedheti meg ezt a jó Isten? **Ha csakugyan jó az Isten, hogy nézheti el az én sok szenvedésemet?**

a) Pedig az Isten csakugyan jó, de *ezt a jóságot máskép kell nála érteni, mint nálunk.* A mi Isten=ismeretünk csak hasonlatosságokon, analógiákon épül fel, azért mindig

tökéletlen is marad. Az Isten jó, de ez a jóság nem jelent érzelgősséget és lagymatagságot. Igen: az Isten jósága meg tudta engedni Egyszülöttének véres kínszenvedését! Van-e ember, aki ezt a kettőt össze tudná egyeztetni a saját gondolkodásában? Nem! Az emberi jóság fogalma sokkal szűkebb, semminthogy ez a kettő beleférne — de belefér az Isten jóságába.

Ebből pedig az következik, hogy ha még annyit kellene is az életben szenvednem, Isten akkor is megmarad az én jóságos mennyei Atyámnak.

b) Hányszor van, hogy egy csapás vagy megpróbáltatás tulajdonkép *értékes javulásnak vagy más jónak válik forrásává!* Akkor, amikor ér bennünket, nem tudjuk, csak a fájdalmat érezzük, de később meglátjuk mögötte Isten szent tervét.

Egy nyugatporoszországi földbirtokos a feleségével együtt szánkón átment rokonát meglátogatni egy messze fekvő tanyára. Késő decemberi este volt, mikor visszatértek. A csillagok fényesen ragyogtak a hidegben, a szánkó nyugodtan siklott a fagyott havon . . . mikor egyszerre csak a lovak nyugtalankodni kezdtek. A kocsis hiába csitította őket, nem használt semmit, egyre vadabbakká váltak . . . Hirtelen elnyujtott üvöltés harsant föl mögöttük és a fehér havon jól kivehetővé vált két sovány, éhes farkas körvonala.

A kocsis belecsapott a lovak közé s megkezdődött a versenyfutás életre-halálra. Mint a nyíl, repült a szán, de a farkasok gyorsabbak voltak. Mikor már egészen közel voltak a szánhoz, a kocsis ledobta a bőrbekecsét. A farkasok vad üvöltéssel vetették magukat a zsákmányra és szaggatni kezdték. A szán ezalatt némi utat nyert, de a farkasok csakhamar megint nyomában voltak. A lovak hányták a tajtékot magukról, messziről már feltűnt a tanyai ház . . . jaj, csak nyitva legyen a kapu! Végre, mikor a farkasok már-már elérték a zsákmányt, mint a villám repült be a nyitott kapun a szán.

Az ijedtségtől félhalott házaspár benyit a lakásba — rémes látvány fogadja. Csupa sűrű füst az egész szoba, a leány, akire két kis gyermeküket bízták, félholtan hörög ágyán, a két gyermek is fuldoklik.

Hamar! Ablakot nyitni! Ajtót nyitni! Nagy nehezen sikerült visszahozni őket az életre. A kályhából kipattant szikra meggyujtotta a berendezést, és ha félórával később jönnek a szülők, három halottat találnak.

De hogy félórával hamarább érkeztek, azt a farkasoknak köszönhették. Illetve annak, aki reájuk szabadította a farkasokat . . . Bárcsak el ne felejtenők ezt, amikor az Úristen reánk is engedi a szenvedések és csapások éhes farkasait!

B) De ugyancsak helytelen azoknak eljárása is, akik **a szenvedésben szemrehányást tesznek az Istennek.**

a) Hiszen nincs ember, akit az élet megkímélne nagy megpróbáltatásoktól! A egyiknek leég a háza, a másiknak ifjúkori terveinek kártyavára omlik össze; az egyik elveszíti állását, a másik egészségét, a harmadik szüleit, gyermekeit. És ilyenkor olyan könnyen fakad ki a panasz: *Hát érdemes volt vallásosnak lennem, ha az Isten most nem jött segítségemre!*

Pedig mily felületesek és méltatlanok vagyunk ilyenkor! Nem fontoljuk meg, hogy az egész föld, sőt az egész világ egyetlen közösségben áll jóban-rosszban, örömben-bajban. Vagy még egyszerűbben kifejezve: Amint a földnek van napos oldala és van sötét fele, és az embereknek csak egy része van a napon, a másik a sötétben, és olyan ember nincs a világon, aki el tudná érni, hogy őreá szakadatlanul süssön a nap: épígy az életnek is van napos és árnyékos oldala, és nem férünk el mindnyájan a napos oldalon, és nem zugolódhatunk, ha néha az árnyékos oldalra kerülünk. És főleg nem mondhatjuk ilyenkor, hogy az Isten nem hall meg minket, és nem látja szenvedéseinket, és megfeledkezett rólunk. Dehogy feledkezett!

b) Igenis gondja van reánk, *de nemcsak reánk, hanem mindenkire, a többi milliókra is.* És Isten atyai gondoskodását éppen az vezeti, hogy a milliók különféle érdekeit egyeztesse össze, viszont a mi önzésünk meg azt szeretné, ha egyedül a mi életünk kis fészke nyugodnék csendesen az Isten kezében, mindenki mást pedig szívesen kidobnánk ebből a fészekből. Ezek azok az emberek, akik ököllel-kiabálással felkapaszkodnak a zsúfolt villamosra, de a legközelebbi megállónál ők hangoskodnak legjobban az új felszállóra: Kérem, miért tolakszik? Nem látja, hogy megtelt?

Bizonyára láttátok már, mikor az anyamadár megjelenik a fészek fölött és jó kövér zsákmányt tart a csőrében. Nohát azt a lármát, azt a lökdösődést és tolakodást, amit a sok sárgacsőrű fióka ilyenkor végbevisz! Mindegyik el akarja ütni a másikat a falattól, mindegyik magának akarja megkaparintani . . .

De nem hasonlít-e ez a jelenet veszedelmesen a mi

imáinkhoz is? Adj nekem, Uram, de csak nekem, a többivel mi lesz, nem az én gondom.

Az igaz: nem a mi gondunk, hanem az Istené. Tehát kérjünk, de hagyjuk reá a döntést: Legyen meg a te akaratod!

Bayard (1475—1524) a «félelem és gáncsnélküli lovag», 1524-ben a Sesia melletti ütközetben halálosan megsebesült. «Jézusom, meghalok!» — voltak utolsó szavai. Egyedül volt, a hitnek semmi vigasza sem állott rendelkezésére. Papért nem tudott küldeni. Akkor vette észre kardjának kereszt-alakját. Meglevő erejét összeszedve, a kardot erősen a földbe szúrta, majd arccal az ellenség felé fordulva, hátát neki-támasztotta, hogy legalább a keresztre támaszkodva halhas-son meg. Így találták bajtársai.

C) De következik az is, mennyire felületesen ítélnek, akik így szólnak: **Ah, kérem! Ez az egész csak vérmér-séklet dolga!** Az egyik bírja a csapást, a másik nem —, mert ilyennek született. Az egyik türelmes, a másik türelmetlen, — mert ilyennek született.

a) Hívő vagy-e vagy hitetlen, a szenvedést ki nem kerül-heted. Szenvedni így is kell, meg úgy is. A betegség mind-kettőnek épúgy fáj, a csapás, hűtlenség, rágalmaztatás, nélkülözés mindkettőre egyformán nehezedik. *De mily óriási a különbség abban az ellenálló erőben, ahogyan a kétféle ember a szenvedést fogadja és viseli!*

Talán sehol jobban nem látni meg ezt a különbséget, mint két szoborban: a Niobe-szoborban és a Pieta-szobor-ban. Niobenak a görög ‹anyának› arcát a kín dühös vonás-sokkal torzítja el, — és ez nem csoda: hiszen szenvedése céltalan és reménytelen. Ellenben a fájdalmas Szűzanya arcán a szenvedés fekete felhői mögül előtör az Isten szent akaratát tisztelő megnyugvás napsugara. Az élet mély szakadékaiban is napsütésre lelni csak az tud, aki a szen-vedés óráin is el tudja imádkozni: «Legyen meg a te akaratod».

b) Aki így tud imádkozni, annak lelkét nem kell félteni. Aki mindennap elmondja Istennel: «Legyen meg a te akara-tod», annak ellenálló erejét nem törheti meg a nagy csapás sem. Régente szokásban volt egyes bányavidékeken, hogy minden öt percben megszólalt egy kis csengő. Az idegenek csodálkozva kérdezték, mit akar jelezni ez a gyakori csen-getés.

— Ah, ez a mi kedvünkért van — felelték a bányászok hozzátartozói. — A csengő azt jelzi, hogy apánkkal, férjünk-

kel, fiúnkkal, akik a föld mélyén dolgoznak, nincs semmi baj. Jaj nekünk, ha elmarad a föld alól jövő csengőszó: baj történt a bányában!

Jaj nekünk is, ha elmarad ajkunkról az imádkozás szava, az Isten akaratán való megnyugvás szava: nem lesz erőnk a megpróbáltatás napjaira!

D) **Végül egy nagy figyelmeztetés Európa népeihez.** Minden elmúlik a földön, — de örök az Isten országa. Minden munkánkat elnyeli a feledés, — de örök annak a munkának értéke, amit Isten országáért végeztünk, akár mikor saját lelkünkben alakítottuk azt, akár mikor mások lelkében segítettük diadalra jutni.

Igen: ez a munka örökös értékű, mert az általános változás és mulandóság közt egyedül örök az Isten. Ő teremtette a világot, Ő az Ura annak ma is és marad az idők végezetéig. Ő szabja ki egyéneknek is, népfajoknak s nemzeteknek is a maguk földi feladatát és ezt betölteni a mi hivatásunk, kötelességünk s egyben boldogságunk.

Isten akarata szent és föltétlen engedelmességet vár tőlünk: engedelmességet az egyéntől, engedelmességet a népektől, engedelmességet a fajoktól. Ahol emberi sorsok összeomlanak, ahol kultúrák elpusztulnak, ahol népeket elnyel a sír, az mind azért történik, mert ezek hűtlenekké váltak az Isten által reájuk bízott feladatokhoz, hűtlenekké Istenhez, aki pedig a történelem Ura és Irányítója.

Senki büntetlenül föl nem lázadhat Isten akarata ellen. Isten a történelem Ura, lelkünkbe is beírta, kőtáblára írva is kiadta parancsait: azok ma is szentek és érvényesek: ezt tedd és ezt ne tedd! Egyéneknek és népeknek megmutatják ezek az utat, merre kell menniök s merre nem szabad.

Nekünk, Nyugat keresztény népeinek, meg egészen különös világossággal mutatta meg, mi világosabban, tisztábban látjuk azt, mint egyéb népek. Nekünk Isten több talentumot adott, több képességet, több meglátást a világtörténelem irányítására, a világ arculatának formálására.

Vajjon Nyugat keresztény népei megfelelnek-e a nagyobb isteni bizalomnak, ennek a nagyobb történeti elhivatottságnak? Vajjon ki merne erre «igen»-nel válaszolni?!

Ha pedig nem tudunk «igen»-nel felelni, nem jut-e eszünkbe az Úr Jézusnak egy nagyon komoly figyelmeztetése, amit akkor mondott, amikor látnia kellett az akkori választott nép elvakultságát: «Isten a kövekből is tud Ábrahámnak fiakat támasztani». (Máté 3, 9.) Halljátok, Testvérek!

Isten senkinek sem ad örök érvényű privilégiumokat! És ha egy kultúra, egy nép, egy világrész nem tölti be többé azt a feladatot, amit Isten reábízott, hogy teljesítse szent akaratát, más fajokat, más országokat hív meg munkájába és a régieket engedi süllyedni a saját maguk-ásta sírba.

Keresztény országok, keresztény népek, keresztény emberek lássátok ezt be, amíg nem késő! Éljétek s ne csak mondjátok: Legyen meg a te akaratod!

Kedves Testvérek! Olyan ez a földi élet, mint a szántóvető munkája: mi is magokkal szórjuk tele földi életünket, de olyan magokkal, amelyek az örök élet számára hajtanak ki.

Egyiptomban volt egy egészen különös ősrégi szokás: vetés közben gyászdalokat énekeltek. Eredetileg ezek a dalok Osiris istennek szóltak, akiről azt hitték, hogy a magban mintegy eltemetik. De később más magyarázatot adtak ennek a sajátságos szokásnak: gyászolják az elvetett magnak bizonytalan sorsát.

Testvérek! Ilyen szakadatlan vetés a földi élet is. Szüntelen odaadása és eltemetése annak, ami belőlünk fakadt: gondjainkat, gondolatainkat, erőnket, szeretetünket napról-napra elültetjük, idegen talajba vetjük, hogy ott új gondolat, új erő, új szeretet fakadjon belőlük. Ez az egész földi élet jelképe: a vetés. Fölötte pedig lobog a Zsoltáros szava: «Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua». (Zsolt. 125, 7.)

De nem lehet csak vetni, csak vetni és soha nem aratni! Hol lesz hát az aratás? Az Isten országában. Amikor majd örvendezve látjuk, hogy az örökkévalóságnak hozta termését földi vetésünk. Amikor majd beteljesedik rajtunk a zsoltár folytatása is. Mert az így szól: «Euntes ibant et flebant, venientes autem, venient cum exultatione portantes manipulos suos». (Zsolt. 125, 8.)

Eltanulni ezt a tökéletes megnyugvást Isten szent akaratában: ez a lelki emelkedés legbiztosabb útja. Út, amelyen haladva öröm és szomorúság egyformán ér ugyan minket is, mint ér minden ember fiát, de az örömhöz így fogunk szólni: üdvözlégy öröm, mely derűben, fényben, napsütésben, békében, szeretetben jössz hozzám, az Isten atyai szeretete küldött, légy üdvözölve! De a szenvedéshez is így szólunk: Üdvözlégy szenvedés, mely sok rejtett fénnyel, szépséggel és feladattal jössz hozzám, téged is az Isten atyai szeretete küldött, légy te is üdvözölve!

Legyünk meggyőződve arról, hogy aki az Isten kezében nyugszik, a legjobb kézben van; aki az Isten szívére simul, a legjobb helyen van; aki az Isten szemébe néz, arra az élet napja süt.

Igy lesz örömből és szenvedésből, jó sorsból és balsorsból két erős szárny, amely az Isten felé emel minket.

Végső gondolatunk tehát Szent Péter vigasztalása legyen: «Szerelmeseim, ne ütközzetek meg az égető szorongatásokon, mely a ti kipróbálástokra van rajtatok, mintha valami új dolog történnék veletek; hanem örüljetek, ha Krisztus szenvedéseiben részt vehettek, hogy az ő dicsőségének kinyilatkoztatásában is vigadva örvendezzetek». (Pét. I. 4, 12—13.) ⟨Amen.⟩

GONDOLATOK

Tedd meg az Isten akaratát.

Az előbbi és a mostani kérés egymással összefügg: Isten országa csak ott jön el, ahol az ő akarata abszolút törvény az emberi lelkiismeret előtt.

* * *

Mikor az Úr Jézus egy alkalommal nagy sereg emberhez tartott beszédet, megjelent Szűz Mária és az Úr rokonai és beszélni akartak vele. De olyan nagy volt a tömeg, hogy nem tudtak hozzáférni. Erre valaki jelentette Krisztus Urunknak, hogy itt van a rokonsága és keresi Őt. Krisztus pedig «kiterjesztvén kezét tanítványai felé, mondá: íme az én anyám és az én atyámfiai. Mert aki Atyám akaratát cselekszi, ki mennyekben vagyon, az az én fivérem és nővérem és anyám». (Máté 12, 49. 50.)

Milyen gyönyörű gondolat, mily nagyszerű biztatás! Ki ne akarna közülünk Krisztus testvére lenni, fivére, nővére, anyja — lelkileg? Ki ne óhajtaná, hogy úgy szeresse őt az Úr, mint anyját és rokonságát szerette? És íme, megvan rá a mód: teljesítsd Isten akaratát, akkor Krisztus elismer téged fivérének és nővérének.

* * *

Ó, aki ezt megtanulná, hogy mindig és mindenben az Isten akaratát keresse és teljesítse! Hiszen ebből élő szent lenne!

De hányan vannak, akik törődnek mindennel, csak éppen Isten akaratával nem! Hányan vannak, akiknek a feleségük ugyanazt mondhatná, mint amit mondott egy buzgó, vallásos asszony az ő hitetlen urának.

Újév után mérgesen panaszkodott a férfi:

— Hogy mennyi pénzt kellett kidobnom most borravalóra! Mégis csak szörnyűség! Jön a postás, jön a kéményseprő, jön a házmester, jön a szemetes ... jön ez, jön az. Csak úgy olvad a pénz!

— Dehát édesem, miért adsz akkor?

— Nohát mégcsak az kellene! Ez társadalmi kötelesség. Ezt meg kell tenni!

— Úgy? Ezt meg kell tenni, mert mit szólna a postás, a

szemetes, a kéményseprő? Tehát megteszed. De az Úristen is ír elő nekünk kötelességeket; vasárnap misére, pénteken böjt, húsvétra áldozás . . . és vajjon ezt is megteszed-e? Mit szólnak az emberek — ettől félsz. De mit szól az Isten? Ettől nem félsz!

* * *

«Jöjjön el a te országod» és legyen meg a te akaratod» — ez a két kérés egymással szorosan összefügg. Mert hol van az Isten országa? Sehol sincs, ahol nem teljesítik az ő akaratát, és mindenütt ott van, ahol azt megteszik. És minél inkább kereszténnyé válik valaki, annál világosabban látja, hogy minden embernek, az egész teremtett világnak egyetlen feladata: megtenni az Isten szent akaratát.

* * *

Igen, tegyük meg az ő akaratát, hogy mi is teljesítsük a Szentírás szép szavait: «Amit akar az Úr, mindent megtehet égen, földön, tengeren és minden mélységben». (Zsolt. 134, 6.) Mondjuk el mi is, de ne csak szóval, hanem életünkkel, a Szentírás szép imáját: «Uram, Uram, te mindenható király! Hatalmad alá tartozik minden, és nincs aki akaratodnak ellenállhatna». (Eszt. 13, 9.) Mert valóban úgy van, amint Szent János apostol írja: «E világ elmúlik és az ő kívánsága. Aki pedig Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké». (Ján. I. 2, 17.)

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.»

(I.)

A megszentelődésnek van egy egészen biztos útja: hozzáalakítani a mi akaratunkat az Úr akaratához, — de mindenben: abban is, amit teszünk, és abban is, amit szenvedünk.

* * *

Igen, igen, ez az Isten akarata: Krisztust befogadni magunkba!

Jó Testvérek, meg ne ismételjük a karácsonyi vigiliának fájdalmas jelenetét. A Szűz Anya keresve keres egy kis helyet, csak egy sarkot, ahol meghúzhatná magát az ő születendő kis Jézusával, de nincs hely, nincs még egy sarok sem: minden tele van!

Minden tele van! Hogy jönne az Úr Jézus is a mi szívünkbe, mily öröme lenne, ha egy kis sarkot Neki tartanánk fenn, de hiába: nem jöhet, mert minden tele van: tele van a lélek bálványokkal, élvezetvággyal, gőggel, erkölcstelenséggel, szeméttel, — és Krisztus számára nincs benne hely.

Nagytakarítást, lelki tisztogatást!

Testvérek! Ki a sok ócska holmival! Ki a sok penészes szeméttel. Helyet, tiszta helyet a hozzánk kívánkozó Istennek!

* * *

«Nem szűnünk meg értetek imádkozni és könyörögni, hogy az Ő akaratának az ismerete teljes legyen bennetek minden lelki bölcseséggel és megértéssel együtt, és méltóan éljetek az Istenhez, mindenben tetszésére legyetek, minden jócselekedetben gyümölcsöt hozzatok s gyarapodjatok az Isten megismerése által.» (Kol. 1, 9. 10.)

Micsoda szédületes gondolatok! «Az Istenhez méltóan éljetek!» Vajjon ki él méltóan az Istenhez? Úgy-e az, aki igyekszik lelkét minél inkább hasonlóvá tenni az Istenhez! Ha Ő jó, nekem is annak kell lennem. Ha Ő bűntelen, nekem is annak kell lennem. Ha Ő tökéletes, nekem is annak kell lennem. Ha Ő szent, nekem is szentnek kell lennem. Vagyis legalább járni azon az úton, amely a lelki érés útja és így a szentség felé visz.

* * *

«Ne legyünk már ingatag gyermekek, és ne vessen minket ide-oda a tanítás bármely szélfúvása emberi megtévesztéssel és tévedésbe ejtő álnoksággal. Ellenkezőleg, járjunk az igazság útján szeretetben s mindenképen növekedjünk Őhozzá, Krisztushoz, aki a fej és akitől van az egész testnek az egybeerősítése.» (Ef. 4, 14—16.)

Már megint egy újabb, lelkesítő gondolat! «Növekedjünk Őhozzá, Krisztushoz.» Vajjon ki növekszik Krisztushoz?

* * *

Igen, ez a magasbatörés, ez az el-nem-lankadás, ez a szenttélenni-akarás mindnyájunknak első kötelességünk. Hallgassátok csak Szent Pál szavait: «Kövessétek, mint kedvelt gyermekek, az Isten példáját». (Ef. 5, 1.) Hallgassátok Szent Péter szavait: «Mint engedelmes fiak, nem alkalmazkodva tudatlanságtok régi vágyaihoz, hanem a Szent szerint,

aki titeket meghívott, magatok is minden viselkedéstekben szentek legyetek, mert írva van: Szentek legyetek, mivel én szent vagyok!» (Pét. I. 1, 14—16.) Halljátok Szent János szavait: «Látni fogjuk őt, amint van. És mindaz, aki ezen reménységgel van iránta, megszenteli magát, amint ő is szent». (Ján. I. 3, 2. 3.)

Érzitek-e, mi következik ezekből a nagyszerű szavakból? Az, hogy lelki fejlődésünkben a lehetőségek határát soha-sem érjük el; soha nem kell attól tartanunk, hogy nincs tovább, hiszen Isten a végső célunk, Őt pedig kimeríteni nem lehet soha. Kimeríteni — nem. De belőle mindig többet és többet fölvenni magunkba — igen. És ezt az áldott munkát nevezzük lelki érésnek. Hiszen így kell értenünk az Úr szavait, amiket Ábrahámnak mondott: «Én vagyok a mindenható Isten: járj előttem s légy tökéletes». (Móz. I. 17, 1.)

Mit tesz Isten előtt járni? Az, hogy minden tettünkben megemlékezünk róla és hozzá, az ő szent akaratához mérjük életünket. A XII. században Boleslav lengyel király mindig magánál hordta atyja képét aranykeretbe foglalva és mikor fontos döntések előtt állott, ránézett atyja képére és így szólt: Nem fogok tenni semmit, ami méltatlan lenne nevedhez». Így van: mi is ránézünk mennyei Atyánkra és mondjuk: Nem fogok tenni semmit, ami Téged megszomorítana.

* * *

Pár évvel ezelőtt divatba jött a karórák viselése. Érdekes megfigyelni, hogy akiknek karórájuk van milyen gyakran pillantanak rá és igazítják órájukat a pontos időhöz. De vajjon szoktunk-e lelkünkre is ennyiszer pillantani és annak járását is igazítani az örökkévalóság «pontos idejéhez»: az Isten akaratához?

* * *

Kedves Testvéreim! Volt a franciáknak a XIV. században egy királyuk, IV. Fülöp, akit a történelem «Szép Fülöp»-nek is nevez. Valóban annyira kedves volt már gyermekkorában, hogy sokak figyelmét magára vonta. Egyízben az anyja kezébe vette gyermek fejét és elragadtatva mondotta: «Gyermekem, milyen szép vagy»! Fülöp pedig finoman és szellemesen így felelt: «Anyám, én csak a te képmásod vagyok».

Mily boldog az az ember, aki majd ítéletkor ugyanezt el-

mondhatja az Úristennek: «Atyám, én mindig arra törekedtem életemben, hogy a te képmásod legyek». Arra törekedtem, hogy a te transparensed legyek. Mint azok a világító üzleti reklámtáblák, amelyek oly szépen, sejtelmesen engedik át magukon a fényt, én is azt akartam, hogy egész életemen az Isten fénye sugározzék át, hogy legyen életem az Isten transparense.

* * *

Hiszen nem érzi-e minden mélyebblelkű ember azt a sóvárgást, amiről a Zsoltáros így ír: «Isten, én Istenem, virradatkor tehozzád ébredek. Reád szomjazik a lelkem, utánad oly nagyon sóvárog a testem e puszta, úttalan, víztelen vidéken». (Zsolt. 62, 2.) Vagy amint egy másik zsoltárban olvassuk: «Amint kívánkozik a szarvas a forrás vízéhez, úgy kívánkozik lelkem tehozzád, Istenem! Szomjazza lelkem az erős, élő Istent». (Zsolt. 41, 2, 3.)

* * *

Tulajdonkép tehát minden nagy jellem, minden szent, szobrász, aki az ő ember-voltának kemény sziklatömbjéből az Isten arcának mennyei vonásait faragja ki.

Emlékeztek arra a jelenetre, amikor a Krisztus kísértő farizeusok tőrbe akarták csalni az Urat az adófizetés körül. Krisztus előhozatott egy pénzdarabot és megkérdezte tőlük: «Kié ez a kép és e felírás?» (Máté 22, 20.) És a farizeusok megszégyenültek. De nem mondhatná-e az Úr saját lelkünkről is: Kinek a képe látható lelkeden? Az Istené? Ó, akkor örvendezzél. De ha másnak a képe? A kapzsiságé... az érzékiségé ... a gyűlölködésé ...

* * *

Az élet megszentelése nekünk, keresztényeknek, különleges ismertető jelünk. Mert ez egyenesen Istentől kapott parancsunk. Akinek tehát keresztény a neve, annak nem elég, hogy tisztességes és kifogástalan «úri ember», mint mondják: comme-il-faut ember legyen. Ó, nem! Ennél mi sokkal többre vagyunk kötelezve. A kereszténynek természetfeletti életet is kell élnie, nemcsak természeteset. Mert nekünk az Úr Krisztus nem csupán egy jó és bölcs ember, hanem Ő számunkra az út, melyen haladnunk kell, Ő az igazság, melyet követnünk kell, és Ő az élet, melyből erőt nyernünk kell. Ő számunkra az Isten, aki emberré lett, hogy

megmutassa az embernek, miként kell neki istenivé lennie, vagyis ezt a földi életet az Istennel egyesülve eltöltenie. Nincs a világon oly nemes lelki fölemelkedés, mintha komolyan vesszük ezt a Krisztus=követést; de nincs oly boldogító öröm sem, mint ami ennek nyomán ömlik el lelkünkön.

* * *

Dolgozni hát a lelkünkért és nem hagyni félbe annak érlelését!

Pár száz méternyire tőlünk, itt a Veszprém=völgyben, nagy templomrom áll. A XVIII. században kezdték el építeni ezt a templomot, de soha nem készült el. Itt áll a romja . . . Hány ilyen rom=lélek járkál köztünk: a keresztség lerakta benne az Isten gyönyörű templomának alapzatát, de továbbépíteni már neki kellett volna. Nem építette, és most csak rom van a lelkében. Van keresztlevele, de semmi más. Megakadt a fejlődése. Vannak gyermekek, akik valami hiba folytán nem tudnak megnőni, idős korukra is kicsinyek maradnak. Az emberek mutogatják: nézd, milyen törpe! De hány lelki törpe van köztünk!

* * *

Jól tudjátok, Kedves Testvéreim, hogy az oltárszekrény=ben két edényben is őrizzük az Oltáriszentség színei alatt köztünk élő Krisztus Urunkat. Az egyik edény a ciborium, az áldoztató kehely, amelyben egészen elzárva tartjuk az áldoztatáshoz a szentostyát. A másik a monstrancia, a szent=ségmutató, amelyben az Oltáriszentséget a szentségkitétel=hez őrizzük. Nos, nagy öröm ciboriumnak lenni, de még nagyobb monstranciának. Ne tartogasd magadban zárva, elrejtve az Istent, hanem mutasd másoknak is, sugározzad másokra is, légy eleven monstrancia=(ja!)

* * *

— Dehát én már nagy vagyok, felnőtt vagyok, idős vagyok; még nekem is kell tovább növekednem, tovább fejlesztenem lelkemet?

Ó, igen. A lelki növekedésben és érésben nincs megállás. Olyan a kereszténység a lélek számára, mint a látóhatár a szem számára: minél magasabbra emelkedünk, annál tágabb, szebb és vonzóbb lesz.

* * *

Mily szépen fejezi ezt ki a Pünkösd utáni 13. vasárnap miseimája:

«Mindenható, örök Isten, növeld bennünk a hitet, reményt és szeretetet és hogy méltók legyünk elnyerhetni, amit ígértél, add, hogy szeressük, amit parancsoltál».

* * *

Mi segít minket ebben a nagy feladatban? Mindaz, amit úgy nevezünk, hogy «vallási gyakorlat». Közismert dolog, mennyire töri az ember a fejét, hogyan lehetne a nyári nap melegét valamikép összegyüjteni, felfogni és elraktározni. Milyen jó is lenne télen emellett melegedni! Sajnos, olyan eszközünk még nincs, amellyel ezt meg tudnók valósítani. A téli hideget már el tudjuk tenni nyárra a jégvermekbe, de a nyári meleget nem tudjuk eltenni télre hővermekbe.

Lelkileg azonban meg tudjuk cselekedni. Ezt tesszük valahányszor imádkozunk, misén veszünk részt, gyónunk, áldozunk — mindez tulajdonkép az örökké sugárzó isteni szeretet elraktározása lelkünkbe, hogy ennek erejével az szebbé, erősebbé, egészségesebbé, Istenhez hasonlóbbá váljék.

* * *

Ime, Testvéreim, ami fönséges célunk, ami nagy rendeltetésünk, ami örök hivatásunk: «Ez atyátok akarata, a ti megszenteléstek».

Szédítően magasztos cél, de nem kevésbbé boldogító is. Kinek ne jutna eszébe a nagy konvertita bíbornoknak, Newman-nek szava: «Az örök célt elérni talán nehéz, de el nem érni — rettenetes».

Sok és sokféle úton szaladhat végig egy ember élete, de a végén mégis csak az számít majd, amely Isten felé vitt. Mert hiszen csak az a lépés nevezhető haladásnak, amely közelebb visz a célhoz; a mi örök célunk pedig: az Isten.

Minél finomabb és tisztább a tükör, annál élesebben mutatja az arcot, mely bele néz; és minél finomabb és tisztább egy emberi lélek, annál szebben tükrözi magán a mennyei Atyának reátekintő arcát.

* * *

Hiszen ismeritek, mit mond magáról az Úr a Jelenések könyvében. «Én vagyok az Alfa és az Omega, a kezdet és a vég, úgymond az Úr, az Isten, aki van és aki volt és aki el-

jövendő, a Mindenható.» (Jel. 1, 8.) Mit akar ez jelenteni? Az Alfa a görög ABC első betűje, az Omega az utolsója. Isten az első gondolatunk és utolsó célunk, Hozzá kell szabnunk magunkat. Az övéinek kell lennünk teljesen. Mint ezt ki is mondja Izaiásnál: «Ezt mondja az Úr, a te Teremtőd . . . Neveden szólítottalak, az enyém vagy». (Iz. 43, 1.)

Mily öröm, mily bizalom forrása a gondolat: Istené vagyok! De mi következik ebből? Az, amit Szent Pál hirdet a rómaiakhoz írt levelében: «Egyikünk sem él önmagának, és senki sem hal meg önmagának; mivel az Úrnak élünk, amíg élünk, és az Úrnak halunk meg, mikor meghalunk. Azért akár élünk, akár halunk, az Úréi vagyunk». (Róm. 14, 7. 8.)

Valóban el lehet-e rólunk mondani, hogy az Úrnak élünk és az Úrnak halunk? Valóban el tudjuk-e szívből mondani, amit Szent Ágoston imádkozott: «Szeretnék inkább mindent elveszíteni és Téged megtalálni, mintsem mindent megnyerni, de Téged elveszíteni!»

* * *

Ne kezd későn a szaladást az örök élet felé!

«Du bist nicht schnell genug gelaufen», sagte ein Zuschauer einem Mann, dem der Eisenbahnzug vor den Augen aus der Station gedampft war. «Ja», meinte der, «gelaufen bin schnell genug, aber ich habe nicht früh genug damit begonnen.» — Vielen läuft das ewige Glück vor den Augen vorbei, weil sie nicht mit der Vorbereitung rechtzeitig begonnen haben. Beginnen wir beizeiten!

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.»

(II.)

Jaj, milyen könnyen elfelejtjük, hogy ez a földi életünk célja: dolgozni a lelkünkért, kialakítani lelkünkön az Isten képét! Milyen jó volna, ha ezeknek mindig szemük előtt lebegne az a mélyértelmű plakát, amivel az egyik életbiztosító-társulat toborozta a feleket. Nem volt azon a plakáton más, csak egy csonkig égett viaszgyertya, amint utolsót lobban, alatta pedig ez a három szó: «Mentsd meg életedet!»

Hát az életedet megmenteni nem képes ugyan semmiféle biztosító-társulat sem, de képes vagy magad, — megmentheted magadat az örök életnek!

És csak ne áltasd magadat! Csak ne mondd — amit fájdalom sokan mondanak maguknak, hogy elcsitítsák nyugtalankodó lelkiismeretüket — csak ne mondd, hogy neked még sok időd van itt a földön, tőled még messze van az örökkévalóság. Vigyázz, úgy ne járj, mint az a tiroli földmüves, aki egy délelőtt 10 órakor elindult szekerével a szomszéd faluba, de közben a sziklák közt a mélységbe zuhant és 11 órakor már halott volt. Azóta ott van a szikla-falon a komoly elgondolásra késztető felirat:

In die Ewigkeit aus der Zeit
Ist der Weg nicht weit.
Um 10 Uhr fuhr ich fort,
Um 11 Uhr war ich dort.

«Az ideiglenesből az örökkévalóságba nem is olyan messzi az út: 10 órakor indultam, 11-kor már itt voltam».

* * *

Vigyázzunk: ne a földi kenyér legyen egyetlen gondunk! Még kevésbbé a földi élvezet, a vagyon, az ékszer! Mert úgy találunk járni, mint Pompei pusztulásánál járt az egyik nő. Mikor kitört a Vezuv és szórta a füstöt, tüzet és lávát, ahelyett, hogy azonnal menekülésre gondolt volna, még berohant a szobába az ékszereiért. Az ásatásoknál így is találták meg, összeégett maradványait: amint keresi az ékszereit. De elvesztette azokat. Ráadásul még az életét is velük együtt!

* * *

Azokon a helyeken, ahol sok idegen szokott megfordulni, élelmes fotografusok járnak-kelnek az utcán és hirtelen lefényképezik a mit sem sejtő utast, majd odaállnak elébe: «Kérem Ön le van fényképezve. Itt a műtermem címe, itt a fénykép száma, tessék megrendelni». És te mérgeskedsz, hogy ki bízta meg magát, és széttépheted a fényképész címét, és földhöz vághatod a számot — és mindez nem használ semmit: le vagy fényképezve, meg vagy örökítve olyan pillanatban, olyan helyzetben, amire soha nem is számítottál!

Le vagy fényképezve! Le minden perced, minden szavad, minden rejtett gondolatod, életed minden pillanata le van filmezve az örökkévalóság számára a mindenható Isten szemében! Azok a napok, azok az éjjek, azok a tettek, azok a

szavak, amiket annyira szeretnél kitörölni az életedből, — mindez lefilmezve! Hát nem igyekszel legalább mostantól olyan életre, ami miatt nem kell majd szégyenkezned a nagy film=bemutatón: a világítélet napján?

* * *

Ismeritek a régiek legendáját a szfinkszről és annak rejtelmes kérdéseiről.

Mi volt az a szfinksz? Valami szörnyállat, elállta a vándor útját és találós kérdést adott fel neki. Mondd meg, mi az, ami reggel négy lábon jár, délben kettőn, este hármon?

Jaj volt annak, aki meg nem tudta mondani, hogy ez az ember; menthetetlenül elnyelte a szfinksz feneketlen gyomra.

Igen: ez az ember. Az ember, aki gyermekkorában négykézláb mászkál, felnőtt korában egyenesen, emelt fővel, a saját két lábán, öreg korában pedig harmadiknak segítségül veszi a botját és azzal biceg sírja felé.

Fiatal, felnőtt, öreg, . . . reggel=délben=este, az emberi életnek egy napja. Az emberi élet egységet alkot, bár fejlődése számos fokon halad keresztül, de mindegyik életfokban bent van az emberi lét, csak még nem teljes kifejlettségében. Ott van megkeresztelt lelkén a Krisztus arca, de ennek még érnie, fejlődnie kell.

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.»

(III.)

«Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.» Dehát ezt az ember nem tudja elérni!

Az igaz. Igyekezzünk legalább megközelíteni. A szentek mindig tudatában éltek ennek. Így értjük meg Nolai Szent Paulinus különös válaszát. Egyik barátja arcképet kért tőle. A szent ezt felelte: «Nem tudok adni. Ha a régi képemet adnám, az túlságosan csunya és nem méltó a lefestésre; az új képem meg még nincs kész».

Igen: az új képünk, az Isten hasonlatosságára formált új lelki képünk, még nem kész, nem is lesz kész soha, — de legalább dolgozzunk rajta minden nap lankadatlanul.

* * *

A paradicsommadárról érdekes megfigyelést tettek a természettudósok: nem tud a szél irányában repülni, csak szembe! Gyönyörű szép tollazata annyira különlegesen finom, hogy a szél, mely gyorsabb nála, belekapaszkodik, felborzolja, és kidobja az irányból. Nem tud a széllel repülni, csak ellene! Ah, ha rólam is el lehetne mondani ezt! Mi is «paradicsommadár» vagyunk, teremtmények, akiknek útja a mennyei paradicsom felé vezet. De nem éreztük-e már mi is, hogy valahányszor a széllel együtt repültünk — a könynyelmű világ léha jelszavának szelével — mennyire belekapaszkodott az és mily messzire tértünk az egyenes útiránytól: a mennyország útjától.

Szenvedd el az Isten akaratát.

Csak próbáld meg, Testvér, tudatosan, nyugodtan, áldozatkészen elmondani: Legyen meg a te akaratod. Ó, mennyi erő fakad ebből a megadásból! Mennyi erő, ha elmondjuk a Zsoltárossal: «Áldott az Úr, az én Istenem, ki kezemet harcra tanítja, ujjaimat a viadalra. Ő az én irgalmam és gyámolítóm, oltalmazóm és megszabadítóm, védelmezőm és reménységem». (Zsolt. 143. 1, 2.)

Ó, így már megértem Szent Cypriánnak vakmerően hangzó állítását: A világosság gyermekeinek nappal van a sötét éjtszakában is. (Cypr. De or. Dom. 35.) Mi teszi számunkra nappallá a szenvedés sötét éjtszakáját is? Az a szent meggyőződésünk, aminek Lisieuxi Kis Teréz e szavakban adott kifejezést: Sohasem bízhatunk túlságosan a jóságos és hatalmas Istenben: annyit kapunk tőle, amennyire bíztunk benne.

Bízzunk tehát és tartsunk ki az Isten mellett, mégha az Isten órái néha lassan ütnek is. Az élet elviseléséhez az erő sohasem a kétségbeesés mélységeiből fakad, hanem az istenbenbízás magaslatáról.

Csakugyan igaza van a német közmondásnak: «Wer auf Gott vertraut, hat auf Fels gebaut».

* * *

Mi célja van Istennek azzal, hogy próbára tesz minket? Megfelel már rá a Szentírás első könyve: «Próbára tesz titeket az Úr, a ti Istenetek, hogy kiderüljön, szeretitek-e őt

teljes szívetekből és teljes lelketekből vagy sem». (Móz. V. 133.) És megfelel rá Szent Pál: «Minden fenyítés ugyan a jelenben nem látszik örvendetesnek, hanem fájdalmasnak; később azonban az általa megedzetteknek az igazságosság megnyugtató gyümölcsét adja». (Zsid. 12, 11.) Igy értjük meg aztán a Sirák Fia könyvének bizakodó hangját és vigasztalását: «Fogadd el mindazt, mi reád ki van szabva, tűrd el, szenvedve bár, és viseld békével megaláztatásodat, mert az aranyat és ezüstöt tűzben teszik próbára, a kedves embereket pedig a megaláztatás kemencéjében. Bízzál Istenben, ő majd gondodat viseli; remélj benne, akkor egyenes úton járhatsz, maradj félelmében és öregedjél meg benne». (Sir. 2, 4—6.)

De így értjük meg Egyházunk meleg imáját is, amit a nagyböjti kántorböjt szombatjának miséjében mond: «Légy kegyes, kérünk, Urunk, alázatos könyörgéseink iránt, hogy kegyelmeddel a jólétben alázatosak s a bajban bizalommal teljesek lehessünk».

A szenvedés problémája.

Nem nagy dícséret ugyan reánk, emberekre, amit az egyik rendalapítónak, Postel Magdolnának, gyermekkorából feljegyeztek, de — fájdalom — mégis csak nagyon igaz. A kisleány szülei nem tudták mire vélni, hogy az ő leánykájuk a legnagyobb zivatarok idején volt mindig a legjobb kedvű és míg a többiek megmegreszkettek egyegy erős villámlásra és dörgésre, ő tapsolni kezdett örömében. Végre is az anyja megkérdezte: «Hogy örülhetsz te, mikor mindnyájan félünk?» «Igen, anyám — felelte a kisleány — örülök, mert ilyenkor kevesebben szidják az Istent. Amikor dörög és villámlik, az emberek nem mernek káromkodni, és ezért örülök én, hogy legalább ilyenkor kevesebben bántják az Istent.»

* * *

Azt mondta valaki, hogy két dolgot nem lehet Isten nélkül megtenni: a szenvedést elviselni és a gyermekeket felnevelni.

És ha még a kettő közül is választani kellene, talán még a gyermeknevelést is el tudná valaki végezni, bár lelke Istennel meghasonlott, — de a szenvedést elviselni Isten nélkül nem, és soha!

Igen, Atyám.

A tiroli hegyek közt nyaralt valaki és mindennap találkozott egy öreg anyókával, amint súlyos terhet cipelt vállán hegyre föl, völgybe le. De az asszony arca sohasem volt kedvetlen, hanem mindig derűs és jókedvű. Egy nap a mi nyaralónk meg nem állhatta és megállította az asszonyt, hogy megkérdezze, hogy tud ilyen nehéz élet mellett is folyton derűs és nyugodt lenni. A jó öreg így felelt: «Van egy rövid imádságom, és az segít át minden bajon». «És mi az az imádság?» — kérdezte az ember. «A mi Urunkra gondolok, amint a Kálváriára viszi a keresztjét és csak ennyit mondok: Ahogy az Isten akarja. Ha beteg vagyok vagy sok a munka: ahogy Isten akarja. Jó az idő vagy rossz: ahogy Isten akarja. Látja, Uram, ez tesz engem megelégedetté. Próbálja csak meg maga is.» Így szólt az öreg néni, és már cipelte is a hegyre tovább a nehéz terhet.

Igen, Testvérek, próbáljuk csak meg magunk is ezt a varázsszót: ahogy Isten akarja. Legyen meg a te akaratod.

* * *

Egy osztrák püspököt szörnyű betegség fogott elő: a szeme annyira meggyöngült, hogy a megvakulás előtt állott. Nem kell ecsetelnem, mily óriási megpróbáltatás! De íme, halljátok az imát, amit megvakulása előtt szerkesztett: «Uram, ha ki akarod oltani szemem világát, legalább hagyd meg értelmem fényét. És ha értelmem fényét is ki akarod oltani, hagyd meg legalább hitem világosságát!» Igen, a hitét! Mert ennek fényénél el tudjuk viselni a reánk szakadt legsötétebb földi éjtszakát is, el tudjuk mondani megnyugodva: Igen, Atyám!

* * *

Megtenni Isten akaratát talán nem nehéz, de olyan nagyon nehéz azt elszenvedni. Pedig az épp úgy benne van a Miatyánk kérésében, mint amaz. Mert igaza van Nagy Szent Teréznek: «Istennek úgy kell szolgálnunk, amint Ő akarja, és nem ahogy mi akarjuk». És ha Ő úgy akarja, hogy az utunk göröngyös legyen és görbe? És ha Ő más úton vezet, mint ahogy én szeretnék járni? Akkor azt mondom: Isten okos, én ostoba vagyok, tehát legyen meg az ő szent akarata.

* * *

Igen, Atyám!

Ah, milyen nehéz ezt kimondani egy-egy nagy csapás után! Mégcsak hagyján, mikor magunk szenvedünk. De mikor más, a legkedvesebb hozzánktartozó, és mi nem tudunk rajta segíteni! Mikor az Élet és Halál Ura elszólítja közülünk a legjobbat, legközelebbit. Meghal a férjed. Meghal az édesanyád. Fiatal virágzásában meghal gyermeked. Ó, igen, szabad miatta gyászolnod, szabad sírnod, — csak kétségbeesned nem, csak pogányul hitetlenkedve nem.

Jusson eszedbe egy nagyon tanulságos legenda a gyászoló édesanyáról. Neki is meghalt drága jó gyermeke, és az anya vigasztalhatatlanul összeroppant. Nem tudott többé Istenben hinni, nem tudott templomnak feléje sem nézni, nem tudott imádkozni, csak sírni, és jajveszékelni, és folyton könnyezni. De, ime, egyszer csak álmában megjelenik neki a drága kis gyermek, kezében korsó, és szomorú hangon mondja anyjának: Anyám, a te viselkedésed miatt nincs nyugtom. Látod ezt a korsót? Ahány könnyet csak ejtesz miattam, mindet össze kell bele szednem, és ezért nincs nyugtom és örömem a jó Isten előtt.

* * *

Az csakugyan úgy van: fátyol borítja az egyes ember életsorát, és fátyol az egész emberiségét is; és a keresztény szem sem tud élesen keresztül látni ezen a fátyolon. De ha a mi hitünk sem képes fellebbenteni a fátyolt, legalább rámutat egy szemre, amely mindent lát; rámutat egy karra, mely mindent irányít; rámutat egy szívre, mely mindent szeret, kicsinyt és nagyot, előkelőt és egyszerűt, nemcsak szeret, hanem egyenesen maga a szeretet. Beteg vagyok, vagy egészséges; gazdag vagy szegény; jólétben vagy elhagyatottságben — de ott van fölöttem az én mennyei Atyám! Ez a keresztény ember hite a Gondviselésről, és ha ez egyszer meginog az emberiségben, legértékesebb ellenálló ereje vész el és menthetetlen prédájává lesz a világegyetem morzsoló kerekeinek.

* * *

És most már világosan értjük és átlátjuk Isten akaratát? mindent megértünk az ő útjaiból? Dehogy értünk,

dehogy! Az Isten útjai végső fokon homályban maradnak előttünk és az Isten akarata felfoghatatlan titok marad a legélesebb emberi ész előtt is. De ez ugyan meg nem ingathatja hitemet. Az igazat megvallva, én sokkal inkább azon ütközném meg, ha hitünkben minden olyan átlátszó lenne, mint a kristályos patak vize, amelynek le lehet látni a legmélyére is; akkor csakugyan félnék tőle, hogy ember csinálta ezt a vallást és az ember gondolatai vannak benne s nem az Istenéi.

TARTALOMJEGYZÉK.

Oldal

Elöljáróban 5

«...JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD...»

I.

Az Egyház a köztünk élő Krisztus.

I. Az Egyház a köztünk élő Krisztus. II. Igy megértem, mi az Egyház. III. Igy megértem Egyházamat 11

II.

Isten üldözött országa.

I. Krisztus Egyháza küzd. II. Krisztus Egyháza bízik 21

III.

Emberi hibák az Isten országában. (I.)

I. Az Egyház az emberek kezében. II. Isteni és emberi elem az Egyházban. III. Legyünk igazságosak 31

IV.

Emberi hibák az Isten országában. (II.)

I. A méltánytalanul botránkozók. II. Isten céljai a hibákkal 41

V.

Isten országa és a földi haza. (I.)

I. Az örök haza szeretete mellett megfér a földi hazáé is. II. Az örök haza szeretete erősíti a földi hazáét is 51

VI.

Isten országa és a földi haza. (II.)

I. Összefér-e a kereszténység és a hazaszeretet? II. Mivel tartozunk földi hazánknak? 60

VII.

Isten láthatatlan országa.

I. Isten országa és az ember országa. II. Isten országának áldása 70

VIII.

Gép vagy lélek? (I.)

Oldal

I. Hogyan nőtt fejünkre a technika? II. A gépek zsarnoki uralma 79

IX.

Gép vagy lélek? (II.)

I. Azt hittük, elég nekünk a gép. II. A gép még nem kultúra. III. A kultúra lelke a lélek kultúrája 87

X.

Dolgozzál Isten országáért!

I. Munkánkra szüksége van az Isten országának. II. Munkánkra szüksége van felebarátunknak is. III. Munkánkra szüksége van saját magunknak is 96

XI.

Hogyan dolgozzál Isten országáért?

I. Dolgozzunk példás életünkkel. II. Dolgozzunk áldozatos hitvallásunkkal 107

XII.

Hogyan dolgozzál mások lelkéért?

I. Apostolkodni példánkkal. II. Apostolkodni szavunkkal. III. Apostolkodni tetteinkkel. IV. Apostolkodni imádkozással 117

XIII.

Isten országának terjesztése: a missziók.

I. Miért kell törődnünk a missziókkal. II. Hogyan kell törődnünk a missziókkal 127

XIV.

A sajtó szerepe az Isten országában.

I. Milyen óriási hatalom a sajtó. II. Mit várhat tőlünk a sajtó 137

XV.

Ha nem az Isten országa jön el... (I.)

I. Mit tanít erről a mult? II. Mit tanít erről a jelen? 148

XVI.

Ha nem az Isten országa jön el... (II.)

I. Nincs béke és boldogság. II. Isten nélkül nincs erkölcs 159

VÁZLATOK. Oldal

«...LEGYEN MEG A TE AKARATOD...»... 169

XVII.

Tedd meg az Isten akaratát.

I. Megtenni Isten akaratát. II. Hogyan ismerjük meg Isten akaratát? 171

XVIII.

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.» (I.)

I. Milyen kötelességeket ró ránk Isten akarata? II. Megtesszük-e a magunkét Isten akaratának teljesedéséért? 181

XIX.

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.» (II.)

I. «Ez az Isten akarata.» II. Be kell töltenünk az Isten akaratát 191

XX.

«Az Isten akarata ez: a ti megszentelődéstek.» (III.)

I. Mik a föltételei? II. Mik az eszközei? III. Mik az eredményei? 199

XXI.

Szenvedd el az Isten akaratát.

I. Akik összetört lélekkel szenvedik el Isten akaratát. II. Akik engedelmes megnyugvással szenvedik el Isten akaratát. III. Akik szent örömmel szenvedik el Isten akaratát 207

XXII.

Hogyan szenvedjük el Isten akaratát?

I. Az Isten akaratát el kell szenvedni. II. Hogyan kell elszenvedni Isten akaratát? 216

XXIII.

A szenvedés problémája.

I. A bűnösök szenvedése. II. Az ártatlanok szenvedése.. 225

XXIV.

Igen, Atyám!

I. Miért kell «igent» mondanunk? II. Hogyan kell «igent» mondanunk? 235

XXV.

Minden az Isten kezében nyugszik.

I. Minden az Isten kezében nyugszik. II. Mi következik ebből a mi viselkedésünkre nézve 243

GONDOLATOK. 253

SZENT ISTVÁN
PÁZMÁNY

SZENT ISTVÁN
PÁZMÁNY